

16696

ERDÉLYI KATHOLIKUS HITSZÓNOK.

VAGYIS

EGYHÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE.

SZERKESZTI ÉS KIADJA

VESZELY KÁROLY,

károly-fejérvári gymn. igazgató és püspöki szentszéki jegyző.

I. KÖTET.

106706

4057

KOLOZSVÁRTT,

1863.

a róm. kath. lyceum betűlívél.

1848

THE NATIONAL ANTHROPOLOGICAL ARCHIVES

SMITHSONIAN INSTITUTION

WASHINGTON, D.C.

EXHIBIT

1848

SMITHSONIAN INSTITUTION
WASHINGTON, D.C.

NÉHAI

SZABÓ JÁNOS,

apát, károly-fejérvári kanonok, királyi tanácsos és az erdélyi fő-
kormányshéknél az iskolai és alapítványi ügyek előadójának

VASÁRNAPI HOMILIAI.

MEMO

OF THE

PROCEEDINGS OF THE

LEGISLATIVE COUNCIL

NAGYMÉLTÓSÁGU és FÖTISZTELENDŐ

T_R. HAYNALD LAJOS

URNAK,

ERDÉLY PÜSPÖKÉNEK,

Ő CSÁSZÁRI KIRÁLYI APOSTOLI FÖLSÉGE ÁLLA-
DALMI ÉS ERDÉLYI KIRÁLYI FÖKORMÁNYSZÉKI
VALÓSÁGOS BELSŐ TITKOS

**TANÁCSOSÁNAK,
PÁPAI TRÓNÁLLÓ FÖPAPNAK,
RÓMAI POLGÁRNAK,**

KEGYELMES FŐPÁSZTORÁNAK

és

NAGYLELKŰ MAECENÁSÁNAK

LEGMÉLYEBB TISZTELETTEL

S LEGHÁLÁSB FIUI ENGEDELMESSÉGGEL

A KIADÓ.

ELŐBESZÉD.

Az egyházi szónoknak célja, miként szent Ágoston szokott ékesenszólásával mondja, hallgatóit tanítani, hogy oktassa, gyönyörködtetni, hogy figyelmöket lekösse, megindítani, hogy meggyőzze ¹⁾. És e hármias cél egyik ágának, a gyönyörködtetés hasznát saját tapasztalásával igazolja ugyanazon szent egyházatya, midőn így szól: „A szavakkal, melyeket gyönyörrel hallgaték, azon tárgyak is lelkemhez forrtak, melyekkel semmit sem gondolkék; mert azokat el nem választhatám egymástól; és midőn szivemet megnyitám az ékes mondatok befogadására, egyszersmind azok igazsága is lelkembe hatott“. Vagy, hogy saját, utánozhatlan szép szavait halljuk: „Veniebant in animum meum simul cum verbis, quae diligebam, res etiam, quas negligebam; neque enim dirimere ea poteram; et dum cor aperirem ad excipiendum, quam diserte diceret, pariter intrabat, quam vere diceret“ ²⁾.

E gyönyörködtetés azonban soha sem járhat magára, s ha H o r á c z szerént némileg igaz is, miszerént

„Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci“ ³⁾: az egyházi szónoknak soha sem szabad úgy gyönyörködtetni, hogy egyszersmind oktatni, lelkileg használni ne akarjon. „Mert mi haszna“ — mondja aranszáju sz. J á n o s — „ha vétkeiteket elhallgatva hizelkedném nektek, de lelketeket az örök büntetésnek adnám át? Mi haszna, ha fületeket és nem lelketeket kimélném; ha azokat gyönyörködtet-

¹⁾ S. August. de doctrin. christ. l. 4. c. 13.

²⁾ S. Aug. Confess. l. 5. c. 14.

³⁾ De arte poet. v. 344.

ném, de ezt halni engedném? Nem jobb, hogy, most kevés kellemetlenséget szerezve, az örök tüztől megmentsselek?“

Főeszköz azon irány elsajátítására az egyházi beszédekben, melylyel a fönemlített czélt elérhetni, a szükséges elméleti és gyakorlati tanulmányok fölött, kétségkívül a szentírás és különösen az evangelium- s az apostolok iratainak szorgalmas olvasása. Mert noha ez olvasást illetőleg maga az igazság az, melyre főleg tekintenünk kell: közvetve mégis a bibliai ékesenszólást is, mely azzal együtt jár, megtanulhatni belőle; még pedig inkább, mint a szónoklat valamenyny szabályainak bemagolása által. „Mert sokan vannak“ — mondja a többször idéztem szent atya — „kik a szónoklat szabályai nélkül ékesebben szólnak sokaknál, kik azokat tanulták; de egy sincs, ki az ékesen szólnak olvasása vagy hallgatása nélkül azzá lett volna; minthogy könnyebben sajátíthatják el az ékesenszólást azok, kik az ékesen szólnakat olvassák és hallgatják, mint kik az ékesszólás szabályait követik“ ¹⁾.

Ugyanez okból hasonló eszközül szolgál az egyházi szónoknak a szent atyák tanulmányozása is. „Non desunt ecclesiasticae literae“ — folytatja ugyanott szent Ágoston — „etiam praeter canonem in auctoritatis arce salubriter collocatum, quas legendo homo capax, etsi non id agat, sed tantum modo rebus, quae ibi dicuntur, intentus sit, etiam eloquio, quo dicuntur, dum in his versatur, imbutur“. Azaz: vannak a szentíráson kívül is egyházi irományok, melyeknek olvasásából ékesen szólni tanul a képességgel bíró szónok. Miképen? Megfelel erre az ékesszólás római oktatója: „Optimus quisque legendus est, sed diligenter, et ad scribendi paene sollicitudinem. — Repetamus autem et tractemus, et ut cibos mansos ac prope liquefactos dimittamus, quo facilius digerantur. Ita lectio non cruda,

¹⁾ S. Aug. l. 4. de doctr. christian. c. 3.

sed multa iteratione mollita, et velut confecta memoriae imitationique tradatur“¹⁾). Röviden: olvassunk tollal kezünkben, olvassunk úgy, hogy azt, a mit olvasunk, sajátunkká is tegyük. Ha ilyetén tanulmányozás mellett arra törekszik a szónok, hogy Krisztus Urunk és az apostolok példája szerinti szónokká képezze magát; ha saját lelkiismeretét tükörrül használandja: soha se féljen, hogy vak utánzóvá lesz, minden eredetiség nélkül. Ha jelleme tiszta és jó, föltéve, hogy a szükséges tudománnyal és nyelvismerettel bir, jó lesz irálya is. —

Harmadik helyre jő saját jelesb egyházi szónokaink tanulmányozása; mert ha tagadni nem lehet is, hogy a német jelesb egyházi szónokok munkáiból sokat tanulhatni, mi a gondolatok logikai rendezésére, a bizonyítás alaposágára vonatkozik, és mi az előadást kedélyessé teszi; ha elragadni képes is amaz eleven képzelődés, a kifejezések ama szépsége, finomsága és ékessége, melyeket egy Flechier, Bourdaloue, Bossuet, Fenelon és az emberi sziv oly nagy ismerője, Massillon munkáiban méltán csodálunk: mégis, miután bizonyos, hogy a nemzetek sajátságos physikai alapokon és különböző történelmi viszonyok közt fejlődő jelleme, értelmi és erkölcsi mivelődésök, házi és nyilvános nevelésök, nyelvi sajátságaik módosítólag hatnak az egyházi szónoklatra is, kiváló hasznunkra csak saját jelesb szónokaink lehetnek. Nemzetünk fiai levén, ennek geniusához alkalmazvák beszédjeik is. És e tekintetnek köszöni főleg e vállalat a maga létét, melyet, reménylem, ha Szabó János hátrahagyott munkáit kiadnom sikerülend, nálamnál képebb kéz bizonyosan haszonnal folytatand, és mely, miután csupán erdélyi megyénkre szorítkozik, a testvérházában keletkezett ebbéli vállalat talán nem czélszerűtlen kiegészítése lehet.

Hogy pedig multunkat jelenünkkel e tekintetben némi-

¹⁾ Quinct. l. 11, c. 1.

leg összekössem, nem hiába való munkának tartám, tisztelt olvasóimat némely azon nevezeteseb egyházsónokainkkal megismertetni, kik Erdélyben az úgynevezett hitújítás innen e téren jeleskedtek.

Az erdélyi részekben a vallásújítás, a mohácsi vész után bekövetkezett zilált politikai helyzet folytán, különösen szászaink között, kik Németországgal folytonos érintkezésben voltak, gyorsabban terjedt el, mint akárhol Magyarországon. A katholicismust, őseink annyi századokon át vallott és patakokban folyt honfivérrel védett hitét szomorú sors érte ekkor; kivált M a r t i n u z z i erőszakos halála után, ki az újítás haladását némileg gátolá.

A legelső csapás, már jóval azelőtt, a politikai villongások közt, az erdélyi püspökséget érte, melynek javadalmait majd I. F e r d i n á n d 1542-ki október 18-kán kelt rendeletével S e r e d y G á s p á r felsőrészekbeni kapitányának adományozzá ¹⁾, majd az ország rendjei a m.-vásárhelyi gyűlésen I z a b e l l á n a k adák, majd — mint mások említik — B o d o F e r e n c z kezére kapá. A végső csapást a Kolozsvártt 1556-ki szent Katalin napján tartott gyűlés tevén meg, mely a püspökség, káptalanok, zárdák és más egyházi személyek javainak elvételét határozatilag megszentesíté.

Több erdélyi történetírónk azt vitatja ugyan, hogy hazánkban soha sem dívott a katholicismus elleni türelmetlenség, és ennek bebizonyítására a r e c e p t á k r ó l k e l t törvények által megalapított jogegyenlőségre és arra hivatkoznak, hogy a püspökség eltörlése, a jezsuiták többszöri kitiltása politikai okokból történt, és hogy az soha sem vétetett demonstratióul a katholicismus ellen ²⁾.

Azonban ezek feledik, hogy a r e c e p t á k egyenjogúsága 1744-ig a kátholikus vallásra nézve holt betűnek maradt,

¹⁾ Kemény József: Appendix Diplomatarii Transsilvanici ad annum 1542. Eredetije a szász nemzet levéltárában Szebenben.

²⁾ Szilágyi Sándor, a „Budapesti Szemlében III. köt. 145 l.“

mit épen az addig hozott országgyűlési végzések bizonyítanak¹⁾; bizonyít különösen az 1659-ki gyűlés, melyen maguk a rendek elismerik, hogy „a catholika renden lévő becsületes atyánkfiaiak . . . religiojokban való bántódások orvoslását igen szükségesnek ismerik lenni“²⁾.

Ily körülmények között nem csoda, hogy a XVI. századból, a mikor a catholicismus a Székelyföld egy részére vala szorítva, egy hitszónok munkáit sem tudjuk fölmutatni, ki Erdélyben született volna, s hogy e részben általában csak a jezsuiták bėjövetelével a Báthoriak alatt kezdé némileg a ború után derengeni³⁾.

E rendből valók azok is, kiket mint erdélyieket a XVII. század első tizedeiből e tekintetben fölmutathatunk: Vásárhelyi Gergely és Forró György.

Vásárhelyi Gergely, ki 1584-ben, kora 23-ik évében álla be az említett rendbe, már 1605-ben nagy hirben állott egyházi szónoklatai miatt. Pécsről, hol mint küldér működött, mert e város akkor török járom alatt volt, Bethlen Gábor közbevetésére, ki a török kapunál volt s kinek Erdély catholikus lakosait is megnyernie érdekében vala, Kolozsvárra jött, innen Gyula-Fejérvárra, hol övéit kormányozá. Husz évig hirdeté az Isten igéjét, öregségében Kolozsvárra vonulván, hol 1623-ki október 18-kán meghalt. Maga is ama polemicus vitatkozásokban, melyek ekkor a catholikus és protestáns jelesb írók közt már megindultak, részt vevén, nyomtatott egyházbeszédeket nem hagyott hátra.

Forró György, kinek születésére nézt hasonlólag

¹⁾ Lásd: „Erdélyi egyháztörténelmi adatok“ czimű munkám 171. 176. 180. 189. 224. 225 és 226-ik lapjait.

²⁾ U. o. 266 l.

³⁾ Ezek közt kitünőleg említendő Szántó István, ki Gyula-Fejérvártt is nagy hatással szónokolt. Lásd életleírását Ale-gambe Fülöp: Bibliotheca Scriptorum S. J. Romae 1676. czimű munkája 746 lapján.

csak annyit tudunk, hogy erdélyi nemes szülőktől származott¹⁾, 1588-ki évben vétetett föl a Jézus-társaságbéliek közé, életének 17-ik évében. Gratzban néhány évig philosophiát tanított; de a lelkek üdveért lángoló buzgalmából hazájába kivánkozott, mire elüljáróinak engedelmét kinyervén, Magyarországon és Erdélyben hosszú ideig mint hitszónok terjeszté az Isten országát. Előbb Zágrábban majd Nagyszombaton tizenöt éven át igazgató a nagy Pázmán által alapított akademiát, öt éven át szerzetének tartományi főnökségét is viselvén. Nagyszombaton történt halálát nem 1642-ki, hanem 1641-ki október 18-ra teszem, a többször idézett *Alegambe*t, társaságbéli irót és *Benkő*t követvén.

Szónoklatai kitünőségéről életiróinak dicséretén kívül tanuskodik azon körülmény is, hogy midőn Kolozsvártt *Báthori Gábor* beigtatása alkalmával a fejedelmet köszöntő beszéddel a nép tapsai között ünnepelte, annyira megnyeré azt, hogy társainak visszahívását ígéré meg neki. Kár, hogy magyar nyelven irt egyházbeszédei, melyeket három kötetben hátrahagyott, nyomda alá nem kerültek.

A tizenhetedik század második és utolsó harmada a theologiai polemia terére utalá az egyház jelesb férfait, hol nem kisebb sikerrel védék az anyaszentegyház tanait. Míg *Sámbár Mátyás* atya és társai e téren forгатák győzelmes szellemi fegyvereiket, csak *Csete István* beszédjei szállának reánk, ki *Vizkeleti Zsigmond* álnév alatt, maga magyarországi születésű, husz évig — 1681-től 1701-ig — diszité a kolozsvári és gyula-fejérvári szónokszéket. Beszédjeit — egy részét magyarul — *Gyalogi János* atya adá ki, nevezetesen az innepieket Kassán 1754-ben. — Ugyane század végén lépett föl

¹⁾ *Horányi*, Memoria Hungarorum T. I. pag. 696. — *Benkő*, Transsilvania Tomo II. p. 356. — *Alegambe*, Bibliotheca Scriptorum pag. 288. — *Dánielik*, Magyar irók. II. köt. 83. l.

Ily és András, ki Csik-Szent-Györgyön született, theologiai tanulmányait Rómában végezte be és jeles tulajdonai elismeréseül n.-szebeni cz. prépost és a pozsonyi káptalan tagja, 1684-ben pedig ugyanottani olvasó kanonok lett. Már díszlett az egyházirodalmi téren, midőn 1696-ki jan. 19-én erdélyi püspöknek neveztetett ki. Az annyi évig nélkülözött főpásztor be is jöve őt ohajtva váró nyája közé, vissza hazájába, hol Csik-Somlyón a Székelyföld lelkészeivel és az egyházi védurakkal gyűlést tartván, üdvös végzéseket hozott. De nem sokáig élvezheté a megörvendett nyáj kedves főpásztora jelenlétét; mert már 1697-ben a főkormány-szék rendeletéből ide kelle hagynia az országot, melyben régi széke és javadalmi helyett Al-Vincz elpusztult kastélyát nyerte vala. Meghalt 1712-ben, javaiból pozsonyi sajtójából szerzett házáat és szállójét, valamint 1500 forintot az Olmücz- és Nagy-Szombatról visszatérő növendékpapok uti költségeinek fedezésére, 7000 ftot pedig a Nagy-Szombaton növelendő megyei papjelöltek élelmezésére és ruházására hagyományozván. Egyházirodalmi tevékenységét illetőleg hallgassuk saját szavait, melyeket „Megrövidített Ige“ czimű prédikációs könyve 1690-ben készített előbeszédjében mond: „Régi példabeszéd a Deakoknál: Quam quisque novit artem, in hac se exerceat. A ki minémü mesterséget tud, abban gyakorolja magát. Én még gyermek lévén, mihent olvasni és írni megtanultam, mingyárt könyveket kezdettem csinálni. De hogy a többiről most ne szollyak: midőn Romában, második, harmadik és negyedik esztendőbéli Theologus volnék, külömbkülömb Olasz Auctorokból két nagy olasz könyvet irtam; a Szentek Életét sommában foglalván: melyeket azután Magyarországbán megmagyaráztam.“ És 1696-ban: „Huszonnyolcz igen hasznos és szükséges Egyházi Könyveket és nagy szorgalmatos igyekezettel és fáradsággal megirtam: melyek közül huszonkettőt világosságra is tulajdon költségimmel bo-csátottam.“ De minthogy ez előbeszédben csupán az egyházi

szónoklatra szándékom szorítkozni, halljuk mit mond ezekre nézt: „Immár ez Predikatio könyvem is, Isten segítségével által, vénségemben — ezt 1690. évben írá — öszveszedvén, szerkesztetvén és megírván, ki akarám bocsátani, hivatalom és kötelességem szerént. Mivelhogy a Nemes Káptolombéli Lektoroknak fő hivatalya az, hogy a Szent Írást magyarázzák.“ E beszédeket maga 1696-ban így lajstromozza: „Megrövidített Igét, azaz: Innepekre való Prédikatioknak Könyvét, egész esztendőt által. Hat magyar és Deák könyveket.“ (A három latin szövegű kötet Bécsben nyomtatott: „Verbum Abbreuiatum“ czim alatt, Sischowitz Mátyás betűivel 1793-ban. A magyar szövegű három kötet elseje Nagy-Szombaton nyomtatott az Akademia betűivel, Friedl János által 1791-ben; a két utolsó újból Bécsben Sischowitz Mátyás által 1792-ben.) „Isméglén megrövidített Igét, azaz: Vasárnapokra való Predikatiok Könyvét, egész esztendőt által. Négy Deak és Magyar Könyveket. (A két latin szövegű kötet Bécsben nyomtatott Sischowitz Mátyás által 1795-ben; a magyar szövegű két kötet ugyanott 1796-ban. E két utolsó előbeszédjeit már mint erdélyi püspök írja alá) ¹⁾. Ilyésnek beszédjei, ha itt-ott nem is mentek a még akkor dívott theologiai polemia befolyásától és talán túl is terhelvek a sok idézetekkel; de magyar nyelve tiszta és erőteljes. És ha az ünnepiek inkább dicsérők is, a vasárnapiak telvék sok jó erkölcsi és hittani oktatással. Kezdők számára, kik válogatott könyvtárhoz nem juthatnak, épen sok idézeteiért megbecsülendő kincstár. Megyénk ritka plébániájában hiányzik. Ilyés után

¹⁾ Ebből világos, hogy mind Szilágyi Sándor urnak igaza van, ki a „Megrövidített ige“ magyar szövegét idézi, mind Schuler urnak, ki annak latin czimét idézi; mert Ilyés mindkét nyelven adá ki ugyanazon beszédeit. Lásd a Budapesti Szemle IV. kötetének 218-ik lapját. —

Kelemen Didákot említhetjük, ki 1683-ban ¹⁾ Kézdi fiókszék Baksafalva nevű helységében pillantá meg a napvilágot. A szentferencziek (minoriták) szerzetébe lépven, jeles egyházbeszédjei által kelte figyelmet, melyeket 1729- és 1734-ben két kötetben Kassán nyomda alá adott. Miskolczon halt el 1734-ki ápril 28-kán, hol az általa építtetett szerzetebéli templomba temettetett ²⁾ —

Ha eddig csak gyéren találkozánk az egyházi szónoklat jeleseivel (Mártonfi József püspökről, ki a hitszónokok sorában kitűnő nevet vívott ki, majd külön kívánván értekezni), a tizenkilencedik század, mindjárt első tizedében, feles kárpótlást nyújtott: Török Damascén, Biró Márton, Szabó János és Andrásiban — kik csaknem egy időben Kolozsvártt jeleskedtek — és Zombori Józsefben, ki M.-Vásárhelyt tündökölt, oly derék szónokokat mutatván föl, kiknek áldott emléke még hagyományilag is él.

Zombori József — haláluk rendjén veszem őket ³⁾ — 1783-ki szeptember 27-kén született Zetelakán, Udvarhelyszékben. Tanulását szülőhelyén kezdé, a gymnasiumi tanulmányokat Sz.-Udvarhelyen, a bölesészetieket Kolozsvártt végzé a jeles tehetségekkel megáldott, jeles magaviseletű ifju. Az erdélyi növendékpapok közé a betölt szám és igen ifju kora miatt föl nem vétetvén, Nagy-Váradon mint világi kezdé a hittant hallgatni. Rövid idő múlva megnyílt ugyan előtte Váradon a papnövelde; de ő visszatért honába, és előbb Károly-Fejérvártt, majd Nagy-Szombaton elvégezvén hittani tanulmányait, 1806-ki szeptember 28-kán Károly-Fejérvártpappá szenteltetett. Első állomása Maros-Vásárhely, az erdélyi kir. tábla helye volt, hová segédpapnak rendeltetett. Kolozsvár és Maros-Vásárhely lakossága ma is ismeretes ar-

¹⁾ Horányi is, Benkő is 1683-at mond, Dánielik 1663.

²⁾ L. az idézett szerzőket.

³⁾ Andrásit kivételével, kinek életrajza több kutatást igényelnek, miután több saját szerzetebéli zárdában már tökéletesen kihalt emléke. Tartsuk föl jeleseink emlékét, uraim!

ról, hogy szeret templomba járni, prédikációt hallgatni és különösen Vásárhely vala, a régibb kir. tábla idejében, azon város, hol a mult két században az irodalom terén folytatott polemiát, a különböző hitfelekezetek közt folytatott egyházszónoklati nemes verseny váltá föl. Öt évig hirdeté itten Zsomborink az Isten igéjét, hol mindjárt első föllépésével nagy figyelmet gerjesztett és csak hamar a vásárhelyi község mindig szorgalmasan hallgatott hitszónoka, a megye dísze lön. Ha tekintetbe vesszük egyházbeszédjeinek azon öt kötetét, melyek az öt év alatt elmondott beszédjeinek csak egy részét foglalják magukban s melyekről majd alább bővebben szólandok: valóban csodálkozunk kell azon roppant szorgalmon, melyet ily rövid idő alatt kifejtett, s mely a nagyszombati folytonos esők és életveszélylyel fenyegető árvizek közt történt utjában megromlott egészségét soha helyre állni nem engedé, sőt csontfájdalmait még növelé. 1811-ben Károly-Fejérvárra hivatott, itt az egyházi történelmet és jogot tanítandó, egyszersmind a növendékpapság aligazgatását is átveendő. 1812-ben Udvarhelyre ment Vizi Ferencz esperes és plébános mellé coadjutornak, kinek 1816. aug. 2. történt halála után, ugyanazon évi dec. 8-kán esperesnek és plébánosnak fényesen beigtattatott, s Rudnay Sándor püspök ajánlására k.-fejérvári czimzetes kanonokká neveztetett. 1821-ben Szepesy Ignác kanonok- és papnöveldei igazgatónak akará tenni; de a csak 38 éves fiatal lelkészt már 1822-ki april 19-én elragadá a halál, öt nappal a zsinat megnyitása után, melyre már meg nem jelenhetett. Tudományos készütsége és a megye ügyeiveli lelkes foglalkozása nagy tekintélyt szerének neki, miről azon körülmény is tanuskodik, hogy az említett zsinaton véleménye különös figyelem tárgya volt. Jegyzőkönyve 278-dik lapján ugyanis ezt olvassuk: „Reverendissimus Josephus Zombori in hoc puncto ejusdem quoad omnia cum ceteris sententiae est; interim cum reflexiones ejus peculiari at-

tentione dignae censeantur, responsum eius in extenso legendum est ¹⁾).

Egyházsónoklati munkái:

1. *Tizenkét Egyházi Beszéd, melyeket annyi ünnepekre készített és elmondott 'Sombori Jó'sef, marosvásárhelyi káplán 1808. Nyomtattatott Csik Somlyón 1810. 231 lap.*

2. *A Haza Szeretete egy beszédben, melyet a marosvásárhelyi piaczi r. k. nagy templomban pünköszt hava 22-kén 1809-ben elmondott 'Sombori Jó'sef m. vásárhelyi káplány. M. Vásárhelyen nyomtattatott a reform. Kollégium betűivel Fiedler Gottlieb által. 20 lap.*

3. *Egy szó a Felkelő Magyar Nemességhez T. N. Küsküllő Vármegye zászlóinak felszenteltetése alkalmatosságával. Sz. Mihály Hav. 1-ső napján, 1809-ben D. Sz. Martonban. 'Sombori Jó'sef, m. vásárhelyi káplány által. Patriam prodere nefas, Scelus contra cum possis nolle illustrare. Nyomtattatott a Reform. Kollégium betűivel Fiedler Gottlieb által. 14 lap.*

4. *Tizenkét Keresztényi Elmélkedések, melyeket készített és elmondott 'Sombori Jó'sef, szab. kir. vár. marosvásárhelyi káplány 1810. Kolozsvárt. Nyomtatt. a k. Lyceum betűvel. 1811. 247 lap.*

5. a) *Nagyemlékezetű néhai 'Sombori Jó'sef urnak Egyházi Beszédei. Első kötet, másodszori megjobbított kiadás Kolosváron. Bergai Jó'sef betűivel 1828. 391 lap.*

b) *Második kötete ugyanazon cím alatt ugyanott jelent meg. 335 lap.*

c) *Nagyemlékezetű néhai 'Sombori József urnak Egyházi Beszédei. Harmadik kötet. Nyomtattatott Kolo'svártl 1827. 423 l. Van-e a harmadik kötetnek is több kiadása, nem tudom.*

6. *Halotti beszéd, melyet gr. Kornis János, szül. Föld-*

¹⁾ Diarium et Acta Synodi Dioecesanæ, quæ a venerabili clero catholico latini et armeni ritus in Magno Principatu Transilvaniae Albæ-Carolinæ Anno 1822 die 14-a mensis Aprilis inchoata et 18-a ejusdem mensis feliciter terminata est (Kézirat).

vári Terézia felett mondott Zombori József m. vásárhelyi káplán, 1811-ben Bujtmáshava 15-kén M. Vásárhelyen. Nyomatott ugyanott.

A „Tizenkét keresztényi elmélkedések“ szárhegyi Lázár József gróf, hazánk e lelkes és egyházunk e példás buzgóságu fia költségein adattak ki; az „Egyházi Beszédék“ három kötetét pedig hilibi Gál Domokos, az elhunytnek barátja, ki maga is jeles író és — miként a „Magyar Irók“ egyik lelkes gyűjtője ¹⁾ mondja — „világi létére nagy hit-tudós volt és méltán magyar Pascalnak nevezhető“, rendezé sajtó alá, azokat egy igen szép és gyöngéd, Mikefalván, november 1. napján, 1824-ben irt előbeszédvel vezetvén be.

Zombori beszédjeit magasaróptü gondolatai, tiszta nyelve, ragyogó hasonlatosságai, a szent-írás-, egyházatyák- és classicusokban roppant olvasottsága ma is kedves és hasznos olvasmányul ajánlják. „Egyesülve van ezen tiszteletre méltó munkákban“ — mondja igazán és szépen említett barátja idéztem előbeszédjében — „az embert érdekelhető legnagyobb tárgyaknak fundamentomos és tiszta ismerete a legmagasabb és legmélyebb érzésekkel; egyesülve van minden, a mi az elmét és szívet méltán elkötelezheti, a mi ezeket az igazság és boldogság legédesebb és legtartósabb gyönyörűségeivel eltöltheti“. Ő akkor, midőn művelt közönsége igényeinek megfelelni törekedett, sem felejtette el soha, hogy nem csak keresztény, hanem egyházas szónoknak is kell lennie, ki a hivekhez az anyaszentegyház nevében szól, annak szellemében szólani köteles. — És már most a kolozsvári jelesekhez vezet értekezésünk folyama, hol legelőször is

Biró (Mihály) Márton tiszteletre méltó alakjával találkozunk. Birónk, Györbiró ²⁾ Márton és Pál Sára, őseredetű, nemes székely szülék fia, 1759-ki szeptember 21-én, Háromszéken, Szent-Katolna nevű helységben szüle-

¹⁾ Magyar Irók I. köt. 149. l.

²⁾ Rokonai ma is Györbiró névvel élnek.

tett. Az alsóbb iskolákat, valamint a gymnasiumi osztályokat 1770—1776-ig Kantában oly sikerrel végezte, hogy illető tanárai nem győzik az osztályozásban igyekezetét és jeles magaviseletét dicsérni. „Praestantissimi ingenii, magnae spei, capacitatis maximae, pius, devotus, favore dignus, ad omnia natus“; ezek az érdemsorozatok szavai, melyeket róla a kantai gymnasium jegyzőkönyvében olvashatni. Gymnasiumi osztályait végezvén, Nyirbátorban minorita lett, honnan a bölcsészet hallgatása végett N. Váradra, a theológiát tanulni pedig Egerbe küldetett. 1783-ki október 8-án áldozárrá szenteltetvén, Szegedre rendeltetett hitszónoknak; de innen két év múlva elüljárói, ékesszólásának naponkinti fejlődését tapasztalván, kitünő tehetségeinek tágasb mezőt nyitandók, előbb Egerbe, majd Kolozsvárra rendelék a jelest, illő társul a jelesek közé, hol mint szónok sokáig csillagként ragyogott és évek multával rende növendékeinek a bölcsészeti tanokat is fejtegeté ¹⁾. Érdemei elismeréseül kantai zárda-főnököknek választák, míg végre Józsika Miklós báró kérésére elbocsáttatván, nevezett nagy jótevőjének udvarába ²⁾, Oláh-Fenesre káplánnak ment. Itt dolgozá ki „A raboskodó Bűnösöknek megjobbulását“ tárgyazó jeles munkáját, melyet Rudnay Sándor erdélyi püspök felszólítására irt és huszonnyolcz erkölcsi oktatásba foglalt.

Teljes czime: „*Erkölcsei Keresztény Oktatások különösen a fenyítő házakban raboskodóknak remélhető megjobbításokra. A k. Lyceum betüivel 1819-ben*“.

Ez eredeti és a maga nemében valóban remek munka oly jelesen van összeszerkesztve, hogy azt minden, üdvét kereső keresztény is nem csak élvezettel, hanem lelki épüléssel is olvasandja. 1818-ban rendtanácsnok, majd a miskolci közéletanoda igazgatója lón, hol 1823-ki október 18-án,

¹⁾ Magyar Irók, I. köt. 59. l.

²⁾ Lásd a kolozsvári minorita-rendű ház „Liber Elogiorum“ című jegyzőkönyvét.

életének 64-ik évében végzé be munkás földi pályáját. Egyházi beszédeit megragadó fordulatok, eredeti képek és ragyogó szólásmód tüntetik ki. Számosan élnek még Kolozsvártt az uri rendből, kik most is egész helyeket lelkesedéssel idéznek beszédjeiből. — Szives ígérését birom derék rendés szónoktársá nt. Szakácsi Vitos¹⁾ atyának, hogy Bíró Márton hátramaradt és még föltalálható beszédjeit, melyek közül csak egy nagyboldogasszonyit és egy urnapít kéziratban, és egy halottit, melyet gróf Teleki Tamás fölött Kolozsvártt 1807-ki kisasszonyhava 27-kén mondott, nyomtatásban sikerült megkapnom, egybe fogja szedni, kinek egykoru és valamint a szerzetben, úgy az egyházi szónoklat terén is méltó társa

Török Damascén volt. Ez Udvarhelyszéken, Zetelakán született 1757-ki jan. 27-én. A legalsó osztályokat Udvarhelyen járja, de arról, hogy a gymnasiumot hol végzé, nincsenek adataink. A szent Ferencz minorita szerzetébe lépven, a bölcsészeti tanulmányokat Nagy-Bányán hallgatá, ott valószínűleg a hittaniakat is. Mint aradi gymnasiumi tanár pappá szenteltetvén, egész lángbuzgalmával az egyházi szónoklatban gyakorolá magát, melyben megható ékesszólása,

¹⁾ Meg nem tagadhatom magamtól, hogy e tisztelendő atyáról, kit, miután harminczhárom évig Turban lelkipásztorkodott és jelenleg Kolozsvártt mint Spiritualis is gyakran hirdeti az Isten ígését, szintúgy magunkénak mondhatunk, meg ne emlékezzem. Magyarhonban 1789-ben, Eszlár nevű szabolcsmegei helységben születvén, a bölcsészeti tudományokat N. Váradon végezte be. A minoriták szerzetébe fölvétetvén, mint áldozár előbb gymnasiumi tanárnak, azután templomi szónoknak alkalmaztatott. 1829-ben a boldog emlékezetű Kovács Miklós erdélyi püspök közbeléptével a zárdából kiszóllítván, Tordamegye helységébe, Turba, mint alakulni kezdő zsenge plébániába helyettes lelkésznek neveztetett ki, hol 1862-ig volt. A kitünő szónok, élénk, a hallgatók figyelmét folytonosan lekötő, népszerű beszédjeivel most Kolozsvártt újítja föl leirtuk eldödjének emlékét, és a jeles szónok dicséretét bizonyosan még akkor is képes leend kivívni, ha azon győzelemnek élvezetét, hogy hallgatóit itt-ott mosolyra ragadja, megtagadandja önmagától.

erélyes előadása, keresetlen és egyszerü irálya és kellemes hangja által csak hamar annyira kitüntette magát, hogy szerzetének legnevezeteseb hitszónoki állomásainak betöltésére méltónak ítéltetett, mely várakozásnak N. Enyeden, Kolozsvártt és Egerben tökéletesen meg is felelt. E téren szerzett bokros érdemeinek elismeréseül társainak bizalma Kolozsvártt és Aradon a bölcészet, Nyir-Báthoron a theologia tanítására, veleszületett nyájassága, kitünő becsületességü jelleme, ájtatossága és az istenes dolgok szeretete miatt az egri lyceumban tanuló rendebéli növendékek tanulmányi igazgatóságára hívá meg. Mint tartományi főnök tizenkét évig atyailag és igazságszeretettel kormányzá övéit. E hivataláról lemondván, miskolczi igazgató lón, honnan egy év mulva Kolozsvárra nyugalomba ment. Ugyanott 1824-ki julius 25-én meg is halt, őszinte tisztelettel kísértetvén sírba mindazoktól, kiket Isten igéjével oly buzgón táplált. Egy urnapi szent beszédjén kívül, melyet 1809-ben Miskolczon mondott és ugyanazon évben Kassán Ellinger István betüivel kinyomatott, meg egy halotti beszédjén kívül, melyet N. Enyeden Ábrahám Antal kereskedő fölött mondott s mely Károly-Fejérvártt 1792-ben püspöki betükkal kinyomtatott, vasárnapi és ünnepi prédikációit ismerem, melyek a következő czim alatt négy kötetben jelentek meg:

Vasárnapi és ünnepi Prédikáziók, melyeket élő nyelvel mondott és a lelki tanítók segedelmére kiadott Elöljáróinak engedelméből P. Török Damascenus Szerafikus Szent Ferencz Minorita szerzetbéli Pap. Egerben, a püspöki iskola betüivel 1805-dik esztendőben, és melyek rendszeres szerkesztők miatt különösen ajánlhatók. —

Ha az Ilyés Andráson innen említettek tökéletesen el is érik az ujabbkori egyházszónoklat kívánalmainak színvonalát, miben például Zsomborit a francia és német nyelv megtanulása nem kis mértékben elősegíté: legjelesebb a jelek között mégis

Szabó János ¹⁾ vala, maga is Székelyföldnek, az annyi dicsők szülőföldjének fia. Marosszék azon regényes részében, melynek tiszta katolikus falui, ott a Bekecs alatt, mint diszes koszorú veszik körül a mikházi zárdát, a katolicismus klasszikus földjének egyik egykori védbástyáját, s melyet a marosszéki nép szent földnek nevez, Kőszvényesen ma is áll azon szerény kántori lak, melyben hazánk és megyénk ezen egyik büszkesége Kászonyfaluból ide származott kántor, Szabó József és László Ágnes szüléktől 1767-ki január 27-kén született. Aranyszáju szent János napján születék, annak nevére kereszteltetett, annak beszédjét kívánta anyanyelvén megszólaltatni. Előkészületi tanulását a mikházi zárdában kezdette, a marosvásárhelyi gymnasiumban folytatta és Kolozsvártt a bölcsészeti tanfolyam hallgatásával bevégezte. Az erdélyi növendékpapok közé fölvétetvén, 1786-ban Pestre a központi papnöveldebe küldetett, honnan a hittudományi öt éves tanfolyam bevégeztével Erdélybe visszatérvén, 1791-ki jan. 2-án áldozárrá szenteltetett. Fölszenteltetése után mindjárt Tövisen és M. Vásárhelyt működött mint káplán ²⁾, innen már 1793-ban ugyanazon minőségben Kolozsvárra rendeltetvén. 1794-ben theologiai tanár lett. 1796-ban Eszterházy János gróf által Dénes és László fiainak nevelésével bízott meg. A német és francia nyelvet jókor sajátjává tevén, minden szabad idejét a leghiresb francia és német egyházi szónokok, amazok közt kiválólág Zollikofer, ezek közt Flechier tanulmányozására fordítá, még pedig oly sikerrel, hogy midőn Kolozsvártt mint nevelő szónoklatokra meghivatván, azután 1809-ben mint iskolás ka-

¹⁾ Lásd az erdélymegyei 1848-ki és 1854-ki névtárt; Magyar Irók I. kötetét; tüzetesb és jelestollal irt életleírását Vass József k. r. tanártól a „Vasárnapi Ujság“ 1861-ki 46-ik számában.

²⁾ Egy érdekes adoma szerint m. vásárhelyi (volt jezsuita) plébánosa gyöngéd és atyai vezetésének köszöni részben azon irányt, melyet hosszú, munkás életén át követett.

nonok és k.-fejérvári plébános 1813-ig a székesegyházi szószéken, azon innen pedig mint kolozsvári plébános az ottani szószéken hirdeté az evangéliomot, mindkét helyen a közönség kedvencz szónoka lón, mely váltig aranszájúnak nevezé. Eleve csak némely alkalmi beszédjeit adá sajtó alá, mint például azt, melyet 1799-ben boldogasszonyhava 16-ikán Kolozsvártt gróf Batthyányi Ignác erdélyi püspök fölött; Józsi-ka Antal fölött 1803-ki jan. 19-én; Haller Károlina grófnő fölött 1809-ben, (kincstárnok Bethlen József gróf fölött is irt „Egy pár elmélkedés“-t 1815-ben) és főkormányzó Bánffí György gróf fölött 1822-ki jul. 9-én mondott: de beszédjeit, melyeket K.-Fejérvártt és Kolozsvártt, hol 1819-ig plébánoskodott és azután is csaknem öreg koráig elmondott, a legszivesebben közölte ifjabb paptársaival, kiket folytonosan a legszorgalmasb tanulásra buzdított. A sorban prédikáló káplánoknak nem egyszer szokta vala mondani, hogy midőn az, ki a szószékről lelép, még kezében tartja a stola egyik végét, a rá következő hadd fogja meg már a másik végét. Midőn pedig egyszer ép a szószékre siető káplánnal a templom előtt találkozék, és ez azon kérdésére: „Hol van a prédikációja“? azt felelné: „Otthon“! töstént visszatéríté azon utasítással, hogy azt soha otthon ne hagyja; mert — mondá szokott kedélyes, egyenesszívü humorával, — ha nincs az észben, lesz a zsebben! **S z a l a y I m r e** „Magyar egyházi beszédek gyűjteménye“ 1832—1834-ki és 1840—1845-ki folyamaiban kilenczven beszédje jelent meg; „de a boldogultnak saját vallomása szerint maradt még egy egész kiadatlan halmaz a szerkesztő kezei között“ — mondja **V a s s J ó z s e f** tanár ur, mit többen Kolozsvártt is bizonyítanak. Egy önálló kötetet még **V i t o s G e r g e l y** kolozsvári segédlelkész adott ki 1848-ban, mely 40 beszédet foglal magában. E sorok írójának eddig a most kiadta homiliákat és vagy két kötetre menő, ki nem adott beszédekét sikerült egybeszednie. De hogy életfolyama rajzához

visszatérjünk : Szabó János még kolozsvári plébános korában 1815-ben mesterkanonokká mozdított elő; 1819-ben apát, királyi tanácsos és főkormányzéki előadó és hittanárkanonok; 1822-ben székesegyházi esperes; 1825-ben örkanonok és 1826-ban olvasókanonok lett. 1847-ben saját kérelmére főkormányzéki hivatalától fölmentetett és mint ilyen nyugalomba bocsáttatott, 1848-ban a Lipóttrend kis keresztjével diszítettván fel. Isten hosszú élettél áldá meg a fáradhatlan munkásságu, valódi böles, keresztény férfit és egyháznokot, életének kilenczvenkettődik, papságának hatvanhetedik évét számítá már, midőn az Úr 1858-ki márczius 16-án a jobb életre kiszólitá. Kolozsvár rég nem kisére nagyobb részvétél halottat a sirba, mint az öreg abbas teteimet. Ott fekszik a kolozsvári köz sirkertben, melynek kies fő és mellékutain legszivesbben tevé szokott napi sétáit, hová 34 évvel azelőtt a szónak legnemesb értelmében vett vetélytársa, Biró Márton gyászkiiséretét maga vezeté.

Beszédei remek szerkezetűek, melyekben valóban nem tudom a tiszta gondolati menetet, a legszebb ellentétekben, könnyű és mégis új és eredeti hasonlatokban gazdag irályt, vagy a szép eszmék tömötségét, a kenetteljes egyházas szellemet csodáljam-e inkább! S midőn egyéni szavamat e kitűnő beszédek fölött, melyeket megjelenésökkor a legjelesebb hasonnemű munkák közé soroltak, visszatartóztatandónak vélem: azon méltánylást említem itt fel, melyet szerző irányában paptársai tanusítottak s melyről 1847-ben az egyik kolozsvári lapban ezeket lelete olvasni:

„Városunkban közelebből egy megtisztelés történt, mely egyszerű ugyan, de őszinte érzésből s szívből ömlő volt; s oly férfi vala annak tárgya, kit a haza ismer, becsül és tisztel. Főt. és mlgos Szabó János ur ez, kir. tanácsos, kolozsmonostori apát, károlyfejérvári kanonok s Leopold jeles rendje kis keresztése, a nemesindulatu és vidámtársalgásu emberbarát, az erényekkel tündöklő, azokat példájával s éle-

X. ok az his holom halt meg L

tével is hirdető, ajánló... felvilágosodott és szélesen kiterjedt tudományos műveltséggel bíró pap, a közjóra fáradhatlanul munkás hivatalnok, ki nem régiben, mint a kir. kormányzék kath. egyházi, iskolai és alapítványi biztosságának előadója ő Felsége kir. kegyelme és megelégedése bizonyosságával nyugalmaztatott. A szép és boldog vénséggel megáldott tisztos férfit, a nemes és vitéz székely nemzet tagját az alciki és kászonkerületi papság, annak az anyaszentegyház és haza iránt tanúsított számos érdemeit méltányolván, egy arany tollal kívánta megtisztelni, melyet a tisztelők levele kíséretében mult csütörtökön október 28-kán délelőtt számos tisztelőiből alakult küldöttség vitt fel kolozsvári kath. segédpap és egyházkerületi jegyző t. Vitos Gergely ur vezérlete alatt, ki szép és a tárgy méltóságához illő szónoklatban tolmácsolá a megtisztelő papság, mint szintén a jelenvoltak érzelmét, melyben e haza minden részében számosan osztoznak. Örömmel és szives köszönettel fogadta a derék férfiú az iránta tanúsított nagyrabecsülés zálogát.“

Rokonairól, vidéke szegényeiről, a köszvényesi egyházzól „paupere matre mea, quae me regeneravit ex aqua et Spiritu Sancto,“ így a mikházi iskoláról is nem csak életében, hanem véghagyományilag is kegyelettel gondoskodott.—

A példa vonz, mondja a közmondás. Ennyi jelesnek buzdító példája nem maradhatta méltó követők nélkül. Ezek sorában első helyen

Felfalusi K o v á c s A n t a l l a l találkozunk, kinek érdemekben gazdag élete a legékesbben szóló bizonyítványa annak, mit képes a páratlan lelkesedés egyesülve a legernyedtelenebb szorgalommal kivívni, és nekem, ki szerencsés válek négy évet oldala mellett mint segédlelkész és tanár tölteni, nem kis önmehtagadásomba kerül, életének lerajzolásában, föltett czélomhoz képest, csak szónoki minőségére szorítkoznom. K o v á c s A n t a l 1791-ben febr. 2-án nemes szülektől származott. Atyja Marosparton sőtiszt levén, alsóbb

iskoláit a károly-fejérvári tanodában kitünő szorgalommal és előmenetellel végzé. 1807-ben a megyei növendékpapok közé fölvétetvén, a bölcsészeti tudományokat Nagy-Szombatban hallgatta, de innen 1809-ben a francia háboru zivatarai miatt lejött K.-Fejérvárra. A hittudományt egy évig itten, folytatólag pedig újból N.-Szombatban tanulta. 1814-ben pappá szenteltetvén, egy évig k.-fejérvári gymn. tanár volt, azután püspöki disznök. Mártonfi püspök 1815-ki márczius 3-kán történt halála után pedig helynöki titkár. E hivatalát nem sokára magán állomással cserélé föl, Bethlen grófok házába nevelőnek hivatván. Itt hivatala lelkiismeretes betöltése mellett egészen a tudományoknak élt, és a francia és olasz mellett még a szláv nyelvet is megtanulta ¹⁾. 1824-ben zalathnai tanár és hitelemző, 1826-ban nagy-szebeni tanár lett, mindkét helyen a korszakot, melyben élt, sokkal megelőző lelkesedéssel és buzgalommal működvén. 1828-ban Nagyágra rendeltetett plébánosnak, hol szintén az iskola vala lelkeszi figyelmének kiváló tárgya, mintán a külföld épen akkor megindult iskola mozgalmait éber figyelemmel kísérte. Hasonló buzgalommal folytatá az egyházi szónok tisztét is, minek elismerésül 1834-ben a nemzeti iskolák felügyelője díszes és nagyön kedvelt állomására neveztetett ki. Ez állomásán, melynek teendőit többnyire Kolozsvártt kelle végeznie, alapítá meg szónoki hírét. Még ma is emlékeznek azon meglepetésre, mely Kolozsvártt az egész hallgatóságot csaknem zavarba hozta, midőn szónokunk 1835-ki márczius 27-én a piaczi nagy templomban „Isten tartsd meg királyunkat“ — szavaival kezdé I. Ferencz császár fölött tartandó német gyászbeszédét; de emlékeznek azon elragadtatásról is, melylyel ugyanazon hallgatóságot a körmondattal végszavaival a legbensőbb fájdalomra és részvétre hangolá. Szó-

¹⁾ „Pluribus intentus minor est ad singula sensus,“ mondá gyakran a derék férfiú, midőn inte, hogy igen sok idegen nyelv tanulásához ne fogjunk.

noklati jelessége, melyet a brassói közönségnek akkor vala alkalma élvezni, midőn eldődének apátsági beigtatásán szóno- kolt, eszközlé, hogy ama község őt 1835-ben egyhangulag plébánosának választá, mely neki, számos más üdvös intéz- kedésein kívül, gymnasiumát is köszöni, melyet csaknem egyedül buzgósága tartott fön több évig, míg az a többi nyilvános gymnasiumok sorába fölvétetett.

A plébánosi hivattal egyszersmind a barczasági dé- kánság és sepsi-miklósvári esperestség méltóságát is nyer- te. Majd 1840-ben apáttá és 1847-ben királyi tanácsossá neveztetett ki. Fönemlített beszédén kívül több egyes alkal- mi beszédjeit birjuk nyomtatásban, többiek közt azt a jeles magyar beszédet, melyet gróf Kálnoki Józsefnő, született Maurer Juliána fölott Miklósváron 1840-ki tavaszelő 28-án mondott, és „Az erős lelkületü Hölgy képe halotti be- szédben“ czim alatt Brassóban kinyomatott. Ha eszembe jut, mily gondos szorgalommal készítette és tanulmányozta be- szédjeit; ha rá gondolok, hogy addig, míg őt nem hallottam, szónokot, kinek előadása úgy elragadott volna, mint az övé, nem hallottam, és napról-napra mindinkább kezdettem ész- revenni, miként tudta a legkedvesebb, a lélekbe és szivbé mélyen beható egyszerűséget a művészeti actioval oly szépen egyesíteni: sokszor így szólok magamban, miért nem képesít- tetett az ember arra, hogy, miután gondolatait és szavait betükbe öltöztetheti, a holt betükbe azon elevenítő szellemét is, melylyel azokat egykor előadta, belehelhetné. Bár derék utodjának sikerülne hátramaradt beszédjeit megtalálni.

Fáradhatlan munkásságu és valóban egyházas buz- góságu életét, melynek alkonyán Ő szentsége, a pápa tisz- teletbeli kamarásává nevezé ki, 1857-ki december 9-én végzé be.

Ha nem is munkásságának tere, de mégis születése helye G e g ő E l e k n e k is Erdély volt, kiről nem annyira mint a művészet szabályainak tökéletesen megfelelő szónok-

ról, mint inkább azon tulajdona miatt kell itt emlékeznünk, melylyel hallgatóit annyira tudta elragadni, hogy ezerekenként hallgatók még a szabad ég alatt is. Csik-Taploczán 1805-ki márczius 25-én születvén, tanulmányainak bevégezte után a sz. Ferencz szerzetének magyarországi tartományába lépett és 1831-ben Pozsonyban hitszónok lett. Nyughatatlan, nagy, és az emberiség legmagasztosb céljai után törő és lángbuzgalmu szellemének szükek valának szerzete szerény hivatásának korlátai. Miután Pestről, hol hallgatóinak nem csak vallást és hazafiságot lángszavakban hirdető szónoka, hanem atyai tanácsadója és vigasztalója is volt, Szombathelyre tétetett, hol nem e város, hanem a vidék hitszónokává lett; miután a moldvai magyarokhoz ment, hogy azokat a hitnek és nemzetiségnek megtartsa, részben visszanyerje; miután azon okból tett lépései, hogy állandóul köztök maradhasson, sikertelenek voltak: szerzetéből kilépve, a veszprémi megye papjai közé kívánt fölvetetni, mit 1844-ben meg is nyert; de már azon év októbere 9-én rövid betegség után meghalt. Egyházi beszédei, melyek Pesten 1834-ben jelentek meg, szokatlan hévvel és lángszavakkal irvák, és a bűnöket, melyeknek első sorába a hazafiatlanságot helyezé, kérlelhetlen ostorral sujtják. Kora halála, melyet azon körülmény is, hogy sok nehézséggel kelle küzdenie, melyeket talán legnagyobb részben saját maga szerze magának, siettetett, pályafutása délpontján töré meg a nagyratörő lelket.

Ha Háromszék Biró Mártonnal, Udvarhelyszék Török Damascénnal dicsekedik, és Szabó János birásában Csik- és Marosszék osztozik: Gyergyó is méltán büszkélkedik

F o g a r a s y M i h á l y ¹⁾, választott szkodári püspökkel, szent Egyed apátja- és nagyváradi l. sz. örkanonokkal. Gyergyó-Szent-Miklóson 1800. september 17-én születvén, iskoláit ugyanott kezdette, Maros-Vásárhelyen és Csik-

¹⁾ Magyar irók, I. köt. 144 lap.

Somlyón folytatta. 1817-ben az erdélymegyei papnöveldebe fölvétetvén, a bölcsészeti tanfolyamot itten hallgatta, honnan a bécsi Pázmán-intézetbe küldetett. Theologiai tanulmányait oly előmenetelen végezte, hogy már 1822-ben a bibliai tanulmányokból — első a pázmáni növendékek közt — dicsérettel állotta ki a szigorlatot. Erdélybe visszatérvén, 1823-ki október 28-án pappá szenteltetett és nagy-szebeni gymn. tanár és segédlelkész lett, hol 1826-ig mindkét pályáján szorgalommal és buzgalommal működött. Említett évnek májusában a bécsi felsőbb papi intézetbe küldetvén, onnan a theologiai tudorság koszorújával jött le, Károly-Fejérvártt a bibliai tudományok tanárának, a theol. tudományok felügyelőjének, sz. széki ülnöknek és szegények ügyvédének alkalmaztatván. Két évvel később még az erdélyi normalis iskolákra való felügyelet is ráruháztatott. Ennyi teendői között, melyeket kitartó buzgósággal teljesített, nem egyszer örvendezteté meg a székesegyház fényes hallgatóságát kitünő szonoklatával. 1832-ben mint iskolai felügyelő Kolozsvárra rendeltetett; de itt is csak egy évet töltött: azalatt cs. kir. udvari káplánnak és a bécsi Augustineumban a theol. tanulmányok igazgatójának, és ugyanakkor érdemeinek elismeréseül megyéje czimzetes kanonokjává kinevezetvén. Öt évi dicséretes működése után 1838-ban nagyváradi valóságos kanonok és az ottani kir. akademia prodirectora lett, hol mindenek előtt az ifjuság szellemi és erkölcsi mivélésén ernyedetlen buzgalommal fáradozott. Ő viselte a káptalan képét a megyei teremben és az országgyűléseken, ő volt az erdélyi püspök képviselője a pozsonyi egyházi tanácskozányban, hol mint az egyházi jogok bátor védője tüntette ki magát. 1846-ban cz. püspökké és a pesti theologiai kar igazgatójává nevezetvén, lakását Pestre tette át, hol a „Jó és olcsó könyveket kiadó Társulatot“ tervezte és 1848-ban életbe is léptette. 1853-ban megyés püspöke kívánatára Nagyváradra visszament káptalanába, hol most is egyházá-

nak és az egyházi irodalomnak szenteli életét. Nyomtatásban birjuk :

1. Csicseri Orosz Elek felett 1844-ben mondott beszédjét.
2. Kolozsvártt, a királyi lyceum betüivel, 1833-ban megjelent „Keresztény igazságok egyházi beszédekben“ czimü kötetét és
3. Ugyanazon czim alatt, Nagyváradon, Tichy Alajos nyomtatása alól 1861-ben kikerült jeles beszédeinek két nagy kötetét.

Egyszerü tollal jegyzem föl a nagy férfiú életrajzának főbb vonásait, jelölém ki az egyházi szónoklat terén való működésének főbb momentumait; mert ahhoz, kit a theologiai kar koszorujával földiszített, az egyszerü író csak minden elogiumot és bírálatot kizáró tisztelettel közeledhetik.

És már most nincs egyéb hátra, mint hogy arról adjak számot, miként jártam el **Szabó János** homiliáinak kiadása körül, és miért választám ki épen azokat első közleményül.

Szabó János a magyar egyházirodalomban nem ismeretlen név. De minthogy eddig csak beszédjeiből ismeri a tisztelt közönség, egy más oldalról is kívántam jelességét föltüntetni. Itt következő homiliái röviddek ugyan; de azokat ő maga szántsándékkal írá röviden, ebbeli eljárását *O v e n u s* következő szavaival igazolván, melyeket a már sajtó alá rendezett kötet első lapjára saját kezével irt:

„Nostra tibi brevitás ignavia forte videtur?

Crede mihi, labor est non brevis, esse brevem.“

E homiliákat változtatás nélkül bocsátottam sajtó alá, azoknak csak helyesírását cserélvén fel a mostanival, és az első homilia I. pontjában ezen szavaktól kezdve: „Rettentő igék! Ezek fejezik ki sat.“ egész az ugyane pontban előforduló eme szavakig: „Ily rettentő, ily borzasztó sat.“ a

mostani természettani ismeretekkel kevésbé egyező helyet Litrow nyomán mással pótolván ki.

A szerencsét, **Szabó János** homiliáival tisztelt paptársaimnak kedveskedhetni, kegyelmes főpásztorom nagyméltósága HAYNALD LAJOS erdélyi püspök ő kegyelmességének köszönöm, ki, számos rám árasztott egyéb atyai kegyein kívül, azon kegyében is részesített, hogy e vállalathoz magas főpásztori beleegyezését adni méltóztatott.

Végül legyen szabad azon reményemet kifejezni, hogy még számos jeleseink, kik egyes beszédekkel már is fölléptek az irodalom terére, mint pl. Kedves István, Mészáros Antal, Cziriel Antal, Gábor János, valamint mások is, szellemileg is pártolandják e vállalatot!

Károly-Fejérvártt, 1863-ki keresztjáró hét első napján.

Veszely Károly.

T A R T A L O M.

	Lap.
Advent I. vasárnapra	1.
" II. " 	8.
" III. " 	15.
" IV. " 	20.
Karácson után való vasárnapra	24.
Uj esztendő napja után való vasárnapra	28.
Vizkereszt után I. vasárnapra	33.
" " II. " 	38.
" " III. " 	44.
" " IV. " 	49.
" " V. " 	54.
" " VI. " 	60.
Septuagesima vasárnapra	66.
Sexagesima " 	73.
Quinquagesima " 	78.
Böjt I. vasárnapra	84.
" II. " 	91.
" III. " 	97.
" IV. " 	104.
" V. " 	110.
Virágvasárnapra	118.
Husvét vasárnapján	123.
Husvét után I. vasárnapra	130.
" " II. " 	137.
" " III. " 	144.
" " IV. " 	151.
" " V. " 	155.
" " VI. " 	161.
Pünköst napjára	166.
Szent-Háromság vasárnapjára	173.

			Lap.
Pünköst után	II.	vasárnapra	179.
"	III.	"	186.
"	IV.	"	193.
"	V.	"	200.
"	VI.	"	206.
"	VII.	"	213.
"	VIII.	"	219.
"	IX.	"	225.
"	X.	"	231.
"	XI.	"	237.
"	XII.	"	244.
"	XIII.	"	251.
"	XIV.	"	257.
"	XV.	"	264.
"	XVI.	"	271.
"	XVII.	"	279.
"	XVIII.	"	286.
"	XIX.	"	293.
"	XX.	"	300.
"	XXI.	"	308.
"	XXII.	"	315.
"	XXIII.	"	322.
"	XXIV.	"	330.

Advent I. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 21, 25 — 33.

Midőn ma az A d v e n t e t vagyis Krisztus első eljövételére emlékeztető napokat elkezdjük, egyszersmind második eljövételére is emlékeztet minket az anyaszentegyház **KK!** azért juttatja ma eszünkbe az utolsó ítélet napját, azért olvastatja az evangelium azt a részét, melyben a világ vége és a világ ítélőbirájának eljövetele eleven színekkel lerajzolva állíttatik előnkbe. Nem is illik eltávoznunk az evangeliumtól; nyomozzuk ki inkább annak értelmét, és lássuk, mit találunk abban először az ítélet napjának előjeleiről, másodsor az ítélőbirónak eljövételéről, harmadszor az ítéletnek idejéről.

I. Jelek lesznek a napban és holdban és csillagokban, és a földön a népek szorongatása a tenger zugása és a habok felháborodása miatt, elszáradván az emberek azok félelme és várakozása miatt, mik az egész világra következnek; mert az egek erői is megindulnak. Rettentő igék! ezek fejezik ki azon égi és földi jeleket, melyek a világ végét megelőzik. Való ugyan, hogy némely világbölcsek a világot és így e földet is örökké tartandóknak gondolják, még pedig azért, mivel — mint mondják — a természet vizsgálásában annak mesterséges alkotását és bölcs elrendeztetését olyannak találják, melynél fogva állandósága bizonyos. Azonban maguk e világbölcsek megvallják, hogy ez állandóság, bármily hosszúra terjedjen is, még sem lehet örökkévaló. Megvallják, hogy a világ belső alkotásába be nem láthatnak, az Isten szándékait ki nem nyomozhatják, és hogy az, mit a belső erők érintetlenül hagynak, külső erő által veszendőségnek indulhat. Sőt némelyek ki is mutatják, hogy a világ veszendősége mellett nem kevesebb ok harczol, mint annak állandósága mellett. Nincs

semmi itt a földön — mondják — mi a mulandóságnak nem volna alávetve. Valamint a növény- és állatvilágban egész családok, úgy a történetben egész nemzetek enyésztek el minden nyom nélkül. A föld, melyen járunk, egy régi világ növényeinek és állatainak pora, és eljöhet azon idő, midőn Aegyptus nyom nélkül eltűnt piramisai fölött úgy fogunk járni, mint most Karthagó romjai fölött. Sőt a föld, maga a világ sincs — folytatják — a mulandóság e törvénye alól kivéve. Nem látók-e, hogy csillagok tűntek el az égről és egész naprendszerek támadtak föl ugyanott? Mely borzasztó látvány lehet az, midőn egy nap minden mellécsillagaival együtt elvész! Mi ehhez képest földünk rengése, tengereink fölzúdulása, az öldöklő csatákban elhulló ezrek halála? De ezen romlás, mely csak nekünk tetszik oly borzasztónak, mivel oly véghetetlenül kicsinyek vagyunk, sem formálhat kivételt a természet általános törvénye alól. Ha tehát majd a föld is eléri aggkorát; ha az elemek, melyekből alkotva van, felbomlanak; ha a nap, mely világosságával és melegével oly sokáig élteté a földet, ezt — miután erejéből kifogyva, magát föntartani többé nem képes — a maga égő keblébe újból lehúzza; ha maga a csillagok királynéja, idejét betöltve, hivatását elérve elenyészik: mi egyéb fog ekkor történni, mint az, mit a természet Ura által alkotott törvények kívánnak. Minek az anyagi világban kezdete van, annak vége is lesz. El fognak enyészni tehát e szépfényű csillagok, e tündöklő nap is, vége lesz e roppant világnak is. És a világ végéről, melyet már a világbölcsek, a józan okosságnál fogva is, lehetségesnek tartanak, mint bizonyosról szól a Megváltó, midőn mondja, hogy azt a következő előjelek fogják megelőzni: „Jelek lesznek a napban, és holdban és csillagokban,” vagy mint sz. Máténál olvasuk: „Meghomályosodik a nap, és a hold nem adja világosságát, szorongattatásban lesznek a népek a tenger zúgása és a habok felháborodása miatt, és az egek erői is meg-

indulnak.“ Ily rettentő, ily borzasztó jelek előzvének meg a világ végső romlását, kell-e már csodálkoznunk az akkori élőknek szorongattatásán, félelmén és elszáradásán? Oh ki most úgy ragaszkodol a világhoz, mint valami megmozdíthatlan állandósághoz, tanuld meg, hogy valamint az ítélet napját megérő emberektől szemök láttára elragadtatik a világ, úgy mi, kik ma vagyunk és holnapot magunknak nem ígérhetünk, midőn nem is vélnők, elragadtatunk a világtól; tanuld meg, mily hamar elmuló, mily hasonló a szapanbuborékhoz forró kivánságunknak akárminémü tárgya; még most ugyan új épület emelkedik a réginek romladékain, egy állatnak a halála élete a másiknak, és a természet szüntelen rontván, szüntelen épít, de egykor összebontakoznak maguk ama roppant égi testek, megolvad az Ur színe előtt a föld, és maga egybeomlik a természet, csak te, oh természetnek mindenható szerzője, csak te vagy kivéve a változásnak törvénye alól: te mindenkor az egy maradsz és a te esztendeid soha elnem fogynak.

II. Minekutána megtörténnek a rettentő ítéletet hirdető rettentő jelek; minekutána a Mindenható angyali szózat által egybegyűjti a földnek minden élő és megholt lakosait: akkor meglátják, úgymond tovább az evangelium, az emberfiát eljönni a felhőkben nagy hatalommal és dicsőséggel. Egek! mily különböző Krisztusnak e második eljövetele az elsőtől módjára nézve? Először eljött szegénységben, alacsonyságban, megvettetésben, másodsor el fog jönni hatalommal, felséggel, dicsőséggel; de mily különböző céljára nézve! régenten eljött mint Üdvözítő, hogy a világot megváltsa, egykor el fog jönni mint ítélőbíró, hogy a jóknak jutalmát, a gonoszoknak büntetését megadja; végtére mily különböző következésére nézve! előbbi eljövetelkor engedte, hogy mindent elkövessenek rajta is, az ő hívein is az ő ellenségei, szenvedett tulajdon személyében, szen-

ved mainapiglan tagjaiban a jámbor lelkekben, utóbbi eljövetelekor megfordítja a koczkát, elüzi színe elől az istenteleneket, és megdicsőíti magával együtt hív barátait. Igenis, meglátják eljöni az ember fiát; meglátják, kik őt megfeszítették, és mekkora elrémüléssel? azonban könnyebb lesz mégis számadásuk; mert a mint sz. Pál észreveszi, ha őt megismerték volna, soha a dicsőség királyát meg nem feszítették volna; de meglátják őt a rozéletű keresztények, és mekkora elszégyenüléssel? Azt látni, kit Istenöknek lenni hittek, és mégis tisztelet helyett büneikkel bántani meg nem szüntek; azt látni, kinek szolgálatjára már a sz. kereszttségben beesküdtek, és kinek sz. religiójában a pogányoknál alábbvaló életet éltek; azt látni, ki érettök sok kinok közt megholt, és kiért ők legkisebb kedvszegést is el nem türtek: oh kinzó tekintet! oh kétségbeejtő látás! Egy szóval, meglátják őt a jámbor hivek, és mekkora örömmel! nem volt hiában az istenes életre megkívántató magukon vett győzedelmök, nem türtek szenvedtek ok nélkül, nem volt gyümölcstelen sanyaru megtérésök, ime itt az igaz bíró, hogy megadja nekik az igazság koronáját. Föltekintsetek és emeljétek föl fejeiteket. Oh valaki ezeket hideg vérrel hallgatod keményszivü keresztény! képzeld magadban, mintha már is látnád az ember fiát a felhőkben eljöni nagy dicsőséggel és hatalommal; képzeld az őt körülvevő mennyei angyalok seregét, és a számadásra megjelent számtalan népek sokaságát; képzeld, miképen válnak el a jók jobb, a gonoszok bal kezére; nincs itten helye a mentségnek, mert végzetetlen bölcsesség az itélőbíró, tud mindent; nincs a megtérésnek, mert elmúlt az idő, melyen kinekkinék kellett munkálkodni; nincs az engedelemnek, mert ki eddigelé visszaélt irgalmasságával, már ezentul érezni fogja igazságát; képzeld tehát, mintha hallanád ítéletet hozó szózatát: „jöjjetek el,“ úgymond előbb is az igazaknak, „jöjjetek el atyámnak áldottai! birjá-

tok a világ kezdetétől fogva nektek készítettett országot, mert éheztem (az én hiveimben), és ennem adtatok, szomjuhoztam, és innom nyujtottatok, meztelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok, idegen voltam, és befogadtatok, fogoly voltam, és kiszabadítottatok.“¹⁾ Oh jótétemény! te viszed tehát az embert mennyországba, mert te vagy a religiónak veleje, te a hitnek eleveisége. De halljuk tovább az ítélőbirónak szavát: „menjete k el,“ úgymond azután a gonoszoknak, „menjete k el tőlem átkozottak az örök tűzre; mert éheztem (az én hiv szolgálóimban és szolgálóimban), és nem tápláltatok, szomjuhoztam, és innom nem adtatok, jövevény voltam, és bé nem fogadtatok, meztelen voltam, és nem ruháztatok, beteg vagy fogoly voltam, és meg nem látogattatok engem!“ Kemény igék! rettenetes ítélet! itt kárhozatra küldetnek, kik az ügyefogyottakat nem segíték, mi nem lesz tehát azokból, kik a nyomorultakat még szaporítják, elnyomják, huzzák, vonják? itt örök tűzre ítéltetik, ki jót nem cselekszik, mi nem történik tehát azzal, ki a jónak elmulasztását számtalan rossznak elkövetésével tetézi? Mindezeket magadban elevenen képzelvén, lehetséges-e oh keresztény! hogy szivedben meg ne ütődjél, és belsődet egy üdvösséges félelem által ne járja? Tetőd függ, hogy az ítélőbirónak jobbára, vagy baljára állíttassál, tetőd, hogy a jókkal az örök dicsőségbe hivattassál, avagy a gonoszokkal az örök tűzre küldessél, mert tetőd függ, hogy jót, vagy rosszat cselekedjél, válaszs már, és a míg még idő vagy, itéld meg magadban, mit kellessék cselekedned.

III. Harmadszor, és utólszor szól az evangélium a világ végének idejéről, mit hogy tökéletesen megértsünk, szükség észrevennünk azt, hogy két nevezetes romlásról téve egymásután jövendölést Üdvözítőnk, tudniillik Jeruzsálem

¹⁾ Máté 25.

városának pusztulásáról, és a világ végezetéről; amazt olvastuk az elmúlt vasárnapi, ezt a mai evangéliumban. Mind ezen két pusztulásnak idejéről kérdezősködének a tanítványok, ekképen szólván: „Mondd meg nekünk, mikor lesznek ezek?“ A két különböző romláshoz képest két különböző feleletet ad a Megváltónk: „Bizony mondom nektek, hogy el nem mulik ez a nemzetség, míg mindezek meg nem lesznek,“ ezt mondá Jeruzsálemi pusztulásáról, és úgy lett, a mint mondotta, nem telék el 40 esztendő, és még némelyek élnek vala azok között, a kik Urunk ezen beszédét hallották, midőn a római hadsereg ezen dicsőséges várost semmivé tette. A más kérdésre, vagyis a világ végének idejéről így felele Krisztus: „Azt a napot, és órát nem tudja senki, hanem csak egyedül az Atya.“¹⁾ Tudta ugyan Krisztus Urunk is, mivel az Atya önála nélkül nem cselekszik semmit is, a mint maga bizonyítja, de azt mint üdvösségre tanító mester, véghetetlen bölcsesége szerint tudtukra adni nem akarta, mivel nem szemfülességünket táplálni, hanem a lelkünk-re való vigyázást a végső napnak bizonytalansága által is bennünk felgerjeszteni kívánta. Úgy vagy on tudniillik az ítélet napja az egész emberi nemzetre nézve, mint a halál órája külön külön az emberekre tekintve, nincs kinyilatkoztatva a végső szempillantás, hogy annál szorgalmasabb legyen a magunkra való vigyázás; el vagy on rejtve az utolsó nap, hogy annál inkább szentül megtartassék minden nap. De mit is szükség azon futtatni eszünket, hogy milyen messze vagy on még a világ vége? Engedjétek KK! engedjétek az együgyűeknek az efféle beszédet: egy ezer elmulik, a más ezer el nem elmulik; engedjétek a bölcsészeknek azon kérdésnek megfejtését, ha vajjon megvénült-e már a világ, avagy még gyermeki állapotjában vagy on? Azt hordozzuk

¹⁾ Máté 23.

inkább szémeink előtt, hogy akármennyi ideig tartson is még a világ, mindazonáltal csak addig tart nekünk, a meddig benne élünk, szintúgy az ítélet napja akármely messze legyen is még önnön magában, mindazonáltal épen oly közel van az mireánk nézve, a milyen közel van halálunk órája; talán egy esztendő, talán egy hét, talán egy nap, talán egy óra van közben, és a halál közt, talán csak annyi tehát köztem, és az ítélet között is. Oh ember, mily bizonytalan szempillantásoktól függ örökké boldog, vagy boldogtalan sorsod! Oh ember életének megszámlált órái, mennyire nem becsül titeket az okos keresztény, ki soha el nem felejtkezik arról, hogy nem tudja, melyik órában vonatik számadásra! Azonban legyen hamarább, legyen későbben a világ vége, elég az, hogy egyszer bizonyosan meg lesz: „Az ég és a föld elmulnak, a z én szavaim el nem mulnak;“ azaz könnyebb az égnek és földnek elmulni, mintsem az Isten szavának bé nem teljesedni; megjövendölte Krisztus Urunk, hogy harmad napra feltámad, és feltámadott; megjövendölte, hogy egy emberi nyom ideje alatt Jeruzsálem elpusztul, és elpusztult; megjövendölte, hogy valaha a világnak vége, az élőknek s holtaknak ítélete lesz, és kételkedhetünk-e, hogy lesz? Leszen, lesz ítélet! rettegjetekek szerencsés gonoszságtokban megátalkodott lelkek: nem fognak rosz tetteitek mindörökké büntetetlen maradni. Leszen, lesz ítélet! bizzatok az igazságnak szoros és tövises útján sok szenvedéssel járó jámbor hivek: nem fognak jóságos cselekedeteitek az örök jutalomtól megfosztatni. Az ég és a föld elmulnak, a z Isten szavai el nem mulnak. Amen.

Advent II. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 11. r.

Hallátok KK. a felolvasott evangéliumból először, minémü követséget küldé sz. János Krisztus Urunkhoz; másodsor, minémü feleletet ada ezen követeknek Krisztus Urunk; harmadsor, miképen dicséré meg Üdvözítünk a követek elmenetele után keresztelő sz. Jánost, hallátok mindezeket füllel, halljátok már mindezeknek értelmét és lelki oktatását figyelmetes elmével.

I. „Midőn hallotta volna János a fogságban Krisztus cselekedetét, elküldvén kettőt tanítványi közül, kérdezteté őt: te vagy-e az, ki eljövendő, vagy mást várunk?“ Ime a sz. János követsége! csak arra kell jól figyelmezní, honnan és mi végre küldötte? A hely, a honnan küldötte, a fogság, a tömlöcz, a vasbilincs vala; ezen fogságba tette őt Herodes királynak haragja; ezen haragot magára gerjesztette a sz. férfin az igazságnak kimondásával; ezen igazságot kimondotta ő, midőn elejébe terjesztette a királynak, hogy nem szabad neki a maga testvére feleségével élni. Ez volt tudniillik mindenkor, ez ma is jutalma az igazságnak: gyűlölséget, üldözést von magára, a ki azt bátran kibeszéli; holott ellenben kedveltetik, sőt néha drágán meg is fizetetik a hízelkedés, a sima beszéd. Mikor, oh megvakított ember! mikor fogod általlátni, hogy a ki neked igazat mond, barátod, noha ellenségednek látszik; mert jobbulásodat akarja? mikor fogod megismerni, hogy a ki neked hízelkedik, ellenséged, noha barátodnak látszik; mert tégedet önnön vesztedre elcsábít? Jaj azon testi betegnek, a ki a keserű de hasznos orvosságokat rendelő derék orvost magától

elüzi; jaj azon lelki betegnek, a ki a n e m s z a b a d o t beszélő keresztelő Jánosokat fogságba küldi! — A fogságból küldé tehát tanítványit Krisztus Urunkhoz sz. J á n o s, de mi végre küldé? hogy megkérdezte őt: „T e v a g y - e a z, ki e l j ö v e n d ő?” azaz: te vagy-e a Messiás? de miért kérdezte ezt, holott Krisztus Urunkat személyesen ismer- te, megkeresztelte, magánál sokkal nagyobbak vallotta, és mint világ megváltóját a népnek újjal megmutatta? nem ma- gáért, hanem tanítványiért cselekedte ezt a sz. férfit KK! tudta ő, hogy az ő tanítványi még a Krisztusban nem hit- tek, sőt tapasztalta, hogy ezek a Krisztust és annak tanit- ványit szintúgy irigy és vetélkedő szemekkel nézték; mi- dőn tehát magok az ő tanítványi megbeszélték volna ne- ki a Krisztus csodatételeit, éle ő ezen alkalmatossággal, el- küldé tanítványit, hogy a Krisztust megismernék, és hoz- zája ragaszkodnának, a minthogy hozzája is ragaszkodtak mesteröknek nyakavágattatása után; így nyere meg ezen kö- vetséggel, a mit nehezen nyert volna meg másképen sok intéssel és oktatással. Vagyon tudniillik a lelkeknek is okos- sága, ha példának okáért felebarátunk megdorgálásában egy kedvező alkalmatossággal élünk; ha gyermekeinket, cselé- dinket oda küldjük, a hol megszegyenülnek hibáikért, és serkentetnek a jóra; röviden: h a haszonra fordítjuk a ma- gunk vagy felebarátunk jobbulására szolgálható környülál- lást. De fájdalom! a mi ügyünk többnyire csak a testnek okossága. Mi ily szemesek nem vagyunk, ha a világ nagyja- itól valamit akarunk nyerni, az ő jó kedvöknek meglesésé- ben? mily vigyázók, mily mesterségesek, midőn vagyonunkat, vagy tiszteletünket elő akarjuk mozdítani, a legkedvezőbb környülállásoknak használásában? nem, nem kárhozatos a ravaszság nélkül való testi okosság, de ugyan csak legyen előttünk elsőb a lélek, mint a test, az Isten, mint a vi- lág, az örökkévaló, mint ez a rövid élet.

II. „M e n j e t e k e l,“ így felele Üdvözítőnk a köve-

teknek, „menjetekek el, és beszéljétek meg Jánosnak, a miket hallottatok, és láttatok: a vakok látnak, a sánták járnak, a bélpoklosok megtisztulnak, a süketek hallanak, a halottak feltámadnak, a szegényeknek az evangelium hirdettetik, és boldog, a ki meg nem botránkozik én bennem.“ Különös felelet vala ez KK! mert a követek azt kérdék Urunktól: „Te vagy-e a Messiás? ő pedig sem azt nem felelé, hogy ő, sem azt, hogy nem ő; hanem az ő szemök láttára gyógyítja vala a betegeket, teszi vala a csodákat, és ezzel elküldé őket, hogy mondanák meg, mit láttak, mit hallottak. De nem is kellett, nem is lehetett ennél sem világosabb, sem hathatósabb feleletet adni; mert meg vala jövendölve Izaiás ¹⁾ proféta által, hogy midőn eljövend a Messiás, akkor a vakok szemei megnyílnak, a süketek fülei megnyilatkoznak sat. Midőn tehát Űdvözítők véghezvitte azokat, a mik a Messiás felől meg voltak jövendölve, akkor, hogy ő legyen a Messiás, nem csak megvallotta, hanem cselekedettel is megbizonyította. Nem szóval tehát, hanem cselekedettel felele meg sz. János követjei kérdésére. Nincs is hathatósabb a cselekedettel való feleletnél KK! ha jó katona-e valaki, ezt nem ítéljük meg fenhangu dicsekedéseiből, hanem hazájáért és fejedelméért véghezvitt vitéz tetteiből; ha becsületes ember-e valaki, ezt nem hozzuk ki abból, hogy sokat ígér, hanem hogy sokat cselekszik: így ha igaz keresztény-e valaki, ez nem ismertetik meg sem ájtatos beszédiből, sem órákig szaporított imádságiból, hanem az evangeliummal megegyező feddhetetlen és jóságos cselekedetekkel bővelkedő életéből. Hol vagytok aranyidők, a melyekben több hitetlen tért meg a hivek jó példájának látására, mintsem a hit hirdetésének hallására? Hol vagytok ártatlan első századok, a melyekben

¹⁾ 35. fejez.

így szólhattak az üldöztetett keresztények az üldöző pogányokhoz: „*In de a v o b i s n o s c i m u r , q u i a v o b i s m e l i o r e s s u m u s*“, ¹⁾ könnyü reánk ismernetek, mert nálatoknál jobbak vagyunk?“ Már ma a könnyebb végét fogjuk, mert könnyebb a hit mellett szóval buzgólkodni, mint sz. Jakab ²⁾ tanítása szerint a hitet cselekedetekből megmutatni, azért jó megvettetésbe az igaz hit, azért harapózik naponkint a hitelenség. Oh idők! Oh erkölcsök!

De miért mondá Üdvözítőnk: „*A s z e g é n y e k n e k a z e v a n g e l i u m h i r d e t t e t i k*?“ nem hirdette-e maga személyesen a gazdag Zacheusnak, Nicodemusnak, a királyi embernek? nem hirdette-e apostolai által Corneliusnak, a szerecsenek királynéja tehetős komornyikjának, és más sok vagyonos embernek? Tudniillik a szegényeknek az evangelium hirdettetik, azaz: a lelki szegényeknek, a világi gazdagsághoz vétkesen nem ragaszkodóknak, a szelid és alázatos szívűeknek; nem a gazdagság tehát, hanem a gazdagsághoz enyvezett kemény szív az, a mi kirekeszti az embert mennyországból; valamint nem a szegénység, hanem a szegénységben is békeségestűrő és az Istenben megnyugodott lélek az, a mi az embert részessé teszi az örök boldogságban; mert vagyon gazdag, noha ritka, a kinek nem ragaszkodik szive ahoz, a mit bir; vagyon szegény is, a ki vétkes indulattal ragaszkodik ahoz, a mit nem bir.

Tovább, miért mondá Üdvözítőnk: „*b o l d o g , a k i m e g n e m b o t r á n k o z i k é n b e n n e m*?“ ki botránkozhatnék meg benned, oh véghetetlen szentség? ki találhatna benned okot a bűnre, oh minden tökéletességnek tanítója és teljesítője? Nincs különben mégis KK! sokan megbotránkoztak, és sokan megbotránkoznak ma is a Krisztusban; mert ha jól megtekintjük a dolgot, egyfelől ugyan világosságot, de másfelől úgy látszó homályt, egyfelől isteni erőt, de

¹⁾ Tertull. ²⁾ 2. fejez.

másfelől emberi gyarlóságot, egyfelől felséget, másfelől alacsonyságot találunk öbenne. Így van ez szentséges személyében; születését mennyei csillag hirdette, de a rongyos istálló szegénységét jelentette; életében a népet ezrenként táplálta, de magának a sem volt, a hová fejét lehajtsa; a kereszten a napot meghomályosította, a kősziklákat megrepesztette, az egész természetet megindította, mint hatalmas Isten, de ugyancsak megholt mint gyarló ember. Csoda-e aztán, hogy a zsidók világi hatalommal fényeskedő Messiást várván, és a Krisztusban csak a világi alacsonyságot tekintvén, öbenne megbotránkoztak, őt nagy részt bé nem fogadták? Így van ez szent tudományában; ez az erkölcs dolgában feddhetetlenül tiszta, de egyszersmind szoros és kemény, a testnek és vérnek nem kedvező tudomány: csoda-e aztán, hogy megbotránkozik benne, és be nem veszi azt egy testi érzékiséget kecségtető puha életü ember? ez az ő cikkelyeiben a józan okossággal megegyező, de némely titkaiban az emberi elmét felülhaladó tudomány: csoda-e aztán, hogy megbotránkozik benne a maga eszében felettébb bizakodó Rousseau ¹⁾, és noha megvallja, hogy az evangelium igazságának felettébb nagy, szembetűnő és hasonlíthatatlan ismertető jelei vagynak; noha azt mondja, hogy a Socrates cselekedetei nem oly nyilván bizonyosak, mint Jézus Krisztusé: mégis arra vetemedik, hogy az evangeliumban némely dolgokat hihetetleneknek, sőt az okossággal ellenkezőknek mondjon? Így van végtére az ő anyaszentegyházában; ez régentén az üldöztetések között csodálatosan terjedt el a világon, de az újabb időkben kiüsztetett Japóniából, Chinából, más tartományokból; ez minden viszontagsági mellett is Krisztus Urunktól fogva egészen a mai napig megtartatott az isteni gondviselés által, de eleitől fogva egészen a mai napig szaggattatott az idegen tudományok,

¹⁾ Emile III. köt. 183. l.

és ujító nyughatatlan elmék által; ez számtalan szenteket küldött már mennyországba, és most is sok jámbor hiveket tart kebelében, de más részről gyakorta a pogányoknál alábbvalók az ő elfajult fiai és leányi, nem mindenkor élnek hivatásuknak szentségéhez képest némely méltatlan szolgálai; történik, hogy az együgyü buzgóktól holmi elmaradható dolgokkal toldatnak meg az ő legszentebb szertartásai: csoda-e aztán, hogy megbotránkoznak benne azok az igazságtalanul ítélők, a kik azt csak a gyengébb oldaláról tekintik? csoda-e, hogy elhagyják az egy aklot, és oly religiót koholnak maguknak, a milyen kinek-kinek tetszik? Ah ne engedjünk sem kikapó indulatinknak, sem elegendőképen meg nem rostált gondolatinknak KK! ha igazán, indulat nélkül mind a két oldaláról megtekintjük a religió dolgát, látni fogjuk abban minden emberi viszontagságok között is a bölcs Istennek munkáját, és azok közé a boldogok közé fogunk számláltatni, a kik a Krisztusban meg nem botránkoznak.

III. Minekutána visszamentek volna a követek, megdicséré Krisztus Urunk sz. Jánosnak állhatatosságát, szigoru életét, felséges hivatalát. „Mit mentetek ki“ úgymond „a pusztába látni? a széltől hanyatttornádát-e?“ itten dicséri állhatatosságát, mert nem ingadozott ő, mint a nádszál; a szerencsében és szerencsétlenségben, a pusztában és a királyi udvarban, a palotában és a tömlöczben egyforma volt mindenkor erkölce, megváltozhatatlan nagylelküége. Atyámfiai! mily messze nem estünk mi ezen példától? Némely órákban teljesek levén buzgósággal, azt gondoljuk magunkról, hogy mozdulhatatlank leszünk, mint a Libánus hegyének magas czédrusfája; azonban fujjon csak egy kísértetnek szele, mindjárt meghajlunk, mint az ingadozó nádszál; a szerencse felfuvalkodtat, a szerencsétlenség kétségbeejt bennünket, az egészségben testiségnek indulunk, a betegségben morgolódunk, ma vét-

keinket siratjuk, és holnap ismét elkövetjük. Oh emberi sziveknek vizsgálója! Te, a ki látod töredékeny voltunkat! engedj meg gyarlóságunknak, támogasd erősítő sz. malasztoddal ingadozó gyengességünket! „De mit mentetek ki látni? lágy ruhákba öltözött embert-e?” Itten dicséri Üdvözítőnk sz. Jánosnak szigorú életét, úgymint a ki szőrzsákban járt, erdei mézzel és némely azon tartományban megehető bogarakkal táplálkozott. Oly sanyarán élni, mint keresztelő sz. János élt, nem kötelesség, de kötelesség az öltözetben magát kinekinek rangjához, és még inkább jövedelméhez szabni, és házának, gyermekeinek romlásával nem czifrálni; kötelesség az ételben, italban az arany mértékletességet szeretni, kötelesség egy szóval, kivált a testi vétkekben részesülteknek, kivált a dobzódásból megtérni akaróknak, kivált a tisztátalan életre hajlandóknak, kötelesség mondám testöket sanyargatni, és a léleknek szolgálatja alá hajtani; mert nehezen tartóztatjuk meg magunkat a tilalmas dolgoktól, ha meg nem tartóztatjuk egyszer máskor a szabadoktól. „De mit mentetek ki látni? profétát-e? sőt mondom nektek: a profétánális nagyobb, mert ő az, a kiről írva vagy: ime én az én angyalomat küldöm szined előtt, a ki elkészíti előtted a te utadat.” Itten dicséri végtére az ő felséges hivatalját; nagyobb vala tudniillik keresztelő sz. János egy profétánál, mert a proféták csak előre hirdették a Messiást, mint jövendőt, ő pedig ujjával mutatta azt, mint jelenvalót; angyal, azaz Isten követje vala ő, mert előre küldetett, hogy a népek szívében készítsen utat az utána jövő Krisztusnak befogadására, nagy volt tehát keresztelő sz. János felséges hivatalára nézve, de nagyobb ezen hivatalának hiven és szentül való teljesítésére tekintve. Nem lehet itt nem emlékezni egy keresztény embernek méltóságáról K. H! ugyanis mi egy keresztény újra születésére nézve? az Istennek fogadott fia; mi az ő religiójá-

ra nézve? az Istennek fogadott fia; mi az ő reliigiójára nézve? a Krisztusnak tagja; mi az ő lelkére nézve? a Sz.-Léleknek eleven temploma; mi az örök életre nézve? mennyországnak örököse. Isteni jóság! emelhetted-e te a földön ennél nagyobb méltóságra a port és a hamvat? dagályos por és hamu! nem alacsonyítod-e meg tennen magadat; a midőn holmi világi semmisségben kevélykedel, ellenben, a mit az Isten benned egyedül becsül, azt nem becsüled? Ah! ismerjük meg lelki méltóságunkat, és viseljük ahhoz képest igazán keresztényi módra magunkat, legyünk engedelmesek, mint Isten fiai, legyünk békeségestűrők, mint a Krisztus tagjai, legyünk tiszta életűek, mint a Sz.-Lélek templomai, legyünk a jövődő jókhoz ragaszkodók, mint mennyország örökösi! Amen.

Advent III. Vasárnapra.

Evangelium sz. János. 1.

A követek, kiket a jeruzsálemi zsidók küldöttek vala keresztelő sz. Jánoshoz a Jordán vize mellé, négy kérdést tőnek fel neki, a mint hallók az evangéliumból; lássuk tehát mai oktatásunkra KK! miben állott ezen négy kérdés, és minémük valának sz. Jánosnak azokra adott feleletei.

I. T e k i v a g y ? ez vala az első kérdés, a mely anynyit tett, mintha kérdezték volna: te vagy-e a Messiás? Mert egy részről közönséges vélekedés vala a zsidóknál, hogy azon időtájban el kellene jőni a Messiásnak, más részről oly nagy volt a keresztelő sz. János szentsége, oly hatásos prédikálása, hogy sokan kezdének kételkedni, vajjon nem ő volna-e a Krisztus? Ő pedig megvallá, és el nem tagadá, megvallá: „nem vagyok én Krisztus.“ Talált volna a nép előtt tiszteletet, elhitethette volna legalább jó darab ideig, hogy ő Krisztus, ha annak ad-

ta volna ki magát, de inkább akart annak maradni, a mi volt, mintsem magát annak mutatni, a mi nem volt. Te ki vagy? ezt a kérdést tegye kiki közölünk gyakorta magának KK! feltalálja erre a feleletet önnön szívében; feltalálja aztán kötelességeit is ezen feleletben. Te ki vagy? én ember; vajjon illik-e tehát, hogy Isten képeére teremtetett okos állat levén, baromi indulatimat az oktalan állatok módjára zabola nélkül bocsássam? Te ki vagy? én keresztény; vajjon megérdemelem-e ezt a nevezetet, midőn az Istenhez közel vannak ajakim, messze a szívem? midőn a mit számmal mondok, annak cselekedetemmél ellene mondok? Te ki vagy? én házastárs, vajjon lehet-e valamit fontosabb dolgomnak gondolnom, mint a felbonthatatlan hivséget, a megelőző kedvkeresést, a néha néha el nem maradható fogyatkozásoknak okos elnézését? Egy szóval te ki vagy? Oh ha ezt gyakorta kérdezné magától minden atya és anya, minden elüljáró és alattvaló, minden egyházi és világi ember: hány gyermek nem neveltetnék jobban? hány hivatal nem folytattatnék nagyobb vigyázással és szorgalommal? hány botránkozással nem volna kevesebb a világon? Vétkezik, vétkezik az ember roszaságból, de ezerszer többet vétkezik azért, hogy magát elfelejti; ugyanazért el ne mulassuk magunknak gyakorta feltenni ezen arany kérdést: te ki vagy?

II. A zsidók követői azt kérdék másodszer sz Jánostól: Ily és a vagy más proféta vagy-e te? Felelhetne volna ő erre, hogy ő Ilyés; mert Ilyés vala lelkében, a mennyiben tudniillik eljött Krisztusnak első eljövetele előtt, de azt felelé: nem vagyok, a minthogy nem is volt ama régi Ilyés, a ki valaha tüzes szekérben az egekbe ragadtatott, és a világ végén Krisztusnak második eljövetelét fogja megelőzni. Szintúgy felelhetne volna, hogy proféta; sőt hogy több is, mint proféta, mivel ő annak eljövetelét hirdette, a ki főtárgya volt minden proféták jövendölésének;

de azt felelé: nem, a minthogy nem is volt oly értelenben, hogy valami távullevő dolgot előre látott volna. Mily szép példája ez a valóságos alázatosságnak KK! többnek lenni egy Ilyésnél, többnek egy profétánál, és mégis sem az egyiknek, sem a másiknak dicsőségét magának nem tulajdonítani! A kevély ember oly dicséretekkel is hizik, a melyek reá nem illenek; az alázatos a megérdemlett dicséreteken is talál oly értelmet, a melynél fogva azokat, mint reá nem illőket, elhárítja magáról.

III. Látván a zsidók követői, hogy ki nem találhatják, ki legyen keresztelő sz. János, reá bizák, hogy maga nevezné meg magát, és azt kérdék harmadszor: mit mondasz magad felől? Én a pusztában kiáltónak szava vagyok, felele sz. János, az a szó, a mely kiáltja: egyenesítsétek meg az Ur utját, a mint megmondotta Izaiás proféta. Mondhatta volna magáról ennél többet a sz. férfiú, mondhatta volna, hogy ő egyenesen az Istentől vagyon küldetve, mondhatta volna, hogy ő a mindenható Istenfiának különösen kiválasztott előkövete; de a szerény ember rövid és mértékletes kifejezésekkel beszél magáról, én az Izaiástól megjövendölt kiáltónak szava vagyok, csak ezt mondá maga felől. Nézzük meg magunkat ezen tükörben KK! mit mondunk mi magunk felől? és elsőben is mit mondunk másoknak magunk felől? Hogy magunkat egyenesen dicsérjük, ritkán történik; mert felérjük eszünkkel, hogy a ki ezt cselekszi, vagy bolond, vagy gyermek; de mellékesleg vévén a dolgot, nem fordítjuk-e a beszédet a mi jeles tulajdonságunkra? nem siránkozunk-e másoknak némely hibáján, hogy az azon hibával ellenkező jóságot mások bennünk észrevegyék? sőt nem gyalázzuk-e magunkat, hogy a jelenvalóktól annál inkább dicsértessünk? Oh hiúság! mikor ismered meg, hogy a dicséret olyan, mint az árnyék: fut attól, a ki utána kapdos, kíséri azt, a ki fut tőle? De különösen mit

mondunk magunk felől önnön magunknak? Oh mennyi jót látunk magunkban, a mely beünk meg nincsen! mennyi fogyatkozás nincsen meg bennünk, a melyet nem látunk! nem hálálkodik-e ma is imitt-amott egy-egy farizeus, hogy nem olyan, mint más emberek, mintha nem volnának neki is hibái? nem fuvalkodik-e fel ma is egy-egy dusgazdag, hogy sok esztendeig bőven élhet, mintha nem kérhetné vissza az Isten még az éjszakán az ő lelkét? nem tetszik meg ma is magának ama vétkes angyal módjára némely ékes teremtmény, mintha az ő testi, vagy elmebeli szépségét maga szerzette volna? Vigyázzunk tehát, mit mondunk magunk felől önnön magunknak KK! ne talántán megcsaljuk magunkat, többet tartván magunkról, mintsem vagyunk, avagy magunkénak és nem az Isten ajándékának tulajdonítván azt, a mik vagyunk.

IV. Miért keresztelsz tehát, ha te nem vagy Krisztus, sem Ilyés, sem proféta? ez vala a zsidók követeinek negyedik, és utolsó kérdésök. És mit felele erre keresztelő sz. János? én vizben keresztetek, úgymond, közöttetek állott pedig, a kit ti nem ismertek; ő az, a ki utánam jövendő, a ki előttem lett, a kinek én nem vagyok méltó, hogy megoldjam a saruja kötelét. Ezen feleletében először megkülönbözteti a sz. férfiú az ő kereszttségét a Krisztus kereszttségétől: én vizben keresztetek, úgymond, és hozzá érti, hogy a Krisztus nem csupa vizben, hanem vizben és Sz.-Lélekben fog keresztelni; egy tehát a sz. János, és a Krisztus keresztelése külsőképen, a mennyiben tudniillik mind a kettő vízzel való mosásban ment végbe; de felettébb különböző belső és lelki foganatjára nézve: a sz. János keresztsege csak jelentette, de meg nem adta a lelki tisztulást, valamint a mi szentelt vizünk is lemossa ugyan a testi szennyet, de le nem törli a lélek tisztátalanságát; ellenben a Krisztus keresztsege nem csak je-

lenti a lelki megtisztulást kívülről, hanem meg is szerzi azt belőlről úgyannyira, hogy a kisdedek is, a kik nem alkalmatosak a penitencziatartásra, az által az eredendő büntől megtisztulnak, és a Sz.-Lélek malasztjával felékesíttetnek. De nem következik-e ebből, hogy haszontalan volt valaha a sz. János keresztsége, haszontalan ma a mi szentelt vizünk? Nem KK! nem haszontalanok a religióban némely külső szer-tartások, mivel azok által könnyebben utasítatunk a belső dolgokról való elmélkedésre, így megmosta régenten sz. János a népek testeit, hogy annál inkább megértetné velők, minémü lelki tisztasággal kellessék Krisztust elfogadniok; így meghintjük ma magunkat szentelt vízzel a templom aj-tájában, hogy annál elevenebben eszünkbe jusson, mily tö-redelmes szívvvel, mily tiszta lelkiismerettel kellessék megje-lennünk az Urnak színe előtt. Tovább ezen feleletében sze-mökre hányja sz. János a zsidóknak az ő vakságukat, hogy Krisztust meg nem ismerték: köztetek állott, úgymond, a kit ti nem ismertek. Vajjon nem illet-e minket ezen szemrehányás KK! vajjon ismerjük mi azt a Krisztust csele-kedettel, a kit Urunknak, Mesterünknek, Itélőbiránknak vallunk nyelvünkkel? ismeri-e a szűkölködő Krisztust ama vi-lági jók után vétkesen kapdosó keresztény? ismeri-e a tisz-taságos Krisztust ama buja életü keresztény? ismeri-e az alázatos, a könyörületes, a kint szenvedő Krisztust ama felfuvalkodott, ama kegyetlen, ama békételen keresztény? Ah! nem lehet kárhozatosabb ellenmondás, mint keresztény-nek lenni, és pogány módra élni. Végre Krisztusnak felségét adja elő sz. János ezen feleletében: nem vagyok, úgymond, méltó, hogy megoldjam az ő sarujának kötelét, azaz nem vagyok méltó csak arra is, hogy szolgálja legyek. Ha egy tökéletes férfiú, a kinek szent életét maga az örök igazság megdicsérte, ily alázatosan gondolko-dott maga felől Krisztusra nézve, mily méltatlanoknak nem kell nekünk magunkat gondolnunk az Isten színe előtt

KK! nekünk, a kik el nem felejtkezhetünk arról, mily nagy, és mily sok bűnökkel bántottuk sz. felségét! nekünk, a kik nem egyébre láttatunk tőle a jót elvenni, hanem hogy azért rosszal fizessünk! nekünk, a kik valóságosan még szolgálatjára sem valánk méltók, és mégis ellenségei lettünk! Oh kimeríthetetlen jóság! még sem vetsz el te minket örökre magadtól, csak igaz szívvvel tehozzád visszatérjünk; te fiaidnak fogadod, a kik szolgálatodra is méltatlanok; te barátid közé számlálod, a kik ellenségeid voltak; te mennyországba hivod, a kik földi ajándékodat is meg nem érdemlették. Oh irgalmasságnak Atyja! légy áldott mindörökké! Amen.

Advent IV. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 3, 1—6.

Harmadik vasárnapja ez KK! hogy mind keresztelő sz. Jánosról vagy az evangélium; de csoda-e, hogy ezekben az adventi sz. napokban, melyekben a Krisztus születésének ünnepére készülünk, azon sz. férfinak cselekedeteit és prédikálását olvastatja az anyaszentegyház, a ki a népet Krisztus elfogadására előre készítgette? tanulsággal teljes volt, a mit felőle az elmúlt két vasárnapon hallottunk, tanulsággal teljes az is, a mit ma róla olvasánk, csak annak értelmére csendesen figyelmezzünk.

I. Tiberius császár birodalmának tizenkettődik esztendejében, Pontius Pilátus tisztartója levén Judaeának, Heródes Tetrarchája Galilaeának, Fülöp pedig az ő atyjafia Tetrarchája levén Ituraeának, és Lizániás Tetrarchája levén Abilenének, Annás és Kaifás papifejedelmek alattlón az Urigéje Jánoshoz Zakariás fiához a pusztában. Mit keres KK! az

evangeliumban az akkori római pogány császár? mire szám-
láltatnak elő a Tetrarchák, vagyis a felosztott Zsidóország-
nak minden negyedében uralkodó fejedelmek? mire emleget-
tetnek a zsidóknak papi fejedelmei? Az evangeliumnak bi-
zonyosságai, a keresztény religió igazságának ismertető jelei
ezek KK! mert valami történetnek előbeszélése a helynek,
az időnek, a bizonyságoknak feljegyzése nélkül nem egyéb,
hanem mese; így mese a pogányok isteneinek és istenasz-
szonyinak minden cselekedete, és egész genealogiája, mert
annak sem helye, sem ideje nem találhatik a sötétes ré-
giségben; így mese Mahometnek minden csodatétele, és Gá-
briel archangyallal való beszélgetése, mert hiába keressük
annak szemekkel látott, vagy fülekkel hallott tanubizonyásá-
git. Ellenben Krisztus Jézusnak tanítási, csodatételei és min-
den cselekedetei úgy terjesztettek a világ elejébe, hogy szor-
galmatosan előadatnék, hol történtek, mikor történtek, és
kik előtt történtek? Innen vagyunk KK! hogy a zsidók soha
nem tagadták Krisztusnak természetfelettvaló cselekedete-
it, hanem ördöngösségnek tulajdonították azokat; innen va-
gyon, hogy sem a római, sem a görög pogány bölcsek nem
mernék az evangelistákat hazugságról vádolni, hanem csak
a tőlök előadatott dolgokat másfelé magyarázni; innen va-
gyon egy szóval, hogy a mindjárt eleintén részszerént a po-
gányokból, részszerént a zsidókból megtért keresztények oly
erősen meg voltak győződve az evangelium igazságáról, hogy
készebbek voltak vagyontól, szabadságuktól, sőt életöktől
is megfosztatni, mintsem a hittől elszakadni. Már pedig mek-
kora vigasztalás ez nekünk KK! midőn látjuk, hogy a mit
hiszünk, nem költemény, hanem a bíráló tudománynak min-
den szörszálhasogatásait bátran kiálló valóság! midőn ta-
pasztaljuk, hogy akár mint facsarják a keresztény religió el-
len eszöket a hitetlen tudósok, még sem tehetnek oly ellen-
vetést, a melyre a tudós keresztény tökéletesen meg nem
felelne! Ne csodáljuk tehát, hogy valamint a mai e evangeli-

umban, úgy némelykor a máskoriakban is a helyeknek, a személyeknek, a hivataloknak zsidó vagy görög neveit halljuk, sőt úgy nézzük ezt, mint az evangelisták beszéde valóságának felbonthatatlan pecsétjét.

II. Levén tehát az Ur igéje Jánoshoz a pusztában, jöve ő Jordánnak minden tartományiba prédikálván a penitencziának keresztségét a bűnök bocsánatjára — a mint írva vagy on: készítsétek el az Ur utját, egyenesekké tegyétek az ő ösvényeit. A mit sz. János cselekedett régentén, a midőn közelítene Krisztusnak nyilvánvaló megjelenése: ne cselekedjem-e én azt ma, a mikor közelít Krisztus születésének szentséges ünnepe? ő hirdette akkor a penitencziának keresztségét: ne hirdessem-e én ma az Istenhez való térésnek szentségét? ő intette akkor a zsidókat, hogy készítsék el szívökben az Urnak utját: ne ösztönözsem-e én ma a hiveket, hogy a bűntől való megtisztulás által tegyék egyenesekké Krisztus ösvényeit az ő lelkökben? Nem KK! nem hiszem, hogy sokan legyenek közölünk, a kiknek ne volna szándékuk ezen sz. napok alkalmatosságával bűneiket meggyónni, az ő Istenökkel megbékélni, az Urnak szentséges asztalához járulni; mert mikor vetkezünk ki bűneinkből, ha ezen nagy ünnepen nem, a melyen született az Isten báránya, ki elveszi a világ bűnét? mikor térünk a mi Istenünkhöz, ha ezeken a sz. napokon nem, a melyeken az Isten hozzánk legnagyobb jóságát mutatta, midőn sz. Fiát nekünk és érettünk adta? De vegyétek észre KK! hogy nem minden gyónás és áldozás megtérés; mert mit teszen megtérni? kétségkívül annyit, mint az eddig követett utat elhagyni, és más jobbnak indulni; csak az tart tehát igaz penitencziát, csak az tér igazán az ő Istenéhez, a ki úgy gyónja meg bujaságát, hogy azután kezd tisztán élni, úgy vallja meg telhetetlen dobzódását, hogy egyszersmind kezd mértéketes lenni, úgy siratja meg káromkodását, igazságtalanságát,

más egyéb vétkeit, hogy egyszersmind kezdi az Istent félni, felebarátját szeretni, a keresztény jámborságot gyakorolni. Ez KK! ez a valóságos megtérés! ez a megtérés, melylyel ezen sz. napokban el kell készíteni lelkünkben az Urnak útját, hogy hozzánk jöjjön, és nálunk lakhelyet szerezzen sz. malasztjával.

III. Nevezetesen négy dolgot kíván Izaiás proféta után sz. János az Ur útjának készítésében, hasonlatosságot vevén a földi és látható utnak csinálásából, hogy tudniillik a völgyek bételjenek, hogy a hegyek és dombok megaláztassanak, hogy a horgasak egyenesekké, hogy a darabosak simákká váljanak. Már lelki dolgokra fordítván ezen testi dolgokból vett hasonlatosságot, mik először is a völgyek a mi lelkünkben? A jóra való restségből származott ürességek, a jóságos cselekedetekben való hiányosságok, a kötelességünk elmulasztásából lett fogyatkozások; fordítsuk tehát jóra a drága időt, tegyük meg szorgalmasan, a mivel tartozunk Istenünknek, magunknak, felebarátunknak, tartsuk elveszettnek a napot, melyen semmi jót nem vittünk végbe, így meg fognak telni a völgyek, és pedig oly érdemekkel, melyeket mind feljegyez az Isten a maga könyvébe, hogy annak idejében megjutalmazza. Tovább mik a hegyek és halmok a mi lelkünkben? a felfuvalkodott kevélység, a magánál magasabban emelkedő fenhéjázás, a másokat megvető dölyföség. Ismerjük meg tehát magunkat, alázódjunk meg az előtt az Isten előtt, kitől vagyon mindenünk, a mink vagyon, ne vessük meg a szegényt, becsüljük meg az alávalókban is a miénkhez hasonló emberi természetnek méltóságát, így meg fognak aláztatni a hegyek és halmok. Ismét tovább mik horgasak a mi lelkünkben? azok a tekervényes álnokságok, melyekkel felebarátunkat megcsaljuk, azok a tette-
tések és képmutatások, melyekkel nem oda ütünk, a hová czélozunk, azok a júdási ajakakkal nyomott csókok, melyeknek mézes szine alatt embertársunknak mérget készítünk.

Legyünk tehát igaz lelkűek cselekedetinkben, legyünk vagy okosan hallgatók, vagy egyenesen szólók a mi beszédünkben, ne bántsuk az Istent képmutatással, ne csaljuk az embert alacsony lelkekhez illő tettetéssel, így lesznek a horgasak egyenesekké. Végtére mik darabosak a mi lelkünkben? a hirtelen fellobbanó harag, a felettébbvaló örömről fellettébbvaló szomorúságra szálló változás, a majd igen kegyes, majd igen kemény bánás, a szivet szüntelen nyughatatlanító irigység, és más zabolátlan indulatosság. Igyekezzünk tehát urai lenni heves indulatinknak, tanuljunk illendő mértéket tartani a vigasságban és szomorúságban, elegyítsük a keménységet szelidséggel, így lesznek a darabosak simákká.

Ha e szerént elkészítjük lelkünkben az Urnak utját, meglátja minden test az isteni Üdvözítőt; eljön a mi lelkünknek hajlékába a miérettünk testté lett örök Ige, közölni fogja magát velünk a kenyérnek színe alatt elrejtett Megváltó. Oh! manánál elébbvaló mennyei kenyér! készíts utat sz. malasztoddal a mi lelkünkben, hogy a következő sz. ünnepen tehozzád méltóképen járuljunk. Oh! mennyből alá szállott angyali eledel! engedd, hogy minekelőtte tégedet magunkhoz vennénk, bűneinkből kitisztuljunk, tégedet vevén a jóban megmaradjunk és gyarapodjunk. Amen.

Karácson után való Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 2, 33—40.

Miket a mai evangéliumban olvasánk, a jeruzsálemi templomban történtek a szűz Mária tisztulásának vagy beavatásának alkalmával K. H! Itt történt, hogy József és Mária csodálkoznak azokon, a mik a kised Jézus felől mondatnak vala; itt történt, hogy az öreg Simeon jövendöl róla; itt történt, hogy Anna proféta asszony a még csecsemős Üdvözítőnek látásával szerencsételtett. De fejtsük ki mindezeket röviden lelki oktatásunkra.

I. Mit teszen először az, hogy József Jézus vélt atyja és Mária az ő valóságos anyja csodálkoznak vala azokon, mik felőle mondattak? Nem KK! nem bámultak ők azokon, mint valami új, valami előttök ismeretlen dolgokon, mert tudták mindketten az angyal beszédéből, hogy Jézus a magasság-bélinek fia, az emberi nemzetnek üdvözítője; hanem csodálták az Istennek bölcs végzését, mely szerént tetszett ő sz. Felségének az ezen mennyei kisdéd felől való titkot belső sugalás által másoknak is tudtokra adni, és azt hirdettetni már egy pap által Zachariásban, már egy házas asszony által sz. Erzsébet asszonyban, már egy szótalán gyermek által keresztelő sz. Jánosban, már egy megöszült igaz férfi által Simeonban, már egy szent öreg özvegy által Anna proféta asszonyban. Mily számosak Jézus isteni eredetének tanubizonyosági már kisdéd korában? hol vannak még a pásztorok? hol a napkeleti tudós fejedelmek? bizonynyal szeméit a nyilvánvaló igazság előtt behunyja az, ki őt Istentől küldetett Üdvözítőjének vallani nem akarja. De lássuk már az öreg Simeon jövendölését.

II. Három dolgot jövendöle ez az igazságban megöszült férfiu: egyet Krisztus felől, egyet szűz Máriának, egyet az emberek szivéről. Ime tétetett ez sokak romlására és feltámadására, és jelül, melynek ellenefog mondatni; ezt jövendölé Krisztus felől. Borzasztó jövendölés, de egyszersmind valósággal beteljesedett jövendölés! tehát vagy lelki feltámadásunkra, vagy örök romlásunkra vagy a világ Megváltója; feltámadásunkra, ha beveszszük tanítását, követjük példáját, megbecsüljük sz. vére árát; romlásunkra, ha benne vagy nem hiszünk, vagy nem úgy élünk, a mint hiszünk; feltámadásunkra az ő véghetetlen irgalmasságából, romlásunkra a mi gonoszságunk miatt; egy szóval feltámadásunkra, ha oly jel ő nekünk, mely alatt mint valami zászló alatt hiven viaskodunk a mi lelkünk el-lenségei ellen; romlásunkra, ha oly jel ő nekünk, melynek

vagy szóval, vagy cselekedettel ellene mondunk, a mint ellene mondottak régenten az ő üldözői, és ellene mondanak ma is mind a hitetlenek, mind a bűnben megátalkodott hivek. Oh drága áron megváltott keresztény! ne végy romlást Krisztusod érdeméből. Oh örök életre hivatott lélek! ne élj úgy itt e földön, hogy valaha számadásodra váljék, hogy keresztény voltál. És a t e l e l k e d e t i s á l t a l j á r j a a t ő r, ezt jövendölé Simeon a szűz anyának; és nem jár-e által anyai szívét a fájdalmak hegyes töre, midőn látta sz. fiát, mint gonosztevőt hurczoltatni, kinoztatni, megfeszítettet, meghalni? Tanulj magzatod halálán mértékkel sirni keresztény atya, anya! lám maga Krisztus anyja sem volt ment a sz. fián való kesergéstől; tanulj tűrni, szenvedni bűnös ember! lám a legártatlanabb teremtésnek is voltak fájdalmai. H o g y k i n y i l a t k o z t a s s a n a k s o k s z i v b ő l a g o n d o l a t o k, ezt jövendölé végtére az emberi szivről. Tudniillik az üldöztetésnek hegyes töre megnyitja a sziveket, és napfényre hozza az abban lappangó gondolatokat, indulatokat; így napfényre hozá régenten Krisztus szenvedése az irigységet a zsidók főpapjainak szívében, a fősვნისებას Júdásnak, az állhatatlanságot Péternek, a félelmet a többi apostolok szívében, az igazságot elmellőző hamis politikát Pilátus szívében, a saját multságán kívül mindent megvető kevélységet Heródes szívében. Így szokta ma is a tűz az aranyat, a szerencsétlenség megpróbálni a jó barátot; légy bár ma a szerencsének felső fokán, nem látsz egyebet magad körül barátnál, dicsérőnél, tisztelőnél, hizelkedőnél, és csak titokban áskapálnak irigyeid; vettessél le holnap a porba, ekkor látod meg, kiket hordoztál kebledben: nem ismer többé mindennapi társad, gyaláz hizelkedő, elhagy barátod. Így teszen a világ, de nem így sem az ember, sem a keresztény.

III. Hogy már az öreg Simeonról az öreg Anna proféta asszonyra fordítsuk a beszédet, több dicséreteit adja neki elő az evangelista: dicséri tiszta özvegységét, melyet

hét esztendeig tartott házas élete után egész 84 esztendőskoráig feddhetetlenül megőrzött. Mily nagy ezen dicséret, ti tudjátok oh elhagyatott özvegyek! ti tudjátok, mily nagy dolog oly heves kísértetekben el nem esni, és az árvaságnak gyámoltalanságát állhatatos szívvvel hordozni! ti tudjátok, mily igazságosan bánt sz. Pál, midőn megparancsolá: **tiszteljé az özvegyeket, kik valóssággal özvegyek; jól meg kell jegyezni: kik valóssággal özvegyek!** Dicséri tovább ájtatos életét: **el nem távozik vala, úgymond, a templomból, bőjtölésekkel szolgálván éjjel és nappal;** ezen két eszközzel tartotta meg tudniillik tisztaságát ifju esztendeitől fogva egész megaggott koráig: az imádsággal és testi sanyargatással; tövisen terem a rózsa, a testi érzékiség megzabolázása között virágzik a feddhetetlen erkölcs. Dicséri végre istenes sz. beszédét; minthogy ő épen azon órában érkezvén a templomba, melyben ott vala a kised Jézus, hálákat ad a z Urnak, és szól vala felőle mindeneknek, kik várják vala Izrael váltságát. Tudniillik; azt beszéli a nyelv, a mivel teljes a szív, csoda-e tehát, hogy háladatossággal tele levén a sz. özvegynek szive, ugyan háladatos szózatokra fakadott nyelve is? és hogy örülvén lelkében Izrael váltságán, ugyan Izrael váltságát hirdeti vala mindeneknek? De valamint a szív hordozza a nyelvet, úgy viszontag a nyelv ismerteti meg a szívet úgyannyira, hogy hallván sok kereszténynek beszédét, könnyen kivethetjük abból belső érzését is; ugyanis mi lakik ama trágár beszédü, mosdatlan tréfáju embernek szívében, ha nem fajtalan indulat és a baromi testiségnek tisztátalansága? mi lakik ama hirhordó, rágalmazó asszonynak szívében, ha nem irigység, gyűlölség, vetélkedés? mi lakik ama káromkodó, szitkozódó pajkosnak szívében, ha nem kevélység, békételenség, az isteni dolgok iránti hidegség? Még akkor is, mikor mást gondol a szív, meg mást mond a nyelv, még ak-

kor is elárulja a nyelv a szívet, mert nem egyébből származik a hazugság, hanem vagy a magunkat magasztalni kívánó kevélységből, vagy a másokat csalni akaró ravaszságból. Mi már ebből a következés? az, hogy jobbitsuk szívünket és vigyázzunk nyelvünkre; jobbitsuk meg szívünket, mert csak a tiszta szívek látják meg az Istent; úgymond Üdvözítőnk; vigyázzunk nyelvünkre, mert a ki meg nem zabolázza nyelvét, annak haszontalan az ő religiója, úgymond Üdvözítőnknek egyik apostola, sz. Jakab.

IV. Végső cikkelye a mai evangéliumnak az, hogy elvégezvén József és Mária a beavattatásnak szertartását, lemenének Jeruzsálemből Názáretbe: a gyermek pedig növekedék és erősödék lélekben, teljes lévén bölcseséggel és Isten kegyelme való benne. Mire növekedel? mire erősödöl oh mennyei gyermek? Ah növekedel egy véres áldozatra, hogy valaha, midőn megnőttél, a világ váltságáért bemutatassál; erősödöl a nehéz keresztnek hordozására, a mi bűneink terhének viselésére! Ki adja meg nekünk, hogy növekedvén esztendeink, ne növeljük bűneink számát? Ki adja meg, hogy testi erőnkkel ne éljünk vissza a gonosz szokásoknak továbbvaló folytatására? Csak te oh kegyelem kútfeje! ki öröktőlfogva való lévén magadban, méltóztattál érettünk növekedő és erősödő gyermekké lenni. Amen.

Uj esztendő napja után való Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 2, 19.

Tudva vagyon előttetek KK! miképen üldözte Heródes a még jászolban fekvő kised Jézust; tudva vagyon, hogy reá nem akadhatván, kegyetlenül megöleté mind, a két esztendősnél nem nagyobb fiugyermekeket Bethlehem városá-

ban és a körülötte való tartományban; tudva vagyon egy szóval, hogy sz. József mennyei sugalástól vezéreltetvén, elkerülé a dühös király haragját, és elszalada a szent kiseddel és annak anyjával együtt Egyptusba. Miképen jött innen vissza a Jézusra és Máriára gondot viselő szent férfiú: előnkbe teszi a mai evangelium, melynek miglen értelmét és oktatásit fejtegetem, legyetek figyelmetességgel.

I. Meghalálozván Heródes, ime az Ur angyala megjelenék Józsefnek álmában Egyptusban; tudniillik angyal által küldetett vala oda, és angyal által hivatott onnan vissza. De álmában, olvassuk, hogy jelent meg neki az angyal, a honnan két ellenkező tévelygést hoznak ki kétféle, egymással ellenkező emberek, vagyis a hitetlenek és a könnyenhivők: a hitetlenek megvetik az angyalok megjelenését és az Istennek belső sugalásit; mert, úgymondanak, csak álomlátás, és az ember meg nem tudja különböztetni, ha az Isten suga-e valamit neki, vagy pedig tulajdon képzelődéseitől csalattatik meg; ellenben a könnyenhivők sokat tulajdonítanak az álomnak, mindenfélet jövendölnek belőle; mert, úgymondanak, a sz. írásban is olvassuk, hogy az Isten kijelentett holmiket az embernek álmában. Vegyétek fel már a dolgot KK! és meglátjátok, hogy oktalanság mind ezeknek, mind amazoknak okoskodása. Oktalanság a hitetleneké: mert ki nem látja, mekkora a különbség egy közönséges álom között, mely semmi jövendőt nem foglal magában, vagy nem találja azt, a mit foglal, és egy angyali szózat között, mely előre megmond valamit és be is teljeseedik? Igaz, hogy mi meg nem mondhatjuk világosan, mivel különböztetheti meg egy aluvó ember álomlátását az álomban történő isteni kijelentéstől; de honnan vagy ez? Onnan, mert soha nem jelent meg nekünk az angyal, soha sem jelentett meg nekünk az Isten semmit álunkban; a kiknek pedig megjelentett valamit ő sz. Felsége úgy, mint ma sz. Józsefnek, azoknak tudott ismertető jelt,

is adni az álom és az angyali jelenés között, hogy egybe ne zavarnák tulajdon képzelődésüket a valósággal. Oktalanság a könnyenhivők dolga is: mert abból, hogy valakinek az Isten álmában valaha holmit megjelentett, következik-e, hogy minden elevenebb álombeli képzelődést valóságra húzzunk? Igaz, úgy jön ki némelykor a dolog, a mint megálmodtuk, de megint közönségesen nem úgy jön ki; inkább van tehát köze az álomnak elmúlt gondolatinkkal és főtörésünkkel, mintsem a jövőbeli dolgokkal úgyannyira, hogy méltán szoktuk mondani: álom s esős idő. Annakokáért kövessük a közép-utat a hitetlenek és a könnyenhivők közt **KK!** és ne tartsuk se a Sz.-Lélek sugalását álomnak, se az álmot Sz.-Lélek sugalásának.

II. Kelj fel, így szóla az angyal sz. Józsefhez, kelj fel, és vedd a gyermeket és az anyját, és menj Izrael földébe; mert meghaltak, kik keresik vala a gyermek lelkét; azaz: meghalt az a vérszomjuhozó Heródes, ki nem csak az idegen ártatlan gyermekeket, hanem maga elsőszülött fiát is Antipatert, sőt tulajdon feleségét is Mariannét megölette; meghalt, és nem sokára a bethlehemi vérontás után meghalt, és pedig a legutálatosabb, legkínosabb nyavalyában. Így szült a föld más alkalommal is emberi nemzet ostorit, szült Nagy-Sándorokat, Nérókat, de nem engedte az Isten az embereket általuk sokáig nyomorgattatni: meghaltak, és pedig többnyire vagy véres, vagy gyalázatos halállal. **Meghaltak!** jegyezd meg ezt magadnak, valaki másokat üldözesz! te is Heródes, Néró, s egyéb efféle vagy indulatodban, noha az nem lehetsz hatalomban, te is gyönyörködöl embertársaid nyomoruságán, de nem viszed soká, eléred végöket, meghalsz te is, és talán a mint ők, úgy halsz meg te is, legalább a mi őket követte haláluk után, az fog követni tégedet is. **Meghaltak!** jegyezd meg ezt magadnak te is, valaki másoktól üldözést szenvedsz, egy ideig próbálja az Ur állhata-

tosságodat, de ugyancsak elszéyeszti végtére borongó egedről a gyötrelem föllegeit, elveszi üldözőidet, elkészíti a szenvedések között mintegy megedzödött békeségestűrésednek koronáját.

III. Az angyal szavára felkelvén sz. József, vevé a gyermeket és annak anyját, és jöve Izrael földére. Ime így engedelmeskedik az Isten vezérlésének egy kegyes lélek, ki ez életnek minden viszontagságai között is a mennyei gondviseléshez ragaszkodik, és maga akaratját alája veti a Magasságbeli akaratjának. Csodálatos valósággal az az út, melyen hordozta és próbálgatta az Isten sz. József szívét; ugyanis most eljegyzi ő Máriát, mekkora meglepés! de majd észreveszi, hogy a jegyese terhes, mekkora megdöbbenés! ma betelik örömmel, hallván, hogy a legtisztább Szűz a Sz.-Lélektől fogadott méhében, holnap ismét szomorúság követi örömét, látván, hogy istállóban születik és születése után mindjárt üldöztetik a mennyei kisdéd; egy szóval majd felbizztatják, hogy csak térjen vissza Egyiptusból, mivel meghalt Heródes, majd ismét megijed, mivel uralkodik még Heródes fia. Ily változásokon ment ő által, ily viszontagságokkal van egybeszőve a mi életünk is KK! Mint a tenger habjai közt hanyattatott hajó, szüntelen nyugtalaníttatik szívünk már az öröm és szomorúság, már a félelem és reménység, már a kedvtöltés és bosszúság között. Szegény szív! mikor fogsz egyszer megállapodni? hol találod fel valaha csendes nyugodalmadat? Ah csak egy boldog kimulás vezethet tégedet minden szélvészektől ment és egészen csendes partra; vagyon mindazonáltal ezen borongó életben is valami, mi tégedet legalább nagyrészt megnyugaszthat: emlékezzél meg a vidám órákban a következő kedvetlenségekről, és nem fogsz felfuvalkodni; hasonlóképen emlékezzél meg a szomorú esetekben a jövő vigasztalásokról, és nem fogsz elcsüggedni; mindezekfelett pedig egyeztesd akaratodat az Isten akaratjával,

akár simogasson, akár csapdosson, el ne felejtse, hogy ő a te jódat kívánó édes atyád, és nem fogsz rendkívül háborogni.

IV. Elérkezék tehát sz. József Izrael földére, de hallván, hogy Archelaus uralkodnék Judaeában az atyja Heródes helyett, féle oda menni, és megintetvén álmában, eltérete Galilaea részeire, és lakék Názáreth városában. Így kelle tudniillik a veszedelemtől félni, így kelle a megeshető szerencsétlenség helyét okosan elkerülni annak, ki akkora kincset hordozott, mint Jézus. Mi is Jézust hordozzuk szívünkben, ha tiszta lelkünk KK! mi is ütközhetünk oly helyekre, a hol veszedelemre kitétetik ártatlanságunk, elragadtatik tőlünk lelkünknek legdrágább kincse, az Üdvözítő: és tudunk-e félni, mint félt sz. József? eltudjuk-e a romlás helyét kerülni, mint elkerülte sz. József? Oh magad kárán sem tanuló keresztény! hányszor nem intett meg téged tulajdon szived, hogy ne jársz ama házhoz, melyben hajótörést szenvedett ártatlanságod? és jársz mégis; hányszor nem intett meg, hogy ne menj ama helyre, hol a dobzódás az embert barommá változtatja, s a bortól felhevült indulat trágárságra fakad? és te mégysz mégis; hányszor nem intett meg, hogy kerülj azokat a pokol missionáriusait, kik tudósságnak tartják a religióról semmit sem tudni, apostolkodnak az istentelenség mellett, mézes méreggel megölik az emberben a hitet? és te nem kerülöd mégis; ki tehát oka számtalan esetidnek? ki oka sok próbák után is végbe nem mehetett felkelésednek, hanem magad? kerülöd legalább ezután, kerülöd a rosra vezető alkalmatosságot, oh üdvösségedet szerető keresztény! kerülöd, ha még ártatlan vagy, mert abban mintegy lehetetlenség meg nem esni; kerülöd, ha megtérni akaró bűnös vagy, mert abban lehetetlenség felkelni; kerülöd akármely szent, akármely okos, akármely erős légy, mert nem vagy szentebb Dávidnál, sem bölcsebb Salamonnál, sem erősebb Sámsonnál. Amen.

Vizkereszt után I. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 2, 42—52.

A közelebbi múlt ünnepeken a kisded Jézusnak születését, környülméletkedését, a napkeleti bölcsektől esett imádatát, Egyiptomba való szaladását, megint onnan visszajövetelét olvastatta velünk az anyaszentegyház; ma pedig tizenkét esztendő korában adja előnkbe az isteni növendéket. Teljes volt tanulsággal az Üdvözítőnek már csecsemős kora is, nincsen lelki oktatás nélkül tizenkét esztendő állapotjában történt elveszése és feltalálása; jertek KK! járjuk el még egyszer bár elménkkel az elolvastatott evangeliumnak ígét.

Midőn tizenkét esztendő lett Jézus, felmenének az ő szülői Jeruzsálembe az ünnepnapnak szokása szerént. Csak egy templomuk vala a zsidóknak, abban kellett megjelenniök a jelesebb ünnepeken az országnak széleiről is, és hiven megjelentek. Mely píróság ez némely hideg keresztényeknek, kik oly közel kapnák az Isten házát, mégis azt minden csekély okból, minden legkisebb alkalmatlanság miatt elmulatják? De miért esett, hogy a növendék Jézust is felvivék magukkal Jeruzsálembe az ő szülői? Miért egyébért, hanem a mi oktatásunkra? Keresztény atyák, anyák! hozzátok gyermekeiteket a templomba, szoktassátok itt őket igaz ájtatosságra önön magatok épületes viseletével, neveljétek őket a vallás tudományában, és isteni félelemben, hogy a kiknek világi életet adtatok, azoknak amaz örök életet is megszerezhesétek. Keresztény gazdák, gazdaasszonyok! ha megkívánjátok a szolgálatot cselédeitektől köznapokon, engedjétek, sőt parancsoljátok, hogy szolgáljanak az Istennek is, szolgáljanak lelköknek legalább egy két órácskát az ünnepnapokon; nem elég, hogy nem vonjátok el béröket, tegyétek őket jó pél-

daadástokkal, szép oktatásokkal, és ha szükség, illendő dorgálásokkal is, tegyétek méltókká őket ama mennyei bőséges jutalomra.

Elvégződven az ünnepnapok, midőn visszatérének, elmarada a gyermek Jézus Jeruzsálemben, és észre nem vevék szülői. Honnan esett ezen elmaradás? Jézus függetlenségéből-e, vagy szülőinek vigyázatlanságából? Sem az egyikből, sem a másikkól KK! Az isteni bölcseség munkálkodott itten, készíteni akará tudniillik Üdvözítőnk mind a zsidóknak eleit, mind az ő szülőit; készíteni akará, mondom, a zsidók eleit, hogy őt idehátrább Messiásnak ismernék, azért marada Jeruzsálemben, azért jelenék meg a tudósok közt, azért mutatá meg nekik már gyermek korában több, mint emberi elméjét, és okosságát. Készíteni akará Máriát és Józsefet is, hogy azon törekedés és szivbeli fájdalom által, melyet most elvesztésén szenvedtek, erősödnének lelkökben azon gyötrelemnek elviselésére, mely kinszenvedéséből, és csúfos halálából reájok vala háramlandó. Ne, ne véljétek KK! hogy csak akkor szeret minket az Isten, mikor kedvünk szerént foly minden ügyünk; sőt inkább legszerencsétlenebb ember az, ki soha sem volt szerencsétlen; mert csakugyan érkezik baja valaha, és akkor lerogy annak terhe alatt, nem lévén hozzá szokva semmi nyomorusághoz. Imádjuk tehát az isteni gondviselést, midőn hol ez, hol amaz balesettel látogat minket, esókoljuk Atyánknak sujtogató vesszőjét, midőn nem engedí, hogy a szüntelenvaló jóllétben elpuhuljunk, elkényesedjünk. Hideg, szél, verejtékes fáradozás által edződik meg testünk minden alkalmatlanságnak meggyőzésére; kárvallás, nyavalya, rágalmaztatás, más szomorú esetek által erősödik meg lelkünk a legfájdalmasabb történeteknek elszivelésére. De mitévők valának József és Mária, minekutána Jézust elveszték?

Vélvén őt az utitársaságban lenni, jövének egy napi utat, és keresik vala őt a roko-

nok és ismerősök közt, és meg nem találván, visszatérének Jeruzsálembe, keresvén őt.

Ime! mily bánkodva, mily szorgalommal, mily fáradozással keresik vala az isteni kisedet szülői! Bűnös lélek! így keresed-e Jézust, kit undok vétkeid által elvesztettél? Oh mely kevéssé búsulsz ekkora károdon! Oh mely sokáig halogatsz és mely immel-ámmal viszed megtérésedet! Pedig mit használ a világnak minden kincse, ha Jézussal együtt lelkedet örökre elveszted? Avagy mit árt minden világi károd, ha a más világon Jézusban elfogyhatatlan boldogságot feltalálsz! Kövesd tehát Mária és sz. Józsefnek bánkodásukat, buzgóságukat, fáradozásukat a Jézus keresésében, hogy érezhesd örömeiket is úgy a Jézus feltalálásában.

Ugyanis feltalálák űk elvesztett kincsöket, de mikor? harmadnapra, mintha Krisztus már ekkor előre példázta volna harmadnapon való feltámadását. Feltalálák, és hol? a templomban; itt az imádság házában, itt a lelki tanítások helyén találhatod fel te is Jézusodat oh bűnös lélek! a lármás sokaság, a tenger módjára borongó világ piacza elveszti őt inkább, nem hogy visszaadná. Feltalálák egy szóval, és minémű körülményekben? A tanítók között ülve, hallgatván és kérdezvén őket. Ifiak és gyermekek! nézzétek, mit cselekszik Jézus; Ő a világnak Istentől küldetett tanítója, mégis elmégyen a tanítókhöz; Ő oly mennyei bölcsesség, hogy mindnyájan álmélkodnak vala az ő okosságán és feleletein, és mégis nem hogy oktatta volna, hanem csak hallgatta és kérdezte a tanítókat, mivel növendék állapotban jelent meg előttök; ne szégyeljétek hát ti is a nagyobbakat hallgatni, ne átaljatok tanulni az öregektől. Ma a tojás többet akar tudni a tyúknál, holott az ifjuságé ugyan a testi erő, a serénység, az eleven vidámság: de az idősökben találta a megszállott ítélet, a tiszta ész, a józan tanács. Halljuk már Jézusnak sz. anyjával való beszédét.

Fiam! így fejezé ki érzékeny de mértékes panaszát a szűz anya, Fiam! miért cselekedtél így velünk? ime atyád és én bánkodva keresünk vala téged. A te atyád, nem tulajdon értelemben, hanem a világ ítélete szerént szólva mondá ezt sz. Józsefről Mária, mert a sz. férfit csak jegyese, de nem férje vala a sz. Szűznek, csak nevelője, gondviselője és vélt atyja, de nem természetes atyja Krisztusnak, a mint tudjátok. Mi az oka, hogy engem kerestetek, így felele Jézus; nem tudjátok vala-e, hogy azokban, mik atyáméi, kell lennem? Legelső szavai ezek Üdvözítőnknek, melyeket feljegyeztek az evangelisták, és mit mond ő, mire tanít ő ezen legelső szavaival? Azt mondja, hogy atyja az Isten, és így neki az Isten tiszteletében, a lelkek ügyében, az örökélet dolgában kell foglalatoskodnia mint Messiásnak, Főpapnak, Üdvözítőnek. Arra tanít tehát minket, hogy közölünk is kiki abban foglalatoskodjék, mire hivatott az Istentől. Házastárs vagy-e oh keresztény! tedd meg ezen szent állapotnak tartozásait, légy hív, légy békeséges, légy magadkedveltető házastársadhoz; atya, anya vagy-e oh keresztény! járj el magzatidhoz való kötelességedben, legyen gondod mind testőkre, mind lelkőkre, neveld őket jó polgárokká a hazának, istenfélő jámborokká az anyaszentegyháznak. Elüljáró vagy oh keresztény! teljesítsd, mi reád bízott, foglalatoskodjál alattadvalóidnak ügyében. Hasonlóképen foglalatoskodjék a gazda a gazdaságban, a kereskedő a kereskedésben, a tanító az oktatásban, a cseléd a szolgálatban s a t., mert nincs magára nézve szerencsétlenebb, másokra nézve pedig alkalmatlanabb ember, mintsem ki többnyire egyébbe avatkozik, és kötelességét, hivatalát, tisztét elmulasztja. Ugyancsak első hivatala akármely állapotbeli embernek is, hogy keresztény, hogy lelkét üdvözítse: ez legyen tehát főgondja, ez leginkább a szíven levő foglalatossága.

Azonban nem jött vala el még az idő, hogy a prédi-

káláshoz fogjon Üdvözítőnk és elkezdje a világ megtérítésének nagy munkáját; azért lemene szülőivel Jeruzsálemből, és jöve Názáretbe, és engedelmes vala nekik. Jegyezzük meg KK! ki volt engedelmes? Az Istenfia, az örök bölcsesség, a gyermeki alakba élrejtett ura mennynek és földnek. Kinek volt engedelmes? a maga teremtményinek, egy férfinak és egy asszonynak, kiknél véghetetlenül nagyobb vala. Miben volt engedelmes? mindenben, a miben egy gyermeknek illik az ő szülőinek szavukat fogadni. Miért volt engedelmes? önnön elszántából, nem kénytelenségből, örömmel, nem félelemmel. Meddig volt engedelmes? életével kezdte s életével végezte, engedelmes volt mind haláláig. Oh emberi nyakasság! nem szégyenülsz-e el ilyen példára? Oh hitvány por és hamu! nem rontja-e meg kevély fejedet Krisztus alázatossága? Nincs, nincs senki is a világon mástól való függés nélkül, függniök kell a magzatoknak szülőiktől, a cselédeknek uraiktól, az alattvalóknak elüljáróiktól, az altiszteknek a felsőbbektől, a felsőbbeknek a fejedelemtől, a fejedelemnek az Istentől; látjátok, hová nyúlik fel az Istenig ez a hosszú láncz, melynek szemei vagyunk mindnyájan a legalábbvalók is! Az Istentől függünk, az Istennek engedünk, midőn elüljáróinkat követjük: ekkora az érdeme az engedelmességnek; az Istennek fejeskedünk, az Isten ellen támadunk, ha a nagyobbaknak makacskodunk: ekkora a gonoszsága az engedetlenségnek.

Az engedelmisségen kívül még azt jegyzi meg Jézusról végezetre a mai evangelium, hogy növekedik vala bölcsességben és időben és kedvességben az Istennél és embereknél. Hogyan lehetett ez, ha Isten a Krisztus? hogyan növekedhetett a bölcsességben, ha ő véghetetlen és öröktől fogva való bölcsesség? Vegyétek észre KK! A napnak olyan és annyi sugári lövelődnek ki egyszer, mint máskor, de minél inkább közelit hozzánk, annál több melegét, annál tisztább világát érezteti velünk mégis; szintén így

az igazság napja Krisztus Jézus, noha azon véghetetlen bölcsesség ő öröktőlfogva, mivel mindazonáltal méltóztatott éretünk gyermekformába öltözni, lassankint mind több-több sugarit mutatta ki a benne lakó határtalan észnek, és a mint növekedett idejében, nem növekedett, hanem látszatott növekedni a bölcsességben, jóságban és kedvességben. Nektek szól ez a leczke ifiak és növendékek! ti intettek, ti ösztönöztettek itten, hogy a mint nőltök testetekben, úgy igyekezzetek gyarapodni lelketekben, a tudományban, az okos magatok viseletében, az ügyességben, és minden dicséretes erkölcsben. Nekünk is szól ez a leczke KK! a kik az emberkort elértük, vagy részszerént meg is haladtuk; nincs hátkő, melynél tovább ne mehetnénk a jóságban; valamig élünk, tartozunk mind felebb-felebb igyekezni mi is az erkölcsi tökéletességben; hogyan érdemeljük tehát az öregségnek tiszteletét, ha esztendőink elszámáljuk, de okosságunkat, helyes tetteinket, emberül viselt dolgainkat elő nem mutathatjuk? Hogyan készülünk a számadásra, ha szaporodván napjaink, szaporodnak gonoszságink is? Oh isteni kised! oh bölcsességben és kedvességben növekedő Jézus! add napról napra öregbednünk az igaz bölcsességben, melynek kezdete az Ur félelme; add hova-tovább mind gyarapodó jámborságunkkal helyrehoznunk elvesztegetett napjainknak hibáit, hogy ha eltaláltunk is tégedet veszteni némelykor bűneink által, feltaláljunk lelkünkben az igaz megtérés által ez életben, feltaláljunk színről színre ama boldog életben. Amen.

Vizkereszt után II. Vasárnapra.

Evangelium sz. Ján. 2, 1—11.

Minekutána elérte Üdvözítőnk azt az időt, mely előtt nem vala szokás valami közhivatalt viselni a zsidóknál, tudniillik a harminczadik esztendőt; minekutána magát sz. Já-

nostól megkereszteltetni engedte, és negyvennapos böjtöléssel készítette volna magát az Isten országának hirdetésére, kezdé nyilvánosságosan tanítani, kezdé tanítványokat választani, kezdé természetfelettlévő jelekkel magára és sz. szavaira figyelmetessé tenni a népet. Hallátok első csodatételét a mai evangéliumban, halljátok már, minémü lelki épülést vehetünk abból.

Menyegzőlőn Kánában, Galilaeának városában, és ott vala a Jézus anyja; elhivatatték pedig Jézus is tanítványai val együtt a menyegzőre. Mily szerencsések valának ezen jegyesek, kiknek menyegzőjüket személyes jelenlétével méltóztatott megszentelni a szenteknek szentje! Mily boldogok ma is azon házások, kik magokhoz hívják és magok közt megismerasztják Jézust! Hogy lehet pedig ma véghez vinnünk, hogy nálunk legyen az Üdvözítő? Úgy KK! ha kérjük szünet nélkül az ő segedelmét; úgy, ha tiszta és feddhetetlen életünkkel kellemetes lakást szerzünk neki sziveinkben; úgy, ha felélesztjük magunkban az ő lelkét, vagyis a keresztényi szeretetnek és ájtatosságnak, a szelidségnek, a szemérmességnek, az alázatosságnak, a türelemnek lelkét. Hijjátok KH! hijjátok magatok közé Jézust még a menyegző előtt, és nem fogtok a házasságkötésben inkább nézni a születésre, mint az erkölcsre, nem inkább keresni a gazdagságot, mintsem a boldog életet ígérő szép tulajdonságokat, nem inkább választani a hamar elhervadó s addig is mind féltetni való szépséget, mint a végig megmaradó jóságot. Hijjátok tovább magatok közé Jézust a menyegzőre és minden más multságokra, hogy ne sértse ott az illendőséget a szemérmetlen öltözet, hogy ne alacsonyítsa ott az emberi méltóságot az ételben, italban való dobzódás, hogy ne fertőztessék meg ott az ártatlan örömmek tisztaságát a trágár beszédek és kaczér kapkodások. Hijjátok végre magatok közé Jézust naponkint a házassági élelmek folytatásában, és hordozzátok szemetek előtt az ő

tanításait, az ő példáját, az ő sz. lelkét; ha szeretettel, hív-
séggel tartoztok egymáshoz, ime mennyire szerette Krisztus
az ő jegyesét, az anyaszentegyházat! sz. vérét öntötte, életét
adta érte; ha el kell tünnötök egymásnak hibáit, lám mi-
ként tűrte Jézus nem csak megfogyatkozott tanítványinak
gyengeségét, hanem ellenségeinek üldözéseit is, miként tűri
ma is naponkint való bűneinket! Ha terhes a magzataitok-
kal való bibelődés, ha sok bajt okoz növeltetésök: nézzétek
mennyit fáradott, mennyit szenvedett Jézus, hogy minket,
kik nem gyermekei, hanem ellenségei valánk, a maga atya-
fiaivá újra születtesen, a sz. hitben fölneveljen és a meny-
nyei örökségnek birására alkalmasakká tegyen! Egy szóval,
ha nyugős állapotnak látszik egymástól el nem válhatni és
mind halálig együtt élni: tekintsetek Jézusra, ki soha el
nem hagyja a maga anyaszentegyházat, sőt vele van a vi-
lágnak végezeteig. De térjünk vissza a kánai menyegzőbe.

Elfogyván ott a bor, mondá Jézusnak az ő any-
ja: nincs boruk; és mondá neki Jézus: mi köz-
öm nekem és neked, asszony? nem jött el
még az én óráim. Micsoda hidegség ez, melylyel felel
Jézus az ő sz. anyjának? Nem hidegség, hanem egy pár sar-
kalatos oktatás K. H! Először értésünkre akará adni Üdvö-
zítőnk, hogy kettő benne a természet, az emberi, melyet
vett az anyjától, és az isteni, melyre nézve semmi köze
nem vala az anyjával; már pedig isteni hatalom vala és nem
emberi dolog, csodát tenni s a vizet borrá változtatni, erre
nézve mondá: mi közöm nekem és neked? Másod-
szor oktatni akará mindjárt eleintén ujdun új tanítványit
Krisztus, hogy az Isten országának hirdetésében, a csoda-
tételben és röviden a lelki dolgokban nem kell ügyelni a
testre és vérre, nem a földi atyafiságra; azért más alkalmatosság-
gal is, midőn tanítaná a népet, és sz. anyja s némely vér sze-
rént való rokonai akarnának beszélni vele, olyba tartá
őket, mint idegeneket, és azt mondá: valaki cseleke-

szí az én atyám akaratját, ki mennyekben
 wagon, ő az én atyámfia, az én hugom, az én
 anyám. ¹⁾

Értette ezt a sz. Szűz, azért nem csak meg nem szo-
 morodék sz. fiának beszédén, sőt bizonyos levén, hogy meg-
 hallgattatott kérése, monda a szolgálóknak: bármit
 parancsol nektek, tegyétek meg. Úgy is lön,
 engedének ők a parancsolatnak, megtölték a hat kövedret
 vízzel, megint meritének belőle, vivék a násznagynak, és azt
 borrá változva találák. Keresztény hivek! Máriának tiszte-
 lői! esedezik, esedezik ő ma tiértetek mennyben, valamint
 a szükölködő jegyesekért esedezett a kánai menyegzőben;
 de azon feltétellel ma értetek, melylyel valaha amazokért,
 azzal tudniillik, hogy teljesítsétek sz. fia akaratját, csele-
 kedjétek, valamit ő mond ti nektek. Kéritek a szűz anya
 pártfogását a lelki jókért, a bűntől való szabadulásért, bol-
 dog halálért, üdvösségért: teljesítsétek tehát, a mit sz. fia
 mond, vigyázzatok a kisértetekben, kerüljétek a bűnre ve-
 zető alkalmatosságot, tanuljatok gyözedelmeskedni önön ma-
 gatokon. Kéritek a szűz anya pártfogását földi jókért, egész-
 ségért, vagyonért, jó hírnévért: teljesítsétek tehát, mit sz.
 fia mond, legyetek mértékletesek, ne ragaszkodjatok felet-
 tébb a mulandókhöz, ne vágyódjatok mindenkor az első
 helyekre. Kéritek a szűz anya pártfogását békességstürésért,
 üldözőitektől való menekedésért: teljesítsétek tehát, mit sz.
 fia mond, meg ne bántsatok senkit, legyetek szelidek, le-
 gyetek készek ellenségteket szeretni és vele megbékélni.
 Eszerént egyebekben is úgy reméljük Máriának esedezését,
 ha megörizzük Krisztusnak törvényét; mert lehetetlen azt
 kérni a szűz anyának, mi sz. fia kedve és akaratja ellen
 van. —

Megkóstolá a borrá vált vizet a násznagy, és nem tud-

¹⁾ Sz. Máté 12, 50.

ván honnan volna, hívá a vőlegényt, és mondá neki: minden ember előbb a jobb bort teszi föl, és miután megrészegedtek, akkor az alábbvalót: te pedig a jobb bort mostanig tartogattad. Látjátok, mit cselekszik a világ KK! jó bort ad eleintén, azaz mézes ígéretekkel, színes kecsegtetésekkel csábítja az embereket, és miután megrészegednek, midőn beléhevülnek a hivatásba, akkor azt teszi fel, a mi alábbvaló, akkor keserű italokkal gyötri követőit. Hány fajtalan életü nem lakol ma keserves fájdalmak közt azokért a feslettségekért, melyek neki eleintén csupa méznek látszattak? Hány dobzódó nem fizeti ma egészségtelenséggel, gyalázzal, szegénységgel azon telhetetlenségét, melyben valaha boldogságnál egyebet nem képzelt? Hány vigyázatlan ember nem tapasztalja ma háladatlan álnokságát azoknak a ravasz személyeknek, kik eleintén hivatásnál, barátságánál, őszinteségnél egyebet nem mutattak? Csak a Krisztus bora jó mindvégig, csak az Isten ígér nekünk maradandó jókat, és soha meg nem csal abban, a mit ígér. Oh mily esztelen tehát, ki a világnak édes-kedvű itala után indul, meg nem gondolván, hogy az majd keserű epévé válik! Oh mily boldog ellenben, ki nem nézi hogy tövises eleintén az erénynek utja; azt a lelki nyugalmat, azt a mennyei örömet tekinti inkább, mely gyümölcse a rövid ideig való szenvedésnek!

Minkeelőtte végetvetnénk jelenvaló elmélkedésünknek, még egy dologról illik értekeznünk KK! tudniillik, mi végre változtatá a vizet borra Üdvözítőnk? Ha a mai evangéliumnak elejét olvassuk, azért, hogy a szükölködő jegyeseken sz. anyjának esedezésére segítsen; ha a végét tekintjük, azért, hogy elhitesse új tanítványival a maga isteni hatalmát: ez volt Jézus csodatételeinek kezdete; így szól az evangélista, és kimutatá az ő dicsőségét, és hívének benne az ő tanítványi. Adott tehát világi jót itten a menyegzősöknek Krisztus, de lelki jóra, a

bennevaló hitnek talpköve megvetésére irányozott főképen. Ugyanez legyen nekünk is főgondunk KK! ne kérjük mi, hogy nekünk is a vizet borrá, hanem inkább, hogy hideg sziveinket buzgókká, haragos sziveinket szelidekké, kétszínű sziveinket őszintékké változtassa: tiszta szivet teremts bennem Istenem! és egyenes lelket adjs belsőmben, így könyörög vala a megtérő Dávid, így könyörögjön gyakorta a maga üdvösségét szerető keresztény. Úgy vagyon, lelki jóra, a bennevaló hitnek meg-alapítására irányozott főképen Üdvözítőnk; és mely igen hasonlít ezen első csodája amaz utolsóhoz, melyet tett halandó életének végén a végvacsorán! Hiszem Uram! hogy itten a kenyér és bor színe alatt sz testedet és véredet adtad; mert kitetszett isteni hatalmad mindjárt eleintén, midőn a vizet borrá változtattad!

Fejezzük be a beszédet KK! és kérjük még egyszer, mivégre mene el Üdvözítőnk a menyegzőre, mivégre változtatá ottan borrá a vizet? Értésünkre akará adni, hogy nem tilalmazza az ártatlan vigásgot; hogy jó az Istennek minden teremtménye, és nem kárhozatos a velevaló mértékletes élés; hogy nem ellenkezik a keresztényi jámborsággal magunkat az illendőségnek határi közt mulatnunk, gyönyörködtetnünk. És valójában, nem az ember vidámítására változtatja-e szőlőinkben a vizet borrá lassankint az az isteni hatalom, mely azt Kánában egyszerre elváltoztatá? Nem az ember gyönyörködtetésére vonja-e be a föld színét különféle virágokkal nyáron által? Nem az ember elevenítésére alkotja-e a jó illatu szereket, és a füleket kedvesen illegető hangokat? Vigadjatok tehát KH! sz. Pálnak szavait mondom, vigadjatok mindenkor az Urban, mértékleteségték ismeretes legyen az emberek előtt. Úgyde az Urban esnek-e, és mértéktesen esnek-e mindenkor fársángi mulatságítok? Oh hány nem hagyja azokban egészségét! hány nem hozza azokból üresen haza erszényét!

Mit mondjak a lelkiismeretről? nem ott vettetik-e meg többnyire a kelepce az ártatlanságnak megejtésére? nem ott hintetik-e konkoly a házasok közé? nem ott származnak-e a tisztátalan képzelődések a főben, és tiltott gerjedelmek a szivben? Vigadjatok atyámiai! ismét mondom az apostollal, vigadjatok, de az Urban, de úgy, hogy szemérmességtek ismeretes legyen az emberek előtt. Amen.

Vizkereszt után III. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 8, 1—13.

Két könyörgőt terjeszt előnkbe a mai evangelium KK! egy poklost és egy századost; könyörög vala az egyik Urunknak a maga megtisztulásáért, a másik pedig szolgájának gyógyulásáért; eleven hittel és teljes bizalommal könyörög vala mind a kettő, azért meg is hallgattaték mind a kettő; lássuk már, mennyire építhet bennünket mind a kettőnek példája.

A poklos ábrázolja a bűnös embert. Miként viselé ő magát Krisztus irányában? Mihelyt meglátá őt, hozzája siet, mert érezte nyavalyáját, igazán ohajtotta gyógyulását. Ne halaszd, ne halaszd te is Jézushoz való térésedet, bűnös lélek! nem tudod, ha feltalálhatod-e azt holnap, kihez ma járulni restelsz; veszedelmes itt minden óra. Tovább a poklos eljövén, imádá az Üdvözítőt, térdeire esvén, leborulva. Mily alázatossággal, mily szívbeli töredelmességgel nem kell megjelenni a bűnösnek Krisztus, és a Krisztus helytartója a lelki-anya előtt! Vétkeztünk, az Istennek engedetlenkedvén: térjünk meg, magunkat előtte megalázzván. Végre a poklos így könyörög vala: Uram! ha akarod, megtisztíthatsz engem. Mekkora hit, mily bizalom nem foglaltatik ezen rövid imádságban! Meg, megtisztíthat téged is Krisztus, oh megrögzött gonosz szokásod miatt már a meg-

térésről majd kétségbeeső bűnös, csak élő, azaz munkálkodó és jobbulásodon igazán igyekező hittel, és erős, azaz tenmagadon győzedelmeskedni iparkodó bizalommal kérjed őt.

Miként viselé már Krisztus magát a poklos iránt? Először kinyújtván kezét, illeté őt, még sem kapá el tőle a betegséget. Így kell nekünk is társalkodni a hibás emberekkel KK! nyújtsuk ki reájok kezünket, de úgy, hogy magunk ne hibázzunk; illessük őket, de sem a roszban megerősítő hizelkedéssel, sem a vétket más vétkekkel gyógyító mostohasággal. Illetvén Jézus a poklost, így szóla: a k a r o m , t i s z t u l j m e g , é s m i n d j á r t m e g t i s z t u l a ; tudniillik, az az isteni erő munkálkodék itten, mely a világ kezdetén mondá: l e g y e n v i l á g o s s á g , é s v i l á g o s s á g l ő n . Akarom, tisztulj meg, így szól neked is Jézus, oh megátalkodott bűnös! honnan van tehát, hogy lelki poklosságod meg nem tisztul? onnan, mert te magad nem akarod igazáu, nem akarod teljes elszánással, nem akarod a jobbulás eszközeinek elővételével; pedig teremtetted az Isten nélkül, de nem üdvözít téged nélkül. Tovább így szóla Jézus a meggyógyult poklosnak: meglásd, hogy senkinek meg ne mondjad. Így tegyünk mi is KK! cselekedjünk jót és ne dicsekedjünk vele; a jót önként követi a dicsőség; ellenben nem mindenkor legjobb ott a bor, a hol legczifrább a czégér. Végre megparancsolá neki: e r e d j , m u t a s d m e g m a g a d a t a p a p n a k , é s a d d b e a z a j á n d é k o t , m e l y e t p a r a n c s o l t M ó z e s b i z o n y s á g u l n e k i k . Törvény volt tudniillik az ó-testamentomban, hogy a papok itélnék meg, ki volna még poklos, és ki tisztult volna meg; mivel tehát még nem mult vala el az ó-testamentom, megtartá Urunk a törvényt, a paphoz igazítá a megtisztult poklost. Látod-e keresztény! maga a törvénynek Ura megtartja a törvényt; nem kárhoztatja-e ez a példa a te engedetlenségedet? Jól esik neked, ha más megtartja a törvényt és nem háborgat téged, tartsd meg tehát

te is, ne bontsd fel a jó rendet, alkalmaztasd magadat a felsőbbek akarathoz, kik jobban tudják, mi kívántatik a közjóllételre. De legyen ez most elég a poklosról, menjünk már által a századosra, vagyis a száz legény felett való római katonatisztre.

Hármas szavak méltók itt a megjegyzésre: a százados szavai Krisztushoz, Krisztus szavai a jelenvalókhöz, megint Krisztus szavai a századoshoz. A százados szavai teljesekek szeretettel, alázatossággal, okos hittel. Teljesekek szeretettel és kegyességgel beteg szolgájához, Uram, úgymond, szolgám házamnál fekszik inaszakadva és gonoszul gyötrődik. Van-e bennünk keresztényekben ekkora felebaráti szeretet beteg eselédünkhöz, mint ebben a pogány katonában? Van-e ekkora gondosság legalább tulajdon lelkünk iránt, mely mintegy inaszakadott, semmi előmenetelt nem teszen a jóság útján, holott azonban virgoneczau, a legsebesebb lépéseket teszszük a mulandóságban? Teljesekek alázatossággal, mert midőn mondaná Üdvözítőnk: én elmegyek és meggyógyítom őt, így felele: Uram! nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondjad, és meggyógyul az én szolgám. Felséges igék! ugyanezeket mondjuk mi is a százados után, mikor hozzánk jó az oltári-szent-ségben elrejtett Istenember; érezzük ekkor KK! érezzük méltatlanságunkat, érezzük az Urnak felségét és irgalmát, érezzük szívvél, mit szájunkkal mondunk. Teljesekek okos hittel, mert halljuk miképen okoskodik: én hatalom alatt való ember vagyok, de vitézek levén alattam, mondom egynek: menj el és elmegyen, a másiknak: jöszte és eljő, és a szolgámnak: tedd ezt és megteszi, annál inkább te, ki senki hatalma alatt nem vagy, sőt kinek hatalma alatt vannak mindenek, meggyógyíthatod szolgámat távolról egy igéddel. Ime, hogy kell élnünk a nekünk adatott hatalommal KK! emel-

kedjünk fel arról az isteni hatalomnak meggondolására, hogy erőszakoskodásaink, húzás-vonásaink miatt ne teljesedjék be rajtunk a bölcsek ama jövendölése: a kicsiny ember könnyen engedelmet nyer, a hatalmasok hatalmasan fognak gyötörtetni. Nincs hatalom, mely az Istentől nem adatott volna: tegyük le tehát a megvető kevélységet; nincs hatalom, mely nem a mi alattunkvalóknak boldogítására adatott volna: tartsunk tehát köztök jó rendet, igazsággal, kegyességgel; nincs hatalom, mely számadás nélkül adatott volna: rettegjünk tehát Urunknak ama szavaitól: a kire sok bízott, attól sokat is kívánnak.

Mi már Krisztus szavait illeti az öt követőkhöz, azokban dicséri a százados hitét, jövendöli a pogányok megtérését, fenyegeti a megátalkodott zsidókat. Hallván Jézus a százados beszédét, csodálkozék és követőinek mondá: bizony mondom nektek: nem találtam ennyi hitet Izraelben; mekkora dicsérete ez egy pogányból megtérő katonának! könnyen el lehet a világnak kétszínű dicséretei nélkül, ki kedvet és helybenhagyást talál az Istennél. De hogy esett az, hogy csodálkozék Jézus? tehát történhetett-e vele mint Mindentudóval valami váratlan? avagy indít-e csodálkozást, a mi nem váratlan? Csak úgy csodálkozott ő itt KK! a mint másutt növekedett a bölcseségben, azaz mutatta csodálkozását, noha előre tudta a századosnak szivejárását; jeleit adá tudniillik ma is mind emberi, mind isteni természetének; láttatott csodálkozni mint ember, távollétében egy szóval meggyógyítá a szolgát, mint Isten. Mondom pedig nektek, így folytatá beszédét a jelenvalókhöz, hogy sokan jönnek napkeletről és nyugatról, és letelepednek Ábráhámmal és Izsákkal és Jákobbal mennyeknek országában. Eszerént jövendölé meg a pogány nemzeteknek megtérését, és nem illet-e minket is ez a jövendölés? nem vagyunk-e mi is azok közül a számtalan népek közül,

kiket minden érdemünk nélkül kihozott az Ur a pogányságnak sötétségéből, és átvitt az ő szent hitének csodálatos világosságára? Tanuljuk becsülni a hitnek ajándékát KK! tanuljuk gyökeressé és gyümölcsössé tenni azt magunkban a tiszta erkölcs és a helyes cselekedetek által, ne talántán elessünk tőle, mint a zsidók. Őket így fenyegeti Üdvözítőnk: az ország fiait pedig kivettetik a külső sötétségre, ott leszen sirás és fogak csikorgatása. Magok keresték ők magoknak ezt a retentő sorsot, midőn a hozzájuk küldetett Messiást be nem fogadták, sőt ki életet jött vala nekik adni, azt életétől is csufosan megfosztották. Vigyázzunk, nehogy mi is így járjunk KK! Ki a sötétségnek gonosz cselekedeteit üzi, könnyen ellepi azt a hitbenvaló hidegségnek sötétsége, s mi követi őt azontul? kivettetik ama külső sötétségre, hol sirás lesz és fogak csikorgatása.

Halljuk végezetre Krisztus szavait a századoshoz: menjel, úgymond, és a mint hittél, legyen neked, és meggyógyula a szolga azon órában. A mint hiszünk, úgy leszen nekünk is valaha KK! A mi buzgó vagy hideg, munkálkodó vagy gyümölcstelen hitünk határozza meg jövőnk sorsunkat. A mint hittél, úgy leszen neked, oh vallástalan ember! neved te a lelki dolgokat, megveded Istennek kinyilatkoztatását, tégedet is nevetni fog az, ki egekben lakik, és az Ur el fog tégedet vetni magától. A mint hittél, úgy leszen neked, oh gonosz erkölcsű keresztény! és a mit a régiek meséltek Tantalusról, hogy gonoszságáért éhségre, szomjuságra kárhoztatott, de a mindenkor előtte álló étel ital, valahányszor hozzá akart nyulni, tőle mindannyiszor eltávozott, épen ez jövőnk sorsodnak ábrázolása; mert látod és tudod a jót, de nem cselekszed, azért látni fogod az igazak boldogulását, de nem fogsz abban részesülni; a bűnös látni fogja és haragudni fog, fogaival agyarkodik és megeped, elvesz a bű-

nő s ö k k i v á n s á g a. A mint hittél, úgy leszen neked, oh igaz keresztény! te megalázod elmédnek kevélységét és beveszed Isten szavát olyan titkokban is, melyeket meg nem foghatsz: tehát az Ur is felmagasztal téged és bevezet oda, a hol már nem fogod az isteni dolgokat csak tükörben látni és homályban, hanem színről színre; te megzabolázod magadat és nem engedsz magadnak oly kedvtöltéseket, melyeket a hit tilalmaz: tehát az Ur is betölti kedvedet, és megadja tenmagad ellen való viaskodásodnak koronáját; egy szóval te úgy élsz, a mint hiszesz, jó tettekkel gyümölcsöt teted hitedet: tehát az Ur is úgy teszen veled, a mint ígérte, örök nyugodalmat ad rövid fáradozásidért, teljes vigasztalást mostani türes-szenvedésidért, elfogyhatatlan jutalmat hivséges jóságodért. Amen.

Vizkereszt után IV. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 8, 23—27.

A hajó, melynek veszedelmét és megint bátorságba helyeztetését hallátok az elolvasott evangeliumból, eleven ábrázolatja ezer viszontagságokon keresztülmenő életünknek KK! Bemene Jézus a hajóba, és követék őt tanítványai; kövessük mi is ezen hajóban Üdvözítőnket, valamint követték a tanítványok; ők követték testi jelenlétükkel, kövessük mi figyelmes elmélkedésünkkel; ők megbátorodva és megvilágosodva jövének ki belőle, szép lelki oktatásokat vehetünk mi is, ha lelki szemekkel elnézzük Krisztus hajókázását.

Ime, úgymond, nagy mozgás lőn a tengeren úgy, hogy a hajócska elboríttatnék a haboktól. Micsoda ez a háborgó tenger, hanem a szüntelen változó világ? Micsoda a haboktól elborított hajócska, hanem a mi viszontagságos életünk? Ezer itt vagyunknak és becsü-

letünknek veszedelme: a víz, a tűz, a levegő, a gonosz emberek gyakran összeesküsznek romlásunkra; ezer testünknek veszedelme: egy étel, egy meghűlés, egy elesés terhes nyavalyát, sőt sokszor halált is okoz az embernek; ezer lelkünknek veszedelme: most egy látás, majd egy rossz társ, most egy belső kívánság, majd egy készítő alkalmatosság hajótörést hozhat ártatlanságunknak; egy szóval ezer belső nyugodalmunknak veszedelme: hol a harag, hol a szeretet, hol a nagyravágyás, hol az irigység ragadja és hurczolja szívünknek hajócskáját. És miért tett minket a földön ennyi veszedelmek, ennyi szélvésznek játékává a teremtető? Azért keresztény! hogy a veszedelem vigyázóvá s a vigyázás tökéletessé tegyen téged. Lám a füvek és fák sem nőnek illő nagyságra és erősségre, ha szelektől nem mozgattatnak; azért tovább, hogy megpróbáltassék állhatatosságod, és annál tisztább, annál érdemesebb legyen erkölcsöd. Lám tűzben tisztul meg az arany, háboruban mutatja ki magát a vitézség; azért végtére, hogy ne szeress belé felettébb az életbe, sőt minél több itten a viszontagság, annál buzgóbban keressd amaz örökké maradandó hazádat.

A mi keservesebb a mi veszedelmeinkben, az KK! hogy némelykor úgy látszik, mintha nem volna az Istennek gondja reánk, valamint ma is szinte elboríták a Jézust vivő hajót a habok, ő pedig aluszik vala; igenis aluszik vala ő, mint ember, de látta a veszedelmet, oltalmazta övét, mint Isten. Ne ijedj el tehát oh keresztény! ha néha alunni látszik Krisztusod: többnyire akkor vigyáz reád leginkább; ne essél kétségbe, ha némelykor úgy tetszik, mintha elhagyott volna az Isten: többnyire akkor szeretet leginkább, akkor munkálja javadat, mint a jó atya, ki szereti gyermekét, de nem mutatja szeretetét, nehogy az szeretetre méltatlanná váljék. Hányszor nem menekedtünk ki lelki kísértetünkől, mikor már csaknem erőt vett rajtunk a gonosz vágyódás? Hányszor nem vergődtünk ki világi szorulá-

sunkból, mikor már nem is váránk sehonnan segédelmet? Hányszor nem szabadultunk ki a halálnak torkából, mikor már majd az orvosok is lemondottak életünkről? Ne szünjünk tehát, soha meg ne szünjünk Istenben bizni KK! Tudja bajainkat az a bölcs Isten, ki hajunknak szálaít is számban tartja; nem hagy el minket az a mennyei Gondviselő, kinek akarátja nélkül a megvetendő veréb sem hull a földre; nyújt nekünk segédelmet az a nagy Gazda, ki az égi madarakat táplálja, s a mezőnek liliomit ruházza.

Aluszik vala tehát Jézus, és mit tevének az ő tanítványi, látván a nagy veszedelmet? Hozzája járulának és felkölték őt mondván: Uram! szabadíts meg minket, mert elveszünk. Látjátok ismét a kísértet, a veszedelem, a nyomoruság hasznát KK! magunkban nem bizni, Istenhez térni, imádkozni tanít az minket; vagyon tudniillik sok oly háladatlan, kinek, míg jól van dolga, eszébe sem jut az Isten; vagyon sok oly elvetemedett, kit csak az inség szelidíthet meg, mint némely délczeg csikót nem jámboríthatunk meg éheztetés, szomjuhozatás, egyéb sanyargatás nélkül. Ne, ne várjuk KH! hogy ostorral kergessen az Ur minket az ájtatosságra; midőn jól van dolgunk, legyünk hálaadó tisztelettel Jóltevőnkhez; midőn jól van dolgunk, akkor sem vagyunk kívül minden veszedelmen, sőt akkor háborgatnak inkább a lelki kísértetek; járuljunk tehát akkor is Krisztushoz a hit által, igyekezzünk vele egyesülni a szeretet által, költsük fel őt a buzgó könyörgés által: Uram! szabadíts meg minket, mert elveszünk, ez legyen gyakori fohászkodásunk mind víg, mind szomorú óráinkban.

Megdorgálá Jézus elrémült tanítványit, és mondá nekik: mit féltetek kicsinyhitűek? Valóban nem is kell vala félniök, mikor velök vala Jézus. Azoké tudniillik a félelem, kiknek nincs élő hitök, mely őket az Istenben megnyugtató, nincs jó lelkiismeretök, mely őket vigasztal-

ná, nincs következképen erős reménységök is, mely bátoríthatná: csoda-e aztán, hogy életökben sokszor egy levél zördülésétől is elijednek, haláluk idején pedig egészen kétségbe esnek? Ellenben az élő hitű, a jámbor életű, a tiszta lelkiismeretű igazak a veszedelemben is így énekelhetnek a profétával: az Isten a mi oltalmunk és erősségünk, azért nem félünk, ha felháborodik is a föld, ha a tenger mélységébe hullanak is a hegyek. De mit teszen tehát ama közmondás: a ki fél, az él? Vagyon okos félelem is, vagyon a jámboroknak is félelmök KK! és erről szól a közmondás; de mekkora a különbség a gonoszok s a jámborok félelme között? A rossz lelkiismeret hányja-veti magát, fenhargon beszél, dicsekedik, mikor nincs veszedelem, mint a nyulszívű katona, mikor nincs ellenség; és midőn utóléri a veszély, akkor elrémül, nem tudja feltalálni magát, mert érzi gonoszságát. Ellenben a jámborság a veszedelem előtt fél s azért él is, fél a büntől s kerüli az alkalmatosságot, fél a nyavalyától s óvja magát a mértékletlenségtől, fél a koczódástól s nem bánt senkit, röviden, fél az elveszéstől s távoztatja a veszedelmet, fél, mondom, azért él is; ha pedig minden vigyázása mellett is veszedelemhez talál közelíteni, egybeszedi az esztét, utakat keres a szabadulásra, nem csügged el; mert bátorítja őt ártatlansága, erősíti az Istenben vetett bizodalma.

Noha dorgálást érdemlettek az apostolok szerfelett való félenkségekért: meghallgatá mindazonáltal Jézus könyörögésöket, felkele, parancsola a szeleknek, és nagy csendesség lőn. Az értetlen teremtmény, az egész természet fogadja szavát a Teremtőnek, csak az ember engedetlen; parancsol ő a szeleknek, hogy csillapodjanak, és lecsillapodnak; parancsolja az embernek, hogy legyen jámbor, tiszta életű, igazságos, és nem leszen az. Micsoda? nem tudná-e tehát az Isten szintűgy engedelmességre hajtani az embert, mint az oktalan teremtményt? nem tudná-e

erőszakkal is meggátolni a bűnöst, hogy ne vétkezzék? Tudná KK! mert mindenható, de örök jutalmat készített nekünk, mert jótevő; jutalmat pedig nem ad érdem nélkül, megint mi sem tehetnénk érdemet szabad akarat nélkül, mert mi érdeme van a szélnek és tengernek, hogy lecsendesedik Krisztus szavára? mi jutalmat vár a nap, hogy világosít, a föld, hogy termik, a víz, hogy foly? Ismerjük meg elrendeltetésünknek felségét KK! engedelmeskedjünk önként annak a nagy Urnak, kinek az egész természet enged szükségből, ne éljünk vissza szabad akaratunkkal annak a jó Istennek bántására, ki minket egyéb teremtményeinél nemesebökké tett. — Nagy csendesség lőn, úgymond az evangélium, a nagy szélvész után nagy csendesség; így méri jó Atyánk a vigasztalást a szomorúsághoz, a nyugodalmat a szorongattatáshoz; türj tehát még kevéssé, oh nagy kísértéktől háborgattatott lélek! türj üldözések közt fonnyadó jámbor szív! felkél nemsokára Krisztus, parancsolni fog a szeleknek, és nagy csendesség leszen. Te pedig, ki most csendesen vagy, ne bizd el magadat, hanem készülj a viadalra, mert megint háborgás következhetik a csendességre. Általában kövessük a bölcsnek tanácsát KK! víg napjainkban emlékezzünk a szomorúakra, hogy fel ne fuvalkodjunk, viszont homályos óráinkban jutassuk eszünkbe az örvendetéseket, hogy el ne csüggedjünk; nem kell soha is elbiznunk magunkat, sem elhagynunk, mert nem tart ez életben mindig sem a csendesség, sem a szélvész.

Valamint természetfeletti hatalommal csendesíté le Jézus a szélvészt, úgy természetyszerénti dolog vala az, hogy csodálkozána rajta az emberek, mondván: Kicsoda ez? mert a szelek, és a tenger engednek neki. Hogy mi valóságos csodát tegyünk, hogy a szeleken, a tengeren, a nagy világon hatalmaskodjunk: ebben nem követjük Krisztust KK! de vannak a kis világban is, vagyis az emberben szélvészek, vannak háborgó tengerek, azaz van-

nak felduzzadt indulatok, ezeknek, ezeknek kell parancsolnunk, ezeknek lecsillapításában kell bizonyos csoda-formát tennünk, röviden a magunkon való hatalmaskodással kell az embereket arra bírunk, hogy azt mondják felőlünk: ki csoda ez? mert a harag, a fősvénség, a kevélység, a testiség, a torkosság, a többi indulatok engednek neki. Csak kis tenger, de oh mily gyakran és mily nagyon háborgó tenger az emberi szív! mily ritka és mily bámulást érdemlő nagy lélek az, ki annak hajkait le tudja csendesíteni! ki boszúságot szenvedjen és boszuállást ne szomjuhozzék, kit a szerencse szárnyain hordozzon és ő alázatos legyen, kit az ifjuság tüze gyulaszson és ő tisztán éljen, ki szép legyen és magát ne csodálja, gazdag legyen és embertársát meg ne vesse, vagy szegény, nyavalyás legyen és az inséget békével türje! hol az a nagy lélek, mely oly állhatatos legyen az indulatok közt, mint a kőszál, mely mozdulatlanul áll az öt csapdosó habok közt a tenger közepén? Te, a ki parancsolsz a szeleknek és tengernek, megváltó Krisztusom! Te csendesítsd szívünknek is rendetlen tüzeit, Te adj erőt nekünk az önmagunk elleni viaskodásban, hogy ha szüntelen változnak is körülünk a mulandó világnak viszontagságai, mi azonban változhatatlanul megmaradjunk sz. törvényednek teljesítésében! Amen,

Vizkereszt után V. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 13, 24—30.

A mai evangeliumnak mindjárt első szavain megütközhetik valaki KH! kérddheti tudniillik, miképen hasonlíthat mennyeknek országa egy oly földhöz, melyben búza is konkoly is, jó is rossz is elegyesen vagy? Tudnotok kell tehát KK! hogy ez a kifejezés: mennyeknek országa az evangeliumban nem mindenkor jelenti ama mennyei di-

csőséget, hanem sokszor a földön vitézkedő anyaszentegyházat. Gyakran él Üdvözítőnk ezen kifejezéssel, kivált példabeszédeiben, mint midőn az öt okos és öt bolond szűzről, a jó és gonosz szolgálókról, a királyi menyegzőről s több effélékről mond hasonlatosságot; mennyek országának nevezi pedig mindezekben az anyaszentegyházat azért is, mert Istennek országa az e földön, azért is, mert a mennyei dicsőségnek birására hivattatott e földön való vitézkedése után. Mi már a mai példabeszédnek értelmét illeti, megfejtette azt maga édes Megváltónk a tanítványok kérésére a 36—43 versekben, nincs tehát nekünk egyéb hátra, hanem hogy azt figyelemmel halljuk, és annak oktatásait magunkra alkalmazzassuk.

Hasonlóvá lett mennyeknek országa az emberhez, ki jó magot vetett az ő földébe. Ki ez az ember, ha nem az, ki magát ember fiának nevezi, Krisztus Jézus? Mi az ő földe, ha nem a világ? Ki a jó mag, ha nem az országnak fiai, a jó keresztények? Oh mily kegyességgel, mily fáradozással yete jó magot az ő földébe ez az Istenember! bénította volt a világot a bálványimádásnak és mindenféle erkölcsi undokságoknak tövise, ő kitépte, kitisztította; elszáradott vala a jóban, nem hozhat vala jó gyümölcsöt az ő földe, ő nem csak izzadásával áztatta, hanem sz. vérével is öntözte. És mit nem tett, hogy mi jó magok lennénk? Ugyan sz. vérével mosogatja szennyünket, példájával és tanításával üzi tévelygésünket, szentségeket rendelt lelki táplálásunkra, mennyei malasztokat nyújt gyarlóságunknak támogatására, ennyire méltán hasonlítja ő magát az emberhez, ki jó magot vetett az ő földébe.

De mikor alunnának az emberek, eljöve az ő ellensége, és fölül konkolyt vete a búza közé és elmene. Siralmas eset! éktelen gonoszság! Ki vala ez álnok ellenség? Az ellenség az ördög, úgymond Üdvözítőnk, ellensége ő a jónak, maga rossz levén,

irigyi ő az embernek a jámborság által való boldogulását, minekutána maga a gonoszság által boldogtalan lett. És mit hintett a búza közé ez az ellenség? a konkoly a gonosz léleknek fia i, úgymond megint Üdvözítőnk. Látod-e itt mivoltodat, megátalkodott bűnös? Konkoly vagy te a Krisztus földében, ki csak vesztegeted, csak fojtod a búzát, ördögnek fia vagy te, mivel követed az ő álnokságát, irigységét, gonoszságát. Tovább mikor jöve el ez az ellenség? mikor alunnának az emberek, lopva, alattomban. Jaj az aluvó lelki pásztoroknak! jaj az aluvó szülőknek, növelőknek, elüljáróknak, ha szunnyadozásuk miatt kár esik a nyájban, ha elfajulnak a gyermekek, ha konkoly férkezik az alattvalók közé; de jaj nekünk is mindnyájunknak **KH!** ha az imádságban való restelkedés és a magunkra való vigyázatlanság miatt könnyen helyt adunk lelkünk ellenségének, annál is inkább, ha önként még magunk keresünk alkalmatosságot a roszra. De miképen hinté el konkolyát ez az ellenség? nem került ez sok fáradságába **K.H!** segítették őt és segítik ma is a feslett életű példák és a rosz társaságok, segítik a mosdatlan beszédek, a mezítelen képek, a buja könyvek, regények, a helytelen divatok, segítjük mi magunk, midőn nem azon vagyunk, hogy a helytelen gondolatokat kivessük eszünkből, hanem még szántsándékkal is oly tárgyak közt forgunk, melyek sikamos képzeleteket szülnek, tilalmas gerjedelmeket táplálnak, gonosz cselekedetekre vezetnek. Végre a konkoly elhíntése után mit tön ez az ellenség? elmenne, tudván, hogy többször nem lesz szükség reája. Vigyázzunk magunk lelkére, vigyázzunk a reánk bizzottaknak erkölceire **KK!** Csak egy rosz mag essék a földbe, magára felnő és elszaporodik a burján, holott ellenben többszöri bevetés és szorgalmatos kapálás, gyomlálás, öntözés mellett is nem juthatunk mindenkor a jó veteményhez; tágas ut vezet a veszedelemre, szoros és tövises az örök életre.

Akármely roszt magot vetett az ellenség a búza közé,

nem ismerszett az eleintén; de mikor felnövekedett a fű és gyümölcsöt hozott, akkor megtetszék a konkoly is. A gyümölcs ismerteté meg tehát a búzát a konkolytól; hány gyermek, hány növendék nem nyújtja a legjobb reménységet maga felől? A gyümölcs fogja megmutatni, minő magot vetettek belé szülői, társai, nevelői. Hány indulat, hány igyekezet nem látszik előttünk ártatlannak, sőt talán istenesnek? A gyümölcs ismerteti meg, nem volt-e önhaszonkeresés ama barátságos szövetségünk, nem volt-e testiség amaz atyafiságos nyájasságunk, nem volt-e képmutatás amaz ájtatoskodásunk, nem-e kétszínűség amaz udvariaságunk, nem politikai álnokság-e megbántónkhoz eleintén mutatott szívességünk. Úgy vagyon, a gyümölcs megismerteti a búzát a konkolytól, de nem termi a konkolyt, így a körülállás, az alkalmatosság nem teszi tulajdonképen rosszszá az embert, hanem kimutatja az ő rosszágát.

Megtetszván a konkoly, eljövének a cselédes ember szolgálái, és mondának neki: Uram, nem jó magot vetettél-e földedbe? Honnan vagyon tehát konkolya? Így tesznek némely buzgó lelkek, látják s hallják ök, mint eláradott a világon a gonoszság, fo hászkodnak és mintegy kérdezősködnék az Istentől: Uram, nem jóra oktattad-e te az embert mind a józan okosság, mind az okosságnak fogyatkozásait kipótló evangelium által? Honnan van, miért van tehát ennyi rossz a földön? Felel ugyan nekik az Isten a hitnek szájával, hogy az ellenséges ember cselekedte, hogy az ördög vagy méginkább az ördög utain járó rossz ember árasztja mindenfelé a botránkozást. De nem elégesznek meg ök ezen felelettel, azt kérdik tovább a cselédes ember szolgáláival: nem akard-e, hogy elmenjünk és kiszedjük a konkolyt? Így, midőn nem fogadták be a szamariaiak Krisztus Urunkat, azt kérik vala tanítványi, hogy hozzon tüzet le az égből, mint Ilyés, és emésztesse meg a várost, így kívánnák ma is né-

mely vakbuzgólkodók, hogy töröltessenek, pusztittassanak el minden tévelygők, minden rossz emberek a föld színéről.

És mit felel ezeknek a mennyei cselédes ember? Nem, úgymond, hogy valamiképen a konkolyt irtván, ki ne tépjétek a búzáat is. Vegyétek észre KK! miért szenved meg a konkolyt a búzával, a rosztat a jóval az Isten; szenved a jókra nézve; mert volna-e oly tündöklő tisztaságuk, ha a feslettség közt nem fényesednék, mint a Lóthé Sodomában, a Józsefé a Putifárné házában? volna-e oly erős állhatatosságuk, ha a világi zürzavarok, üldöztetések, megvettetések közt nem gyakoroltatnék? volna-e oly érdemes erényök, ha annyi csábító példák, annyi készítő alkalmatosságok közt által ne menne? Szenedi a gonoszokra nézve is; mert nem válik ugyan soha is búza a konkolyból, de válik sokszor erkölcsös jámbor a bűnösből, azért nem engedi őket kigyomlálatni a bölcs gazda, sőt birja a megtérésre, előttök tartván a jóknak példáját, várja megjobbulásukat, nem akarván senkinek elvesztét, inkább akar tudniillik, a mint sz. Ágoston észreveszi, inkább akar a rosszakkal jót tenni, mint semmi rosztat meg nem engedni. Hagyjátok tehát, úgymond a cselédes ember a szolgálknak, hagyjátok mind a kettőt nőni az aratásig. Buzgó lelkek! szenved az Isten a törököt, a zsidót, az eretneket, noha egy szavával megtéríthetné vagy elveszthetné őket: miért kívánjátok tehát ti mindazoknak vesztét, a kik nincsenek veletek egy hitben? hagyjátok el az aratásig, oktassátok a tévelygőt, szent életetekkel bizonyítsátok vallástoknak igazságát, ez a helyes buzgólkodás. Szenedi az Isten ama tolvajt, ama káromkodót, ama feslett életűt, noha egy akaratjával elnyelettethetné a földdel, mint Korét, Dathánt és Abiront: miért ohajtanátok tehát ti, hogy mint a füst, oda legyenek a bűnösök a földről? Okos és szeretettel járó buzgólkodás az, hogy tanítástok, jó példátok, szoros fenytétek, bölcs intéstek, sőt büntetéstek által is

akadályoztassátok a rosztat, a mint töletek kitelik, a mi pedig ki nem telik, hagyjátok el az aratásig.

Eljön ugyanis az idő, melyben el kell válni a konkoly-
nak a búzától, eljön a nap, mely kinyilatkoztatja minden
szívnek rejtékeit, és elhozza kinek-kinek érdeme szerént a
büntetést vagy jutalmat: az aratásnak idejekor
megmondom az aratóknak, így szól a cselédes
ember, szedjétek ki először a konkolyt és kös-
sétek azt kévékbe a megégetésre, a búzát
pedig gyűjtsétek az éncsűrőmbé. Ki nem érti,
mily rettenetes valóság jelentetik ezen példázat alatt? Hall-
játok ugyancsak, halljátok kivált ti, oh gonoszban megrög-
zött lelkek! miként magyarázza maga Üdvözítőnk saját igéit:
az aratás a világ vége, az aratók pedig az
angyalok, valamint tehát egybeszedetik a
konkoly és tűzzel elégettetik, úgy leszen a
világ végén; elküldi az ember Fia az ő angya-
lit és egybeszednek az ő országából minden
botránkozásokat, és a kik gonoszt csele-
kesznek, és tüzes kemenczébe vetik azokat,
ott leszen sirás és fogak csikorgatása. Ime,
mivel végződnek a tiltott kedvtöltések, a lelki dolgoknak
megvetése, az egy ideig kecsegtető gonoszság! Ime, mit bo-
csát a kárhozott lelkekre az igazságos bíró, minekutána egész
életökben hiában várta jobbulásukat az irgalmas Atya! Va-
gyon időd oh bűnös! vagyon módod is benne, hogy jó búzá-
vá váljál a konkolyból, ha tehát megmaradsz konkolynak,
ne vádold a mennyei gazdát, hogy világ végén kiszedet a
jók közül és örök tüzre küld téged; és mikor lesz ez a
világ vége? akkor te reád nézve, mikor meghalsz, tehát
talán öt, hat esztendő múlva! talán egy, két hónap alatt!
talán holnap, holnapután! talán még ma! Ily rövid az idő,
és te nem gondolkozol? Ily bizonytalan a szempillantat, és
te nem változol? — —

Te pedig, ki búza vagy a mennyei gazdának földében, istenfélő jámbor keresztény! türjed még kevésbé a hideget, meleget, az időnek mostohaságát, érj még a tökéletességben, azután ne irtózzál a halálnak sarlójától; mert örök nyugalom vár az Urnak csűrében, akkor, így folytatja fejtegetését Üdvözítőnk, akkor az igazak fényeskedni fognak, mint a nap atyjoknak országában. Az Istennel leszesz tehát, oh kegyes lélek! ki most a gonoszoknak konkolya közt senyvedsz, fényeskedni fogsz, mint a nap, ki most megvettetel és talán lábakkal tapodtatol, csendes boldogság leszen a kísértetekkel való bajvívásidnak örök jutalma.

A kinek füle van a hallásra, hallja meg, ezzel fejezi be a mai példabeszédnek fejtegetését Üdvözítőnk, ezzel fejezzük be mi is elmélkedésünket; kinek füle van a hallásra, hallja meg: hallja meg a bűnös, és ha javát akarja, most, míg ideje vagyon, változzék búzává a konkolyból; hallja meg az istenfélő, és minden kísértetek, minden ellenkezések közt is igyekezzék búzának maradni az Urnak földében! Amen.

Vizkereszt után VI. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 13, 31—35.

Két példabeszédet foglal magában a mai evangelium, a mint hallátok KH! egyet a mustármagról, mást a kovászról; a mustármag azt jelenti, a mi kicsiny kezdetből nagygyá válik; a kovász pedig azt, mi valamibe beférkezvén, azt egészen meghatja, elváltoztatja. De nyomozzuk ki bővebben mind a két példázatnak értelmét, és ez legyen mai tanulságunknak tárgya. Figyelmezzetek!

Hasonló mennyeknek országa a mustármaghoz. Ez a kicsiny és mégis oly nagyra növekedő mag

példázza mind Krisztust, mind kedves jegyesét, az anyaszentegyházat. Példázza először Krisztust, ki egy istállóban született, harmincz esztendő koráig egy ácsnak házában ismeretlenül élt, azután a gonosztevőkkel gyalázatosan felfeszítették; mi látszott akkor kisebbnek őnálánál? nem tartatott-e ő akkor alábbvalónak minden embernél, mint a mustármag kisebb minden magoknál? De kikél ez a mag a földből, feltámad Urunk a koporsóból, és már hol a nyelv, mely kibeszélje az ő nagyságát, dicsőségét, hatalmát? Boldogok az alázatosak, kik most nem átallanak legkisebbek lenni Krisztussal; mert valaha ővele megdicsőíttetnek. Boldogok a tisztaszívűek, kik az égi madarak módjára felemelkednek a földiek-ről, ezen isteni fának ágaira szállanak, sőt Jézus sebeiben és szentséges szívében laknak, mert enyhülést találnak ezen fának árnyékában a világi gondok hévsége ellen, nyugodalmat annak ágain az indulatoknak dühösségei ellen, lelki elégedelt annak gyümölcsében, mely őket táplálja az örök életre.

Példázza a mustármag az anyaszentegyházat is; mert tizenkét halász kezdi, egy félrevaló megvetett nemzetnél kezdi, annyi nagy nemzet akarhatja ellen, annyi bölcsnek esze ellen, annyi császárok és királyok fegyvere ellen kezdi hirdetni az evangeliumot: lehetett-e valami ennél kisebb az ő kezdetén? Ugyancsak megfogant ez a kis mag, felnövekedett, öntöztetvén a vértanúk vérével, végre egy felséges élőfává lett, melynek ágai kiterjeszkednek a földnek egyik szélétől a másikig, és árnyéka az egész világot beborítja. Ezen árnyék alatt tették le királyi pálczájokat az uralkodók, és nyugodalmat találtak lelkeiknek a keresztényi alázatosságban; ezen árnyék alatt állapodtak meg a bölcssek, a hitnek szolgálatja alá adták elméjüket, és megnyugtatóbb igazságokra találtak, mint a világnak philosophiájában; egy szóval, ezen árnyék alatt áldozták fel szívöket és indulataikat a legnagyobb bűnösök, és tisztább örömet találtak az erénynek sanyaru követésében, mint a testiségnek, igazságtalanságnak,

pajkosságnak üzésében. Örvendj tehát, hogy te is ezen nagy fának egy ágacskája, Krisztus anyaszentegyházának tagja vagy, oh keresztény! és ügyekezzeél termő ág lenni a jócselekedetekben, és eleven tag egy keresztényhez illő erkölcsnek gyakorlásában. De lássuk már a más példabeszédet.

Hasonló mennyeknek országa a kovászhoz? Micsoda kovászhoz? Háromféle kovászt emleget az Isten könyve: emleget egy megromlott kovászt, mely nyilvános gonoszságokat forral az emberben, tisztítsátok ki a régi kovászt, úgymond sz. Pál; ne lakozzunk a régi kovászszal, sem a gonoszságoknak és álnokságoknak kovászával.*) Miért nevezi pedig régi kovásznak? Azért, mert ez szokta volt éleszteni ama régi embert, vagyis a Krisztusban még meg nem ujult embert, a testi, a földiekhez ragadott, a békével nem gondoló embert; ez éleszti, oh fájdalom! ez éleszti még ma is a Krisztusban ugyan újra született, de a régi emberbe visszatért keresztényt, a fajtalan, a huzó-vonó, a haragot tartó, a pogány módra élő, és csak névszerént való keresztényt. Tisztítsátok ki ezt a nyilvános roszaságnak kovászát KH! mert kizár az örök boldogságból annak undoksága.

Emleget tovább egy jónak látszó, de magában rosz kovászt: o v j á t o k, úgymond Üdvözítőnk, o v j á t o k m a g a t o k a t a f a r i z e u s o k k o v á s z á t ó l, mely a képmutatás; meghatja tudniillik a színlelésnek kovásza az egész embert, és megvesztegeti azon cselekedetét is, melyek egyébként helyesek, és Isten előtt kedvesek volnának. Ajtatoskodik ugyanis a képmutató, de azért, hogy dicsértessék; bőjtől, alimizsnálkodik, a világ romlottsága ellen buzgólkodik, de azért, hogy jó kereszténynek tartassék; röviden avégre teszi minden cselekedeteit, hogy láttassék az emberektől. Efelett mit nem tesz az emberi társaságban ez a kétszinűség ko-

*) I. Korint. 5.

vásza? nem tőle származnak-e azok a finom hazugságok, melyekkel ez amazt szembe dicséri, hogy attól viszont dicsértessék? nem tőle jönnek-e azok az alacsony fogások, midőn valaki a nagyobbak előtt csúsz, mász, hogy a kisebbeket maga előtt csúsztathassa, másztathassa? nem tőle születnek-e azok a júdási csókok, melyekkel a tettetett barát igaz barátját elárulja? Ovjátok magatokat a farizeusok kovászatól KH! mert a ki csak azért jóságoskodik, hogy tessék az embereknek: megdicsértetvén az emberektől, elvette jutalmát, és már nincs mit várnia Istentől. De az emberek is csak hamar általlátnak a szitán, megkülönböztetik a szint a valóságtól, és a várt kedvesség helyett megvetéssel és kinevetéssel fizetnek a képmutatónak.

Emleget végre a mai evangéliumban egy jó kovászt, mely által nem csak jónak látszó, hanem valóban is jó és érdemes cselekedetekre felkél, felemelkedik a keresztyény. Mi pedig ez, ha nem a szentelő malaszt, a jámborok lelkében lakozó Sz.-Léleknek kegyelme? Tudniillik ha tiszta szívvvel és minden halálos büntől ment lelkiismerettel vagyunk a Istenhez, ha őszintes jóakarattal embertársainkhoz, ha naponkint egy jó szándékkal az Urnak dicsőségére felajánljuk minden lépéseinket: szentek, Isten előtt kedvesek, mennyországgra érdemesek minden mozgásaink. A szentelő malaszt, ez tehát azon jó kovász, mely meghatja és jutalmassá teszi nem csak tetemes, hanem aprólékosabb jóságainkat is, a minthogy Üdvözítőnk bizonyossá téve arról, hogy a ki csak egy pohár hideg vizet ad is az ő nevében, nem veszi el jutalmát mennyekben. Ez az a jó kovász, mely meghatja és örökre érdemessé teszi nem csak tulajdonképen való keresztyénykedéseinket, vagyis ájtatosságinkat, alamizsnálkodásainkat, böjtölésünket, a szentségekhez való járulásunkat sat. hanem világi foglalatosságinkat is, a minthogy sz. Pál szavai szerint mindenek javukra válnak az Isten szeretőknek, akár a mezőn izzadjanak, akár a háznál

fáradozzanak, az is ha utaznak, az is ha otthon dolgukhoz lát-
nak, sőt az is ha esznek, alusznak és akármit egyebet cselekesz-
nek; mert mindent istenesen, jó szándékból és a szentelő
malaszttal cselekesznek. Egy szóval ez a jó kovász **KK!** mely-
hez hasonlítottatik ma mennyeknek országa a földön, és a me-
lyet meg kell szívünkben őriznünk, ha be akarunk menni az
Isten országába az egekben.

Mindezeket, így fejeződik be a mai evangelium, minde-
zeket (tudniillik a kovászról, mustármagról, konkolyról s a
különböző helyekre esett magról) példabeszédekben szó-
lá Jézus a seregeknek, és (ezen alkalmatossággal)
példabeszédek nélkül nem szól vala nekik. És
miért tette ezt Üdvözítőnk? hogy beteljesednék, a
mi mondva vala a proféta által felőle: meg-
nyitom példabeszédekben számat, kimondom,
a mikel valának rejtve a világ alkotásától
fogva. Úgy vagyon, megnyitád sz. szádat, oh mennyei böl-
cseség! és megtanítál minket sok olyas igazságokra, melyek
el valának rejtve az emberek előtt, minekelőtte te általad
világosság nem jött a világra. Szólt **KH!** szólt az ó-tes-
tamentomban is az Isten a proféták által, szólt még az-
előtt is a természet törvénye alatt élő első embereknek kö-
vetjei, az angyalok által, és megjelentett nekik a lelki dol-
gokban annyit, a mennyi elégséges volt akkori még homá-
lyos és mintegy gyermeki állapotjokhoz képest; de mikor
már annyira elkészült az emberi nemzet, hogy alkalmas
lett felségesebb igazságoknak felérésére, bevételére és köve-
tésére, szólt nekünk akkor az Isten sz. Fia által; Ő is-
merteté meg a világgal annak alkotóját, és megtaníta, mit
kelljen tartanunk a Istenségről; Ő mutatá meg, mily nemes
a mi lelkünk, és mily felséges annak elrendeltetése ez élet
után; Ő adá előnkbe a legtisztább erkölcsösségnek kristály
tudományát. És mivel érdemlettük ezt a kegyelmet? Oh ke-
resztény! ne légy háladatlan mennyei Mesteredhez, nyisd meg

szivedet az ő tanításának elfogadására és követésére, midőn Ő megnyitja sz. száját a te oktatásodra; menthetetlen vak-ság ily tanítód levén, kötelességedet nem tudni; kárhozatos roszaság tudni és nem cselekedni.

Ugyancsak szoros értelemben vevén a dolgot, nem azért szólott példabeszédekben Üdvözítőnk, mivel meg vala jövendő-lve, hanem inkább megfordítva: azért jövendöltetett meg, mert úgy vala ő szólandó; tovább is lehet hát kérdenünk: mivégre élt oly gyakran példákkal és hasonlatosságokkal? Avégre KK! hogy a lelki dolgokat könnyebben megérthet-nők az érzékek által, és a miket nem látunk, felérnök azok-ból, a miket látunk; ezért utasít az égi madarakhoz és me-zei virágokhoz, akarván minket meggyőzni az isteni gondvi-selésről; ezért mutat a gonoszoknak is világoskodó napra, s a bűnösöket is enyhítő esőre, akarván a mennyei Atyának példájával könyörületességre és türedelemre tanítani minket; ezért él az egy drága gyöngyért mindenét eladó embernek példájával, midőn int, hogy semminket ne sajnáljuk menny-országért, ezért él számos efféle hasonlatossággal. Ő tehát a természet felett valókról lebozsátkozik a természetiekre, hogy minket megtanítsa, miként emeljük fel elménket a termé-szetiekről a lelkiekre; és valósággal mi oktathat minket köny-nyebben és több igazságokra, mint a testi szemünk előtt ál-ló természetnek roppant könyve, ha abba lelki szemekkel be-tekintünk? Mit látunk mi az egen és földön, mi valamely fontos igazságot nem juttathatna eszünkbe? Látjuk a napot, holdat, csillagokat, és nem indulunk-e a Mindenható bölcse-ségének imadására? Látjuk, hogy a földön minden állat, min-den növény eljut a neki kiszabott tökéletesedésnek pontjára; csak az emberi lélek mehetne még elébb mind a tudomány-ban, mind az erkölcsi jóságban, ha be nem vágná utját a halál; és nem következtethetjük-e ebből, hogy a mi lelkünk halhatatlan? Látjuk, mily híven s mily fáradságosan szol-gálnak nekünk barmaink, és nem pirulunk-e el, hogy mi oly

restek, oly hivtelenek vagyunk az urak Urának szolgálatában? Látjuk a vizeket, miként folydogálnak és vesztik el magukat a tengerbe, és nem emlékezünk-e meg, hogy így folynak a mi napjaink, így sietünk óránként az örökkévalóságnak tengerébe? Tanuljuk eszerént a keresztényi világot feltalálni a természetes világban KK! tanuljuk a földiekről a mennyieikre emelni elménket, hogy oda fen lakozván már mostan gondolatunkban, oda fen érdemeljük valaha örökre lakozni valóságban. Amen.

Septuagesima Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté. 20, 1—16.

Kétképen lehet fejtegetni a mai evangéliumban előadott példabeszédet KK! tudniillik vagy betű szerénti, vagy erkölcsi értelemben. Betű szerént, a mint sz. Gergely pápa fejtegeti, értetődik a cselédes emberen az Isten, a szőlőn az Istent tisztelő embereknek köztársasága az igaz Ábeltől fogva világ végezteig, a szőlőmiveseken a nép tanítói, kiket időnkint küldött az Isten az embereknek világosítására, úgy mint eleintén a jó szülőket és öregeket, azután a pátriárkákat, tovább Mózeszt és az őt követő profétákat, végtére az új-testamentomban az ő sz. igéjének hirdetőit; egy szóval értetik az estvén világ vége, az egy pénzen az örök élet. Erkölcsi értelemben vehetjük a szőlőn Krisztus anyaszentegyházát, a miveseken minden keresztényt, a mint tudniillik kit előbb, kit későbben hiv a lelki munkára az Isten. Legyetek figyelemmel KH! ily értelemben akarom én most a ti épüléstekre röviden fejtegetni ezen nevezetes hasonlóságot.

Hasonló mennyeknek országa a cselédes emberhez, ki jó reggel kiment munkásokat fogadni az ő szőlőjébe, megszegődvén pedig a

munkásokkal egy napi pénzben, elküldé őket a szőlőjébe. Kijön, úgyszólván, maga az Isten KK! kijön mihozzánk a teremtés, a megváltás, a kegyelmek osztogatása által, hogy megfogadjon tisztelőinek társaságába; és minek fogad meg? Míveseknek; mert érdemlésnek helye ez az élet, nem szabad senkinek is henyélni Krisztus anyaszentegyházában. De mi itten a szőlőtő? A te lelked oh keresztény! ha nem viselhetsz gondot mások lelkére, mível legalább ezt az egy szőlőtőt, tisztogasd lelkedet a véteknek burjánjától, metszegesd le arról a gonosz indulatoknak buja jövésit, kötdz fel lehajladozó kívánságait az illendőséggel és szoros magadra vigyázással, teremjed egy szóval az ártatlan erkölcsöknek édes gyümölcsét. — Jó reggel jön ki a mennyei gazda, mert meghívja még gyermek korukban az embereket az ő szolgálatjára, megfogadja őket a keresztségben, megszegődik velök az egész napra, azaz teljes életükre, és nem kívánja ingyen fáradságukat, egy pénzben, vagyis örök boldogságban szegődik meg velök, végre küldi őket a munkára, a jámborság megszerzésére az atyák és anyák, a növelők és gondviselők oktatásai által. Oh mily szép, midőn a kised már anyjának tejével beszívja az Istenhez való szeretetet! Oh mily illendő, hogy az Urnak legyen szentelve első zsengéje is az emberi életnek! De mit tudnak dolgozni az Isten szőlőjében a gyermekek? Sokat KK! ha megtanulják a hitnek ágazatit és az erkölcsiségnek szabályait, ha megszoknak ájtatosan imádkozni és ártatlanul élni, ha elvonatnak a rosz társaságtól és megvettetik a tökéletességnek talpköve gyöngéd szívökben.

Megint kimene a cselédes ember három óra tájban, láta más hivalkodókat állani a piaczon, és mondá nekik: menjetek ti is az én szőlőmbe, és a mi igazságos leszen, megadom nektek. Ez a második hívás az ifjakat illeti KK! mert észre kell vennünk, hogy Krisztus Urunknak a földön jártakor tizenkét órára

volt osztva az egész nap, úgy hogy egy óra volna jó reggel, tizenkettő pedig estve, és így három óra tájban annyit teszen, mint kilencz órakor reggel mi nálunk, vagyis a nap feljötte után három órával. Mondám, hogy az ifjakat hívja itt az Isten az ő szolgálatjára, és minémü állapotban találja őket? hivalkodva, a piacon; ez tudniillik azon időkor, mely többnyire henyélést keres, holott neki van legtöbb tüze és ereje, melylyel magának és másoknak hasznárra lehetne; ez azon időkor, mely inkább szereti magát a piacon fitogtatni és az emberek előtt mutogatni, holott neki megkellene előbb szerezni azon tulajdonságokat, melyekkel valaki fényeskedhetik az emberek társaságában. Hivalkodva és a piacon! Csoda-e aztán, hogy roszra vezeti őket a henyélés, megromlik erkölcsük, időnap előtt elhervadnak, mint a nedvességtelen virág a hévségben? Menjetek az Ur szőlőjébe oh ifjak! dolgozzatok ott a szükséges tudománynak megszerzésén, kerüljétek a tüzet, ha nem akartok meggyulni, keressétek oly emberek társaságát, kiktől jót tanulhattok, és megadja nektek valaha az Ur, a mi igazságos lesz. De még ez életben is csak a dicséretesen és megtartóztatva töltött ifjuság ígérhet magának örvendetes emberkort és tisztas öregséget; mert a mit vet az ember ifjantan, azt aratja vénségében.

Ismét kimene a cselédes ember hat és kilencz óra tájban, vagyis a mi óránk szerént, délben és délután, és hasonlóképen cselekedék, szőlőjébe küldé a tátogókat. Az emberi kor hivattatik itt KK! az a kor, melyben lecsendesedvén már az ifjuság tüzei, ügyes dolgokról szoktunk többnyire gondolkodni; de fájdalom! üdvösségünk dolgát csak igen gyakran elfelejtjük; az a kor, mely mivel hosszasabb a többieknél, azért több izben is hivattatik az Istentől, hol egy jó könyvnek olvasása, vagy egy szivre ható beszédnek hallása által, hol egy szerencsés házasság, vagy nem is igen reménylett előmenetel, hol egy nyavalya,

vagy halál, vagy más bal eset által, gyakran pedig a Sz.Léleknek belső sugallása által. Oh mily kegyes az Ur, a ki akkor is hív még minket, mikor már hívását számtalanszor megvetettük! Ha még egyszer hallandjuk az ő szavát, meg ne keményítsük többé szivünket KK! ne talántán azt vesse valaha szemünkre, a mi írva van a profétánál: *hivtalak és nem akartatok, azért én is veszteteken nevetni fogok.*

Még a bűnben megöszült véneket is várja és hívja szőlőjébe, az üdvösség útjára, a mennyei gazda KK! kimene, úgy mond, *tizenegy óra tájban*, azaz estve felé, és találja más veszteg állókat. Szent Isten! lehetséges-e tehát, hogy az ember már életének estvéje felé is veszteg álljon és megtéréséről ne gondolkodjék? Nagy hiba ez a lelki henyélés az ifjuságban, nagyobb az ember-korban, de legnagyobb a halálhoz közelgető véneken; azért meg is szólítá őket a cselédes ember: *mit álltok itt egész nap hivalkodva?* Hivalkodás valósággal egész életünk, ha lelkünknek nem kerestünk, akár mennyit fáradtunk is világi ügyeinkben; mert egy bölcsnek felszámolása szerint, eltelik életünknek egy része semmit sem cselekedve, más része rosztat cselekedve, legtöbb része pedig egyebet cselekedve, mintsem kellene, s nem méltó-e tehát az Istennek ama szemrehányása: *mit álltok itt egész nap hivalkodva?* Senki nem fogadott meg minket; így menték magukat a henyélők; de helytelenül, mert kaphatnak vala maguktól is valami foglalatosságot; nem nézé ugyan csak rest voltukat a cselédes ember, nem nézé azt is, hogy már késő volna az idő, elküldé őket a szőlőbe. Így mentetik magukat a lelkiképen hivalkodó vének is KK! egyik azzal, hogy sok világi bajai voltak, másik azzal, hogy nagyon belészokván a rosztba, nem feselhet ki belőle, más mással; de mily helytelenek mind az efféle mentségek? Nem az Istennek szolgálatja és az örök élet keresése-e első dolga

egy okos teremtménynek? Nem ezért adott-e annyi kegyelmeket, nem ezért nyújtotta-e ennyire napjaitokat a hosszú várakozó irgalmas Atya? Azonban nem nézi ő mentségteknek semmiségét, nem nézi, hogy már majd vége életeteknek, hiv vénségtekben is, hiv végső nyavalyátokban is, hiv utolsó órátokban is a megtérésre. Menjetek oh öregek! ime nyitva áll nektek az üdvösség kapuja, menjetek, ha csak egy néhány szempillantatra is, az Urnak szőlőjébe, örök élettel fizet ő azoknak is, kik későn jöttek, azoknak is, kik vég-órájokon tértek, ha igazán tértek hozzája.

Úgy vagyon KK! mikor estve lett, előhivatá a cselédes ember a munkásokat és megadá nekik béröket, és pedig elkezdvén az utolsóktól az elsőkig, vevének mindnyájan egy-egy pénzt. Boldog estve ez, melyen kezdődik az örvendetes örökkévalóságnak soha le nem menendő napja a hiv munkásokra nézve. Drága pénz ez, mely az Istennek színről színre való látását, és ama sem szemmel nem látott, sem füllel nem hallott, de még gondolattal is fel nem érhető dicsőséget példázza. De morgolódnak vala az előbb kiment munkások, hogy az utóbbiak is szintúgy megkapák az egy pénzt, mint ők; akkora tudniillik az Istennek kegyessége a későre megtért bünösökhöz, hogy még a mennyei szentek is sokalannák azt, ha irigység férne hozzájuk. De nem, nem olyanok az üdvözült lelkek, hogy boszszankodjanak mások boldogságán, mint némely ember a földön; nem ők tehát, hanem a még élők értetnek ezeken a morgolódnokon. Értetnek először némely együgyü jámborok, a kik megtetszván maguknak érdeameikben, talán kívánnának mennyekben is elébbvalók lenni a megtért bünösöknél. Barátom! úgy mond kinek-kinek ezek közül a mennyei gazda, nem teszek neked hamisságot, nem egy pénzben, nem az örök életben segédtelem-e meg velem? Ha megadom, a mi a tiéd, mi gondod vele, akármennyit adjak másnak? Ne tö-

rődjél tehát jámbor lélek! oly pénz a mennyei boldogság, mely nem oszlik kisebbre azért, hogy azt többen birják, sőt tökéletesen kielégíti és felül is múlja minden üdvözülteknek kívánságát; annyi juthat neked is abból, hogy többet örökre nem fogsz kívánni. Ugyancsak hátha egy megtért bűnös rövid idő alatt oly buzgósággal vagyon, annyi jót teszen, hogy elérí a te sok esztendőig gyűjtött érdemeidnek mértékét? Ha csakugyan különböznek itt az érdemek, bizonyosan különbözik oda fen is a dicsőség; mert sz. Pál kifejezése szerint, a mint különbözik a csillag a csillagtól a fényességben, úgy leszen a holtaknak feltámadása; noha azért oly irgalmas az Isten, hogy annyit ad az utolsóknak, mint az elsőknak, azaz bétölti mind a kettőjüket többet nem kívánható boldogsággal, oly igazságos mellett mégis, hogy kinek-kinek az ő érdeméhez szabja a dicsőséget, és így elmondhatja: barátom! nem tesz e k e d h a m i s s á g o t.

Értethetnek a morgolódoikon némely kényőkre élő bűnösök is, kik így gondolkodnak magukban: miért menjek én még most az Ur szőlőjébe, miért hagyjam el ily hamar a vétkes gyönyörüségeket, ha annyit ad az Ur az utolsóknak, mint az elsőknak? Gonosz szolga! felel egy ilyen vakmerőnek a mennyei Gazda, nem szabad-e nekem azt cselekednem, a mit akarok? igaz, hogy megfizetek, ha későre jössz is a szőlőmbe, de honnan tudod, hogy minekutána már sokszor hivtalak és nem jöttél, majd vénségedben hívni foglak ismét? ki tett téged bizonyossá arról, hogy érsz vénséget, hogy lesz időd, lesz módod, lesz akaratod akkor a megtérésre? Vagy talán a te szemed álnok, hogy én jó vagyok? Azért, hogy én jó voltam és némelyeknek végső órájokban esett megtérését elfogadtam, oly rosznak kell-e lenned, hogy engemet egész vénségedig bántani meg ne szünjél? Vigyázz, mit cselekszel jobbulásodat halogató bűnös! irgalmas, de egyszersmind igazságos Isten

az, ki a megtérőnek az engedelmet megígérte, de a holnapi napot meg nem ígérte.

Két fontos mondással fejezi be mai példabeszédét Krisztus Urunk: így lesznek az utolsók elsőkké és az elsők utolsókká, ez egyik mondás. Így lett ez az Isten Fiának első eljövetelekor, hátrahagyattak keményszi-
vűségök miatt a kevély zsidók, kik azelőtt az Isten népe valának; felvétettek pedig az Isten országába a pogányok, kik azelőtt a bálványozásnak sötétségében fetrengettek, és erre irányoz vala egyenesen Üdvözítőnk. Így leszzen ez az Isten Fiának második eljövetelekor, vagy még kinek-kinek halálakor is; bevégeződik a játék, lebocsáttatik a kárpit, levetkeznek rangjokból a játszó személyek. Te! ki most kevélykedel születésedben, vagyonodban, méltóságodban, lementével dicsérd életed napját, akkor válik meg, micsoda helyre ültetnek téged érdemeid, vagy érdemetlenségeid. Te is! ki most tapodtatol és elnyomattatva nyögsz a szegénységben és alacsonyságban, türessel, ártatlansággal szerezd meg amott az első helyet, a hol nem leszzen a személyeknek, hanem csak a tetteknek válogatása.

Sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak, ez a másik és mily rettenetes mondás! Vélik ugyan némelyek, hogy nem az egész emberi nemzetről szólott itten Üdvözítőnk, hanem csak a zsidókról, kik sokan, azaz mindnyájan hivatalosok valának az evangeliumra, de kevesen lőnek választva; mert nagyobb része egy földi fényességgel hatalmaskodó Messiást vár vala és vár ma is. De ha megtekintjük életünk módját KH! ha elnézzük, hányadik része erkölcsös a kereszténységnek, vajjon elmondhatjuk-e, hogy többen vannak a választottak? Meghivott, meghivott mindnyájunkat az Ur ingyen való jóvoltából, de nem választ el, ha nem látja érdemes voltunkat; őt áldjuk tehát, hogy sokan vannak a hivatalosok, önön magunkat vádoljuk, ha kevesen vannak a választottak. Oh Isten

bölcsességének és tudományának mélysége! mily megfoghatatlanok az ő ítéletei! mily megvizsgálhatatlanok az ő utai! A helyett, hogy titkaidat feszegessük, engedd oh seregeknek Ura, hogy félelemmel és rettegéssel munkáljuk üdvösségünket, jól tudván azt, hogy mindnyájan lehetünk jók, ha igazán akarunk, és hogy mindnyájan választottak vagyunk, ha a jóban állhatatosan megmaradunk. Amen.

Sexagesima Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 8, 4—15.

Oly nevezetes, oly fontos az elolvasott példabeszéd, hogy midőn Üdvözítőnk azt elmondá, méltónak itélé a nép figyelmét különösen fölgerjeszteni és fölkiáltani: kinek fülei vannak a hallásra, hallja meg! Honnan lehet mégis, hogy Krisztus azt tanítványinak fejté meg és nem a népnek? honnan ez a kemény mondása: nektek adott tudni az Isten országa titkait, egyebeknek pedig példabeszédekben, hogy látván ne lássanak és hallván ne értsenek? Részszerént igaz büntetés, részszerént könyörületesség vala ez KK! Igaz büntetés vala azon a népen, mely Izaiás jövendölése szerint megkeményítette volt szívét, és szántsándékkal elfordította lelki szemeit a nála tudvalevő igazságtól is, ne talántán kénteleníttessék kedvelt bűneit elhagyni és meggyógyulni; érdemök, lelki vakságuk szerént szól vala tehát velök Urunk, hogy látván ne lássanak és hallván ne értsenek. De könyörületesség is vala ez másrésről, hogy valamint a gyöngén keserű élesíti inyünket az édesnek érzésére, úgy az Ur beszédét fedező kevés homály ingerelné tudvágyukat a vizsgálódásra, és így mélyebben hatna az igazság szívökbe. A mi bennünket illet KK! hallók mi nem csak a példabeszédet, hanem annak értelmét is Istennek különös jóvoltából,

nem kell már ide magyarázat, hanem csak intés, járjuk el tehát azt még egyszer cikkenként elménkkel, és óltsuk be szívünkbe annak üdvösségesen dorgáló igazságait!

A mag a z I s t e n i g é j e, úgymond Megváltónk, elvettetik pedig, midőn hirdettetik a templomban, midőn olvastatik a sz. írásban, vagy más istenes könyvekben, vagy midőn a jóraintő embernek szájából hallatik. És hányféle földbe esik ez a mag, hányféle szívbe az isteni ige?

Esik először a z ú t f é l r e, és vagy eltapodtatik vagy az égi madarak felszedik azt. Ez az útfél a tétovázó elme KK! hallgatja, vagy talán olvassa is ő az Isten igéjét; de nem figyelemmel, nem gondolkodik arról többé, nem alkalmaztatja azt magára; csoda-e tehát, hogy vigyázatlansága miatt eljő az ördög, és kiveszi az ígét szívéből? Csoda-e, hogy kiütik az üdvösséges gondolatokat fejéből azok a hivalkodó beszédek, azok az erkölcsvesztegető könyvek, azok az oknélkül való járkálások, vizsgálódások, szemfülességek? Mert ne fogjunk mindent az ördögre KK! nincs neki hatalma rajtunk, ha mi önkényt útféllé nem teszünk és neki meg nem nyitjuk szívünket. De fájdalom! nincs-e útfélen amaz ifjunak ártatlansága, ki beléelegyedik a játékosok, a dobozódók, a feslett erkölcsűek társaságába? nincs-e útfélen ama nőnek tisztasága, kinek főgondja, hogy tessenek, halála az otthonülés, játéka az enyelgő férfiak közt lenni, paradicsoma a közmulatóhely? nincs-e útfélen minden jobbulásra célzó gondolatja ama bűnösnek, ki szüntelen másokkal akar lenni, hogy önnön magával szemben ne találkozzék, éjjel nappal mulatságot, tétovázást vadász, hogy szívének vádjait ne hallja? Útfélen vagy még magános szobádban is oh keresztény! ha otthon levén tested, szüntelen a világon nyargalódik elméd, és soha magadba nem térsz, soha egy negyed órácskát sem szánsz lelked állapotjának megvizsgálására. Szerencsétlen a mag, nem hogy kikelne, de ki sem is cikázik az ilyen szívben.

Esik másodszor a kősziklára, és kikelvén, megszárad, mert nincsen nedvessége. Kik a kősziklák? azok, úgymond Üdvözítőnk, kik midőn hallják, örömmel fogadják az ígét, de nincs gyökereök; egy ideig hisznek, de a kísértet idején eltávoznak. Eleven képe ez a visszaeső bűnösnek KK! Helyt ad ő az üdvösséges gondolatoknak, örömmel tér Istenéhez, buzgó megtérésének elején, el is bizza magát, de eljön a kísértet, előfordul az alkalmatosság, jelenti magát a kívánság, és hol már az ő erős föltétele? elszárad, odalett, mert nem volt gyökere; és miért nem volt? mert ha kívülről jónak látszott is, belől csakugyan kősziklás még az ő szive; nem vette el annak keménységét az igaz töreldemesség, nem lágyította meg azt sem a könyhullatások özöne, sem az Istenhez való szeretet lángja. Innen, innen van KK! hogy az ember gyónik, de meg nem tér, fogadkozik: de meg nem tartja, a szentségekhez járul, de meg nem jobbul. És mi a következése az ilyetén visszaeséseknek? a vétkes szokás, mely második természetté válik, s a vétkes szokásnak? a felettébb nehéz és csaknem lehetetlennek látszó jobbulás, a roszban való megátalkodás, a boldogtalan kimulás. Oh valaki szereted üdvösségedet, vedd elejét, kérlek, ezen veszedelemnek; mikor kikél szivedben a jónak magva, ne bizz el magadat, mert eljön a kísértetek hévsége, törd meg azért bűnös szokásodat ellenkező cselekedetekre szoktatván magadat, tanulj önnön indulatidon győzedelmeskedni a kisebbekben, hogy meggyőzhesd azokat a terhesebb környülállásokban, őrizzed szent feltételednek gyenge csemetéjét a rosz alkalmatosságtól, mint az uj plántát beszoktad fedezni a nap hévsége elől, röviden imádsággal, bőjttel, jószándék ujitással készítsd magadat a kísértet idejére, és ne mondd, mikor az eljön, ne mondd magadban: még most egyszer, többször soha sem; mert mind erősödik az, ha engedsz neki, elgyengül ellenben, sőt a jónak csen-

des gyakorlásában hagy téged, ha néhányszor kitudod állani annak tüzét, és gyökeret verhet benned a jobbulás.

Esik harmadszor a tövissek közé, és együtt felnövekedvén, a tövissek megfojtják azt. Mik ezen tövissek, melyek megfojtják az emberi szivben az Isten igéjének már növekedő jövését? a szorgoskodások, a gazdagságok és az életnek gyönyörői úgymond Üdvözítőnk; a felettébbvaló világi gondok tudniillik, melyekkel tiszteletre, gazdagságra, gyönyörüségekre törekedünk; töviseknek mondatnak ezek, mert az ember szivét ezer törekedéssel, vetélkedéssel, izzetlenséggel nyughatatlantítják, szurdossák, marczangolják; töviseknek mondatnak, mert nőni engedtetvén felettébb elhatalmasodnak, és végre a szivnek egész környékét elfogják; töviseknek mondatnak, mert egybesűrűdvén és egymásba bokrosodván elfojtják, megölik magok közt minden jónak növést. Micsoda tehát? nem állhat-e meg a tisztelettel, a gazdagsággal, a mértékletes gyönyörüségekkel a keresztényi jámborság? Megállhat igen is KK! sőt valamint a tövis gypűje lehet a vetésnek, úgy díszére, védelmére van sokszor a vallásnak a világi méltóság, és sok jót viszen végbe a könyörülő gazdag. De ha úgy hajhásszuk a tiszteletet, hogy érette nem csak szivünk nyugodalmát, hanem lelkiismeretünket, a barátságunk szenteséges kötelét, embertársunknak érdemeit, a hazának vagy más közönségnek javát feláldozzuk; ha úgy esünk neki a gazdagságnak, hogy elmulatjuk miatta a lelki dolgokat, vagy talán meg is sértjük az igazságot annak szaporításában és a könyörületességet megtartásában; így már valóságos tövissek és lelkünkben minden jót elfojtó tövissek a világi gondoskodások. És hányan nem szurdostatják magukat ezen tövissek között? hányan nem futkosnak benne a boldogság árnyéka után, mint mikor a gyermek kergeti az előtte már leülő, már felrebbenő madárkát? Félannyira sem szurnak azon tövissek, melyek mennyország útján nőnek, és irtozunk

tőlök; mélyen behatnak, vérző sebeket ejtenek a világ tövisei, és önként keressük.

De esik végtére jó földbe is a mag KK! oly emberekbe tudniillik, kik jó és egyenes szívvvel hallván az ígét, megtartják azt, és gyümölcsöt hoznak békeségestürésben. Három dolgot jegyez itten Üdvözítőnk: az Isten ígénének hallását, megtartását és gyümölcsözését. Miképen esik hallása? jó és egyenes szívvvel, oly szívvvel tudniillik, mely azt szorgalmasan járja, figyelmetesen és tanulnivaló szándékból hallgatja, és a hallott igazságokat nem szomszédjára, hanem önnön magára alkalmaztatja. Miképen esik megtartása? Úgy hogy az ember nem felejt el azonnal a mit hallott, vagy olvasott, hanem gondolkodik róla, nézi magát benne, mint valami tükörben, meghányjaveti lelkiismeretét annak világánál, és ha hibákra akad, felteszi azoknak megjobbítását. Miképen esik gyümölcsözése? békeségestürésben, megzabolásván kikapó indulatinkat, erőlködvén fölfelé — az erénynek meredek útján, sanyargatván és a léleknek szolgálatja alá hajtván testünket; igenis békeségestürésben, mert sz. Pál szavai szerint kik istenesen akarnak élni Krisztus Jézusban, üldözést szenvednek vagy gonosz embertől, vagy a mostoha szerencsétől, vagy önnön maguk vágyodásaiktól, effelett hányféle veszedelme nincs lelki gyümölcsünknek? leveri egy részét a kísérteteknek szele, megvesztegeti más részét az alattomban való kevélységnek és mutogatásnak férgé, semmivé teszi megint más részét a lelki tunyaságnak üszöge, vagy az apró, de gyakran és bátran elkövetett hibáknak ragyája, ha nem vigyázunk, nem türeink, nem emberkedünk. Boldog a föld, mely sok gyümölcsöt hoz, megáldja azt gazdája; boldog a keresztény, kiből bőven termik az Isten ígéje, megjutalmazza az Ur békeségestürését.

Négyféle szívbe esik tehát az Isten ígénének magva KK!

az útfélen való, a csapodár szívbe, és ki sem kelhet; a kösziklás szívbe, és kikel ugyan, de fel nem nőhet, a tövíses szívbe, és fel is nő ugyan, de nem gyümölcsözhet, végre a jó szívbe, és bő gyümölcsöt hoz békeségestűrésben. Vizsgáld meg már lelkiismeretedet oh keresztény! melyikhez tartozik szived? Csak egy a jó, három a rossz, vajjon nincs-e az ezek közül? nincs-e útfélen? nem kösziklás-e, nem tövíses-e? Ha úgy van, ki ne menj ezen szent helyről, míg fogadást nem teszesz jobbulásodról; ki ne menj, míg le nem borulsz, és töredelmesen nem könyörögsz a profétával: igaz szívet teremts bennem oh Isten, és igaz lelket ujíts az én belsőmben. Amen.

Quinquagesima Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 18, 31—43.

Hogy nem a maga fejétől szólott, hanem az Istentől küldetett, hogy nem csupa emberi gyarlóság volt, hanem isteni erővel birt, annak mind egyebütt számtalan, mind nevezetesen a mai evangéliumban két ellenmondhatatlan bizonyosságát adá édes Megváltónk: megjövendölé a maga kinszenvedését, halálát, feltámadását; ime az egyik bizonyítás! meggyógyítá egy szavával a vakot, ime a másik bizonyítás! Fejtsük ki bővebben mind a kettőt KK! járjuk el az evangéliumnak czikkelyeit, hitünket erősítő és erkölcsünket jobbitó igazságokra találunk bennök. Figyelmezzetek!

A jövendölés akkor mutat isteni bölcseségre, akkor jele egy profétának, mikor valaki oly dolgot mond meg előre, melyet emberi mód szerint előre semmiképen nem láthat, és az mégis pontig beteljesedik; ilyen vala pedig Üdvözítőknek mai jövendölése: ime felmegyünk, úgymond, Jeruzsálembe, és az ember fia a pogányok kezébe adatik, és megcsufoltatik, megosto-

roztatik, és megpökdöstetik, és minekutána megostorozzák, megölik őt, és harmadnap feltámad. Oly dolgok ezek KK! melyeket emberi mód szerint előre nem láthatott Krisztus; mert látta ő, hogy üldözik őt a főpapok és a népnek vénei; de honnan tudhatta hogy épen meg is ölik őt, és a nép, a hozzá oly igen ragaszkodni látszó nép ki nem ragadja őt kezeik közül? De tegyük, hogy látta halálát, honnan tudhatta, hogy a pogányok kezébe fog adatni, és nem maguk a zsidók ölik meg őt, mint előtte keresztelő sz. Jánost Herodes, utána sz. István vértanút a dühösködő sokaság? Tegyük tovább, hogy látta ezt is, honnan tudhatta mégis, hogy a pogányok kezei közt nem csak halált, hanem előre csufoltatást is, pökdösést is, ostromoztatást is kelletik szenvednie? Tegyük végtére, hogy látta valahogy ezt is, honnan tudhatta, hogy keresztrefeszítetik, a mint más evangelisták szerint nyilván megmondá, és nem következtetéssel vagy másképen fogna meghalni? Mindenekfelett pedig honnan van, hogy feltámad, és épen harmadnapon, sem előbb, sem későbbre támad fel? Mutatja maga a dolognak mivolta, hogy ezeket Urunk emberi mód szerint előre nem tudhatta, megmutatta pedig a következés is, hogy ezek pontig beteljesedtek, nem emberi gyarlóság tehát, hanem isteni bölcsesség szólott belőle. Nevesse már Üdvözítőnk alacsonyságát a pogány, botránkozók csufoltatásán és halálán a zsidó, mindenkor látja megaláztatásai közt is isteni felségét a keresztény, mindenkor okosan hiszi, hogy több mint ember volt az, ki ily körülményesen előre mondotta, mit fog szenvedni az emberi testben.

De hogy eshetett az, mit az apostolokról megjegyez az irás, midőn hallanák Üdvözítőnknek ezen jövendölését? hogy esett, hogy ők semmit ezekből nem értének, és az ige elvala rejtve előttök? Még akkor testiképen gondolkodók, és a lelki dolgokban járatlanok voltak ők KH! nem tudták még akkor Krisztusnak lelki országát, ha-

nem földi hatalomról, világi dicsőségről álmodoztak, mint a többi zsidók; nem csoda tehát, hogy meg nem foghaták, miképen beszél Urunk a csúfoltatásról, ostoroztatásról, halálról, sőt — a mint feljegyzi sz. Máté ¹⁾ sz. Péter dorgálja is vala Krisztust mondván: távol legyen Uram az tőled, nem fog az veled történni. Ilyen tudniillik ma is a világba merült, a testiképen gondolkodó ember, csak szerencsét, csak víg dolgokat akar ő hallani, és az udvariasság ellen vét, ki neki a halált történetből is megemlíti. Pedig volna-e erősebb ösztönünk a jóra, volna-e hathatósabb orvosságunk a bűn ellen, mintsem ha gyakran szemünk előtt hordoznók a halált, az ítéletet, a poklot, a mennyországot? emlékezzél meg, úgy mond a bölcs, minden dolgaidban emlékezzél meg a te végedről és soha nem fogsz vétkezni; emlékezzél szerencsés napjaidon, hogy fel ne fuvalkodjál, szomorú eseteidben, nyavalyáidban, hogy el ne csüggedj; emlékezzél, mikor kötést teszesz felebarátoddal, és meg nem esalod őt, mikor tusakodol önnön indulatiddal, és meg nem győznek téged, mikor beszélsz Isteneddel, és igaz szívből fogsz hozzá térni; emlékezzél kiváltképen a mostani lélekesztő fársángi napokban mind az asztalnál, mind a mulató helyen, itt, itt van leginkább szükséged lélekerősítőre, mert itt leghatalmasbak a testiségnek ingerlései, minden dolgaidban emlékezzél a te végedről és soha nem fogsz vétkezni.

De menjünk már által a vakhoz, kinek meggyógyításával más bizonyosságát adá Üdvözítőnk az ő isteni hatalmának. Egy vak ül vala az utfélen koldulván. Mily szomorú állapot vakon élni! Jut-e valaha eszünkbe, meghálálni a Teremtőnek, hogy látással és ép tagokkal megáldott? Nem élünk-e inkább vissza szemekkel és egyéb tagjaink-

¹⁾ Sz. Máté 12. r.

kal oly tetteknek elkövetésére, melyek az Ur előtt utálatosak? Mikor hallá a vak az átmenő sereget, kérdé, mi volna az? Így teszen a beteg, vagy más nyomoruságban fetregő ember, kérdezősködik mindentől, tudakozódik minden felől, nem mulasztja el a legaprólékosabb eszközöket is felhasználni inségének elhárításában; csak a lelki nyavalya az, melynek orvosságát nem csak nem tudakozzuk, hanem, ha tudjuk is, elmellőzzük. — Mondának a vaknak, hogy a názáreti Jézus megy által. Mily örvendetes hír vala ez a nyomorultnak, hallani, hogy a világosság adója, a mennyei orvos vagy az utban! Utazik velünk KK! utazik ez életben az üdvösségnek alkalmatossága, éljünk tehát azzal; mert általmegy, és nem tudjuk, visszatér-e többször. — Jézus, Dávid fia! könyörülj rajtam; így kiálta fel a vak, és kik elülmenének, megfeddék őt, hogy hallgatna; ő pedig annál inkább kiált vala: Jézus, Dávid fia! könyörülj rajtam. Így kiált, így kezd némelykor Jézushoz fohászkodni a magába tért és bűneinek undokságán eliszonyodott lélek; de vannak, kik feddik őt, hogy hallgasson, akadályoztatják megtérését az uralkodó indulatok, nevetik imádságát rosz társai, el akarja fojtani megindult jobbulását az emberi tekintet. Boldog a bűnös, ki nem ügyel az efféle feddésekre, hanem még inkább kiált, még buzgóbban siet Üdvözítőjéhez, míg meggyógyul lelki nyavalyájából.

Magához vezeteté Jézus a vakot, és kérdé őt, mondván: mit akarsz, hogy cselekedjem veled? Amaz pedig mondá: Uram! hogy lássak; nem kér ő kincset, nem méltóságot, csak szeme világát kéri. Nagyobbra becsüli tudniillik az ember a látást minden drágaságnál, noha oly jó az, mely közös a lényekkel is; hát a lelki világosságot, amaz örökkévaló jókba való belátást, melyek csak halhatatlan lelkünknek készítették, mennyire becsüli azt az ember? nem elébbvaló-e az ő szemeiben egy

jóságocska, egy hivatal, egy derék marha a hitnek világánál? Uram! ha d d l á s s a k, ez legyen naponkint nekünk is egyik főimádságunk KK! ez; mert most kápráztatja lelki szemeinket a világ fényessége, majd elcsábít egy szép arc, mely talán nem fedez egyebet, mint szívünknek nyughatalanító mérget; hol megvakít a csavargó szerencse, hol megcsalja eszünket szívünk titkos vágyódása, akármerre lépünk, tele minden homálylyal, csalattatással, elrejtett kelepczével; nem látja az atya, anya kényeztetett gyermekének hibáit, nem veszi észre a szerencse fia, vagy leánya a hízkelkedőknek mézes szavai alatt lappangó fulánkot, takarékosnak véli magát a fősvény, ájtatosnak a képmutató, tisztességesnek a kevély, tréfásnak a csúfolkodó, egy szóval hamis tükröt, minden hibáinkat szépnek mutató tükröt tart elénk az önszeretet; ennyire vakoskodunk lelkünkben, ha nem vizsgáljuk szorgalmasan szívünknek rejtékét, és nem könyörgünk: U r a m! h a d d l á s s a k.

L á s s, így felele Jézus a vaknak, l á s s, a t e h i t e d m e g s z a b a d í t o t t t é g e d; és a z o n n a l l á t a. Megszabadít minket is a lelki vakságtól a hit KK! ha annak világánál akarunk járni; előnkbe teszi hibáinkat, ha szántsándékkal nem fojtjuk el szavát lelkiismeretünknek; megtanít az, mennyire kelljen becsülni a világi mulandóságot, ha nem teszünk úgy, mint a gyermekek, kik a partra leülvén, minden álló tárgyaktól elvonják és csak a folyó vízre függesztik szemeiket, hogy fölfelé vitetni és ringatózni látszassanak; egy szóval megmutatja az, miként kelljen itélnünk mindenekről, ha a divatot s a világ ítéletét nem teszszük elejébe az Isten szavának. — L á s s, és l á t a; nem az az isteni hatalom munkálkodék-e itten KK! mely a világ kezdetén mondá: l e g y e n, és l ő n? Ekképen látszik tudniillik hol alacsonynak, hol felségesnek, hol embernek, hol Istennek az Ur Jézus; az imént a pogányok kezébe való adat-tatásáról beszél vala, most a természetben való uralkodását

gyakorolja; az imént az ostromozásról, pökdöstetésről, halálról szól vala, most mindenható erejét mutatja a vaknak megvilágosításában; és nem méltó-e ily világos igazság, hogy benne higgyünk? ily határtalan hatalom, hogy benne reméljünk? ily könyörülő jószág, hogy őt szeressük? Vakabb bizonynyal a hitetlen ennél a mai vaknál; mondja neki az evangélium erkölcsi tiszta tudománya: láss, mondják Krisztus csodái és jövendölései, mondja a megtért világ: és nem lát. Ments meg oh Uram! ments meg engem a lelki vakságtól; véghetetlen hatalmad és irgalmad szerént mondjad az én lelkemnek: láss, és lát azonnal.

Mit cselekedék a vak, minekutána megnyeré látását a Krisztustól? követi vala őt, magasztalván az Istent; követi vala lábaival, mivel megnyitak szemei, de követi vala jó erkölcsével, élő hitével is, mivel tőle láthatatlanul meg vala világosítottva lelkében. Nem is más az igaz megvilágosítás KK! hanem Krisztust követni, vagyis úgy gondolkodni, úgy érezni, mint Ő, feddhetetlenül tisztán élni, mint Ő, nyomorult embertársain könyörülni, mint Ő, az Istennek, a mi az Istené, s a császárnak, a mi a császáré megadni, vagyis keresztényi és polgári tartozásait teljesíteni, mint Ő, egy szóval mértékletesnek lenni a jókkal való élemben, állhatatosnak a kínok elszenvedésében, mint Ő. Vagyon, vagyon a testnek is okossága, vagyon a világnak is bölcsesége és látása, de minekutána egy ideig űzi az ember álnok fogását, és gonosz szándékinak elérésére fordítja elméleti tehetségét, eljő végtére ama rettenetes időpontra, melyben átlátja minden igyekezeteinek hiábavalóságát, és kénytelen Jóbnak ama szavaira fakadni: ime az Istent félni, ez a bölcsesség, és a rosztól távozni, ez az értelmesség! 28. r.

Nincs egyéb hátra KK! hanem hogy azon néppel, mely látá Urunknak ezen csodatételét, adjunk mi is dicséretet az Istennek, de oly dicséretet, mely ne csak ajakinkon hangoz-

zék, hanem jámbor életünkön is kitéssék. Nyisd meg oh világosságnak Atyja! nyisd meg lelki szemünket a te ismerésedre, mozdítsd nyelvünket a te dicséretedre, vezérelj lábainkat a te követésedre, gyulaszd fel szívünket a te szeretetedre. Amen.

Bőjt I. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 4, 1—11.

Nem kevésbé török fejöket a tudósok a mai evangéliumnak fejtegetésében KK! Vannak, kik meg nem foghatván, miképen engedte legyen Üdvözítőnk magát a gonosz lélektől már egy magas hegyre, már a templom tetejére hurczoltatni, azt vélik, hogy nem valóságosan és külsőképen történt ez az egész kísértés dolga, hanem csak elmében, képzeletben, lélekben, mint sz. János titkos látása. Vannak mások, kik a betűi értelem mellett megmaradnak, és azt veszik fel, helyesen is, hogy nem csoda, ha Jézus ma magát az ördögtől a hegyre, vagy a templom tetejére vitetni engedte, mivel ő azután ugyan az ördög szolgáitól, úgymint az ő üldözőitől és gyilkosaitól, magát a keresztre is emeltetni megszenvette; nem áttallott tudniillik oktatásunkra az ördögtől megkísértetni, ki annyira szeretett minket, hogy kész vala az ördög tagjai által érettünk meg is ölettetni. Mások más fejtegetéseket gondolnak. A mi bennünket illet KK! bizzuk másokra e gyümölcstelen elmetöréseket, és csak azon oldaláról tekintsük Urunk megkísértetését, melyről az lelkünket építheti, a mint hogy nem is elmefuttatás, hanem oktatás végett jegyeztetett fel az a sz. könyvekbe. Én előre megyek, megmutogatván, honnan, mit lehessen tanulni, ti kövessetek engem ájtatos elmélkedéssel.

A pusztába vitették Jézus a lélektől, hogy megkísértetnék az ördögtől; és miután negy-

v e n n a p é s n e g y v e n é j j e l b ő j t ő l t v o l n a , m e g -
 é h e z é k . A k k o r t ő r t é n t e z K K ! m i d ő n Ű d v ő z í t ő n k e l é r t e
 a h a r m i n c z e s z t e n d ő t , m e g k e r e s z t e l t e t t e m a g á t s z . J á n o s
 á l t a l , r e á s z á l l o t t a S z . - L é l e k g a l a m b k é p é b e n , é s m á r k é -
 s z í t e t t e m a g á t a z I s t e n o r s z á g á n a k h i r d e t é s é r e s v á l t s á g u n k
 n a g y m u n k á j á r a . M i k é p e n k é s z í t e t t e ? e l m é l k e d é s á l t a l , b ő j -
 t ő l é s á l t a l , k i s é r t e t e n v a l ó g y ő z e d e l e m á l t a l . K é s z í t e t t e e l -
 m é l k e d é s á l t a l ; m e r t s z . l e l k e v e z é r l é s é b ő l m a g á n o s s á g o t k e -
 r e s e e g y p u s z t á b a n , é s o t t a z i d ő t i m á d s á g b a n , s z . g o n -
 d o l k o d á s b a n , m e g v á l t ó i h i v a t a l á n a k m e g f o n t o l á s á b a n t ő l t é .
 K é s z í t e t t e b ő j t ő l é s á l t a l , m e r t v a l a m i n t r é g e n t e n a t ő r v é n y -
 n e k s z e r z ő j e M ő z e s , é s a p r o f é t á k f e j e I l y é s , ú g y K r i s z t u s
 i s , m i n t a t ő r v é n y n e k é s a p r o f é t á l á s o k n a k b é t ő l t ő j e n e g y -
 v e n n a p é s n e g y v e n é j j e l m e g t a r t ó z t a t t a m a g á t a z é t e l t ő l .
 K é s z í t e t t e v é g r e a k i s é r t e t e n v a l ó g y ő z e d e l m e s k e d é s á l t a l , m e r t
 ö n k é n t e n g e d t e m a g á t a z ő r d ő g t ő l m á r e l ő r e m e g t á m a d t a t -
 n i , m i v e l t u d t a , m e n n y i r e f o g j á k a z u t á n a g o n o s z e m b e r e k
 ű l d ő z n i , k i s é r t e n i , m a r c z a n g o l n i . D e , m i s z ű k s é g e v a l a U r u n k -
 n a k e k k o r a k é s z ű l e t r e ? A m i o k t a t á s u n k r a t e t t e ő m i n d e z e -
 k e t K K ! A p u s z t á b a m e n t Ő , h o g y p é l d á t a d n a , m i k é p e n
 k e l l e s s é k , k i v á l t t e r h e s e b b l e l k i ű g y e i n k b e n , o t t a n - o t t a n m a -
 g á n o s s á g b a v e n n i m a g u n k a t , é s i m á d s á g g a l s e l m é l k e d é s s e l
 j ő r e n d b e s z e d n i g o n d o l a t i n k a t ; b ő j t ő l t Ő , h o g y m e g t a n í t a -
 n a m i n k e t a t e s t n e k s a n y a r g a t á s á r a , é s a s o k r o s z a t m a g a
 u t á n h ű z ó n y a l á n k s á g n a k f é k e z é s é r e ; e g y s z ó v a l k i s é r t e t e t
 s z e n v e d e t t Ő , h o g y é r t é s ű n k r e a d n á , h o g y s z ű k s é g e s e k a
 a k i s é r t e t e k a z e r é n y n e k e r ő s s é g é r e é s t ő k é l e t e s v o l t á r a , m i n t
 a s z e l e k a r r a , h o g y a f a a n n á l m é l y e b b e n g y ő k e r e t v e r j e n .
 D e u t a t i s m u t a t a Ű d v ő z í t ő n k , m i k é p e n k e l l j e n m a g u n k a t
 v i s e l n ű n k a k i s é r t e t i d e j é n , h o g y a t t ő l m e g n e g y ő z e t t e s -
 s ű n k ; m e r t é s z r e k e l l v e n n ű n k K K ! h o g y K r i s z t u s n e m c s a k
 n e m v é t k e z e t t , m i n t i g a z e m b e r , d e n e m i s v é t k e z h e t e t t ,
 m i n t I s t e n é s e m b e r ; n e m m á s v é g r e e s e t t t e h á t a z ő r d ő g
 á l t a l i k i s é r t e t é s e , h a n e m h o g y Ő t ő l e m e g t a n u l n ó k a m ő d -

ját a helytelen vágyódások meggyőzésének. Lássuk már tehát, hogy kísérté három ízben Krisztust a gonosz lélek, és hogy győzte meg őt mind a három ízben Krisztus.

Első kísértet vala a testnek kényeztetése: ha Istenfia vagy, így szóla a kísértő lélek a megéhezett Jézushoz, mondjad, hogy e kövek kenyerekké váljanak. Így támadnak bennünk is tilalmas gerjedelmek testi igaz, vagy képzelt szükségéinkből KK! így kísért a szükkölködés a lopásra, a ruházatban való divat titkos keresetre, a fényezés huzásvonásra, a fogyatkozás az irigységre. Mit teve Jézus? kenyerekké változtatá-e a köveket, hogy éhségét elűzze? Volt erre szabadsága, mert magában nem vétkes dolog eledelt szerezni; volt erre tehetsége is, mert tudjuk, hogy azután egynehány kenyérrel jól tartott hol négy-, hol ötezer embert; de inkább akart Ő még tovább is éhezni, mintsem azon csodatevő erőt, melyet az ügyefogyottak segítségére vett vala, a maga gyönyörködtetésére fordítani. Oh mekkora szemrehányás ez azoknak a hideg keresztényeknek, kik hetenkint két három napot sem bőjtölhetnek, noha látják, hogy Krisztus érettök negyven napig bőjtölt! azoknak a kényes teremtményeknek, kiknek alig tud eleget felrakni a természet és a mesterség nyalánságuknak betöltésére! azoknak a dobzódoknak, kiknek annyira istenök a hasok, hogy nem azért esznek, hogy éljenek, hanem inkább azért látszanak élni, hogy egyenek és igyanak!

De mit felele Jézus a kísértőnek? Irva vagyon, úgymond, nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik. Ugyan ezzel erősítsük mi is magunkat KK! midőn a testi és világi szükségek rosra késztetnek bennünket. Nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik, azaz: nem csak az a mód vagyon megtartásunkra, melyet mi látunk, hanem más ezer utakon is tud az Isten se-

gíteni rajtunk, mikor és miképen nem is gondolnók; nem kell tehát soha is elcsüggednünk, nem kell élelmünk megszerzése végett roztra vetemednünk. Nem csak kenyérről él az ember, azaz: nem csak testi életünket kell néznünk, mely kenyérral tápláltatik, hanem még inkább lelkünknek nemesebb életét, mely az Isten ígéje által veszi élelmét; ha tehát oly szoros körülményekbe jutnánk is, hogy nem lehetne testünkön segíteni, hanem csak lelkünk kárával: szenvedjen inkább egyideig romlandó testünk, mintsem örök szenvedésre ejtsük halhatatlan lelkünket. Egy szóval, nem csak kenyérral él az ember, azaz: nem csak az étel-italban vagyon gyönyörűség, nem csak a testi kívánságoknak teljesítésében kedvtöltés, nem csak a világi jókban, a játékban, a tánczban, a pompában boldogság, sőt állandóbb boldogság, tisztább öröm, teljesebb gyönyörűség vagyon az Isten ígéjének megtartásában, a jó lelkiismeretnek nyugodalmában, az ártatlan szívnek csendességében, és az Istennel való barátságban úgyannyira, hogy a testnek vétkeiből megtért sz. Ágoston el meré mondani: édesebbek a megtérő léleknek könyhullatásai, mint a bolondozó világnak minden mulatságai.

Második kisértet vala a vakmerő bátorság és a maga fitogtatás: föl vité Jézust az ördög a sz. városba, a templom tetejére állítá, és mondá neki: ha Isten fia vagy, bocsátkozzál alá innét. Úgy vagyon KK! nem egyébért emeli fel az embert a gonosz lélek, hanem hogy levesse vagy még ez életben, vagy keservebben az örökkévalóságban; felemel minket a kevélység lelke, a hiuság-, a dicsőség- hajhászás lelke, mert kívánunk láttatni is tiszteltetni; nem gondolunk a mellettünk való mélységgel, veszedelmes lépéseket teszünk; mert elbizzuk magunkat, és vagyon-e okunk reá? vagyon igenis, de csak olyan, milyent a gonosz lélek előhoza Krisztusnak: bocsátkozzál alá innét, úgymond, mert irva vagyon, hogy

angyalainak parancsolt felőled, és kezeiken hordoznak téged, nehogy talán kőbe üssed lábaidat. Álnok lélek! miképen csonkítja meg a sz. irás szavát, a hol irva vagyon: az ő angyalainak parancsolt felőled, hogy őrizzenek téged minden utaidban! Kihagyja ezen szókat: minden utaidban, és arra facsarja a sz. igét, hogy megörzik őt az angyalok a templom tetejéről lebocsátkozásában is. Ily ördögi okaink, ily szépítő ürügyeink vannak nekünk is KK! midőn magunkat elbizzuk, és lelkünket veszedelmezzük: minden uton módon a neki nem való hivatalra is törekedik a nagyravágyó, mert úgymond, tartozik az ember a maga sorsát jobbítani a lehetőségig, de kihagyja, hogy alkalmas voltához képest, és az érdemnek, nem a fondorlásnak utján. Csíp, harap, hord a háztól a cseléd; mert, úgymond, hasznosabban szolgál ő gazdájának, mint mások szolgáltak; de elhallgatja, hogy a szegődéskor nem immel-ámmal való, hanem a tőle csak kitelhető szolgálatnak kérte meg a bérét. Szabadon él, gyanusán társalkodik, semmit magától meg nem tagad a világ fia és leánya, mert, úgymond, mások is így tesznek, de elmelőzi, hogy mások is valaha megfizetnek. Bátran üzi a gonosz életet, nem fél pokoltól némely eszelősködő, mert, úgymond, irgalmas az Isten, de nem teszi hozzá, hogy igazságos is egyszersmind. Így mentetetjük a vétket, így mentetetjük a véteknek hibás mentségeit is, mert a helyett, hogy azt követné szívünk, mit a józan okosság javasol, kényszerítjük okosságunkat megvesztegetett szívünk helytelenségeinek elszépítésére.

Mit felele Jézus a lebocsátkozást javasoló ördögnek? ismét irva van, úgymond, ne kísértsed a te Uradat Istenedet, azaz: ne kívánd, hogy az Isten csodát tegyen szabadításodra. Ki az ma közölünk, gondolja magában valaki; ki az ma, ki kísértene az Istent és csodát kívánna tőle? Sokan, oh sokan vannak KK! sokan kívánnak

természetfelettvaló dolgot a Magasságbelítől cselekedettel, ha szóval nem is; kívánja p. o némely gyengélkedő, hogy ép, egészséges legyen, holott oly mértékletlen, oly magát tartóztatatlan, hogy csoda nélkül nem állhat helyre egészsége; kívánja némely nő, hogy tisztessége s becsülete legyen, holott oly társaságokban forog, oly szabadon nyájaskodik, hogy csoda nélkül nem várhatja, hogy ne lássa, ne hallja, ne szólja őt az ember; kívánja némely fényűző, hogy költsége soha meg ne fogyatkozzék, holott annyit veszteget hiábavaló hivságra, hogy igazságosan csoda nélkül nem élhet bővelkedésben; kívánja némely izgágás, hogy őt szeressék, becsüljék, holott oly nyelves, oly békétlen, oly koczódó, hogy csoda nélkül nem lehet békesége. Nem annyit teszen-e tehát ez s a több efféle, mint csodát kérni? nem annyit-e, mint az Ur Istent kísértetni? Járj a közép uton, ne kívánj természetfeletti dolgot oh keresztény! ne hójázz felettébb magasra, ne bocsátkozzál alá a veszedelmek mélységébe, mert nem teszen az Ur csodát éretted; vezérel téged az ő sz. angyala, de az utban, nem a meredekségen; segít az téged, de a szükségben, nem telhetetlen indulatidban.

Ha egyszer kétszer győzedelmeskedtünk kísérteteinken, még azért ne tágítsunk a magunkra való vigyázaton KK! Lám harmad izben is megkísérté a gonosz lélek Üdvözítőnket, tudniillik fölívív egy igen magas hegyre, megmutatá neki a világnak minden országait és azok dicsőségét, és mondá neki: ezeket mind neked adom, ha leborulván, imádasz engem. Ezen kísértet a vétkes nyereségben való képzelt boldogság. Képzelt és nem valóságos boldogság, mondom; mert valaminthé az a hazug lélek azt igéri, a mi nem az övé, s úgy igéri, mintha azzal valakit boldogíthatna, holott tudjuk, hogy nem az boldog, ki sokat bir, hanem a ki helyesen él azzal, a mit bir: úgy képzelődésünk arany hegyeket, teljes megelégedést ígér nekünk, ha ama hamis pert megnyerhetjük, ha amaz idegen jószágot

magunkévá tehetjük, ha ama személynek birását elérhetjük, ha ama hivatalra fölvergődhetünk; azonban pedig ritkán érjük el, a mit képzeltünk, de ha elérjük is, nem találunk benne oly boldogságot, a milyent képzeltünk, de ha találunk is, hamarabb meg kell attól válnunk, mintsem képzeltük; ilyenek tudniillik a vétek gyönyörködtetései, bizonytalanok, fogyatkozottak, hamar elmulók. És mégis hányszor nem imádjuk érettök az ördögöt? Vagyis hányszor nem hódolunk meg neki, követvén álnokságát, incselkedését, tisztátalanságát? Irva vagy on, úgymond Üdvözítőnk, a te Uradat Istenedet imádjad, és csak neki szolgálj, ime hol a bizonyos boldogságnak, a teljes boldogságnak, az állandó boldogságnak kutféje KK! imádjuk Urunkat Istenünket szóval és cselekedettel, szolgáljunk neki sz. rendeléseinek hív követésével, és nem igéri ugyan ő nekünk a világ minden országát, de igér oly örömet, oly békeséget, oly boldogságot, melyet a világ nem adhat, meg is adja Ő, a mit igér, mert hív és mindenható, de meg is marad velünk, a mit ad, mert örökkévaló.

Sőt még ezen nyomoruságos életben is meg szokta édesíteni a mennyei Atya az őt szeretőknek keserőségeit, lelki vigasztalást bocsát a kiállott kísértetek után, valamint Krisztushoz is, miután elüze az ördögöt, a n g y a l o k j ö v é n e k , é s s z o l g á l á n a k , vagyis a pusztában eledelt hozának neki. Így különbözik tudniillik a bűn az erénytől; a bűn édesnek látszik eleintén és gyötrelem a vége; az erény sanyarán kezdődik és a kísérteteknek tövisei közt növekedik, de szívbéli megnyugvás, tiszta lelki öröm következik nyomába. Ne legyünk tehát lágy bajnokai Krisztusnak, ne irtózzunk a lelki viadaltól KK! megmutatá Ő tulajdon kísérteteiben, miképen győzzünk, emellett segít is malasztjával, hogy győzzünk, végre meg is dicsőit az örök élet koronájával, ha vele együtt győzzünk. Amen.

Bőjt II. Vasárnapra.

Evangelium sz.Máté 17, 1—9.

Hogy meg ne ütköznenek szeretett Mesteröknek kinszenvedésén és gyalázatos halálán az apostolok, több módon elkészítgeté arra sziveiket Krisztus KK! előre megmondotta, mily poharat akarna meginni az emberi nemzetért, ne talántán azt vélnék, hogy véletlenül esik rajta a csapás; elejőkbe terjesztette a profétáknak az ő haláláról szóló jövendöléseit, ne talántán azt gondolnák, hogy emberi erőtlenségből öletik meg és nem isteni végzésből; végre megmutatá nekik felséges személyének dicsőségét a Tábor hegyén, hogy meg ne botránkoznának, midőn látandanák megaláztatását és felfeszítettését a Kálvária hegyén. Hallátok ennek betűi értelmét a mai evangéliumból, halljátok már erkölcsi értelmét is.

Maga mellé vevén Jézus Pétert és Jakabot és ennek testvérét Jánost, fölvezeté őket külön egy magas hegyre. Ez a három apostol volt vele az Olajfák hegyén, midőn vérizzadás közt a halállal tusakodott, azért előre is ezen hármat viszi fel a Tábor hegyére, midőn a maga dicsőségében meg akar jelenni. De miért csak ezt a hármat a tizenkettőből? Az Isten szabad Ura az ő kegyelmeinek KH! szent tetszése szerint egynek bővebben, másnak szűkebben osztogatja ajándékát, ennek jó elmét, amannak gazdagságot ad, ezt fényes, amazt alacsony ágyból hagyja születni, egyiket szép és ép tagokkal megáldja, a másikat beteges, vagy formátlan testtel látogatja, és kik vagyunk mi, hogy számot kérjünk tőle? avagy szembe szállhat-e az agyag a fazekassal, hogy nem mind egyforma tisztességes edényt formál belőle? Nem, nem tartozott nekünk semmivel a Mindenható, ingyenváló kegyességéből adott min-

dent, a mit adott, ne panaszojunk tehát ellene, hogy egynek többet, másnak kevesebbet adott; sőt azon legyünk inkább, hogy kiki a maga tehetsége szerént és a neki jutott adománynak mértékéhez képest igyekezzék az Urnak szolgálni, önnön magát tökéletesíteni és nagyobb adományokra méltóvá tenni; mert a kire sokat biztak, attól sokról is kérnek számot.

Fölvivé tehát három tanítványit Jézus a hegyre, és színében elváltozék előttök, és fénylék az orcája mint a nap, ruhái pedig fejérek lőnek, mint a hó. Tudniillik nem mutathatá meg nekik istenségét, mert lehetetlen azt testi szemekkel látni, azért oly fényességben, oly dicsőségben tünteté elejükbe imádandó emberiségét, mely győzhetetlen bizonyága volna a benne elrejtett isteni felségnek. Esnek KH! esnek köztünk is naponkint szinelváltoztatások, de milyenek? Krisztus fénylik vala kívülről, mint a nap, de ez csak egy sugárocskája vala belső méltóságának, fejr lön öltözete, mint a hó, de ezerszer tisztább vala belső szentsége, ártatlansága, tökéletessége; ellenben a mi szintváltoztató embereink, mint a festett koporsó, szépet mutatnak kívülről, és belől tele vannak undoksággal; vigyorognak és mérgelődnek, csókolnak és gyűlölnék, dicsérnek és alattomban vermet ásnak, jót ígérnek és rosszal fizetnek. Továbbá Krisztus azért változtatá el színét, hogy a hibás vélekedésből kivegye és a józan értelemben megerősítse tanítványit; ellenben a kétszinü ember azért forgolódik, azért hízkelkedik, hogy elvakítsa, megcsalja, bajba hozza embertársát. Oh ördögi álnokság, meddig nem szünöl meg a szinelésnek mérgével vesztegetni az emberi társaságot! Oh keresztényt alacsonyító ravaszság, mikor tanulod meg valahára, hogy ha egyszer-kétszer elsül is hamis politikád, csakugyan tovább érkezik, ki egyenes utakon jár! De térjünk vissza a hegyre.

I me, úgymond, megjelenének nekik Mózes és Ilyés, beszélvén Jézussal. Így bizonyítá meg tud-

niillik, hogy ő az a Messiás, kit az ó-törvény megígért, s kit a proféták megjövendöltek. Mit beszél vala pedig ez a néhai két sz. férfit Üdvözítőnkkel? Beszélik vala, sz. Lukács szerént, az ő halálát, melyet elviselendő vala Jeruzsálemben, hogy annál nyilvánabban látnák a tanítványok, mily isteni bölcseség bocsátaná Mesterüket a csúfos megölettetésre. Jegyezzük meg KK! csak egynehány szempillantatig van a maga dicsőségében Krisztus, akkor is kinszenvedéséről és haláláról beszélget; és nem nekünk szól-e ez a lecke, hogy boldog ügyünkben utolsó óránkra el ne felejtkezzünk? Te! ki ma mint a virág ékeskedel és imádója is imádtatója is vagy szépségednek, elfelejtet-e, hogy ma-holnap elsenyvedsz, férgek eledele leszel? Te! ki fényes születésed, vagy magas hivatalod miatt talán nem elég mértékesen tekintesz le alábbvaló embertársaidra, nem jut-e eszedbe, hogy majd öszvezavarja a hizelkedni nem tudó halál poraidat a legutolsó koldusnak porával? Te! ki sok javaidnak kebelében nyugodván, szűkölködő felebarátodnak inségét tudni nem látszol, véled-e, hogy messze van az az óra, melyben minden vagytonodat itt kell hagynod? Gyakran gondolkodjunk, gyakran beszéljünk végünkről KK! annak megfontolása, hogy halandók vagyunk, készíti nekünk az utat a boldog halhatatlanságra.

Azalatt, hogy Mózes és Ilyéssel beszélget Üdvözítőnk, elragadtatik sz. Péter a dicsőségnek fényétől, elfelejtkezik minden világi gondokról, és felkiált heves és bátor volta szerént: Uram! jó nekünk itt lennünk; ha akarod, csináljunk itten három hajlékot, neked egyet, Mózesnek egyet és Ilyésnek egyet. Furcsa kívánság valójában; Krisztus a Jeruzsálemben következő halálról beszél, és Péter a Táborhegyén való dicsőségben marasztja őt; még romlandó testben él, és már a mennyi örömben képzei magát; mert, mint sz. Lukács észreveszi, nem tudja vala, mit mond. Hasonló éretlen gon-

dolat, hasonló időnap előtt való kívánság elragad gyakran minket is KK! Jó nekünk itt lennünk, így szól magában némely egészséges és vagyonos ember, lemondana ő, ha rajta állana, az örök életről, csak mostani boldog állapotjában élhetne végnélkül a földön; de nem tudja, mit mond, nem gondolja meg, hogy lassankint mindenre ráun az ember; avagy nem ölték-e már meg sokan magokat a bővelkedés és földi gyönyörködtetés közepette csupáncsak az élvezet unalmából? Nemesebb az ember lelke, mintsem hogy kielégíthessék, boldoggá tchessék azt e földnek mulandóságai; a maga birására alkotott minket az Isten, és mind nyughatatlan szívünk, valamig meg nem nyugszik ő benne. Jó nekünk itt lennünk, így szól az ember, mikor oly tárgyra, oly szövetségre, oly állapotra akad, mely inye szerént van, és bosszankodik, ha változás talál abban történni; de nem tudja, mit mond, nem veszi fel, hogy sem lelki-, sem világiképen nincs az mindenkor állandó javunkra, a mi előre oly jónak látszik, sőt többnyire a kést veszi ki a gyermek kezéből, mikor elszakaszt mohón megkedvelt tárgyunktól a mennyei Atya. De ha rossz nem volna is nekünk, a mit oly igen kedvelünk: vajjon tartana-e mindvégig abban való gyönyörülésünk, ha soha változás benne nem esnék? Vajjon jóízűen esnék-e nekünk az édes, ha soha savanyut közbe nem elegyítenénk? Ne ragaszkodjunk tehát semmihez felettébb és első hevességben KK! vizsgáljuk meg előbb, egyezik-e az Isten akaratjával, s kötelességünkkel, rangunkkal, elrendelésünkkel, a mit megszerettünk, s csak azután éljünk vele az Urnak jóvoltából, készek levén azonban akármikor is megválni attól, ha úgy tetszik a mennyei gondviselésnek. Jó nekünk itt lennünk, így szól az istenfélő lélek, midőn bővelkedik lelki vigasztalásokkal, gyönyörüséget talál az ájtatosságban, szivnyugodalmat a jónak gyakorlásában, és kívánná, hogy soha se támadjanak kísértetei, soha se háborgassa őt a test, a világ, a jónak ellensége; de nem tudja, mit mond,

nem jut eszébe, hogy kísértet az ember élete a földön, viaskodásnak helye ez, nem a nyugalomnak. Avagy volna-e érdeme a jámborságnak, ha az nekünk semmi fáradságba, semmi magunk meggyőzésébe nem kerülne? Szeressünk, szeressünk Jézussal lenni nem csak a Tábor hegyén a dicsőségben, hanem a Kálvárián is a keresztek között, ha örökre vele akarunk lenni amaz elfogyhatatlan örömben!

Még el sem végezte vala sz. Péter a három hajlékróli beszédét, és íme fényes felhő árnyékozá meg őket, és szózat hallatszék a felhőből. Úgy vagyunk KK! felhőből hallatszik az Isten szava, azaz oly titkokat ad előnkbe a hit, melyeket meg nem foghat határos elménk; de fényes felhőből hallatszik, azaz nyilvánvaló okok tagadhatatlanná teszik ezen hitbeli titkoknak valóságát; egy részről homályosak tehát a hitnek dolgai, mert nem látjuk, miképen vannak; más részről világosak, mert az Isten szava bizonyítja, hogy megvannak; homályosak, és azért van érdeme, ki megalázza elméjének kevélységét és hiszen; világosak, és azért méltó a büntetésre, ki inkább hajt a maga belátására, mint az isteni kijelentésre, és nem hiszen.

De mit mond vala az az isteni szózat a fényes felhőből? Ez az én szerelmes fiam, kiből nekem teljes kedvemet leltem, őt hallgassátok. E végre lett tudniillik az Ur színe változása, e végre csodálatos születése és még csodálatosabb feltámadása, e végre minden csodái, hogy ismerjük meg benne az Istennek egy szülött Fiát, és őt hallgassuk, vagyis higgyük is, cselekedjük is, a mit Ő szól nekünk. Szól pedig nekünk az ő élete és halála, feltámadása és mennybemenetele által, szól evangeliuma és anyaszentegyháza által, szól, hol szolgálai, hol belső sugalásai által, szól, majd jótéteményei, majd megint ostorai által; nem tettett süket-e tehát, ki az ő szavát nem hallja? nem megátalkodott-e, ki hallja és nem teljesíti? Ez az én szerelmes fiam, őt hallgassátok, így szól

a Teremtő, honnan van tehát, hogy mégis Krisztus helyett a világ szokását, a test vágyódását, a hizelkedő csábítását, a helytelen indulatokat, a mézes beszédü semmihitűeket hallgatjuk? Oh ember! gondold meg, mit nem tett lelkedért az Isten; ha vágyódással ellenkező dolgokat parancsol, Ő, mint teljes hatalmu Urad parancsolja, nem a maga hasznáért, egyedül javadra parancsolja, tulajdon sz. Fia által parancsolja, örök boldogságnak ígéretével parancsolja: hallgasd tehát őt, hogy te is, mint fogadott fiu, részt vehess az Isten fiúságának örökségében.

Midőn a mennyei szózatot hallák a tanítványok, orczájokra esének, és megfélemlének. És hozzájok mene Jézus, illeté őket, és mondá nekik: keljetek fel, és ne féljetek. Felemelvén pedig szemeiket, senkit nem látának, hanem csak egyedül Jézust. Oh mily boldog az a lélek KK! kit Jézus az ő bátorító kegyelmével illet, midőn sok bűnei miatt megijeszti, leveri és csaknem kétségbeejti őt a lelkiismeretnek szava! Nem is vonja meg senkitől ezen kegyelmet a Megváltó, ha igazán felkelünk bűneinkből, midőn illet minket és azt mondja: keljetek fel, és ne féljetek; mert csak úgy lehet nem félnünk, ha valóságos jobbulás által igazán felkelünk. Jele pedig igaz felkelésünknek az, ha mi is, mint a tanítványok, megnyitván lelki szemeinket, nem látunk mást, hanem egyedül Jézust, azaz, ha Jézusra nézünk megjobbult életünkkel, Jézust követjük szavainkkal, cselekedeteinkkel, szenvedéseinkkel, Jézust szeretjük a mieinknek szeretetében, Jézust keressük még a világi ügyekben is.

Befejezése a Tábor hegyén esett csodálatos jelenésnek az vala, hogy megparancsolá tanítványinak Üdvözítőnk: senkinek ne mondjátok ezen látást, míg az ember fia halottaiból fel nem támad; tudniillik nem a népnek megtérítésére, hanem csak tanítványainak erősítésére mutatá meg itten dicsőségét Krisztus, arról tehát idő-

nap előtt szólani szükséges nem volt; sőt ártalmas is lett volna, mert ha sokszor még azon csodákat is gunyolta és kisebbítette az irigység, melyeket szemeivel látott: mennyivel inkább ócsárolta, fessegette volna ezt, a melyet nem látott? Meg kellett tehát várni ennek kihirdetésével az ő felátadását, melylyel mint a legfőbb csodatétellel reáütötte minden előbbeni csodáira a tagadhatatlanságnak pecsétjét. Tanuljunk ebből is egyet KK! és ezzel fejezzük be elmélkedésünket; tanuljuk meg, hogy az igazságot is nem mindenkor, nem is mindenütt jó kimondani; mert vagyon ideje a szólásnak, vagyon a hallgatásnak; gyümölcsözik a föld, ha idejében vetjük el magvunkat, sokat használ egy atyának intése, egy elüljárónak fenyítése, egy házastársnak kérelme, egy jóbarátnak feddése, ha megválasztani tudja a szólásnak vagy hallgatásnak idejét. Amen.

Bőjt III. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 11, 14—28.

Egy néma sok és különféle szólásra ada alkalmat a mai evangéliumban KK! Szóla tudniilik maga a néma a vele történt csodának bizonyságául, szólának némely irigy zsidók Krisztusnak káromlására, szóla Krisztus ezeknek megczáfolására s a népnek oktatására; szóla egy asszony Krisztus anyjának magasztalására, szóla végre megint Krisztus ezen asszony mondásának betöltésére. Lássuk már rövideden KK! mi tanulságot vehetünk mindezekből.

Jézus ördögöt űz vala ki, és ez néma volt. És midőn kiüzte volna az ördögöt, szóla a néma. Kérdésben forog itten, vajjon valóságos ördögöt űzött-e ki Üdvözítőnk ezen némából vagy csak természetes testi fogyatkozását gyógyította meg természetfeletti erejével; mert

úgy vélekednek nevezetes sz.-írás-fejtegető bölcsek, hogy a nép ördögösségnek tartott némely ismeretlen nyavalyákat, Krisztus pedig meggyógyítá azokat, nem tartván szükségesnek a népet kivenni balvélekedéséből, innen, úgy jött ki a természetes nyavalyának meggyógyítása, mintha ördög üzetett volna ki az emberek testéből. Nem bocsátkozom én ezen kérdésnek bővebb feszegetésébe, csak azt jegyzem meg, hogy ha valóságos ördög volt is, ki ma kiüzeték, nem volt ő tulajdon értelemben néma; mert az ördögre, mint testetlen csupa lélekre nem esik sem a némaság, sem a szólás, szorosán vevén a dolgot, hanem azért mondatik némának, mert megnémította a nyomorult embert, innen Krisztus csodatétele által nem az ördög szólala meg, hanem a néma ember. Ilyen ördögi némaság fog el ma is sok keresztényt, és pedig egyébként elég szájas keresztényt KH! mert befogja szájukat a gonoszság lelke, hogy ne imádkozzanak, hogy bűneiket igazán meg ne gyónják, hogy az ártatlan ügy mellett ne szóljanak, hogy gyermekeiket ne tanítsák, hogy hibás felebarátjokat meg ne intsék, hogy az igazat, a hol tartoznának is, ki ne mondják. Tudniillik az foly ki az edényből, a mi benne vagyon, és azt szólja a száj, a mivel tele a sziv; azért van tehát ezen lelki némáknak befogva szájuk a jóra, mert be van zárva szivök az Istennek. Jobbítsd meg szivedet oh keresztény! és kiütöd magadból a néma ördögöt, megnyilnak ajakid az Urnak dicsérésére, és az élet igéinek szólására.

A néma megszólamlását nem egyformán vevék a körülállók; a seregek elcsodálkoznak; némelyek pedig közölük mondák: Beelzebub, az ördögök fejedelme által üzi ki az ördögöket. Ilyen az irigy, a más kárán örvendező, a más javán búsuló ember, bogat keres a kákán, ócsárolja a másét, ha annál jobb is; ez által ismertetik meg tudniillik, micsoda lélek lakik az emberben, istenes-e vagy rossz lélek; az istenes lélek

még hibáját is mentegeti embertársának, a mennyiben lehet, legalább mentegeti szándékát, ellenben a rossz lélek, ha hibát nem talál felebarátja cselekedetében, keres legalább szándékában, és noha csak a nyilvánvaló gonoszért volna szabad mást kárhoytatni, kárhoytatja ő az embert akkor is, midőn nyilvánvaló annak jósa. Mit mondjak azokról a megátalkodott farizeusokról, kik látták, hogy Urunk a földön ördögöket űz, betegeket gyógyít, halottakat támaszt, és nem elégedének meg ezzel, kísértvén, az égből kívánnak vala jelt tőle, hogy vagy tüzet hozna le a levegőből, mint Ilyés, vagy mennydörgést, villámlást, záport, mint Samuel proféta, mintha bizony nem tudták volna ezt is természetes esetnek tulajdonítani, miként a néma gyógyulását ördögösségnek mondták. Azon féltudóskáknak őselei voltak ezek KH! kik még ma is több és nyilvánosabb bizonyításokat kívánnak a keresztény vallásnak elhivésére, noha dicsérik annak erkölcsi tudományát, nem tagadhatják okosan Krisztus csodáit, olvassák a világnak emberi erő felett történt megtérését. Nem, nem az bántja őket, hogy nincsenek a religiónak elegendő bizonyításai, hanem az, hogy vannak erkölcsi szoros törvényei, vannak a gonoszság ellen kemény fenyegetései, ez, ez idegeníti őket a vallástól. Pizkálja elméjük a hitnek igazságát, mert nem akarja követni megvesztegetett szívök az erkölcsnek tisztaságát.

Vette észre Üdvözítőnk, hogy ördögösségnek tulajdonítják csodáit némely zsidók, sőt látá gondolatjokat is, mint mindentudó, és azért két tagadhatatlan okkal felele meg nekik. Egyik ördög nem űzheti ki a más ördögöt; mert minden meghasonlott ország elpusztul, és a ház a házra oml, és eszerént nem állhatna meg a sátán országa, tehát helytelenül mondjátok, hogy Beelzebub egyik ördög erejével űzöm ki én az ördögöket; ez első ok. Tovább a zsidók is próbálgattak ördögöket űzni, és imádság által betegeket gyógyítani; megfordítja tehát elle-

nők a dolgot Krisztus: a ti fiaitok, úgymond, ők fog-
nak ítélőitek lenni, ők czáfolnak meg titeket, mert ha én
Beelzebub által üzöm az ördögöket, ki által
üzik ők? ez vala a második ok; mely után ily követke-
zést hozza ki a mennyei Mester: ha pedig az Isten új-
jával, azaz, isteni hatalommal üzöm ki az ördögö-
ket, ha a Mindenhatónak ereje viszi bennem végbe a cso-
dákat, akkor bizonyára elérkezett hozzátok az
Isten országa, azaz, eljött a Messiás, ki Istenhez térít-
se az embereket, és felállítsa lelkökben a Sz.-Lélek kegyel-
mének, az igaz hitnek, a tiszta erkölcsnek országát. Látjá-
tok KH! miképen felel Urunk ellenségeinek; nem marczan-
golja személyöket, de megczáfolja gonosz mondásukat, elhall-
gatja a maga megsértődését, de védelmezi az igazságot. Ezt
a példát, ezt a sinormértéket kövessük mi is pereinkben,
rágalmaztatásinkban, egyéb megtámadtatásinkban; keressük
a magunkét, de kiméljük felebarátunk becsületét is, mutas-
suk meg a világ előtt, hogy igazunk van, de okkal, nem
mocskolódással, magunk védelmére, nem embertársunk elte-
metésére; ki a rágalmazást csak rágalmazással tudja vissza-
ütni, váltig megmutatja, hogy igaz, a mit a rágalmazó mon-
dott felöle.

Ellenségeinek megczáfolása után folytatá még beszédét
Üdvözítőnk a körülálló seregeknek oktatására. Mikor az
erős fegyveres örzi pitvarát, úgymond, bizton
van minden, mit bir; de ha nála erősebb jő és
meggyőzi őt, minden fegyverét, melyekben
bizott, elveszi, és ragadományait elosztja. Ki
vala ez az erős fegyveres, ha nem a gonosz lélek? és hol
vala pitvara, ha nem a bálványozó és gonosz életü ember-
nek lelkében? Eljött az, ki erősebb nála, eljött az Isten Fia,
meggyőzte őt, elvette fegyverét, lerontotta a hamis istenek
oltárait, kiüzte őt, és Sz.-Lélek templomává szentelte a hi-
vek testét és lelkét. Ne félj már keresztény, hogy ördög

foglalhatja el testedet, Isten hatalma alatt van ő, megkötözve van ő, nem buhatik tetszése szerint az emberekbe; ne félj attól is, hogy árthatnak neked, vagy marhádnak a boszorkányok a gonosz lélek által, csak egy Isten van, ki kormányozza a világot, nem engedi Ő, hogy az ördög másfelől felforgathasson mindeneket; nincs két Isten, hogy a mely természet folyását megállította az egyik, azt tetszése szerint változtathassa, felbonthassa a másik; attól se félj végtére, hogy erővel is vétekre viszen téged az ördög: oda az ő fegyvere, nincs neki egyenesen ártható ereje, ha csak te önként fegyvert nem adsz kezébe magad ellen vigyázatlan társalkodásoddal, mocskos beszédek hallgatásával, roszt könyvek olvasásával, testednek kecségtetésével. Csak azon, csak azon van ma hatalma az ördögnek, ki szántsándékkal keresi rabságát.

A ki velem nincsen, ellenem vagyok, és ki velem nem gyűjt, tékozol, így szóla tovább a szeregeknek Üdvözítőnk; tudniillik miután megbizonyítá, hogy Ő az Isten küldöttje, úgymint ki isteni erő által csodadolgokat teszen, Ő az az erős, ki meggyőzi és kiprédálja a pokol hatalmát: méltán következteté, hogy szükség vele tartani mindennek, ki üdvösségét szereti, és hogy nem mindegyes dolog benne hinni vagy nem hinni, Őt követni, vagy nem követni. A ki velem nincs, ellenem vagyok, így szól az örök igazság. Krisztus ellensége vagy tehát oh hideg keresztény! ha szégyenled a mocskolódók jelenlétében vallásodat, há nem védelmezed religiódát, ha botránkoztató magadvisedele által alkalmatosságot adsz sz. hitednek káromoltatására. A ki velem nem gyűjt, tékozol, így szól az örök igazság; tékozolsz tehát oh világba merült keresztény! minden takarékoságod, minden gazdaságod mellett is csak tékozolsz, ha nem gyűjtsz lelki érdemeket Krisztussal, ha nem viszed dolgodat az ő nevében, ha nem szenteled meg világi gondoskodásodat a jó lelkiismeret és a jó

szándék által; mert elaluszod majd ez életnek álmát, és úgy jársz, mint a ki sok kincscsel álmodozik, és fölébredvén üresen találja markát.

A mit végtére még a seregeknek monda Megváltónk, nem lehet betű szerént vennünk: mikor, ime az ő szavai, mikor a tisztátalan lélek kimegyen az emberből, bejárja a vizetlen helyeket, jár, nyúghelyet keresvén, és nem találván így szól: visszatérek házamba, honnét kijöttem; és midőn oda megtér, azt megtisztítva találja seprővel, és felékesítve. Akkor elmegyén és maga mellé veszen más hét magánál gonoszabb lelket, és bemenvén ott laknak; és annak az embernek utóbbi dolga rosszabb lesz az elsőnél. Nem lehet, mondom, ezt betű szerént vennünk, mert hogy illik az ördögre, mint csupa lélekre az a kifejezés, hogy vizetlen helyeken járkálván, nem talál nyúghelyet, mintha neki is szüksége volna itálra, mint az állatoknak? Hogy illik megint az ember lelkére az a mondás, hogy megtisztítva vagyón seprővel? Példázatban szólott tehát itten Üdvözítőnk, és azt akarta jelenteni, hogy a tisztátalanság lelke s a bujaság szándéka kimegy ugyan az emberből, mikor magába tér és penitentiát tart a feslett életü; de mintha nem találna egyebütt nyugodalmat, úgy kívánkozik vissza, s mint a vendég a tiszta szobát, úgy látszik ohajtani régi hajlékát; röviden a véték megint jelentgeti magát, és be akar férkezni a megtért szívbe. Hogyha nem vigyáz a megtért bünös, be is férkezik az, és pedig hét magánál gonoszabb lélekkel együtt, azaz: az ujra elkezdett bujaságot más veszedelmesebb vétkek is szokták követni, úgymint az orczátlanság, a keményszivűség, a hitben való tántorgás, a megátalkodás s a t. Jaj pedig az ilyen embernek! mert benne laknak, vagyis nála megrögzenek, szokássá, második természetté válnak ezen gonosz lelkek, és ez az oka,

hogy rosszabb utolsó dolga az elsőnél, mert hovátovább mind nehezebb jobbulása, kétségesebb megtérése. Ime! minémű tanítást ada Urunk a népnek, mikor kiüzte a gonosz lelket egy nyomorékból! Jegyezd meg ezen tanítást oh megesett lélek! és ha kiüzheted egyszer magadból a tisztátalanságnak ördögét, kerüld azon helyeket, a hol az kerengeni szokott, zárd be keményen szivednek ajtaját előtte, ébren légy, és vigyázz incselkedéseire, nehogy meglopjon, ismét elfoglaljon, és rosszabb legyen utolsó dolgod az elsőnél.

Midőn így beszéle, midőn ily fontos oktatásokat ada a népnek Üdvöztőnk, felemelvén szavát egy asszony a seregből, mondá neki: boldogaméh, mely tégedet hordozott, és boldogok az emlők, melyeket szoptál. A keresztény anyaszentegyházat példázta ez az asszony, mely úgy magasztalja a szűz Máriát, hogy tisztelete visszaháromoljon az ő sz. Fiára, vagy is a fiat dicsőíté az anyában, nemhogy a sz. Szűz tisztelete által valamit elvenne a Krisztust illető tiszteletből. Keresztény atyák és anyák! oktassátok oly istenesen, szoktassátok oly helyesen gyermekeiteket, hogy őket meglátván, elmondhassa az ember: boldogok a szülők, kik titeket e világra hoztak, és a gondviselők, kik titeket növeltek! — Mit felele Urunk a seregből felszólalt asszonynak? sőt inkább boldogok, kik az Isten igéjét hallgatják, és megőrzik azt; nem czáfolja az asszonynak mondását, mint hibást, hanem kipótolja és betölti azt, mint hiányost, mintha mondotta volna: boldog ugyan Mária, hogy méhében hordozta a megtestesült Igét, de még boldogabb azért, hogy azelőtt is szívében hordozta és mindenkor megőrizte az Isten igéjét; boldog, hogy táplálta az Isten fiát szűz tejével, de sokkal boldogabb azért, hogy táplálta önlelkét az Isten szavának és akaratjának tejével. Kövessük Krisztust KK! ki mindenkor előbb becsülte azokat, kik övéi voltak lelkiképen, azoknál, kik csupa testi

szövetség szerént tartoztak öhozzája. Kövessük Máriát, ki megmutatta példájával, miképen lehetünk boldogok az Isten igéjének hallgatása és megtartása által. Amen.

Bőjt IV. Vasárnapra.

Evangelium sz. János 6, 1—15.

Az, hogy ma Üdvözítőnk után egynehány ezerből álló sokaság kitódul, különös buzgóságnak a jele KK! mert kap ugyan az ujságon, kicsődül minden szokatlan lármára a kandi nép, azért nem is lehet építeni azon, hogy összeszaladozott Jézushoz, mert láták a jeleket, melyeket cselekszik vala azokon, kik betegek valának; de hogy Őt messzebb útjában is követték, hogy a galileai tengeren, azaz a Tiberiás taván túl is követték, hogy készületlen, eledelet nem vive is követték: ezt csak egy különös benne való bizodalom, egy felbuzdult ájtatosság lelke vihette végbe. Kövessük mi is velök együtt a tengeren túl egy hegyre felmenő Jézust lelkünkben KK! táplálni fogja Ő lelkünket szavaival és cselekedetével, valamint a sokaságot kielégíté a csodálatosan megsaporodott kenyerekkel.

Felmenete hát Jézusa hegyre, és ott ül vala tanítványival. S midőn fölemelvén szemeit, látta volna, hogy igen nagy sokaság jő hozzája, mondá Fülöpnek: honnét veszünk kenyeret, hogy ezek egyenek? Ezt pedig azért mondá, hogy kísértse őt, mert tudja vala, mit fogna cselekedni. Mire való ez a kérdés, ha tudta Urunk, hogy csodával fogja jól tartani a sokaságot? Mire való ez a kísértés? talán tréfálgodott Ő, vagy talán előre fitogtatta isteni erejét, mint némely kérkedékeny, ki sokat cselekszik, de még többet beszél? Nem KK! Krisztus célja mindenben az embernek erkölcsi jobbulása, ezen jobbulásnak talpköve a benne való hit; a hit kezdődött

és gyökeresedett csodatételei által, mert azokkal bizonyította meg, hogy Istentől küldetett, végre a csodatétel meggyőzi az elmét a reávaló figyelmezés és okos megvizsgálás által, azért tön tehát előre kísértő kérdéseket Üdvözítők, hogy figyelmetessé tegye tanítványait is, minket is azon felséges csodára, melyet cselekedendő vala; minket is, mondám, mert az apostolok látták, hogy üresen közelget a sokaság, de mi azt vélhetnők, hogy jól meg volt az rakodva utraivalóval, ha ily kérdések, s ily körülményes leírások által nem tétetnénk bizonyosakká az ellenkezőről. Halljuk ugyanis, hogy tanakodnak vala a tanítványok a nép eledele felől.

Felele Fülöp: kétszáz pénz áru kenyér nem elég, hogy kinek-kinek csak valami kevés jusson. Monda neki egy a tanítványai közül, András, Simon Péter bátyja: vagyon itt egy gyermek, kinél öt árpakenyér vagyon és két halacska: de mi ez, ennyi népnek? Lehet-e nyilvánosabb bizonyosága az eledel fogyatkozásának, mint ezen beszédek? Maga Üdvözítők ada ezekre okot, hogy látnák a csodatételnek szükségét, minekelőtte szemlélnék annak valóságát. Így érezteti KK! érezteti sokszor velünk az Isten a szükségét, hogy azután tudjuk becsülni az ő segedelmét; mert ha mindenkor kedvünk szerént járna az idő, ha egyformán bőven teremne minden esztendő: vajjon nem vélnők-e, hogy ez a természetnek változhatatlan járása? Vajjon ez a feletébb való áldás nem felejtetné-e el velünk, hogy áldás? Most pedig egy száraz tavasz, egy esős nyár megcsökkenti reményiségünket, szinte kétségbeejt, érezteti velünk, hogy nem lehetünk el az Isten nélkül. És elhagy-e vesznünk ilyenkor a Teremtő? Oh hányszor nem vitt ki csaknem csodálatosan a télből, midőn nem volt elegendő gyűjteménye sem magunknak, sem marháinknak? hányszor nem segített ki a szemünk előtt való veszélyből, mikor, és miképen nem is képzeljük volna? Bölcs és kegyes Atya ő valósággal, megsanyargat,

hogy a jóllételben tőle el ne vetemedjünk, de megint megvizsgáztal, hogy jósága miatt szeretetére gerjedjünk.

Mi ez, ennyi népnek? azt kérdi sz. András, Üdvözítőnk pedig azt mondja: telepítsétek le a népet, mert tudja, hogy az öt árpakenyér és két hal nem csak elegendő, hanem sok is annak kezében, ki naponkint táplál oly sok és annyiféle állatokat, hogy azoknak az ember nem hogy számukat meg foghatná, de még nemöket is meg nem számolta. Vala pedig sok széna azon helyen, letelepedének azért a férfiak szám-szerént mintegy ötezeren. Öt kenyeret látnak, s ötezeren letelepednek! mekkora engedelmesség! mekkora bizodalom Krisztus jóságában és erejében? Telepedjél le vékony asztalod mellé, nyugodjál meg kevéssel is oh ember! mikor az isteni gondviselés úgy parancsolja; ha megteszed magad részéről, a mit megtehetsz, ha szorgalmasan dolgozol, okosan és igazságosan gyűjtesz, mértékletesen költesz, a szükségest, nem a gyönyörűségest keresed: bízd magadat a mennyei rendelésre, nem hagy el az, ki ötezer embert öt kenyér mellé letelepít; mert több csodákat teszen Ő ma láthatatlanul, mint valaha tett láthatóképen. Letelepédvén a sokaság, vevén Jézus a kenyeret, miután hálákat adott, elosztá a letelepedetteknek, azaz: minekelötte táplálta volna testöket kenyérrel, táplálá lelköket jó példájával, asztali áldást mondván, és hálaadásra tanítván a sokaságot. Szégyenüljenek meg ezen példára azok, kik szégyenlenek az asztal előtt és után imádkozni. Ritka kevélység valójában; egy hitvány legyet nem tud teremteni az ember, nem tud egy fűszálat egyberakni, és szégyenl áldást mondani annak a böles Mindenhatónak, ki megrakja asztalunkat az állatok különb-különb-féle husával és a földnek válogatott izü gyümölcsével; mintha bizony nem volna inkább szégyen egy embernek is csak testi ösztönből és minden okos érzés nélkül járulni az ételhez, mint az oktalan barmok járulnak.

Elosztá, mondám, Jézus a kenyeret a telepedetteknek, hasonlóképen a halakat is. De mennyi jutott egynek-egynek? Annyi, a mennyit a karnak vala, annyi, hogy mindnyájan betelének. Csak férfiak ötezeren! hol van az asszonyók serege? és öt árpa kenyérrrel mindnyájan betelének, mekkora csoda? Nagyobb csoda mindazonáltal KK! hogy a földbe vetett gabona esztendőkint szaporodik és az egész világot eltartja; nagyobb az, hogy egy almamagocskából egy nagy élőfa fejlődik ki, és ezen egy élőfából erdő *válhatik nem sok esztendő alatt; nagyobb az, hogy a természetben mindennek ellensége van, egyik emésztí a másikat, és mégis nemhogy valami elpusztulna, sőt él minden, gyarapodik és szaporodik minden, nagyobb egy szóval a világnak minden szempillantatbéli kormányozása; de nem bámulunk ezeken, mivel szüntelen látjuk, megszoktuk, mivel mindennapiak. Fenntartott azért magának némelyeket a bölcs Teremtő, hogy azokat a maga idejében a természet folyásán kívül véghez vivén, mint p.o. a mai kenyerek megsaporodását, feleszméltetné a természetben már nem csodálkozó embert, és a látott csoda által fölemelné őt ama láthatatlan Valóságnak imádására; mert ha csak egy méhecske szaporodnék kettőre a markunkban szemünk láttára, nem bámulnánk-e rajta, holott annak a kosárban ezerrevaló szaporodását nem csodáljuk? nem nagyobbakat tehát, hanem szokatlanabbakat viszen végbe az Isten a csodatételekben, hogy a ki az ő felségét a természet folyásában nem látja, legalább a természetfeletti jelenésekből a mindenek Urát tisztelni megtanulja. De ne, ne várjunk rendkívüli csodát KK! az, mit szüntelen magunk előtt szemlélünk, ez a rendszerént felkelő és lemenő fényes nap, ez a maga változásaiban változhatatlan hold, ez az esztendőkint megújuló és annyi állatokat, annyi növényeket tápláló föld, mindezek elegendőképen hirdetik az Urnak dicsőségét, és serkentik a jóakaratu embert bölcs Alkotójának imádására.

Hogy pedig betelének, mondá Jézus tanítványinak: szedjétek föl a megmaradott morzsalékokat, hogy el ne vesszenek. Mire való ez a gondoskodás? szüksége volt-e a morzsalékokra annak, ki egynehány kenyeret így megszaportott? Takarékosagra tanított ez által minket KK! mert kárhozatos dolog, hogy kik magunk erejéből semmit se teremthetünk, Isten áldásával tékozolva, kiméletlenül, pazarolva bánjunk. Takarékosagra tanította, mondom, még azon tehetősöket is, kik ellehetnének a morzsalékok nélkül; de vegyétek észre oh gazdagok! mikor szedeté fel Krisztus a morzsalékokat? mikor a szükölködők már be valának telve: úgy legyetek tehát ti is takarékosak, hogy ki ne vonjátok a falatot a szegénynek szájából.

Fölszedék azért a tanítványok, és tizenkét kosárt töltének meg az öt árpakenyér hulladékiából, melyek megmaradtak vala azoktól, kik ettek vala. Ily bőséges tudniillik az Isten áldása, így mulja fölül jósága szükségeinket. Honnan van tehát, hogy nagy része az embereknek azon panaszol, hogy nincs meg neki a szükséges? Honnan van, hogy azok közül is, kik bővelkedni látszanak, senki sem mondja, hogy elegendő? Onnan KK! mert egy része rest, kerüli a dolgot, más része ügyetlenül okoskodik gazdaságában, látja, hogy visszafelé megy minden dolga, még sem veszi be a jó tanácsot; s onnan tovább, hogy láttatni is akarunk, nem csak élni, gyönyörűségesen is, nem csak jól lenni; szaporítjuk naponkint szükségeinket, szükségesnek tartjuk, a mit más nem is látott, tovább nyújtózkodunk, mintsem a takarózó érne, és nem azt nézzük, mivel érhetnök meg, hanem mi van másnak; onnan, egy szóval, hogy mikor megszaportítja kenyerünket az Isten, nem szedjük föl a morzsalékokat, és a hol álmodozik egy Farahó, nincs ott mindenkor egy József, ki a sovány esztendőket meg tudná zsirozni a kövérek termékenységből. Ne panaszoljunk tehát az Istenre KK! mi magunk tehetünk néminémü csodát, magunk

megszaporíthatjuk a kenyereket, ha másképen gondolkodunk, másképen élünk, másképen gazdálkodunk.

Mit tevé már ezen ezer meg ezer ember, kiket csodálatosan megvendégle Üdvözítőnk? Látván az emberek a csodát, melyet Jézus cselekedett, mondanak: ez bizonyára ama proféta, ki e világra jövendő. Helyes is volt e következtetésök, mert ilyen csodát senki sem tehet isteni hatalom nélkül; a ki tehát megtette azt, annak Messiásnak, Istentől küldött profétának kellett lennie. De helytelen vala ezen emberek azon vélekedése, hogy a Messiás egy földi király, egy világi hatalmas fejedelem fogna lenni, azért egybe is beszélének ök, és készülnek vala, hogy Krisztust királyi székbe helyheztessék. Jézus azért, észrevevén, hogy eljövendének megragadni és királynak tenni Őt, ismét a hegyre menemaga egyedül; ily példát mutata az alázatosságra, ily szemrehányást hagyta azoknak a nagyravágyóknak, kik más érdemesebbeknek elnyomásával is erővel be akarják magokat furni a nekik talán nem is való hivatalokba, méltóságokba; ily bizonyosságát adá, hogy a lelkeken jött Ő uralkodni, nem pedig az országokat a világi uralkodóktól elragadni.

Keresztény Hallgatóim! szorgalmasan följegyezi az evangelista, hogy közel vala a zsidók husvét ünnepe, midőn Üdvözítőnk eledelt ada a sokaságnak, mintha már előre akarta volna őket készíteni az új-testamentomi husvétra, melyen nem már a természetes bárányt, hanem az Istennek bárányát, azaz: önnönmagát vala adandó lelki eledelünkre a kenyér színe alatt. Ime közel van a mi husvétünk is, és már a jövő vasárnapon kezdődik a husvét gyónás és áldozás: vajjon nem találunk-e mi is sokat ezen jeles csodában, mi bennünket az Úrnak szentséges asztalához készítsen? Erős hit kívántatik ide, hogy a kenyér és bor színe alatt Üdvözítőnket imádjuk, de a ki öt kenyérral ötezer embert meg-

elégít, megérdemli, hogy higyjünk szavának, melylyel mondja: ez az én testem, ez az én vérem. Töredelmes szív, megtisztult lelkiismeret kívántatik ide: de ki is merészelne vétekben járulni annak a Felségnek asztalához, ki meggyógyítja a testi betegeket, minekelőtte részesítette volna őket a megszorított kenyérben, nem hogy elnézhetné azokban a lelki betegséget, kik részesülni akarnak sz. testében? Teljes bizodalom, Krisztus érdemeibe vetett reménység kívántatik ide: de ki ne is bizzék annak irgalmasságában, ki kéretlen ad eledelt a sokaságnak, kiméletlenül ontja utolsó csepp vérért üdvösségünkért? Egy szóval egy szent félelem és alázatosság kívántatik ide: de hogy ne is aláznók meg magunkat az előtt, ki csak a kenyerek szaporításával is megmuttatta isteni mindenhatóságát? kivált, mikor maga elszaladván a királyság elől, ad nekünk példát az alázatosságra? Készüljünk tehát ezen sz. napokra, készítsük szívünket ezen isteni vendégnek méltó elfogadására; fut Ő a földi királyság elől, de kíván szívünkben uralkodni; itten, itten emeljük azért Őt királyi székébe; itten adjuk az ő hatalma, az ő országlása alá minden indulatinkat, ügyeinket és egészen magunkat. Oh mily boldog ország az a szív, melynek királya Krisztus! meggyőzetik ott a külső ellenség, nem zavarodik fel ott a belső csendesség; bősége van ott a kegyelemnek és lelki örömnök, bizonyos záloga ama mennyei dicsőségnek. Amen.

Böjt V. Vasárnapra.

Evangelium sz. János 8, 46—59.

A mai evangelium egy darabja azon szóbeli vetélkedésnek KK! mely Krisztus urunk és a zsidók nagyjai közt előfordult a Salamon templomában; annak a nevezetes szóbeli vetélkedésnek, melyben megmutaták a zsidók, mennyire mehet a lelki vakságból eredett megátalkodottság; megmutatá

Üdvözítőnk is, hogy ostromoltathatik ugyan, de mindenkor győzedelmeskedik az igazság. Jertek, fontoljuk meg mind a két résznek mondásait KH! Megtanulhatjuk a zsidók szavaiból, mit kell távoztatnunk; megérthetjük Krisztus igéiből, mit kell követnünk. Figyelmezzetek.

Ki vádolhat engem közöletek bűnről, azaz: ki vethet nekem vétet szememre? ezt kérde Jézus a zsidóktól. Csak az Isten báránya, csak a szentek szentje szólhat így magáról KK! mi pedig gyarló emberek, az apostol szavaiként, ha azt mondjuk, hogy nincsen vétünk, önnönmagunkat csaljuk meg, és igazság nincsen mibennünk. Azonban különbség van a bocsánandó, s a halálos vétek között; a kisebb hibákba naponként beléésnek, és többször is beléésnek, szoros vigyázásuk mellett is beléésnek az igazak is, mert nem érhetjük el romlandó testünkben a legfelsőbb erkölcsi tökéletességet, azért nem is kárhoztat el ezekért minket az Isten; ha gyarlóságból esünk beléjük, nem szántszándékos rossaságból, és ha a tőlünk kitelhető módon iparkodunk, hogy még efféléktől is mentek legyünk. Ellenben a halálos vétek, vagyis a törvénynek nagyobb dologban, szabad akarattal és teljes észrevétellel való áthágása, oly gonoszság, melytől megtartóztathatja magát minden ember, meg is tartóztatja sok istenfélő jámbor ember; megöli ez a lelket, Isten ellenségévé teszi minket, örök kárhozatra veti a meg nem térő bűnöst; kerüljük tehát, hogy belé ne essünk, tartsunk penitenciát a jövő sz. napokon, jobbitsuk életünket, ha talán beléestünk.

Ki vádolhat engem közöletek bűnről? Ha igazságot mondok nektek, miért nem hisztek nekem? Így folytatá tovább kérdését Üdvözítőnk, mintha mondotta volna: ha hibát találnátok énbennem, volna okotok, hogy tanításomat megvessétek, de most, mikor semmit sem tudtok szememre vetni, most, mikor életemnek ártatlanságával bizonyítom szavaimnak valóságát, miért nem hisztek

nekem? Nincs is bizonyosabb próbaköve az ember szavának KK! mint az ő erkölce; és nem csak a papon teljesedik be, hogy kevés lelki hasznot hajt, ha nem úgy él, a mint tanít: más embernek is akkor szoktunk szaván építeni, ha megegyez cselekedete beszédével; hiában teszen ígéreteket, kiről tudjuk, hogy nem szokott adni; hiában szól szépen szemünkbe, kit kétszinűnek, fondorlónak tapasztaltunk; hiában buzgólkodik a világ romlottsága ellen; hiában kisebbíti sajnálkodva felebarátja hírét nevét, kinek alattombanvaló rosszását megsejditettük. Nem foly tudniillik tiszta víz a zavaros forrásból, nem származnak igaz mondások a megvesztegetett szivből. Valaki tehát hitelessé akarja tenni szavait, úgy éljen, a mint beszél, elhiszi mindenki az ő mondását, ha senki sem tapasztalja erkölcsi fogatkozását.

Tovább megy Üdvözítőnk, és mivel főlebb azt mondták a zsidók, hogy nekik egy atyjok van, az Isten, ekképen sarkalja őket: ki Istentől vagy on, az Isten igéjét hallgatja; ti azért nem hallgatjátok, mert az Istentől nem vagytok. Ez az okoskodás oly helyes, hogy megfordítva is helyes. Helyes okoskodás valósággal; mert örömmel hallgatja a jó barát jó barátjának beszédét, sőt a másét is jó barátja dicséreteiről; örömmel hallgatja a jó fiu atyjának szavát, sőt a másét is atyjának jeles tetteiről: hogy lehetne tehát Isten barátja? hogy lehetne Isten fia az, ki nem hallgatja az Isten igéjét, utálja a szent könyveket, csömörlik az erkölcsöt építő beszédektől? jegyezd meg keresztény! nincs az Istentől, ki az Isten igéjét nem hallgatja, tehát nem is tarthat számot valaha az Isten színének látásához. De hogyan veté a zsidóknak szemökre Krisztus, hogy az Isten igéjét nem hallgatják? nem éneklük vala-e ők a zsoltárokat? nem olvassák vala-e a sz. írást? Igenis, de a magok indulatjok szerént elfacsarták azt; látják vala abban, hogy a proféták jövendölései betelnek a názárethi Jézusban, de az irigység és testiség nem engedte,

hogy elfogadják őt, mint isten küldöttjét; így hallgatni pedig az Isten szavát annyi, mint nem is hallgatni, vagy még rosszabb, ha annak elferdítése által szántsándékkal megvakítja magát az ember. Keresztény H! mivégre nézi az ember a napórát, hanem hogy a maga óráját ahhoz igazítsa? mivégre kell hallgatnunk az Isten igéjét, hanem hogy abból tanuljunk, hibánkat észrevegyük és megjobbítsuk? Felfordult állapot, mások és nem a magunk hibáit találgatnunk a prédikációban; visszás dolog azt kívánnunk, hogy gondolkodásunk, inyünk szerint beszéljen a lelki tanító a helyett, hogy tanulnánk beszédéből gondolkodni, és cselekedni; oly visszás dolog ez, mintha valaki kívánná, hogy az ő órája szerint járjon a nap. Nem lehet rossz neven venni a tanítóknak, ha egyik ékeőbb, másik egyszerűebb öltözetben adja elő az igazságot, úgy a hallgatóknak sem, ha némelyik örömebb hallja a virágos, mintsem a tisztán folyó beszédet. Sokféle az izlés; de az öltözetben nem szabad annak terjedni. Különböztessük meg a külső kérget a belső valóságtól, ha válogatunk is az ember beszédében, hódoljon meg elménk s akarata az Isten igéjének.

Hathatósba vala Krisztus Urunk beszéde, mintsem hogy szónélkül hagyhatták volna a zsidók; felelének tehát, de mit? *Samaritanus vagy te, és ördögöd vagy on.* Ez tudniillik egyik fogásuk mindazoknak, kik az igazságot ostromolják, nem levén helyes okaik, gyomroskodnak, csúfolódnak, személyes mocskolódásra fakadnak. Végy ebből vigasztalást oh keresztény! ki ártatlanul rágalmaztatást szenvedsz; ime samaritanusnak, ördögösnek, és máskor Beelzebubnak, lázítóknak, eszem-iszom embernek egybmondották az ártatlan Jézust irigyei: szentebb vagy-e te nálánál, elébbvaló vagy-e, hogy mit Ő eltűrt, te el ne tőrhesd? nincs, nincs mit aggódjál a mocskolódásokon, ha azokat meg nem érdemletted; nem szólja azokat szavavevhető emberséges ember; olyanoktól szoktak azok származni, kiktől gyaláztatni dicséret.

Samaritánus vagy te, és ördögöd vagy on ezen két mocsokkal illeték itt Üdvözítőnket a zsidók, s mit felele Ő az elsöre? semmit sem, noha tudva volt, hogy nem csak nem samaritánus Ő, de be sem is fogadtatott Samaria városába; oly gyöngeség tudniillik, oly alacsony faragatlanság valakinek nemzetségét, születését, hazáját szemére hányni, hogy Krisztus méltónak sem tartá a feleletre. Mit felelt a másikra? Nekem ördögöm nincsen, hanem tisztelem Atyámat, ti pedig tiszteletlenséggel lettetek engem, én nem keresem az én dicsőségemet: vagyon ki keresi és megítéli. Szükséges felelet vala ez, mert Urunknak megváltói hivatalát és nem csupán sz. személyét érdeklette ez a csufolódás, hogy ördögös; de mértékes, szuras nélküli felelet vala ez, mert nem akart gyalázóin boszut állani, ki minket a boszuságoknak megbocsátására jött vala oktatni; végre rövid felelet vala ez, mert értésünkre akará adni, hogy sem a nyelveskedés, sem a perlekedés, sem a bajvivás nem eszköze a becsület megkeresésének, hanem a feddhetetlen erkölcs, és az okos magaviselet. Légy ártatlan oh keresztény! nem lesz szükség becsületedet keresned, van oda fel egy Isten, ki keresi, van ide le is elég jó ember, ki megítéli.

Megtevéen a zsidók mocskaira az illendő feleletet, ekképen folytatá szavait Üdvözítőnk: bizony bizony mondom nektek, ki az én beszédemet megtartja, halált nem lát örökké; azaz: ki az én tanításomhoz szabja életét, az örökké él amaz elfogyhatatlan örömben, a testnek elromlása után is. De ezen szavaiba is belé akadának a zsidók: most ismertük meg, úgymondának, hogy ördögöd vagyon, Ábrahám meghalt és a proféták, és te azt mondod: ki az én beszédemet megtartja, az a halált meg nem kóstolja örökké. Vajjon nagyobb vagy-e te atyánknál Ábrahámnál, a ki meghalt? mivé teszed

m a g a d a t? Így eszelősködnek ők, a testi halálról beszélnek ők, holott szembetünöképen a lelki halálról szólott Krisztus. Ez tudniillik egy más fogásuk az igazság ostromlóinak, a kérdést elfacsarni, és mikor egyenes okokkal szorongattatnak, tekervényes utakon a beszédet másfelé vinni. Nincs mit vesződni az ilyen emberekkel KK! olyanok ők, mint a budákoló gyermekek, kik egyik sötét szobából a másikba szaladnak a gyertya világa elől; olyanok, mint a pillangók, nagy erőlködéssel fogattatnak meg és semmi haszonnal.

Krisztus sem vitatá itten többé a zsidókkal ezen dolgot, hanem mivel azonközben arról kezdék vádolni Őt, hogy igen nagyra, még Ábrahámnál is nagyobbra tartaná magát, im ekképen felele nekik: ha én dicsőítem magamat, az én dicsőségem semmi; vagyon, ki dicsőít engem, Atyám, kit ti mondotok, hogy a ti Istenetek. Mintha mondotta volna: nem én magasztalom magamat, magasztal engem az én Atyám, szemetek láttára történt számtalan csodatételekben, a betegek gyógyításában, a vakok megvilágosításában, a holtak feltámasztásában; ime bizonyítják mindezek, hogy attól jöttem én, attól az Atyától születtem én, kit ti Isteneteknek mondotok, de mivel én bennem az ő munkáit nem becsületek, látszik, hogy meg nem ismertétek Őt, de én ismerem Őt, mert Atyám, sőt tudom Őt, és szavát megtartom. Kettőt jegyezzünk meg ezen igékből magunknak KK! egyik az, hogy midőn Krisztus így szól: ha én dicsőítem magamat, az én dicsőségem semmi; mit lehet tartanunk a mi dicsőségünkről, ha azt magunk hajhászszuk, magunk trombitáljuk? semmi valójában dicsőségünk, füst a mi tiszteletünk, ha úgy nem élünk, hogy megérdemeljük az Istentől megdicsőíttetni. Másik az, hogy nem kell gondolnunk, hogy ismerjük az Istent csak azért, hogy hiszszük egyállatját, három személyét, örökkévalóságát, mindenhatóságát, bölcsességét, igazságát, irgalmát. Kérdezzük Krisztust, Ő ismeri iga-

zán Őt, mint Atyját, Ő ismertetheti meg velünk az Istent evangéliuma által, mint Urunkat és Atyánkat, Teremtőnket és Gondviselőnket, kegyes Jótevőnket és igazságos Biránkat.

Mi már Ábrahámot illeti, hogy megmutatná Krisztus, mennyivel elébbvaló Ő nálánál, így szóla a zsidókhoz: Ábrahám a ti atyátok örvendezett, hogy látná az én napomat, látta és örült, azaz: várva várta ő, hogy láthassa azt az időt, mikor én eljövök; mert én vagyok azon maradéka, kiben megígérte az Isten, hogy megáldatnak minden nemzetségek; látta is ő ezt az időt boldog nyugodalmában, noha meg nem érte emberi testben; látta, és örült az emberi nemzetnek üdvösségén. Micsoda? mondának erre a zsidók, még nincsen ötven esztendő, és Ábrahámot láttad? Ilyen tudniillik a vak és megkeményedett szív, minél közelebb vitetik hozzá az igazság, annál inkább megvakítja magát, nincsenek szemei, hanem csak a testi, mulandó tárgyaknak látására. Bizony bizony mondom nektek, így felele Jézus, mielőtt Ábrahám lenne, én vagyok. Emlékezetes felelet ez KK! Csak harminczhárom esztendő Krisztus, mint ember, mégis Ábrahám előtt valónak mondja magát, ki előtte ezer s néhány száz esztendővel élt; hogy lehet ez, ha Ő csupa ember? emellett nem mondja, hogy Ő Ábrahám előtt már volt, hanem: mielőtt Ábrahám lenne, én vagyok. Vajjon nem azt jelenti-e ez által, hogy oly valóság Ő, kiben nincs mult, nincs jövendő idő, hanem jelenvaló minden, azaz, Isten? Ne mondd oh szörszálhasogató elme! hogy csak Istennek elintézésében és örök végzésében vala Krisztus Ábrahám előtt, mert így előtte megvoltam én is, te is, más is; következésképen csak annyit mondott volna Krisztus, ha így értette volna, a mennyit akármelyik is elmondhat közölünk maga felől; mondjad inkább sz. Jánossal, hogy kezdetben vala az Ige, azaz: öröktől fogva, mindenek előtt va-

la az időben testté lett Ige, és Ő általa lettek mindenek, Ő általa Ábrahám is.

Hallván a zsidók, hogy Ábrahámnál régibbnek mondja magát Üdvözítőnk, köveket ragadának, hogy reája hajigálnák. Utolsó fogása ez az igazság ostromlói-nak KH! eleintén elferdítik, facsarják a dolgot, azután mocsokra, czáfolódásra, nevezgetésekre kelnek, végre erőszakoskodásra, hurczolódásra is vetemednek. Nem, nem így bának a Krisztus lelke szerénti buzgóság; igyekezik ő megvilágosítani a tévelygőnek elméjét, de nem sérti becsületét, annál is inkább nem támadja meg életét. Ha jó mellett buzgólkodnak is, nem jól buzgólkodnak mindazok, kik hajoknál fogva is erőszakosan akarnák huzni az embert az igazság-nak megismerésére.

Mit tett Üdvözítőnk, midőn meg akarnák Őt kövezni? Nem szánta Ő életét, sőt elszánta vala letenni azt üdvőségünkért; de nem jött vala el még a tőle kiszabott időpont, e mellett kinosabb és gyalázatosabb halálra tartotta magát, azért elrejté magát és kimene a templomból; és épen ennek emlékezetére takartatnak el ma képei templomainkban. Jegyezd meg vérengező ember! a Mindenható, ki egy szavával semmivé teheti vala kövekre kapott ellenségeit, elrejtí magát előlük; tanulj tehát te is engedni; tanuld meg, hogy mikor kettő egybekap, az okosabb félre áll, s kinek több esze van, azzal győz, hogy nem kívánja az esztelent meggyőzni. Kimene tehát Jézus a templomból a zsidóknak kövei elől. Istenem! hányszor nem üzzük mi ki az Üdvözítőt szivünknek templomából bűneink köveivel! Krisztusodot akarod kövezni oh keresztény! midőn legkisebb hiveit nyomorgatod, árváit, özvegyeit hamis lélekkel megfosztod; Megváltódra fogsz követ, midőn sz. vérén megvett lelkedben halálos véték által megölöd az isteni kegyelmet; sűrű kövek a te sűrű káromkodásid, nehéz kövek megrögzött régi gonosz szokásid. — Hivjuk vissza Jézust szivünk-

nek templomába KH! Ime itt vannak a penitenciának napjai, itt a bűnből tisztulásra, az Istennel való megbékélésre intézett szent napok, engeszteljük meg Őt töredelmes bánatkkal, hívjuk vissza igaz megtérésünkkel, maraszszuk magunknál állandó jobbulásunkkal. Amen.

Virág Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 21, 1—9.

Ámbár egy részről hosszacska csak eddig is a mai ajtatosság, más részről pedig elég világosnak látszik magában is az elolvasott evangelium; illendő mindazonáltal KK! hogy Üdvözítőnknek Jeruzsálembé való pompás bemeneteléről legalább néhány szóval emlékezetet tegyünk. Szóljunk tehát valamit először is Krisztusról, ki ezen bemenetelt rendelte, szóljunk azután a népről, mely bemenetelét diszesítette, szóljunk végtére magunkról is, kik ma ezen bemenetelnek emlékezetét ágak szentelésével és körmenettel tartjuk. Rövid leszek, türjetez figyelmetességgel.

Menjetez, úgymond Üdvözítőnk tanítványinak, menjetez a faluba, mely előttetez vagy on, és mindjárt találtok egy megkötött nöstény szamarat és vemhét vele; oldjátok el s vezessétez ide; ha valaki nektez valamit szól, mondjátok, hogy az Urnak ezekre szüksége vagy on, és mindjárt elbocsátja azokat. Csodálatos állapot KK! ime a mennynek, földnek Úra oly szegénynyé lett érettünk, hogy egy hitvány számárért is másra szorúl! Nem tartott tudniillik ily csekélységet is magának a világi jókból, hogy minket az igen tetemeseknek kívánásától elszoktatna; nem tartott még szükségesezket is, hogy minket legalább a gyönyörködtetőzket és haszontalanozknek mohón kereséséteől leoktatna. Azonban mindenes uri hatalmát mutatá meg, midőz parancsolá az idegen

szamarat elhozattatni, sőt isteni hatalmát is mutatá meg, midőn előre mondá, hogy a szamár tulajdonosa nem fogja ellenzeni; mert úgymondá ezt előre, mint kinek hatalmában vala erre hajtani és készíteni annak szivét; így soha sem látszik úgy szegénynek Krisztus, hogy egyszersmind mindenek Úrának ne látszanék; soha sem jelenik meg úgy, mint alávaló, hogy egyszersmind ne tündöklenék felségének néhány sugára.

De miért tartá Ő ezen pompás, de egyszersmind szegény, fénytelen bemenetelt Jeruzsálembe? Azért, úgymond az evangelium, hogy beteljesednék, mi megmondott a proféta által: mondjátok meg Sion leányának (azaz Jeruzsálem városának), ime! jó a te királyod, szelíden, szamáron ülván, és a te herviselőnek vemhén. Ugyancsak szorosan szólván, nem azért cselekedék így Krisztus, mivel meg vala jövendölve, hanem inkább azért jövendöltetett meg, mivel Ő így vala cselekedendő; tovább is lehet tehát okát tudakoznunk ezen rendkívüli cselekedetének, fel is találjuk azt magában a cselekedetben. Tudniillik miután három esztendeig egybejárógatta egész Zsidóországot Üdvözítőnk, hirdetvén mindenütt az Isten országát; miután mind tanításának tiszta józanságával, mind számtalan csodatételeivel eléggé megbizonyította, hogy Ő a Messiás, az Isten küldöttje: végre halála előtt még egyszer akarta magát az egész nemzetnek megmutatni, hogy menthetetlen volna, ki Őt ezen végső meghívására is el nem fogadná; ezért mene be oly nyilvánossággal Jeruzsálembe, hol a husvéti ünnepre az egész nemzet öszvegyülekezett vala; pompával ment be a seregek örömkialtásai között, de szegény pompával egy szamáron ülve; pompával ment be, mint király, de fénytelen pompával, mint szelíd, mint lelki, mint oly király, kinek országa nem e világból való; egy szóval pompával ment be, hogy mindenek figyelmét magára vonja, de nem a földi királyok pompájával,

hogy mindeneknek szívét a lelki, a mennyei dicsőségnek keresésére serkentené.

Hogy diszesíté pedig a nép Jézus bemenetelének pompáját? A nép sokasága leteríté ruháját az uton, mások pedig ágakat vágnak a fákról, és elteríték az uton; a seregek pedig, melyek elül, és melyek utána mennek vala, kiáltának, mondván: Hozanna, azaz: dicsőség Dávid fiának! áldott, ki az Urnevében jó! Hozanna a magasságban! Szent Isten! milyen a világ! mily változó az ember! cz a sereg ma Dávid fiának mondja Krisztust, és néhány nap mulva a gonosztevő Barabásnál kevesebbre becsüli Őt; ma azt kiáltja: Hozanna, dicsőség neki, majd azt: feszítsd meg, feszítsd meg Őt. Kettőt tanuljunk ebből KK! azt először, hogy ne legyünk azok közül a jónak látszó, de erőtlen lelkek közül, kik meghalni is készek Krisztusért, mikor senki sem bántja, de mocczanni sem mernek dicsőségére, mikor valamely társaságban csúfoltatik az istenesség; sem azok közül a visszaesők közül, kik ma, midőn semmi rossz vágyódásuk nincsen, minden jót fogadnak, és holnap kísértetek támadván, minden rosszba visszaelegyednek; sem azon képmutatók közül, kik most templomot járnak, ájtatoskodnak, czeremoniákat tartanak a keresztény néppel, majd megint illetlenül mulatnak, mocskosan beszélnek, szabadon élnek a világ fiaival. Azt tanuljuk tovább ebből, hogy tudván az emberek változandóságát, soha se támaszkodjunk felettébb a leghatalmasabb, a legjobb embernek is segítségére, annál kevésbé építsünk a sokaságnak helybenhagyásán és kedvezésén, mert ingadozik, mint a nádszál; jobb az Urban bizni, úgymond a proféta, mint bizni az emberben. Még a nagy emberek, még az uralkodók sincsenek mindenkor kivéve a változandóság alól, azért ezt veti utána a proféta: jobb az Urban bizni, mint bizni a fejedelmekben.

Szóljunk már mai szertartásainkról is egy-két szót. Mit teszünk ma Krisztus pompás bemenetelének emlékezetére? Ágakat szentelünk, s ezen szentelt ágakkal processiót járunk. A mi a szentelést illeti, tudnotok kell KK! hogy az nem egyéb, hanem imádság, ekképen könyörögtet tudniillik ma minket az anyaszentegyház: szenteld meg Uram ezen pálma- és olajágakat, melyeket szolgálid nevednek tiszteletére ájtatosan elfogadnak, hogy a mely helyre bevitetnek, áldásodat elvegyék azon helynek lakosai, és minden inség elüzetetvén, jobb kezed oltalmazza azokat, kiket Jézus Krisztus megváltott. Ehezképest nem tartjuk mi azt, hogy a szentelés által valami belső, mivoltos változás essék az ágakban, vagy egyéb szentelt tárgyokban; azoknak maradnak a szentelés után is, a mik azelőtt voltak; mindazonáltal becsületben tartjuk azokat, mivel Krisztus emlékezetére vétettek elé, és a külső isteni tiszteletben előfordultak, valamint p. o. a poharat, melyből valami fejedelem ivott, különös becsben szokás tartani azon fejedelemnek emlékezetére, noha magában olyan pohár az, mint a többi. Azt sem tartjuk mi, hogy a szentelt ágak oltalmazhatnak minket, nem, az Isten az, kitől oltalmat kérünk; mindazonáltal házainkba visszük a szentelt ágakat részszerént, hogy tovább is emlékeztessünk általok a Jeruzsálembe pompásan bement Krisztusra; részszerént, hogy azokat látván, megújítsuk magunkban az anyaszentegyháznak reájok mondott könyörgését, és testi lelki oltalmat kérjünk az Ur-tól. Mit mondjak azokról, kik égi háborukor szentelt ágakat szoktak gyújtani? Némely hiveknek különös szokásuk ez, nem az anyaszentegyházé. Ha azt hiszik ők, hogy az ágak füstje mentheti őket a mennykötől, vagy jégesőtől, hibáznak kétségkívül, de úgy reménylem én, hogy az anyaszentegyháznak az ágakra mondott imádságában biznak ők, nem magában az ágak füstében, és hogy az egyházi könyörgéshez

a magokét is hozzá teszik ők, és ekképen fohászknak sz. Dáviddal: igazíttassék Uram! az én könyörgésem, mint a felmenő füst a te szined elejébe. Ily reménységgel levén, nem kárhoztatom én ugyan az ágaknak égetését, noha még egyszer mondom, hogy ez az anyaszentegyháznak sem rendelése, sem szokása.

Mi már mai processiónkat illeti, nem gondoljuk mi, hogy valami szent, valami üdvösséges dolgot cselekszünk az által, hogy kikerülünk a templomból, és lábainkat elébb-elébb telegetjük, hanem követjük néminémüképen a Krisztus elejébe kiment seregnek ájtatosságát, és külső szertartásunkkal belső szent érzésekre buzdítjuk magunkat az anyaszentegyháznak ezen mai könyörgése szerint: Adjad Ur Isten! hogy mit néped tiszteletedre a mai napon testiképen cselekszik, azt lelkiképen a legbuzgóbb ájtatossággal teljesítse. Teljesítsük tehát lelkiképen KK! a mit ma a Krisztus elejébe kiment sokaság testiképen cselekedék. A sereg leteríté ruháit az utra Üdvözítőnk előtt: vetkezzük le mi régi gonosz szokásainkat, vessük le Krisztus lábai alá megrögzött bűneinket. A sereg pálmaágakkal mene Krisztus elejébe, mintha tudta volna, hogy ez a győzelem jele illeti azt, ki a poklot és halált meg vala győzendő: győzzük meg mi heves indulatinkat, hajt-suk a lélek szolgálatja alá visszarugóldozó testünket; kedvesebb pálma leszen ez lelkünk királya előtt, mint a természetes pálmaág, mely azon kívül sem terem ezen mérsékelt tartományban. Tovább olajágakkal sem tisztelhetjük itt Üdvözítőnk, mint a mai sereg, de tisztelhetjük a lelki előmenetelnek kövérségével, a jócselekedeteknek előtte sokkal kedvesebb gyümölcsével. Végre a zsidók serege h o z a n n á t énekle a Dávid fiának: énekeljük mi is az Urnak dicséretét, de a mit nyelvünk mond, érezze szivünk is, és a mely száj most az Istent dicsőíti, az ne nyiljék ki majd ismét káromkodásra, szitokra, rágalmazásra. Ime KK! megtanulhatátok,

miért tartá Urunk pompás bemenetelét Jeruzsálembe, hogy fogadá Őt a sokaság, miért szentelünk ma ágakat, hogy kell tartanunk lelki sz. érzésekkel a processiót. Nem is tartóztatlak tovább, elbocsátlak az Atyának, Fiunak és Sz.-Léleknek nevében. Amen.

Husvét Vasárnapján.

Evangelium sz. Márk 16, 1—7.

Nem ok nélkül neveztetik Jézus Krisztus életének és tanításának leírása evangeliumnak, azaz örömhirdetésnek KK! mert általa töröltetik el a pogány vakság, és világosság jöve a világra, általa terjede el a józan erkölcsösségnek krisztálytisztá tudománya, általa vettetik meg talpköve örök üdvösségünknek. De ha örömhirdetés általában az egész evangelium, bizonyára különösen és főképen örömhirdetés annak azon része, melyet most felolvastatni hallátok; mert hirdeti az érettünk megölettetett Jézusnak feltámadását, és ez által reménységet nyújt nekünk is ama boldog feltámadásra. Vegyük fel tehát azt czikkenkint KK! és izleljük meg annak szívet és elmét tápláló értelmét, ez legyen mai lelki vigasztalásunk és oktatásunk. Legyetek csendességgel!

Mária Magdolna, és Mária a Jakab anyja, és Szalome keneteket vásárlának, hogy elmenvén, megkennék Jézust. Szokás volt tudniillik a zsidóknál, jóillatu drága kenetekkel megkenni a holt testeket: ezt a végső szolgálatot akarák megadni Jézusnak azon ajtatos asszonyok, kik neki sokakban szolgálatjára voltak életében is; nem gondolnak ők azzal, hogy gyalázattal kivégezte, sőt még koporsójában is őrizteti Őt a világ, bátor szívvél utolsó tiszteletet akarnak ők adni annak, ki őket az üdvösség útjára tanítgatta. Ha mi ma ezen szent asszonyok bőkezűségét kívánjuk követni KK! építhetjük az Isten tem-

plomát, ékesíthetjük Krisztus oltárát, emelhetjük a religiónak külső fényességét: de ime, eleven templomai is vannak az Istennek szükölködő állapotban, Krisztusnak némely hiv tagjai fáznak és éheznek közöttünk; gyámolítsuk ezeket jó tanácssal, tanítással, költséggel, pártfogással, és drága kenetet vittünk Krisztusnak, ki így szól: valamit az enyéim közül egynek cselekedtetek, nekem cselekedtetek. ¹⁾

És igen korán reggel a szombat első napján a koporsóhoz menének már napfelkelve. Hogy férhet egybe ez a kettő: jó reggel, és mégis már a nap feljötte után? igen, jó reggel volt, mikor elindultak, a nap feljött volt, mikor oda érkeztek. Tovább, hogyan mondatik: a szombat első napján, holott nálunk a szombat csak egy nap? Ez a szó szombat, hol az ünnepnapot jegyezte a zsidóknál, hol az egész hetet; annyit teszen tehát: a szombat első napján, mint a hétnek első napján, azaz nevezésünk szerint vasárnap. Úgyde már pénteken estve koporsóban feküdt Urunk, hogy jönnek ily késsön a sz. asszonyok Öt megkenni, vasárnap reggel? azért, mert oly nagy ünnep vala ez a szombat a zsidóknál, hogy azon semmi nevezetést nem volt szabad dolgozni, mely szerint inkább akarák halasztani ájtatos föltételöket, mintsem áthágni a törvényt. Nem is igaz ájtatosság az KK! mely elhagyja azt, mi kötelesség, és azt üzi, mi nem kötelesség, p. o. mely bőven adakozik szánakodásból, kiknek nem tartoznék, és elvonja cseléde bérét, nem fizeti adósságát; vagy mely órákat tölt a templomban, és elmulasztja odahaza házastársához, gyermekeihez, házi népéhez való tartozásait; vagy mely buzgólkodik a más szemében levő szálka ellen, és nem látja a magáéban a gerendát. Az igaz ájtatosság pontos KK! rendet tart a parancsolt és csak javasolt dolgok közt, ren-

¹⁾ Sz. Máté 25.

det a vallásnak belső, mivoltos törvénye, és annak csak külső szertartásai közt, rendet még a nagyobb és kisebb kötelességek közt is, rendet mindenben sz. Pálnak szava szerint: **mindenek rendben legyenek.** ¹⁾)

Közeledvén a temető-helyhez a sz. asszonyok, mondák egymásnak: ki hengeríti el nekünk a követ a koporsó ajtajáról? ekkor juta eszökbe, hogy nem csak őrzőket kértek a zsidók a koporsóhoz, hanem egy iszonyatos nagy követ is hengerítettek ajtajához, és nem csak oda hengerítették, hanem meg is pecsételték azt. Az okosság azt hozza magával KK! hogy akár világi, akár lelki igyekezeteinkben előrelátók legyünk, és irányzatunknak minden lehető akadályait, veszedelmeit, utait és végét jól számba vegyük; mert nem minden vaktábabavaló kezdetünk lesz en oly szerencsés, mint a sz. asszonyok járása, kik arra tekintvén, láták, hogy a kő el van hengerítve. Tudniillik elhárítja többnyire az Isten az akadályokat azok elől, kik érette eleven hittel és munkálkodó szeretettel fáradoznak. Ki hengeríti el a követ az én szívemről? így fohászodik gyakran magában némely régi és még a sz. gyónásban is eltitkolt vétek alatt nyögő lélek; ne essél kétségbe eltévelyedett juhocska! végy bátorságot hamis szemérmességed meggyőzésére, fedezd föl sebeidet a lelki orvosnak, élj szorgalmatosan a tőle rendelendő eszközökkel, és örömmel fogod érezni szivednek megkönnyebbülését. Ki hengeríti el rólam a követ? így gondolkodik egy szokásos bűnös, ki már sokszor fel akart kelni és mindenkor visszaesett, már természetté vált vétkébe. Igen nagy, valósággal, a rajtad fekvő kő, nyomorult lélek! de elhengeríti azt is az Úr, ha markosabban fogsz jobbulásodhoz, mint eddig; ha kerülöd vétkednek tárgyát és helyét, ha szokásos bűnőddel ellenkező jóságokban gyakorlod magadat, és jó szokással törekedel elein-

¹⁾ Kor. I. 14, 40.

tén ugyan gyengíteni, végre egészen el is rontani magadban a rossz szokást. Ki háritja el nekünk a követ? így szólott már sok kísértetben levő, sok árva, özvegy, sok bú-bánatba merült, sok szorongattatott lélek, de megtették magok részéről, a mit megtehettek, buzgón kérték Istentől, mit meg nem tehettek, és örvendezve látták, hogy el van a kő hengerítve. Úgy van, úgy forgatja az emberek ügyeit a Magasságbeli; fenakad sok helytelen világi irányozás, noha legkönynyebbnek látszék, ellenben elháromlanak az istenes szent föltétel elől az olyan kövek is, melyek megmozdíthatlanoknak tetszettek.

El levén tehát hengerítve a kő, bemenének az asszonyok a koporsóba, mely pincze módjára egy kösziklába vala beásva, és mit látának ottan? látának egy ifjat ülni jobb kéz felől, felöltözve fehér hosszú ruhába. Csupa lelkek tudniillik, azért testi szemekkel láthatatlanok is az angyalok; innen midőn az emberekhez küldettek, emberi formát és közönségesen ifju ábrázatot szoktak magokra venni; hogy pedig ez a mai angyal fehér ruhában jelent meg, példázta mind az örömnépet, mind az ártatlanságot. De azt vetik itt a hitben piszkolódók, hogy ellenkeznek egymással az evangelium irói, mert egyik kün a kőre ülteti az angyalt, másik ben a koporsóban; némely egy angyalról beszél, más kettőről. Észre kell tehát vennünk KK! hogy többször futkostak a koporsóhoz az asszonyok örömben és rémültömben, csak Magdolna már egyedül ment oda, már a többi Máriákkal. Így a tanítványok is többször szaladtak oda, hallván az asszonyoktól a dolgot, és sz. Péter hol egyedül ment, hol sz. Jánossal. Eszerént külön időpontokban történtek az angyaloknak is különféle megjelenései. Helyes tehát ama régi latin szabály: *distribue tempora, et concordabit scriptura*, különböztesd meg az időket, és nem találod magokkal ellenkezőknek a sz. könyveket.

Elrémülének a sz. asszonyok, látván az angyalt, ki mondá nekik: ne féljete! a megfeszített názáreti Jézust keresitek; feltámadott, nincs itt, ime a hely, a hová tették Őt. Micsoda szózat! mily örvendetes hír vala ez azoknak az újatos lelkeknek, kik csak tegnapelőtt könybeborult szemeikkel nézik vala szeretett Jézusuknak a kereszten függését és kínos halálát! Feltámadott, úgymond az angyal, nem feltámasztatott; több különbség van tudniillik Krisztus és azok közt, kik előtte halottaikból fölelevenítetttek; mert mások meghalván és magokkal épen tehetetlenekké levén, idegen hatalom, isteni tehetség által jöttek vissza az életre: Krisztus maga erejéből támadott fel, hatalmában levén letenni életét és azt megint fölvenni; ez egyik különbség. Mások oly testben támadtak fel, a milyenben éltek azelőtt: Krisztus pedig megdicsőült testben, azaz fénylő, oly serény mint a gondolat, szenvedni nem tudó, és elromolhatatlan testben; ez a másik különbség. Végre, mások feltámadásuk után ismét meghaltak: Krisztus pedig egyszer feltámadván halottaiból, már többé meg nem hal, a halál tovább nem uralkodik rajta, ¹⁾ ez a harmadik különbség. Ily különös, ily hasonlíthatlan levén az Ūrnak feltámadása, csoda-e már, hogy úgy nézzük azt, mint minden csodák közt, melyek világ kezdetétől fogva történtek, a legfelségsőbb csodát? Úgy nézte maga Ūdvözítőnk is, és ezt tette a maga tanításának bizonyosságaul, ezt ígérte, midőn a zsidók jeleket kivántak tőle. Teljesítette ígérteét, befejezte ezen legfőbb csodával minden egyéb csodáit, megbizonyította Istentől való küldetését, mozdíthatlan talpkövet vetett a keresztény religió valóságának.

Menjete! el, így szóla tovább az angyal az asszonyokhoz, menjete! el, és mondjátok meg. Enyeleg-

¹⁾ Róm. 6, 9.

nek, kik azt vitatják, hogy azért bizaték itt asszonyokra Krisztus feltámadásának hirdetése, mivel ők legalkalmasabbak a hireknék elterjesztésére; mintha bizony nem azokra kellett volna elsöbben bizni, kik legelőbb mentek a koporsóhoz. De hagyjuk el ezt, méltóbb a megfeddésre némely hitetlennek vakmerő tudatlansága, ki még kétségbe is meri hozni Urunknak feltámadását, mivel azt, úgymond, csak holmi könnyenhivő asszonyok hirdették; mert hirdették azt és vérökkel is megpecsételték a tanítványok, kik Krisztussal feltámadása után gyakran társalkodtak, és mi ok lehetett volna, mi nyereségök a hazugságból? talán az üldözés, a veretetés, a fogság, a vasilincsek, a kínos halál? Hirdették a koporsó őrzői, midőn azt beszélték Jeruzsálemben, hogy ők elaludván, ellopták a holt testet a tanítványok; mert ki büntette meg őket az őrállásban való elaluvásért? ki büntette meg az apostolokat a pecsét feltöréseért és a tolvajságért? Emellett honnan tudták az őrzők a lopást, ha aludtak? avagy miért engedték meg, ha ébren voltak? Nem egyebet cselekedtek tehát ők, midőn pénzért ezen nevetséges hirt költötték, hanem más szókkal Krisztus feltámadását hirdették. Hirdette ezt maga Krisztusnak volt ellensége is sz. Pál, és nem egyéb miatt vált apostollá az üldözöböl, hanem mivel megjelent neki a megdicsőült Jézus. Hirdette ezt annyi ezer vértanu, kik méltónak tartották inkább meghalni, mintsem ily nyilvánvaló igazságnak hitelt nem adni. Hirdették ezt egy szóval attól fogva minden századok, hirdeti ma is a pogányságból csodálatosan megtért világ. Kell-e több, kell-e nyilvánosabb bizonyosság a józan elmének meggyőzésére? Ki ily tanuk mellett kételkedik, kételkedhetik arról is, volt-e valaha Trója, Babilon, volt-e Kártágó.

Menjetek és mondjátok meg, de kinek? Tanítványinak és Péternek, így szól az angyal. Krisztus tanítványa vala Péter is, ha tehát megüzeni az örvenvendetes hirt a tanítványoknak közönségesen, miért veti utá-

na: és Péternek különösen? Megkülönböztette volt őt életében Üdvözítőnk, midőn anyaszentegyháza talpkövének nevezte; elsőnek is tette őt feltámadása után, midőn nem csak a bárányok, hanem a juhok legeltetését is reábizta, ezért közölteté vele itt is különösen az örömnök üzenetét. De mégis miért Péternek, ki háromszor tagadta vala meg Őt? Megtagadta igenis, de bűnét keservesen meg is siratta; vigasztalást küldte tehát Urunk töredelmes és bánatos szívének, és ez által reménységet, bátorságot, megnyugovást nyujtott minden igazán megtérő bűnösnek; megmutatá tudniillik az első apostolnak esete, hogy senkinek sem kell maga erejében bízakodni; de megmutatá ugyan az első apostolnak fölkelése is, hogy senkinek sem kell a bocsánatról kétségbeesni.

Menjetekek el, mondjátok meg tanítványinak, és Péternek. De mit? Hogy megelőz titeket Galileában, ott meglátjátok Őt, a mint megmondotta volt nektek. Úgy van KK! kik a megfeszített Jézust keresik, előttök megy azoknak a feltámadott Jézus, azaz: kik a sanyaru penitencia s a békeségstürés által részt vesznek szenvedéseiben, azok az ő dicsőségében részesülnek. Megelőzött, megelőzött minket is Krisztus, nem Galileában, hanem a feltámadásnak dicsőségében, a boldog halhatatlanságban, sz. Atyjának jobbján a mennyei örömben; maga után vár minket, örökös társaivá kíván tenni minket, hogy a hol a fő, ott legyenek a tagok is, a hol az Ur, ott a szolgálak is; de miképen? Úgy KH! ha teljesítjük tanítását és példáját magunk viseletében; úgy, ha követjük állhatatosságát a szenvedésben és halálban; úgy, ha már mostan ábrázoljuk testi feltámadását lelki feltámadásunkban. Ő halva levén, magát megeleveníté: illik-e nekünk tovább is meghalva lennünk a bűnben, és semmi mozgását, semmi jeleit nem adnunk az erkölcsös életnek? Ő felkelvén, kijöve a koporsóból: meddig leszünk mi olyanok, mint a festett koporsók, kívül ékesek, belől telvék undoksággal? Ő lehányá magáról

és a koporsóban hagyá a halálnak külső jeleit is, a takaró lepedőket: vajjon igazán megtért-e lelki halálából az a bűnös, ki annak jeleit ma is hordozza, ma is járja előbbeni helyeit, ma is úgy beszél, úgy fitogtatja magát, úgy társalkodik, mint azelőtt? Egy szóval, Ő egyszer feltámadván, már többször meg nem hal; kerüljük, kerüljük mi is ezután a lelki meghalást KK! kezdjünk új életet e földön Krisztussal, hogy vele együtt valaha feltámadhassunk az örök életre. Amen.

Husvét után I. Vasárnapra.

Evangelium sz. János 20, 19—31.

A sokszori megjelenések közül, melyekkel vigasztalá és tanítá kedves apostolait mennybemenetele előtt a halottai-ból feltámadott Jézus, kettőt hoz elő a most fölolvastott evangelium KK! az egyik, a s z o m b a t n a k e l s ő n a p j á n, azaz husvét napján estve, a másik n y o l c z n a p u t á n történt. Az egyikken együtt valának a tanítványok Tamáson kívül, a másikon velök vala Tamás is. Mind a két izben Jeruzsálemben a zsidók félelme miatt egy szobába zárkozva valának az apostolok, és mind a két izben a j t ó b e t é v e jelenék meg közöttök Krisztus; ez tudniillik egyik tulajdonsága a megdicsőült testnek, hogy áthat minden akadályon, és mint a gondolat, bemehet a legzárosabb rejtekbe is. De lássuk KK! mire tanít minket a mennyei Mester mai kettős megjelenésével.

Elj ö v e J é z u s, úgymond az evangelium, megáll a k ö z é p e n, és m o n d á n e k i k: b é k e n e k t e k. Békeséget hirdetett Ő már születésekor az angyal által, békeséggel köszönté tanítványit föltámadása után, békeség-hagyással búcsúzóik is el tőlök, midőn mennybe fölmene; nincs is nagyobb jó, nincs drágább kincs a békeségnél, azon állapotnál tudniillik, melyben az ember barátságban van Isten-

nel, nyugodt lelkiismerettel, önnönmagával, és kívülről is egyes-ségben, csendességben él embertársaival. A hatalom, a méltóság, a gazdagság fényessé teheti az embert, boldoggá nem teheti; ellenben a békeség, a nyugodt szív, a háborgás nélküli rendes élet örömmel és megelégedéssel tölti be az alacsony kunyhót is. Úgyde KH! mihelyt így szóla Jézus a tanítványokhoz: béke nektek, azonnal megmutatá nekik kezeit és oldalát, szemlélteté velök a sebhe-lyeket; vajjon nem azt teszi-e ez, hogy némelykor keserves áldozatokat kell tennünk a békeségért, és sebek, szenvedé-sek nélkül nem tarthatjuk fel azt, valamint rózsza sem te-rem tövis nélkül? Helye van itt is némi-némi értelemben ama mondásnak: *si vis pacem, para bellum*, hadat készíts, ha békeséget akarsz. De ki ellen a hadat? Önnön-magad ellen oh keresztény! törd meg nyakasságodat, győzd meg a mennyei végzések ellen rugódozó önszeretetedet, alá-zódjál meg a Magasságbelinek karja alatt, ha békeséget akarsz az Istennel. Tartsd zabolán indulatodat, állj ellene vétkes ki-vánságidnak, térj meg bűnös utaidról, ha le kívánod csilla-pítani a kis birónak furdalását, és békeséget akarsz önnön-magaddal. Fogd meg a szádat, becsüld elüljáróidat, kiméld a kisebbeket, add meg kinekkinek az övét, tanuld eltűrni mástól, mit mások is eltűrnek tőled, ha békeséget akarsz felebarátoddal.

A beköszöntés, a békeség kívánása után teljes hatal-mat ada Urunk tanítványinak a lelki dolgokban, ekképen szólván: a mint elküldött engem az Atya, én is elküldlek titeket. Nincs tudniillik senkinek a lelki dolgokban hatalma, ha nincs az Istentől küldetése, de el-küldé az Isten Krisztust, Krisztus az apostolokat, az aposto-lok az utánok következő lelkipásztorokat, és így magától az Istentől ered hatalmuk az egyházi elüljáróknak; csoda-e már, hogy ma is hol egy, hol más rendeléseket tesznek a főpász-torok az anyaszentegyházban? csoda-e, hogy így szóla Üd-

vözítők: a ki nem hallgatja az anyaszentegyházat, olyba tartsd, mint a pogányt? De mennyei segítség, Sz.-Lélek sugalása kivántatik a lelki hatalomnak épületes gyakorlására, azért tanítványira lehele Üdvözítők, és mondá nekik: vegyétek a Sz.-Lelket. Mit vélték KK! Krisztus szájának lehelete, vagyis a testi pára, ez-e a Sz.-Lélek? Távol legyen tőlünk ekkora értetlenség; a látható jel alatt láthatatlan malasztot ada itt az apostoloknak Üdvözítők; reájok lehelett pedig, valamint kezdetben lelket lehelett vala az agyagból formált emberi testbe a Teremtő, hogy ebből annál világosabban átértenék, hogy a mi a lélek a testnek, az a Sz.-Lélek a mi lelkünknek; a test él a lélek által, lelkünk hasonlóképen elevenítetik a Sz.-Lélek által; a test meghalt lélek nélkül, meghalt lelkünk is, nem mozdul a jóra, nem munkálja az üdvösséget a Sz.-Lélek kegyelme nélkül. Lám mily szükség tehát őrizkednünk a bűntől, mely megöli lelkünket, kiüzvén abból a Sz.-Lelket! Lám mily szükséges saját erőnkben nem bizni, hanem a mennyei segítségért buzgón esedezni!

A Krisztusról az apostolokra, s ezekről az egyházi elöljárókra szállott lelki hatalomnak több ágai vannak; őket illeti p. o. a sz. irás értelmének meghatározása, a hit dolgainak elvégzése, a szertartásoknak rendelése, vagy a környülállások szerénti változtatása s a t., nevezetesen pedig a bűnöknek megbocsátása, mely iránt így szóla Üdvözítők: vegyétek a Sz.-Lelket; kiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik; és kiknek megtartjátok, megvannak tartva. Ime hol a talpköve a megtérés szentségének, s a sz. gyónás kötelességének! mert vélték-e KK! hogy oly hatalmat adott legyen Krisztus a lelkipásztoroknak, hogy vaktába oldozzák fel ennek vétkeiket, ha annál irtóztatóbbak is, amannak pedig tartsák meg, ha sokkal kisebbek is? nem, kinek kinek lelki állapotjához illik szabni a feloldozást vagy a megtartást.

Hogyan tudhatja pedig a Krisztus személyét viselő lelki-anya valakinek lelki állapotját, ha ez neki szívének sebeit föl nem fedezi, bűneit meg nem vallja? Midőn tehát hatalmat ada Urunk az egyházi elöljáróknak a bűnök megbocsátására vagy megtartására, kötelezett akkor egyszersmind minket ugyan a bűnöknek megvallására.

A mely szavairól Krisztusnak eddig elmélkedénk, nem vala azokon jelen Tamás, egy a tizenkettő közül, a ki kettősnek hivattatik: lássuk már mik történtek az ő jelenlétében. Mondának neki a többi tanítványok: láttuk az Urat. Ő pedig mondá nekik: ha csak nem látom kezein a szegek lyukait, s nem bocsátom újjam a szegek helyébe, kezemet pedig az ő oldalába, nem hiszem. Mekkora vakmerőség! tizen erősítik, hogy látták Krisztust, és ő nem hiszi; Krisztus maga megmondotta volt, hogy feltámad, és ő Mestere szavára sem hiszi, sőt ha szemével meglátja, még úgy sem hiszi, nem hiszi mindaddig, míg kezeivel is sebeit meg nem tapogatja. Oh hitetlen apostol, mily sokan vannak ma követőid! mily sokan nem hiszik Krisztus csodáit és feltámadását, mivel szemökkel nem látják, noha oly tanuk bizonyítják, kiknek hitebevehetőségöket ők nem tagadhatják! Mily sokan hozzák kétségbe Krisztusnak a kenyér színében való jelenlétét, mivel sebhelyeit nem tapogatják! mintha érzékeink csallhatatlanabb kezesei volnának a valóságnak, mintsem maga az örök Igazság beszéde, vagy mintha az ember törvényt szabhatna az Istennek, hogy e vagy ama föltétel alatt hiszen, másképen nem. Járjunk a közép utón KK! hiba ok és józan bírálás nélkül, egy szóra mindent elhinni, de veszedelmesebb hiba az eléggé megbizonyított valóságokat némely gyimgyom ellenvetések miatt el nem hinni. — Ugyancsak ha vétkes volt egyfelől sz. Tamás hitetlensége, ismerjük meg másfelől az isteni bölcseséget, mely azt megengedte; hitünknek erősödésére szolgál az,

valamint a sz. Péter esete a magunkra való vigyázásnak gerjesztésére; mert ha egykönnyen elhiszik vala Urunk föl-támadását az apostolok, méltán az ötlődhetnek elménkbe: vajjon megvizsgálták-e jól a dolgot? De midőn halljuk, hogy ők a koporsótól jött asszonyok beszédét eleintén balgatagságnak vélték; midőn olvassuk, hogy egyik közülük még kezét is Urunk oldalába akará bocsátani, másképen nem hitte: ekkor már nem kételkedhetünk okosan, hogy szoros próbakőre tették a dolgot, mielőtt annak hitelt adtak; eszerént hitünket támogatja sz. Tamás hitelensége; és midőn ő Krisztusnak sebeit illette, akkor szívünkről a kételkedés sebeit elvette; ennyire tud a roszból is jót kihozni a bölcs Isten.

Nem hagyá tudniillik Tamást az ő hitelenségében a kegyes Üdvözítő, eljőve megint nyolczad napra tanítványihoz, midőn emez is velök vala, és miután békeséggel köszöntötte őket, mondá Tamásnak: ereszd ide be újjadat, s lásd kezeimet, nyújtsd ide kezedet, és bocsásd oldalamba, s ne légy hitetlen, hanem hívő. Az itten a kérdés KK! miért nem jelenik meg Krisztus a mai hitetleneknek, a mint magát még tapogattatni is engedné Tamástól, és lováról is leveré az Őt üldöző Sault? könnyü erre a felelet; azért elsőbben, mert Ő az Ur, azt cselekszi, a mi jó az ő szemeiben, és senki vakmerősége nem szabhat törvényt mindenható bölcseségének; irgalmas Ő, ha ezt a hitelent rendkívülvaló módon is megvilágosítja; igazságos Ő, ha amazt a maga szántszándékos lelki vakságából erőszakosan ki nem huzza. Azért tovább, mert az apostolokat meg kelle a hitben erősíteni egészen a nyilvánvalóságig, mivel ők valának az anyaszentegyháznak talpkövei, általok kellett az üdvösség tudományának kihirdettetni; de miután bevette a világ Krisztus evangeliumát; miután azok az indokok, melyek az apostolokat arra birták, hogy higgyenek, minket is okosan meggyőzhetnek; szóval miután rendszerént több mint elég bizonyosságai vannak Krisztus isteni küldetésének;

nem vakmerőség-e még rendkívüli jeleket is kívánni? Nem balgatagság-e csak meg is gondolni, hogy az Isten századról századra, most egy, majd más városban csodát tegyen ma ez, holnap ama hitetlennek megtérítésére? Azért végtére, mert az apostolok, ha hitetlenkedtek, gondolatlanságból esett, nem kevélységből, a mellett ártatlan szívvvel birtak, és kívánták, hogy igaz legyen Krisztus feltámadása akkor is, mikor azt nem hitték. Te pedig oh mai hitetlen! nem a fellelt élet miatt vetemedtél-e el a hittől? nem ohajtod-e, hogy mese legyen az evangelium akkor is, midőn abban akaratom ellen kételkedel? Öröm helyett nem okozna-e nálad rémülést és kétségbeesést Krisztus megjelenése? Kövesd, kövesd Krisztus szent életét, és nem fogod megvetni csodáit; élj úgy, hogy ne kellessék irtóznod az örökkévalóságtól, az ítéllettől, a feltámadástól, és azonnal hihetőnek fog előtted látszani az Üdvözítő feltámadása.

Mit tett sz. Tamás, látván a feltámadott Üdvözítőt? az ő csodálkozását, örömét, hitetlenkedésért való szégyenét képzelné talán lehet, leírni nem lehet; rövid de sokat jelentő felelete Jézushoz csak ez vala: én Uram! én Istenem! Hallod-e keresztény? az apostol Istennek mondja Krisztust, távollegyen hát tőled, hogy jobban akarjad érteni a dolgot, és tagadjad az ő istenségét. — Vagy talán megdorgálá-e őt Urunk ezen feleleteért? Sőt inkább így szóla neki: mivel láttál engem Tamás, hittél; boldogok kik nem láttak, és hittek. A mit látunk, tudjuk azt, nem hiszszük, miért mondá tehát Urunk Tamásnak: mivel láttál, hittél? mert más volt az, a mit látott, más, a mit hitt, látta megdicsőült emberségét, és elhitte Istenségét. Ugyancsak érdemesebb hiténél a miénk, úgymint a kik sem emberségét, sem Istenségét nem látjuk, és mégis mind a kettőt hiszszük; innen tévé hozzá Üdvözítőnk: boldogok, kik nem láttak, és hittek. Tudniillik, a mint sz. Gergely pápa kifejezi, „elveszti a hit érdemét, ha tapasztalásnak kell

meggyőzni az elmét,“¹⁾ mert akkor érzékünknek hiszünk inkább, mint az Isten szavának, sőt nyilván látván a dolgot, nem is tehetjük, hogy ne higyjük: nincs tehát akkor érdem, mert nincs az elmének szabad akaratból származó meghódolása. Ne kívánjuk azért vizsgálni a Magasságbelinek titkait KK! sőt imádjuk a Sz.-Háromságnak, az Ige megtestesülésének, az oltári-szentségnek megfoghatatlanságát, a hitnek szolgálatja alá fogván elménket; ehhez az elménk meghódolásához, ehhez a kíváncsiságunk megtagadásához van kötve a hitnek érdeme: boldogok, kik nem láttak és hittek.

Sok egyéb jelet is cselekedett Jézus tanítványai előtt, úgymond végtére a mai evangélium, melyek nincsenek írva ezen könyvben. Miért nincsenek írva? talán azért, mert ha egyenkint leíratlak volna Krisztus cselekedetei, a világon sem fértek volna el a könyvek, a mint sz. János mondja? Nem betű szerint veendő, hanem csak általában temérdek sokaságot jelentők ezen igék, mint midőn arról, mit igen sokan tudnak, azt mondjuk, hogy tudja az egész világ. Ugyancsak azért sem jegyeztettek fel mind Urunknak jeles tettei, mert az lehetetlen lett volna; de azért sem, mert elégségesek oktatásunkra azok, melyek feljegyeztettek: ezek pedig megíratlak, hogy higyjétek, hogy Jézus Krisztus az Isten fia, és hogy hívén, életetek legyen az ő nevében. Avégre van tehát az írt evangélium, hogy higyjünk, avégre kell pedig hinnünk, hogy örök életünk legyen. Leszen is KK! ha megfelel cselekedetünk hitünknek, és Jézus Krisztust Isten fiának valljuk nem csak szájunkkal, hanem szentséges példájának követésével is; röviden, ha élő, ha a szeretettel munkálkodó hittel bírnunk. Legyünk tehát erősek a hitben, és ártatlanok az er-

¹⁾ Fides amittit meritum, cui ratio praebet experimentum.

kölcsben KK! eszerént már ez életben is reánk száll az a békeség, melyet ma Krisztus tanítványinak három versben kívána, ez élet után pedig örvendetesen meg fogjuk látni Üdvözítőnknek azon már dicsőséges sebhelyeit, melyeket ma sz. Tamás megkívánt tapogatni; éljünk most sz. törvényében, és örök életünk lesz valaha az ő nevében. Amen.

Husvét után II. Vasárnapra.

Evangelium sz. János 10, 11—16.

Honnan van KK! hogy nekünk nem illik magunk tetteivel kérkednünk, és Krisztus a mai evangeliumban mind önnönmagát dicséri, maga jó pásztorságát magasztalja? Onnan először, mert a mi jó tetteink ritkán mentek minden fogyatkozástól, és ha dicséretesek vagyunk is egyben, csonkulást szenved tökéletességünk más részben; ellenben az igazságnak oly napja Krisztus, kiből semmi homály nincsen; onnan tovább, mert a mi jóságunk nincs egészen mitőlünk, hanem a minket segítő Istentől, a Krisztusé pedig Ötöle van, mint minden jók kutfejétől; onnan végtére, mert mi csak avégre kérkednénk, hogy másoktól dicsértessünk, csodáltassunk, de midőn Krisztus a maga jóságát emlegeti, minket akar kegyelmeinek ismerésére, becslésére és keresésére vinni, a mi erkölcsi előmenetelünket irányozza, a mi javunkat kívánja. Avagy nem azért teszi-e ma előnkbe, hogy ő jó pásztor, hogy minket, mint juhokat méltóságunkra, kötelességünkre, és az ő legeltetése alatt elérhető boldogságunkra emlékeztessen? Hármasként tekintetben mondja pedig magát jó pásztornak: szeretetére, tudományára, szaporodásuk iránti szorgalmatosságára nézve; szeretetét jelenti, midőn mondja, hogy lelkét adja juhaiért; tudományát imez igékben: én ismerem az enyéimet; szaporodásukról gondoskodását, így szólván:

más juhaim is vannak, azokat is el kell hoznom. Figyelmezzetek KK! míg rendre fejtegetvén az evangelium szavait, előtökbe terjesztem jó pásztorunknak ezen három tulajdonságát.

I. Mondám, hogy előbbször is hozzánk való szeretetét jelenti Krisztus ezen szavaiban: én vagyok a jó pásztor, a jó pásztor lelkét adja juhaiért; mert lehetett-e nagyobb szeretet, mint érettünk meghalnia, még pedig oly gyalázatok, oly kinok közt meghalnia? Hogy annál világosabban megértesse velünk ezen szeretetét, egybeveti a bérest a pásztorral; a béres, úgymond, és ki nem pásztor, látván jőni a farkast, elhagyja a juhokat, a pásztor pedig védelmezi őket; a béres elfut, és a farkas elragadozza a juhokat, a pásztor pedig kész életét is veszélyeztetni érettök; nem méltán hasonlítja-e tehát magát Üdvözítőnk a pásztorhoz, miután mennyei tanításával védelmez a kárhozatos tévelygéstől, sőt vérontásának érdemével is kész kiragadni a pokolbeli farkas szájából? De ha nagy a különbség egy béres és egy pásztor közt, még nagyobb a közönséges pásztor és Krisztus között; a pásztor ha védelmezi juhait, feji is tejüket és nyirja gyapjokat: ellenben mi haszna Krisztusnak mibennünk? vajjon növekedik-e valamit boldogsága az által, ha mi jámbor, istenfélő keresztények vagyunk? effelett a pásztor, ha életét veszélyezteti, hogy a farkas meg ne ölje juhait, azért teszi, hogy maga ölhesse és ehesse meg őket: ellenben nem azért hal-e meg Krisztus, hogy örökre éljünk? ahelyett, hogy magát hizlalná velünk, nem adja-e sz. testét lelki eledelünkre már e földön? nem közli-e dicsőségét velünk mennyekben? Oh keresztény! ez a sz. oltár azon hely, melyen maig is naponkint megújítatik emlékezete ama véres áldozatnak melylyel magát éretted, a te jó pásztorod, a kereszten bemutatva; naponkint bemutatatik itten Ő maig is sz. Atyjának üdvösségünkért. Valahányszor tehát megjelenysz a sz.

misén, gondold meg, mennyire szerette lelkedet az Isten fia, mely kiméletlenül ontotta juhaiért véré a jó pásztor.

De mi lehet indoka ekkora szeretetének? a béres elfut, úgymond az evangelium, mert béres, és nem tartoznak hozzá a juhok, mi pedig Krisztushoz tartozunk, Krisztusé vagyunk. Mi okból Krisztusé? avagy nem Ő teremtet-e minket mint Isten? Mikor elvesztünk vala, nem Ő keresett-e fel, nem Ő váltott-e meg, mint Istenember? Oh szerencsés tartozás! övéi valánk, azért értünk meghalt; vajjon nem vagyunk most még szorosabban övéi, miután értünk meghalt? Ismerd meg méltóságodat keresztény! Krisztus pásztor, te az ő juha vagy, illik-e az ördög nyájába elegyedned? nem irtózol-e a világ rühöseivel társalkodni? Krisztus fő, te tagja vagy, elveszed-e tehát Krisztus tagját, hogy azt egy tisztátalan személy tagjává tegyed? Áh ne légy tenelkednek farkasa, ne öld meg magadban azt a juhocskát, melynek életeért kész volt meghalni a jó pásztor.

II. Másodszor bölcseségét és a juhokhoz való értését adja előnkbe Krisztus, így szólván: én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet. Ismer tehát minket Krisztus, lát Ő minket kívül belől, benéz szivünknek rejtekébe, és tudja, vajjon igaz juhok vagyunk-e, vagy farkasok juhbőr alatt; s mi következik ebből? Az KK! hogy ott is ártatlanok legyünk, a hol minket emberi szem nem lát, mert mindenütt lát az Isten. Ismer, mondám, minket Krisztus; tudva van előtte mindenik juhok épsége vagy nyavalyája, szomorú sorsa vagy jólléte; s mi következik ebből? Az KK! hogy benne bizzunk, hagyjuk reá ügyünket; ismeri Ő juhait, tehát tudja, mi hasznos, mi ártalmas üdvösségünknek; szereti is Ő juhait, tehát úgy vezérel minket, a mint jobbnak látja boldogulásunkra; ha majd betegeskedünk, majd megint kárt vallunk, ha most mástól üldöztetünk, most megint önnönmagunkban nagy kisérteteket szenvedünk, ha egyik közölünk hamar meghal, noha tehetős, a másik sokáig luzza inséges

életét: nem azért van ez, mintha nem ismerné juhait Krisztus, hanem azért, mert tudja, kinek melyik legelő jobb végső céljának elérésére.

Azonban nem elég a pásztornak ismerni a juhokat, viszont a juhoknak ismerni kell a pásztorát; azért így szól továbbá Üdvözítőnk: engemet is ismernek az enyéim, és pedig még egy felséges hasonlatossággal emeli is dicsét ezen viszonyos ismeretségnek: a mint engem ismer az Atya, úgymond, és én is ismerem az Atyát, szintúgy ismerem én az enyéimet, és az enyéim engem. Oh mennyire nemesíti az embert a keresztény válás! Oh mily szentséges egybeköttetés ez, hogy az a köze legyen a kereszténynek Krisztussal, mely van Krisztusnak az ő sz. Atyjával! De nem közönséges állapot, nem immel-ámmal való dolog Krisztust ismerni KH! A ki tudja tanításának velejét, ki szemei előtt hordozza példáját, ki feléri érzeményeit, és gondolkodása módját, röviden, ki úgy érez, úgy beszél, úgy cselekszik, mint Krisztus: az mondhatja el magáról, hogy ismeri Őt, és igaz juha neki. Ez így levén: vajjon Krisztusnak hiv juha-e azon keresztény, ki az evangélium, vagy más szent könyvek helyett, melyekből megismerhetné jó pásztorát, regényeket, képzelet-mérgező, erkölcsvesztegető könyveket olvas, és a lelki tanítások helyett a sikamos beszédeket, a trágár tréfákat hallgatja? Vajjon pásztorát ismerő juha-e azon keresztény, ki hogy nyugodalmasságban üzhesse feslettségét, csak azt akarja tudni Krisztusról, hogy világ megváltója, de arról emlékezni sem akar, hogy ez eleveneknek és holtaknak igaz ítélőbirája; csak Isten bárányát látja benne, ki elveszi a világ bűneit, és nem egyszer mind a Juda nemzetségéből való oroszlánt, ki egykor egyberontja, örök kinra kergeti megtérni nem akaró ellenségeit; egy szóval, ki csak azt vitatja, hogy eleget tett éretünk az Üdvözítő, és nem teszi hozzá, hogy elégtétele, noha véghetetlen magában, még sem üdvözít minket, mert nem

alkalmaztatik reánk igaz megtérésünk, megjobbulásunk nélkül? Ne, ne csaljuk meg minmagunkat KK! ha ismerni akarjuk a Krisztust, ne tudakozzunk iránta zabolátlan indulatainktól, ne kérdezősködjünk a világ izlésétől, ne tartsuk igaz képe nek azt, mit önszeretetünk egy nekünk hizelkedő ecsettel lefestett; hallgassuk az ő szavait, nézzük szentséges élete folytatását, fontoljuk meg ígéreteit és fenyegetéseit: ezekből ismerhetjük meg Őt, ezek teljesítése által lehetünk az övéi.

III. Végtére harmadszor juhainak szaporitása iránti szorgalmatosságáról szól Krisztus Urunk imez igéjében: más juhaim is vagynak, melyek nem ez akolból valók, azokat is ide kell vezetnem, és hallgatni fogják szavamat, és egy akolleszen és egy pásztor. Kik valának ezen külső, és midőn Urunk így beszélt, még akkor nem az ő aklából való juhok? A görögök, a rómaiak s a többi pogány nemzetek, melyeket Krisztus apostolai által a bálványozásból megtéríte, és a maga aklába egybegyűjte. Voltak tudniillik azelőtt is hol egy, hol más tartományban némely bölcs férfiak, kik a hamis isteneket nevétek, és az embereket, a mennyiben a magára hagyatott természeti okosságtól kitölt, józan gondolkodásra és erényre oktatták; de meddig terjedt tanításuk? egykét oskolára, egy csoport tanitványra, egynehány bölcsre; ellenben a sokaság követ, fát imád, és erkölcsi tudomány nélkül él vala Socrates, Plátó, Aristoteles, Pithagoras, Cicero idejében is; sőt volt egy Istentől küldött sz. férfiú is Mózes, ki a néppel is közlötte az egy Istennek tiszteletét, és az üdvösségnek utját; de kiket illetett törvénye? az egyetlenegy zsidó nemzetet, mialatt pogányságban fetrengenek vala minden más nemzetségek. Egyedül Krisztus vala az a jó pásztor, ki akkora aklot építe, mekkora a föld kereksége, és a keresztény hitnek egységében egybegyűjte abba minden nemzetséget.

Helyes, úgymond talán valaki, de ha oly üdvösséges

Krisztus hite, s az egész világra van szabva: miért pusztult ki az némely tartományokból, melyekben régen virágzott, mint Egyiptomból, Anatóliából, Szíriából? miért hirdettetett az oly későn Amerikában? miért fojtatott meg már bölcsőjében a China- és Japánbeliekénél? miért nem hallatott ez mai napig is még némely nemzeteknél? Ha Isten ajándéka, miért nem közöltetik mindenekkel? Értem, hová nézesz kérdéseddel barátom! oda úgy-e, hogy nincs Istentől a keresztény vallás, mivel nincs mindeneknél? De fölöttébb tágas ez a következtetés; mert nincs-e Istentől a józan okosság? és mégis hány nemzet nem vakoskodik a nélkül, mint a barmok? sőt még a pallérozott népeknél is mily kevésnél vagyon az kifejlődve? Továbbá épen helytelen is ez a következtetés, mert nem tudjuk ugyan, miért közölte Isten az evangéliumot némelyekkel hamarább, másokkal későbbre, másokkal maig sem: de tudjuk másfelől nyilvános okokból, hogy Istentől jött ez a jóltevő religió; már pedig helyes dolog-e valamely nyilván megbizonyított valóságot tagadni azért, mivel némely mellette való környülállás okát nem tudjuk? és — hogy az előbbeni hasonlatossággal éljek — helyes volna-e a józan okosságnak és a természet törvényének menynevei eredetét tagadni, mivel nem tudjuk, miért van az maig is csaknem eltemetve sok nemzeteknél? Végre háladatlan is ez a következtetés, mert ha egy atya a nála tudva levő okból valamit ajándékoz egyik fiának, és nem a másiknak, vajjon nem háladatlanul bánnék-e az egyik, ha tagadná, hogy az atyja ajándéka csak azért, mivel a másiktól megvonatott? Ne, ne menjünk ki tehát Krisztus aklából azért, hogy abba még minden népek be nem mentek; ne vessük meg az evangélium világosságát azért, hogy némely nemzetek maig is a pogányságnak sötétségében fetrengnek, sőt áldjuk Istennek irgalmasságát, ki megvizsgálhatatlan tanácsából elhagyott másokat, és minket érdemünkön kívül hívott sz. Fiának üdvözítő hitére; mert nem bánt így

minden nemzettel, és az ő ítéleteit ki nem nyilatkoztatta nekik. ¹⁾

Más hasonló kérdést is feszegethet itten némely nyughatatlan elme, tudniillik miért engedte az Isten, hogy meghasonljék a Krisztus nyája, és annyi eretnokségek, annyi szakadások származzanak a kereszténységben? Az a felelet erre is, a mi az előbbienekre, az, hogy nem tudjuk, de hogy is tudhatnók Istennek titkos tanácsait? Azt tudjuk mégis sz. Pál szavaiból, hogy szükséges szakadásoknak is lenni, hogy kitessenek az állhatatosak, ²⁾ a jók, a választottak; tudjuk azt is sz. Ágoston kifejezése szerint, hogy oly jó az Isten, hogy semmi rosztat meg nem engedne, ha egyszersmind oly bölcs is nem volna, hogy jót tudjon kihozni a roszból is; egy szóval tudjuk azt is, melyik eretnokség mikor szakadott el az anyaszentegyháztól, ők pedig nem mutathatják meg, mikor kezdődött a miénk egyébkor, hanem az apostolokon; mi tehát megmaradtunk Krisztus aklában, az ujtók távoztak el attól; ezt tudjuk, és mi kell több megnyugvásunkra, mi üdvösségünkre, ha erkölcsünk is Krisztus juhainhoz illő?

Utoljára hallszik még némelykor az a kérdés is: vajjon megtérnek-e valaha mind a pogányok, a zsidók, az eretnekek Krisztus aklába, és mikor? Sem azt, hogy meg lesz-e, sem azt, hogy mikor lesz meg? nem akarta tudtunkra adni az örök bölcsesség KK! miért vagyunk tehát kíváncsiak oly tárgyak iránt, melyeket soha sem tudhatunk, és a melyek, ha megtudnók is, semmit sem használnának nekünk? Azokat, azokat jelentette ki nekünk a jó pásztor, a mik jókká tehetnek minket ez életben, és boldogokká a jövendőben, hallgassuk tehát ezekben az ő szavát, teljesítsük akaratját, kövessük példáját, hogy a földi akolból általvigyen minket a mennyei seregek örömébe. Amen.

¹⁾ 149-ik Zsoltár.

²⁾ I. Kor. 1, 19.

Husvét után III. Vasárnapra.

Evangelium sz. János 16, 16—22.

Ha a mai evangéliumnak értelmét meg kívánjuk tanulni, mindenekelőtt azt kell megjegyeznünk KK! hogy az egy része ama hosszú, de egyszersmind fontos beszédnek, melyet Üdvözítőnk a végvacsora után tanítványihoz intézett; amaz érzékeny és szivreható beszédnek, melylyel oktatta is, vizsgáltatta is őket, végbúcsut is vett tőlök a halálához közelgető Jézus. Ezt előrebocsátván, lássuk már, mit jelentenek magokban, és minémü lelki épülést nyújtanak nekünk az elolvasott sz. igék.

Egy kevésbé, és már nem láttok engem, és ismét egy kevésbé, és megláttok engem; mert az Atyához megyek, úgymond Üdvözítőnk. Mi pedig ez az egy kevésbé? Sz. Ágoston értése szerint kevésnek mondatik mindazon idő, melyen folydogál a mulandó világ¹⁾, melynek végén megint eljövend Krisztus, és meglátják Őt nem csak azok, kik szerették, hanem azok is, kik megfeszítették, azok is, kik gonosz életökkel, a mennyiben rajtok áll, ma is megfeszítik. De miként mondhatja kevésnek annyi száz esztendő, melyek már attól fogva elfolytak, és talán még annyi ezeret, melyek világ végezteig hátra vannak? Az örökkévalósághoz hasonlítva mondotta KK! mert sok ezer esztendő, magában tekintve, de kevés, sőt semmi millió is az örökkévalósággal egybevetve, mint egy csepp víz a nagy tengerhez képest, úgyannyira, hogy ha valaki tudná is, hogy még millió esztendő van világ végeig, és ő megéri azt, mégis esztelenség volna tőle, testiképen élni, és lelkének örö-

¹⁾ Modicum est hoc totum spatium, quo praesens pervolat saeculum. Tract. 101. in Joan.

kös sorsát elfelejteni; mert csakugyan elmulik a leghosszabb idő is valahára, az örökkévalóságnak pedig soha vége nem leszen. Hátha már a mi szokott életünket kezdjük vetegetni, nem mondhatjuk-e ezt még igazabban egy kevésnek? avagy nem elmondhatja-e minden atya az ő gyermekeinek, sőt minden ember az ő embertársainak: még egy kevés-sé, és már nem láttok engem, mert ma-holnap meghalok; de ismét egy kevésbé, és megint meglátok engem, mert ti is majd utánam jötök? Oh mily balgatag, ki úgy él, mintha soha meg nem kellene halni! Oh mily gondatlan, ki sok esztendőket ígér magának, holott bizonyos nem lehet a holnapi napról! Nem hosszú idő az, melynek valaha vége leszen, annál is inkább nem az, a melyről tudjuk, hogy hatvan, hetven esztendő alatt vége leszen, még annál is inkább nem az, melyről azt sem tudjuk bizonyosan, vajjon ma nem leszen-e vége. — Azonban, ha az említett igéknek idejét és környülállásait tekintjük KK! úgy tetszik, hogy az ő halálát és feltámadását jegyezte azokkal Krisztus Urunk; kevés vala tudniillik azon idő, melyen még láthaták Őt tanítványai, mert más nap, úgymint pénteken, meghalt; kevés idő vala az is, mely után megint meglátták Őt, mert vasárnap késő estvén feltámadva megjelent nekik; szintúgy kevés vala az is, melyen feltámadása után testi szemekkel láthatták Őt, mert negyven nap mulva fölment az Atyához. Így változott az öröm bánattal, az aggodás meglegedéssel az ő szívökben; így változik előttünk ez a csodálatos természet, változik szüntelen a világ, változunk minmagunk; tarthatlanok édességei, tarthatlanok keserőségei is ez életnek, tarthatlan maga az élet is; boldog, ki a szerencse és szerencsétlenség, az ifjuság és vénység, az egészség és betegség változásai közt változhatatlanul megmarad a tiszta erkölcsben! boldog, ki úgy éli által a világnak változandóságát, hogy eljuthat örökös hazájának amaz állandó örömére!

De ha halálát és feltámadását jegyezte a már megfej-

tett igékben Krisztus Urunk, hogyan esett, hogy nem érték azokat a tanítványok, kik előtt már több izben és világosan megjövendölte vala kinos halálát? Hogyan esett, hogy a végvacsorán szentséget rendel halálának emlékezetére Üdvözítőnk, előre megmondja, hogy Őt majd egyik tanítványa elárulja, a másik megtagadja, a többi elfutván odahagyja, és ők mégis így kérdezősködnek egymás közt: *micsoda ez, a mit mond: egy kevés sé, és már nem láttok engem?* Onnan esett ez egy részről KK! mert még akkor, úgymint a Sz.-Lélek eljövetele előtt, fogatkozottak és homályos általlátásuak voltak az apostolok, minekokáért több izben panaszt is Üdvözítőnk értetlenségök ellen. De más részről ide járul az is, hogy közönségesen nem igen akarja érteni az ember a keresztről, a halálról való mondást, és általában az előtte kedvetlen dolgoknak emlegetését; mondjad egy gazdagnak, hogy mindnyájan meghalunk, nem érti magára, csak az öregekre; beszélj egy huzóvonó, egy uzsorás előtt a visszaadásnak tartozásáról, másfelé viszi a beszédet; hozd elő egy hanyatlani kezdő szép személynek a harmincz negyven esztendőt, és elfordul tőled, mintha pénzedet kérnéd vissza az adóstól. Szeretjük tudniillik magunkat, és azért nem örömet halljuk a mardosó igazságot, rendkívül szeretjük magunkat, és azért sokszor gyűlöljük is azt, ki nem inyünk szerént beszél, mint amaz istentelen Achab, ki csak a hamis proféták csábításait hallgatja vala, és midőn kérdeztetnék: nem volna-e ott valaki az Urnak profétája? nem átalla így felelni: *vagyon egy Micheás nevezetű, de én gyűlölöm őt, mert nem jövendöljót nekem.*¹⁾ Lám honnan van ma a hizelkedőknek teméntelen sokasága! Lám honnan van, hogy akármerre forduljon ma kivált a tehetős vagy elévaló ember, mindenütt olyanokra talál, kik szépet mondanak szemébe, és szőrementére simogatják őt;

¹⁾ Kir. 3. k. 22, 8.

onnan tudniillik, mert kedvben vannak ma a színlelők, mint Achábnál a hamis proféták, és ha egy őszintelelkű ember úgy találja a dolgot mondani, a mint van, azt mondjuk, legalább azt érezzük felőle: gyűlölöm őt, mert nem jövendől jót nekem. Pedig ki árthat többet nekünk, mint a hizelkedő? Ki használhat többet, mint az igazmondó? Jóbarátunknak hívunk egy hizelkedőt, holott ellenségünk; ellenségünknek tartunk egy egyeneslelkű igazmondót, holott jó barátunk. De térjünk vissza az evangélium igéire.

Tudván Jézus, hogy kérdeni akarják Őt a tanítványok eme szavai iránt: egy kevésbé, és nem látok engem, és ismét egy kevésbé és megláttok engem, megelőző kérdésöket feleletével; de minémü feleletével? megfejté-e emez igéit? Nem; mert egyfelől eléggé megérthették azelőtti beszédéből, hogy haláláról és feltámadásáról szól; másfelől ez a kevés homályosság élesítette is figyelmöket, öregbíthette is azután Mesterök feltámadásán való örömüket. Mi vala tehát Krisztus felelete? Bizony mondom nektek, ti majd keseregtek és sirtok, a világ pedig örül, ti szomorkodtok, de szomorúságtok örömmre fordul. Úgy is lett, a mint megjövendölé Üdvözítőnk, erőt vön egy ideig az ártatlanságon a gonoszság, megfeszítették Krisztus, és szomorkodának a tanítványok, örül vala pedig a világ, vagyis a vértszomjuhozó irigyek serege; de csakhamar megfordula a dolog, új életben, dicsőséges életben jelenék meg Krisztus, és örömmre fordula a tanítványok szomorúsága, megszegyenüle pedig a zsidók eleinek álnoksága. Tanuljatok ebből ti, kik most szomorkodtok és szivszorongatások közt vagytok! tanuljatok békével tünni, tanuljátok csendesen elvárni azon órát, melyet az isteni bölcsesség elrendelt vigasztalástokra; nem tud csalni az, ki mondotta: boldogok, a kik sirnak, mert ők megvigasztaltatnak. Él ma is az a mennyei Atya, ki a testvéreitől eladatott, és ártatlansága miatt börtönre is vet-

tetett Józsefet Egyiptom urává tette; él az az igaz biró, ki ama tisztaságos Susánnának a hamis tanuk és hamis birák kezei közül mind életét, mind becsületét kimentette; él az a hosszuvárákozó nagy Ur, ki elnézte, míg Naamán a jámbor Márdocheusnak ötven könyöknyi keresztet emelt, s akkor magát Naamánt arra felakasztatta; él, mondom, ma is az Isten, és ha mindjárt mindhalálíg elnézné is Ő valakinek sanyargattatását, annál fényesebb koronával jutalmazza meg az örökkévalóságban az olyannak állhatatosságát: boldogok a kik sirnak, mert ők megvigasztaltatnak.

De nem minden szomorúság fordul örömré, nem minden sirás méltó a vigasztalásra; vannak könnyei a gonosz szívnek is, sir a helytelen indulatoskodás is, sir a haragját ki nem tölthető mérges, sir a más boldogságán epekedő irigy, sir a bűneinek igaz büntetését érző feslett életü, sir a világhoz ragaszkodott és a világtól elhagyattatott testi ember, sirnak úgy sokan, hogy vigasztalást a mint nem érdemelnek, úgy nem is nyernek. Minemü köny tehát az, melyet el szokott törölni az Ur az ő választottinak szemeiről? minemü szomorúság az, mely örömré fordul? Az ártatlanok, vagy az igazán megtérők szomorúsága, az Isten szerént való szomorúság, a mint sz. Pál nevezi, oly szomorúság röviden, melyet Krisztus Urunk a mai evangéliumban a szülő asszonymak szomorúságához hasonlít: az asszony, midőn szül, szomorúsága vagyon, mert eljött az ő órája; mikor pedig szülte a gyermeket, már nem emlékezik az ő szorongattatásáról azon való örömében, hogy ember született a világra. De miben hasonlít a keresztényi szomorúság a szülő asszonyéhoz? megmondom, hallgassátok. A szülő asszony szomorúsága először szükséges okból származik, a természetes fájdalomtól tudniillik, melyet el nem kerülhet: így a keresztény is nem szomorkodik holmi képzelt nyomorúságon, nem sir, rí, merő kényességből, tettetésből, divatból, hanem csak

valóságos inség és tetemes baj borítja fájdalommal az ő szívét. Oh ha nem szaporítanók szükségünket, ha kevélységünk nem csinálna elefántot minden szunyogból, mennyi keserőség, mennyi panasz nem maradna ki életünk napjaiból! sok rajtunk az elkerülhetetlen baj, és mégis sokasítjuk azt önként keresett, vagy csak képzelt bajokkal; alig vonszoljuk az Istentől reánk küldött kereszteteket, és még nehezebbeket faragunk magunknak; nem hiában mondják, hogy a kinek nincs baja, csinál magának. Tovább a szülő asszony szomorúsága gyümölcsös; gyümölcsös a keresztényi szomorúság is; mert ha világi nyomoruságán, kárán, betegségén, üldöztetésén bánkodik, terem benné az állhatatosságnak, Istenben való bizalomnak, alázatosságnak, a világ megismerésének gyümölcse; ha pedig bűnein búsul, erkölcsi jobbulás a gyümölcse, sz. Pálnak ama szavai szerint: a mely szomorúság Isten szerint vagy on, állandó megtérést okoz az üdvösségre ¹⁾. Továbbá a szülő asszony szomorúsága nem tartós; nem tartós a keresztényi szomorúság is; mert noha egy véletlen eseten, egy nagy kárvalláson, egy súlyos nyavalyán megütődik, meggörbed a legállhatatosabb szív is, idővel csakugyan megegyeztetti az Isten akaratjával a magáét, ha igaz keresztény, és a pogányoknak hagyja a végnélküli törődést. Végre a szülő asszony nem is emlékezik szorongattatásáról azon való örömeiben, hogy ember született a világra; ez a befejezése a keresztényi szomorúságnak is; sokszor áldjuk azt a nyomoruságot, melyen eleintén búsultunk, mert az által mibennünk ember született a világra; tudniillik asszony szüli az embert, az anyaszentegyház a keresztiségben szüli a keresztény embert, de a nyomoruság szüli az okos és magára vigyázó embert, az erkölcsös és állhatatos embert, az Isten barátságára, a halál megvetésére, a halhatatlanság koronájára alkalmas embert. Látjátok, mennyi-

¹⁾ 2. Kor. 7, 10.

ben hasonlít a keresztényi szomorúság a szülő asszonynak szomorúságához.

De még többet teszen hozzá az evangelium; mert a szülő asszonynak ha öröme fordul szomorúsága, még igen könnyen szomorúságra fordul öröme, ellenben oly örömet ígér az ő hiveinek Krisztus, melyet senki el nem vesz tőlök: nektek most szomorúságtok vagy, de ismét meglátlak titeket, és örvendezni fog a ti szívetek, és örömeteket senki tőletek el nem veszi. Mit ígér itten Üdvözítőnk? tehát nem vétett-e el az apostoloktól örömük, midőn szidalmaztattak, tömlöcözttettek, verettettek? Nem KK! sőt örvendezve mennek vala el az ítélőszék elől, mivel méltók voltak a Jézus neveért gyalázatot szenvedni. Hát midőn kinoztattak, megölettettek? ekkor sem, sőt örvendeztek, hogy eljött pályafutásuk vége, és eljutottak az igazság koronájához. Oh mily boldog, a kinek senki el nem veheti örömét! oh mily szerencsés, kit úgy vidámít mindenkor a jó lelkiismeret s az Istenben megnyugodott szív, hogy meg nem háboríthatja őt semmi világi szerencsétlenség! Az erkölcsben, a tiszta szívben, a jövő élet reménységében keress tehát állandó örömet keresztény! egyéb örömed könnyen elvétetik tőled; ha gazdagságodban van örömed, elveheti egy per, egy háboru, egy égés; ha gyermekedben van, elveheti a halál, vagy a rossz élet is; egészségedet, méltóságodat, dicsőségedet, mindenedet elveheti a mostoha szerencse: csak az erény, csak a jó lelkiismeretnek csendes öröme oly kincs, melytől senki meg nem foszthat; csak az oly kincs, mely itt is ugyan vigasztal minden inségeinkben, de ez élet után főképen boldogít amaz örök hazánkban, a hol nem leszen semmi inség. Amen.

Husvét után IV. Vasárnapra.

Evangelium sz. Ján. 16, 5—14.

Hallottuk az elolvasott evangeliumot testi füleinkkel, ve-
gyük fel már annak értelmét és oktatását elménkkel és
szívünkkel; én előre megyek annak főbb czikkelyeit fejte-
getvén, ti kövessetek engem kedvező figyelemmel.

I. A h o z m e g y e k , k i e n g e m k ü l d ö t t , tud-
niillik a mennyei Atyához; így szóla a világból való ki-
költözésekor édes Megváltónk, és vajjon fogunk-e mi is így
szólhatni KH! midőn elközelget életünk végórája? Az Isten-
től küldettünk mi is e világra, mint Krisztus, noha nem oly
szoros értelemben, nem is oly felséges végből, mint Krisz-
tus; az Istentől küldettünk, mondám, ki arra, hogy paran-
csoljon, ki arra, hogy engedelmeskedjék, ki arra, hogy ke-
zeivel munkálkodjék, ki arra, hogy elmebeli tehetségei ál-
tal a többinek ügyét igazgassa, mindnyájan pedig arra, hogy
az Isten akaratját teljesítvén ez életben, általvitessünk a más
életnek örök boldogságába; és elmondhatjuk-e már, hogy
ahoz megyünk, ki minket küldött, az Istenhez? Vizsgáld
meg, micsoda uton jársz oh keresztény! és tudni fogod, ki-
hez mégy; ha utaid az igazságtalanságtól és hamislelkű fo-
gásoktól tekervényesek, vagy a tilalmas gyönyörüségeknek
hamar elhervadó rózsáival meghintettek, vagy ha az indu-
latoknak szabadon bocsátásától tágasak: oh e szerint nem
egyébre sietsz, hanem veszedelmedre; az igaz ut egyenes
ut, tövises ut, szoros ut, de csak azon juthatunk ahoz, ki
minket küldött, az Istenhez.

II. Soha sem mondott igazságnál egyebet Üdvözítőnk,
de itten, hogy eltávozásán búsuló tanítványit annál hatható-
sabbán vigasztalja, nyilvánvalóképen erősíti, hogy Ő igazat
beszél: szomorúság töltötte be sziveteket, de én

igazságot mondok nektek. Így, ki Krisztusnak való-
ságos követője, igazságot beszél mindenkor felebarátjának.
A hazug ember olyan, mint a rossz óra, mely másképen üt,
másképen mutat. Az igazságot mindenkor kimondani okta-
lanság, az igazságnál egyebet mondani az okosságának színe
alatt, elpalástolt ravaszság; itten tehát nincsen közép út,
szükség vagy hallgatnunk, vagy valamit olyast mondanunk,
a mi jobb a hallgatásnál, azaz igazságot.

III. Mi vala pedig azon igazság, melyet Üdvözítőnk ta-
nitványinak monda: hasznos nektek, úgymond, hogy
én elmenjek, mert ha én el nem megyek, a
vigasztaló nem jő hozzátok, ha pedig elme-
gyek, elküldöm őt. Így kelle tudniillik vigasztalni az
apostolokat, kik mennyei Mesterök testiképen való eltávozá-
sán szomorkodtak, annak kívánatos következését, a Sz.-Lé-
leknek eljövételét meg nem gondolván; így kell vigasztalni
mindazon bús sziveket, melyek a jelenvaló rossz miatt eped-
nek, az abból származandó jót eszökbe nem juttatván; hasz-
nos neked te megkeseredett anya! hogy szeretett magzatod-
tól megfosztattál, ki tudja, nem azért vette-e el az Isten,
hogy magának veszedelmére, neked még nagyobb bánatodra
ne legyen? hasznos neked te beteges ember! hogy tested
szened, talán annyival kevesebbet fog valaha lelked szen-
yedni; így soknak gyarapodására szolgál a kárvallás, sokak-
nak megint felmagasztaltatásukra a megaláztatás, mert gya-
korta épen akkor legközelebb hozzánk az Isten, midőn gon-
dolnók, hogy egészen elhagyott minket. Nem tudhatjuk ugyan
mindenkor, minemü javunkra szolgálhat nekünk az a rossz,
melyet szenvedünk, de tudnunk kell mindenkor, hogy a kéz,
mely minket ostromoz, egy bölcs és egy jó Atyának keze;
tudnunk kell, hogy az Isten az ő jósága szerint semmi ro-
szat meg nem engedne, hacsak bölcsesége szerint még a
rosszból is jót kihozni nem tudna.

IV. Nem vala elég az apostolokat a Sz.-Lélek eljöv-

telével vigasztalni, azt is megjövendölé Krisztus Urunk, mit fogna az a világon cselekedni; meggyőzi, úgymond, a világot a bűnről és az igazságról és az ítéletről, azaz: megismerteti a világgal, hogy vétkezett, nem hívén Krisztusban: a bűnről ugyan, mert nem hittek én bennem; tovább megismerteti a világgal a Krisztus igazságát, melyet Ő azzal is megbizonyít, hogy mennybe felmegyen: az igazságról pedig, mert az Atyához megyek, és már nem láttok engem; végre megismerteti a világgal az ítéletet, mely az ördögön esett: kinek hatalmát Krisztus elrontotta: az ítéletről pedig, mert a világ fejedelme már megítéltetett. Ez vala Urunknak jövendölése; lássuk már, hogy lett annak beteljesedése. A Sz.-Lélektől elevenített apostolok prédikációjára hittek a pogány nemzetek, sőt magoknak a zsidóknak is nagy része átlátta, hogy hibázott, üldözvén Krisztust, penitenciát tartott és megkeresztelkedett: így ismerte meg a világ a hitetlenség bűnét; tovább a Sz.-Lélek ereje által történt csodák, és a keresztény hit által a világon történt szembetűnő jobbulás meggyőzte az elméket arról, hogy a názareti Jézus nem valami ámitó, hanem igaz Messiás, az Istentől küldetett Üdvözítő volt: így ismerte meg a világ Krisztus igazságát; végre a keresztény hit terjedésével eltöröltetett a hamis istenek tisztelete, megszűntek az utálatos áldozatok, lerontattak a bálványok: így ismerte meg a világ az ördögön esett ítéletet. A mi már minket illet KH! mi hiszünk Krisztusban: vigyázzunk tehát, nehogy sz. hitünkkel ellenkezőképen gonoszul élvén, még menthetetlenebb legyen bűnünk, mint azoké, a kik benne nem hisznek; mi megismerjük Krisztus igazságát: vigyázzunk tehát, nehogy tanítását és példáját nem követvén, minmagunkat igazságtalansággal vádoljuk; mi megértük az ördög hatalmának elrontását: vigyázzunk tehát, nehogy vétkes indulataink által neki szivünkben oltárt építsünk! Ő a világ fejedelmének

mondatik, mert az igaz Isten tiszteletének ellenzésében őt követte az akkori pogány világ; egyébként ne higyjük, hogy tetszése szerént mindent véghezvihet ő a világon; az Isten egyedül gondviselője a világnak, az ördögnek pedig csak azokon van hatalma, kik magokat bűneik által önként alája vetik. Szünjenek meg tehát már egyszer a boszorkányokról való balvélekedések, tétessenek félre a búbájós igyekezetek erejéről elterjedett mesék! Krisztus mondja, hogy a világ fejedelme már megítéltetett, és helytelenül gondolkodik az Istenről, ki rajta kívül más határnélküli titkos hatalmasságot hiszen e világon.

V. Még sokat kellene nektek mondanom, de most el nem viselhetitek; mikor pedig eljő az igazság lelke, megtanít titeket minden igazságra. Így fejezi be beszédét Üdvözítőnk, és ezzel értésünkre adja, hogy a Sz.-Léleknek kegyelme nélkül a religiónak igazságait el nem viselhetjük, vagyis helyesen meg nem érthetjük. Nincs is különben KH! kik eddigelő magok bölcsességében bizakodván, bátorkodtak a sz. dolgokról vakmerően eszelősködni, eltévelyedtek mindnyájan gondolataikban, és szörnyűséges vélekedéseket szültek íróasztalaik mellett; egyik arról álmodozott, hogy ez a világ egy nagy állat, a melynek lelke az Isten; más arra vetemedett, hogy semmi sincs az egész természetben egyéb csupa testnél, következésképen sem Isten, sem lélek; a harmadik azt vitatta, hogy nincs semmi mivoltos különbség a jó és rossz között, következésképen mindegy: az embert táplálni, vagy megölni; egy szóval annyira szaporodott az efféle iszonyatos állításoknak száma, hogy méltán elmondhatná egy bölcs férfiú: semmit sem lehet oly bolondul erősíteni, hogy már azt valaki a philosophusok közül ne erősítette volna. Hála az Istennek! az ilyetén bolond bölcsök csak egy parányi részecskéjét teszik az emberi nemzetnek; a sokaság megnyugszik a Sz.-Lélek tanításán,

és boldogul az Istentől kijelentett igazságoknak elhívése és teljesítése által. Keresztény ember! tanulj a mások veszedelmén, kik csupán magok esze világa után indulván, a képzelt megvilágosodás helyett utat vesztő sötétségre jutottak; ott fenn van az igaz világosság Atyja, az ő kegyelmét kérjed, ott fenn az igazság Lelke, az ő sugalását kövesd, mert akármily bölcsnek láttassék is valaki a maga szemeiben, csakugyan senki az embert bátorságosabban nem vezérli, mint az Isten. Amen.

Husvét után V. Vasárnapra.

Evangelium sz. János 16, 23—30.

A mai evangelium fontos igazságokat foglal magában az imádság hathatóságáról és helyes voltáról, Krisztus isteni eredetéről és közbenjárásáról, s egyebekről; de nem oly világos annak értelme, hogy akárki is egy hallásra könnyen felfoghassa. Járjuk el tehát még egyszer annak cikkelyeit, oszlattassuk el a rajtok fekvő homályt, fejtsük ki belőle a lelkünk épülésére szolgáló tanulságokat: és ez legyen mai ájtatos elmélkedésünknek tárgya. Figyelmezzetek!

Bizony bizony mondom nektek: ha valamit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja nektek, így biztatá a végvacsora után elcsüggedett tanítványit Üdvözítőnk. Vajjon csak az apostolokat illette-e ezen fényes, ezen esküvéssel is megerősített ígérete? Nem; mert sz. Pál szavai szerint egyiránt Ura Ő mindeneknek, és bő adakozó mindenekhez, kik segítségül hívják Őt. Vajjon visszavonta-e az Isten ezen ígértét? Nem; mert nem olyan az Isten, mint az ember, hogy hazudjék, sem mint az ember fia, hogy változzék. Honnan van tehát, hogy oly sokat kérünk a mennyei Atyától, és meg nem adja nekünk? Onnan KK! mert vagy nem jó az nekünk, a mit kérünk,

vagy nem jó, nem helyes a mód, melylyel kérünk, vagy nem vagyunk jók, nem vagyunk tisztaszívűek mi, a kik kérünk. Az Isten esküvéssel kötelezi magát, hogy meghallgatja az embert, s az ember az ő fesletségével, telhettetlen vágyódásával, rendetlen kérésével mintegy kötelezi az Istent, hogy meg ne hallgassa őt. Könyörgünk, hogy hallgasson meg minket az Ur, és oly immel-ámmal, oly tétovázó szívvvel könyörgünk, hogy magunk sem halljuk önnönmagunkat. Jegyezzük meg tehát KK! hogy nem mondá Üdvözítőnk feltétel nélkül: ha valamit kérendetek az Atyától, megadja nektek, hanem hozzáveté: ha valamit kérendetek az én nevében. Mit teszen tehát Krisztus nevében kérni? Halljuk a következő cikkely fejtegetését.

Eddig semmit sem kértetek az én nevében, kérjétek és elveszítétek, hogy örömeitek teljes legyen. Nem feddi itt, hanem tanítja az apostolokat Krisztus; mert még akkor nem levén elegendőképen megvilágosodva az örök Ige. megtestesülésének titkában, és nem tudván, hogy az Isten mindent az ő sz. Fiának érdemeiért ad az embereknek: imádkoztak, de Krisztus közbenjárásának emlegetése nélkül, mint a többi izraeliták; kértek, de nem Krisztus nevében, azért reájok nézve csak tanítás vala, és nem szemrehányás ama szó: eddig semmit sem kértetek az én nevében. De szemrehányás némely elfacsart buzgóságu keresztényekre nézve, kik tudják, legalább tudniok kellene, hogy Krisztus egyedül üdvözíthet minket egyenesen a maga érdemei által, a szűz Anya pedig és a többi szentek csak esedezésök által segíthetnek; és hogy sz. Pál szavai szerint egy az Isten és emberek közt a közbenjáró Krisztus Jézus, a szentek pedig csak némely tágas értelemben mondathatnak szószólóknak és közbenjáróknak, mivel ők is Krisztus által üdvözültek, és az ő esedezésök és érdemök Krisztus esedezéséből és érdeméből veszen erőt: tudniok kellene ezt, mondám, és mégis szorongattatások ide-

jén hol egy, hol más szenthez folyamodnak, és Krisztust nem is említik. Tartsunk a katholika anyaszentegyházzal KK! mely helyesnek és üdvösségesnek tanítja a szentek segítségével hívását, de úgy, hogy a mellett minden imádságát az Atya Istenhez intézi, és így végzi: a mi Urunk Jézus Krisztus által. — Eddig nem kértetek semmit az én nevében; szemrehányás ez némely világhoz ragadott keresztényekre nézve is, kik kérnek, és a Krisztus nevének emlegetésével kérnek, de mind csak világi jót, csak mulandóságot kérnek, akár válják az üdvösségökre, akár nem. Tanulják meg az ilyenek sz. Ágostontól, hogy nem kéretik nevében az Üdvözítőnek, a mi ellenére van az üdvösségnek;¹⁾ mert nem a pusztá hangot, hanem a szónak értelmét és velejét, veszi Krisztus, midőn mondja: kérjeteK az én nevében. Mit teszen tehát a Krisztus nevében kérni? Annyit KK! mint a Krisztus érdemeiben bizva kérni; annyit, mint a világi jót a Krisztus példája szerént csak feltétel alatt és az Isten akaratjára bizva kérni: Atyám! úgymond Krisztus, muljék el tőlem ez a pohár, mindazonáltal ne úgy legyen, amint én akarom, hanem amint Te; annyit, mint Krisztus lelke szerént mindenek felett az isteni dolgokat, a lelki jókat, az örök üdvösséget kérni; úgy kérni egy szóval, hogy elvévén, a mit kérünk, teljes lehesen örömünk; már pedig a világi, a testi öröm soha sem lehet teljes; az kér tehát igazán a Krisztus nevében, a ki betelik lelki örömmel, midőn megnyeri azt, a mit kért.

Továbbá azzal is biztatá szomorkodó tanítványit Üdvözítőnk, hogy a mit eddigelé nem értettek is beszédéből, nem sokára világosan meg fogják érteni: ezeket, így szól Urunk: ezeket példabeszédekben mondtam nektek; eljő az óra, midőn már nem példabeszédekben

¹⁾ Non petitur in nomine Salvatoris, quid quid petitur contra rationem salutis. Trad. 102 in Joan.

szólok nektek, hanem nyilván tesztek jelentést az Atya felől. Azaz: eddigelé gyakran homályos példázatnak és rejtékes szónak látszattak nektek beszédeim, de közelít már az óra, midőn bővebben meg fogtok világosodni az isteni dolgokban. És mikor jöve el ez az óra? Krisztus feltámadása után, mikor Ő megnyitá az apostolok értelmét, hogy megértsék a sz.-írást, de Sz.-Lelket is ada nekik, ki megtanítaná őket minden igazságra. Mi vala pedig következése ezen megvilágosodásnak? Az legközelebről, hogy megérték az apostolok, hogy Krisztus a mi közbenjárónk, a mi szószólónk az Atyánál; a m a n a p o n, úgymond tovább Üdvözítőnk, az én nevemben kértek, és nem mondom, hogy én kérem érettetek az Atyát; mivel ezt akkor magatoktól is fogjátok általlátni, de emellett az én érettetek való szószólásom mellett maga az Atya is szeret titeket, mivel ti szerettetek engem, és elhittétek, hogy én az Istentől jöttem ki. Látjátok KK! kit szeret a mennyei Atya, és ki nek hallgatja meg könyörgését. Annak tudniillik, a ki hiszi és szereti az ő sz. fiát Krisztust; a ki nem hiszi, kétség kívül nem is szereti, a ki nem szereti, hiheti ugyan, de nem élő, nem erkölcsösítő, következésképen nem üdvözítő hittel; kössük egybe tehát a dicséretes erkölcsöt a hittel, tegyük öszve a magunk jobbulására való törekedést az imádsággal, ha kívánunk meghallgattatni; mert jól élni annyit teszen, mint jól imádkozni, és jól imádkozni annyit, mint jól élni.

Kijöttem az Atyától, így folytatja búcsúzó beszédét Üdvözítőnk, kijöttem az Atyától, és e világra jöttem; ismét elhagyom e világot és az Atyához megyek. Ime ezen rövid szókbán az Ige megtestesülésének és váltságunknak egész titka! Kijött az Atyától Üdvözítőnk, azaz egy természetű, egy állatu Isten az Atyával, kitől öröktől fogva születik anya nélkül; e világra jött Üd-

vőzítőnk, azaz nem hagyta el ugyan az eget, midőn e földre jött, mert az Isten mindenütt jelenvan, hanem romlandó testünket fölvette, és valóságos Isten maradván, mint valóságos ember egy Szüztől született atya nélkül; tovább elhagyta a világot Üdvőzítőnk, midőn kint, halált szenvedett mint ember, de halottaiból önnön ereje által feltámadott, mint Isten; végre visszament az Atyához Üdvőzítőnk, mert elvégezvén váltságunknak roppant munkáját, fölment mennyekbe, ül az Atyjának jobbán, eszközli közbenjárása által üdvösségünket, és onnan megint eljövend megítélni a világot. Látjátok, mily sokat jelentenek ezen rövid szók Krisztusról tulajdon értelemben! Lássuk, mennyit jelentenek azok reánk alkalmazva erkölcsi értelemben. Kijöttem az Atyától, néminémű értelemben elmondhatja ezt magáról minden keresztény; mert az Isten kezei közül jöttünk ki, midőn semmiből teremtettünk mint emberek, de az Isten kegyelméből ujultunk is meg, midőn a sz. keresztségben ujraszülettünk mint keresztények, Krisztus tagjai vagyunk, a Sz.-Léleknek temploma a mi szívünk. Lám mily nemes az eredete ama jámbor életű szegény embernek is, kit legnemtelenebbnek tart a világ! Boldog, ki minden magaviseletében szemei előtt hordozza, hogy ő keresztény, hogy ő Istennek fogadott fia. E világra jöttem, ezt teljes értelemben elmondhatja magáról minden keresztény; de vajjon eszébe jut-e mindenkinek, mivégre jött e világra? A fák s füvek kikelnek, felnőnek, gyümölcsöznek, elszáradnak; az állatok születnek, növekednek, testi ösztönök szerént élnek, és élni megszűnnek: de te oh ember! a romlandó testen kívül egy halhatatlan lelket vettél a Teremtőtől, a te elrendeltetésed nem a testi szükségek kielégítése, elvéted tehát célodat, a barmok sorába állasz, ha csak érzékiségednek szolgálsz, ha lelkednek tehetségeit nem tökéletesíted, ha nem gyakorlod magadat az erkölcsben, ha nem teszed lelkedet alkalmatossá ama más életben számodra készült boldogságnak birására. I s m é t e l-

hagyom e világot, ezt is elmondhatja magáról minden keresztény, mert oly feltétellel születünk, hogy meghaljunk; oh vajha midőn tiltott dolgokra vágyakodunk, eszünkbe jutna, hogy halandók vagyunk! vajha midőn a mulandóságba rendetlenül belelegegyedünk, mindenkor ezen ígéket sugná szívünk: hamarább vagy későbbre, csakugyan elhagyom e világot! A mi következik: és az Atyához megyek, ebben van már a dolog bökkenője, vajjon hányadik keresztény mondhatja el ezt maga felől? Mindnyájan az Istenhez hivattatunk, a halál megnyitja a kaput, vajjon merre fogjuk venni utunkat? Az írás szava: a merre esik a fa, ott marad, vajjon jobbra, vagy balra fog-e bennünk a fa dőlni? Vizsgáld meg magadat keresztény! ha balra hajlik a fa még élteben, ha bal felől bocsátott nagyobb ágakat, azaz, ha gonosz a te életed, ha az igazságtalan gyűjtemény, a feslettség, a gyűlölség, a dobzódás, a káromkodás, a jóra való restség, mint annyi balfelé nyuló ágak kiterjedtek belőled, bizonynyal balfelé döntenek azok téged, örök veszedelembé temetik egyetlenegy lelkedet. Vágd le tehát most idején balra vonzó ágaidat, vess véget eddig üzött undokságidnak, élj úgy, hogy közelgetvén végórád, elmondhasd Krisztussal: e világra jöttem, ismét elhagyom e világot, és az Atyához megyek.

A mit Urunknak ezen szavaira felelének az apostolok, utolsó cikkely; de megjegzésre különösen méltó cikkely a mai evangéliumban: ime, úgymondanak, most nyilván szólasz, és semmi hasonlatot nem mondasz; most tudjuk, hogy mindeneket tudsz, és nem szükség, hogy valaki megkérjen téged; ebből hiszszük, hogy Istentől jöttél. Kétképen botlának meg itt a még gyenge tanítványok, először abban, hogy azt vélték, hogy már elérték az időt, melyben Krisztus beszédét, és az isteni dolgokat tökéletesen átértik, pedig ez csak Krisztus feltámadása és a Sz.-Lélek eljövetele

által esett meg; azután abban, hogy látván, miként előzi meg Urunk kérdésöket, bámulnak rajta, mint valami ujságon, magasztalják mindentudóságát és isteni eredetét, most tudjuk, most hisszük, így szólnak; pedig hány-szor nem tapasztalták, hogy Krisztus az emberek gondolatait tudja, és szívök legbelsőbb rejtékét is kijelentette? Tanuljuk meg ebből az emberi elmének gyarlóságát ismerni KK! tanuljunk meg alázatosan folyamodni a világosság Atyjához, és nem bizakodni saját okosságunk erejében; kiváltképen a hit dolgában oh mily hamar s mily nagyot botlik az ember, ha homályos eszében felettébb sokat bizik! Oh mily sokat nem tudnak, mily nagy dolgokban gyermekek még azok is, kiket méltán tudósoknak és megvilágosodottaknak tartunk! Most csak tükörben, csak titokban látunk, úgymond Sz. Pál; legyünk azért alázatosak a hitben, legyünk buzgók az imádságban, legyünk helyesek a cselekedetekben, hogy a mit most csak gyanítunk, azt valaha az Istenben színről színre láthassuk. Amen.

Husvét után VI. Vasárnapra.

Evangelium sz. János 15, 26—27. és 16, 1—4.

A mit Üdvözítőnk a mai evangeliumban tanítványinak, az apostoloknak szólott, nagyrészt minket is illet KK! hallgassuk tehát mennyei Mesterünk szavát, és vegyük szívünkbe annak értelmét.

I. Ha eljövend a vigasztaló, az bizonytságot teszen felőlem; ti is bizonytságot fogtok tenni, mert kezdet óta velem vagytok. A mint jövendölé Krisztus Urunk, úgy lett KK! bizonytságot tett felőle a Sz.-Lélek, bizonytságot az apostolok; a Sz.-Lélek részserént az emberek elméjét és szívét belső világosítása és

vonzó malasztja által az igazságnak megismerésére és bevételére birván, részszerént csodatételek által a keresztény hitnek kiterjedését eszközölvén, tett bizonyosságot Krisztusról. Az apostolok, midőn az evangéliumot e világon szerteszéllyel hirdették, midőn a bálványimádó népeket az egy igaz Istennek tiszteletére térítették, midőn szent tanításukat szent életökkel erősítették, midőn az igazságot vérökkel is megpecsételték: hasonlóképen bizonyosságot tettek Krisztusról. K. Atyámfia! ha mi a Sz -Léleknek templomi, ha mi az apostoloknak követői vagyunk, el nem mulasztjuk mi is Krisztusról bizonyosságot tenni mind szóval, mind cselekedettel; bizonyosságot teszünk szóval, ha sz. hitünket akárki előtt is bátran megvalljuk; bizonyosságot cselekedettel, ha erkölcsünket sz. hitünknek parancsolatihoz szabjuk; szóval, ha az igazságot védelmezzük; cselekedettel, ha ugyan az igazságot mindenben követjük; szóval, ha Krisztus tanítása mellett a hitetlenek ellen buzgólkodunk; cselekedettel, ha Krisztus példáját akarván követni, önmagunk megvesztegetett indulatink ellen harcot indítunk. A kettő közül el ne hagyjuk egyikét is KK! mert nincs rútabb a másképen beszélő, meg másképen tevő embernél; nincs az Isten előtt kárhuzatosabb a másképen hívő, meg másképen cselekedő kereszténynél.

II. Krisztus Urunk megjövendölé tanítványinak nemcsak azt, mit fognának cselekedni, hanem azt is, mit fognának szenvedni Őérette: a sinagógáktól megfosztanak titeket, úgymond, és eljő az óra, hogy minden, ki megöl titeket, szolgálatot vél tenni Istennek. Képzeljük KK! mit tennénk mi, ha nekünk azt kellene hitünkért szenvednünk, mit az apostolok szenvedtek? ha megfosztatnánk a sinagógáktól, azaz: ha kivettetnénk a becsületeseknek tartott emberek társaságából, gyülekezetéből; ha megfosztatnánk vagyonunktól, ha csúfoltatnánk, tömlöczöztetnénk, ölettetnénk? készek volnánk-e mi inkább ennyit szenvedni, mint Krisztustól megválni? most nem üldöztetünk, sőt

kedveltetünk, ha az evangélium mellett maradunk, és mégis mily hideg a mi hitünk, mily buzgóság nélküli a mi kereszténységünk? most a hitért nem fosztatunk meg vagyontól, de érjen egy kárvallás, egy égés, egy szerencsétlen eset, egy szükölködő állapot: nemde azonnal az isteni gondviselés ellen morgolódunk? most nem raboskoduuk, nem öletünk meg a religióért, de szóljon meg valaki minket: nemde azonnal földadunk a felebaráti szereteten? nemde azonnal kész szivünkben a halálos gyűlölség? Oh mily messze estünk a régi keresztények békeséges türésétől! oh mily közel járunk már a türni nem tudó pogányoknak puhaságához! Vegyük észre, hová vetemedtünk KK! és hordozzuk annál békeségebben keresztjeinket, minél kisebbek, minél könnyebbek azok az apostolok- és a régi keresztényeknek keresztjeinél. A korona nem adatik győzelem nélkül, a győzelem nem lehet viaskodás nélkül, sem a viaskodás türés, szenvedés nélkül.

III. De mit vélték KK! miért üldözte a világ Krisztusnak tanítványait? Okát adá ennek Üdvözítőnk: minden, ki megöl titeket, azt véli, hogy az Istennek szolgálatot teszen, — — mert nem ismerik az Atyát, sem engemet. Vakbuzgóságból üldözték tehát az apostolokat mind a zsidók, mind a pogányok; a zsidók egy Istent hittek ugyan, de annak tulajdonságait úgy, a mint kellett volna, nem ismerték, azt vélték tehát, hogy szent dolgot cselekesznek azokat gyűlölván, kik az Istenről nálóknál jobban gondolkodtak; a pogányok több istent hittek, azt vélték tehát, hogy ők is jót tesznek, azokat megölván, kik csak egy igaz Istent hirdettek; sokra viszi az embert a lelki vak-ság, kivált ha hozzá járul a tévelygés mellett való buzgókodás. Nincs tehát kétség abban, hogy égbekiáltó vétek, ha a roszak a jókat, vagy ha a tévelygők az igaz hitűeket gyűlölik, üldözik, nyomorgatják. De az ám itten a kérdés, szabad-e az igazaknak a bűnösöket, vagy a katolikusoknak az eretnekeket gyűlölni? Ezen fontos dologban két hibát kell

elkerülnünk KK! némelyek szeretvén az embert, jóváhagyják annak vétkét vagy tévelygését is, ez egyik hiba; mások épen ellenkezőleg annyira gyűlölik a vétket vagy a tévelygést, hogy a miatt gyűlölik a vétkes vagy tévelygő embert is, ez a másik hiba; meg kell tehát különböztetnünk a bűnt a bűnöstől, vagy az eretnekséget az eretnektől, és arra kell vigyáznunk, hogy szívünk „se ne gyűlölje az embert a hibáért, se a hibát ne szeresse az emberért.“¹⁾ Gyűlöljük KK! gyűlöljük a bűnt, mert az Istennek megbántódása, de szeressük a bűnösnek személyét, mert az Istennek képe, a mi felebarátunk, Krisztus vérének ára; szeressük, mondám őt, azaz imádkozzunk jobbulásáért, barátságosan dorgáljuk meg fogyatkozásait, igyekezzünk őt az Istennek megnyerni. Gyűlöljük KK! gyűlöljük az eretnekséget, mert az írás szava szerént csak egy levén az igaz hit, a többi nem lehet egyéb tévelygésnél; de szeressük az eretnek személyét, mert embertársunk, talán tudatlanságból, nem vakmerőségből tévelyeg, talán még megtér, és az Istennek választott edénye leszen; szeressük, mondám, őt, azaz kérjük az Istent, hogy térítse be őt az egy akolba, ne igyekezzünk őt kizárni a világi hasznok részesüléséből, ne csufoljuk, hanem inkább szelid oktatásunk által igyekezzünk megnyerni őt. Egy szóval ha jók vagyunk, az Isten kegyelme, nem a mi érdemünk, ne vessük meg a bűnöst, a kiből ugyanazon kegyelem még jobbat csinálhat nálunknál. Ha igaz hitben vagyunk, Isteni kegyelme, nem a mi érdemünk, ne vessük meg az eretneket, ki ugyanazon kegyelem által megtérvén, talán még előttünk mehet be mennyországba.

IV. Végtére okát adja Üdvözítőnk, miért jövendölte meg előre az apostoloknak jövendőbeli üldöztetéseiket és szenvedéseiket: ezeket szólottam nektek, hogy meg ne

¹⁾ Nec propter vitium oderit hominem, nec amet vitium propter hominem. S. Aug. l. de civ. Dei c. 6.

botránkozzatok, — — és hogy midőn eljő az óra, ráemlékezzetek, hogy én azokat megmondottam nektek. Ha Krisztus Urunk semmit ezekről nem szólott volna, és így az apostolok e világon mind csak kedvező állapotban biztak volna, megtántoríthatta volna talán őket az előre nem látott üldöztetéseknek véletlen reájokvaló rohanása: azért előre megmondá a háboruságot, hogy ne készüljenek nyugalomra, előre elejökbe tevé üldöztetéseiket, hogy sziveiket elkészítsék a szenvedésre. Nincs is keserve-sebb, nincs veszedelmesebb dolog KK! mint valami váratlan esettől véletlenül körülvétetni; a csupán jókra számító szív ki nem tudja állani az előre nem látott roszaknak hirtelenvaló berohanását. Annakokáért mind a lelki, mind a világi dolgokban készítsük el szívünket minden jövődöbeli megeshető ellenkezésekre KK! Nincs oly tökéletes ember, ki meg ne eshetnék; gondolja meg tehát előre, minemü kísértetek ostromolhatják meg ártatlanságát, minemü környülállások vihetik még őt a roszra: gondolja meg ezt, készüljön előre a lelki viadalra. Sz. Péter azért esett meg, mert felettébb bizott állhatatosságában. Nincs oly szerencsés ember, kit nyomoruság nem érhetne; gondolja meg tehát, mi gátolhatná meg még szerencsáját, mi változtathatná siralomra jó kedvét: gondolja meg ezt, és készüljön előre a békeségestürésre. Hasonlóképen gondolja meg a méltóságba helyeztetett ember a szerencse változását, gondolja meg a gazdag ember a világi jóknak állhatatlanságát, az egészséges ember a test töredékenységét, a házastársának, magzatának, jó barátinak életében gyönyörködő ember a halálnak, mint a tolvajnak orozban való elközelgethetését. Az efféle meggondolás, ha egészen el nem veszi is, enyhíti legalább a ránk ütő szerencsétlenségnek súlyát: *tela praevisa minus feriunt*, az előre látott nyilnak kisebb a sértése.

Értitek már, nem kétlem, KK! minemü lelki tanulságokat ad előnkbe Krisztus Urunk a mai evangéliumban;

Krisztusról bizonyosságot kell tennünk mind szóval, mind cselekedettel: ez egyik tanulság; Krisztusért mindennapi terheinket, bajainkat, szenvedésinket békével kell viselnünk: ez a másik tanulság; a bűnösök, és a hitben tévelygők iránt úgy kell magunkat viselnünk, hogy gyűlöljük ugyan a bűnt vagy az eretnekséget, de szeressük magát a bűnösnek vagy eretneknek személyét: ez a harmadik tanulság; végre mind lelki, mind világi állapotunkban előre el kell készíteni magunkat a ránk következhető balesetekre: ez a negyedik tanulság. Oh mennyei Mesterünk! ki megvilágosítottad elménket sz. igédnek megértésére, gyulaszd fel sziveinket annak hiveséges beteljesítésére. Amen.

Pünköst napjára.

Evangelium sz. Ján. 14, 23—31.

Az a Sz.-Lélek, kinek sugalatából jöttek világ kezdetétől fogva minden istenes gondolatok, minden üdvösséges érzések; az a Sz.-Lélek, ki az ó-törvényben vezérelte a pátriárkákat, világosította a profétákat; az a Sz.-Lélek, ki az új-törvénynek kezdetén csodálatos jelekkel, sebes szélnek zuga és tüzes nyelveknek példázatja közt leszállott az apostolokra: az a Sz.-Lélek vezérel, világosít, tanít minket is mind az egész sz. irás, mind kiváltképen az evangelium által. Az evangeliumnak pedig azon része, melyet a mai nagy napon olvastat az anyaszentegyház, egy darabocskája azon hosszas beszédnek, melyet Üdvözítőnk a végvacsora előtt szeretett tanítványaihoz tartott; azon emlékezetes beszédnek, melyben halálához közelgetvén, nekik végső tanítást nyújtott. Lássuk KK! mily fontos igazságokat foglal magában csak ez a kis darabja is azon beszédnek; lássuk, mennyire tanít minket az evangeliumnak csak ezen részecskéjében is a Sz.-Lélek.

Ha ki engem szeret, meg fogja tartani ta-

nitmá nyomat; ez a mondás csalhatatlan próbaköve szívünknek KK! ugyanis, ha más kérdez minket: szeretjük-e az Istent? felel nyelvünk: igen. Ha mi kérdezzük magunkat, felel képzelődésünk: igenis, szeretjük; de kérdezzük cselekedeteinket, vizsgáljuk életünket, megtartjuk-e Krisztus tanítmányát? oh KK! el kell erre pirulnunk, meg kell erre vallanunk, hogy a mit képzeltünk, csak árnyéka a szeretetnek, nem valósága; mert — a mint sz. Ágoston mondja — nagy dolgokat munkál a szeretet, vagy ha nem munkálkodik, nem is szeretet. — És ki az Kedvesim! kit mi többnyire csak szóval szeretünk? az, ki mind magában, mind mi hozzánk maga a véghetetlen jóság, ki tökéletesen megérdemli, hogy szeressük; az a véghetetlen hatalmasság, ki örök vesztünk alatt parancsolja, hogy Őt szeressük. Képtelen dolog! oly jó az Isten, hogy szeretnünk kellene Őt parancsolat nélkül is, és mégis sokszor oly rossz az ember, hogy parancsolat mellett sem szereti Őt.

Ha ki engem szeret, — az Atyám is szereti őt, és hozzá megyünk, és nála lakhelyet szerzünk. Ez a mondás az Istent igazán, tetteiben szerető léleknek jutalma. A teljes Sz.-Háromság: az Atya, a Fiu, a Sz.-Lélek hozzá megy, és lakhelyet szerez nála; azaz: a mindenütt jelenlevő Isten különösen lakozik a tiszta lélekben, lakozik mennyei sugalásával, lakozik hathatós malasztjával, lakozik már ez életben is belső vigasztalással, lakozik ez élet után veleváló örökös egyesüléssel. Emberi szív! ígérhetett-e ennél többet neked az Isten, hogy tégedet a hozzávaló szeretetre birjon? Ha külső jót ígért volna, szeretnéd: belső nyugalmat, szívbéli vigasztalást ígért, és számba sem veszed; ha aranyat ígért volna, örvendenél: Önnönmagát ígérte, és szomorú vagy. ¹⁾

¹⁾ „Si aurum promisisset, gauderes, seipsum promissit, et tristis es.“ Sz. Ágoston.

A ki engem nem szeret, az én beszédimet meg nem tartja, és a beszéd, melyet hallottatok, nem enyém, hanem azé, ki engem küldött, az Atyáé! Azon panaszol itt Krisztus Urunk, hogy vannak, kik Őt nem szeretvén, tanítását nem követik, holott tanítása nem az Övé, hanem az Atyáé, azaz: nem az Övé, mint emberé, nem emberi találmány, hanem isteni tanítás. Nincs is különben KK! az evangelium isteni tanítás, nem emberi találmány; csalhatatlan bizonyosága ennek csak az is, hogy az szent és tiszta tanítás, az erkölcsi kötelességeket hiven, egészen és hiba nélkül előadó tanítás, röviden oly tanítás, melyben a hitnek ellenségei is soha semmi erkölcsi hibát ki nem tehettek. Ellenben a magára hagyott emberi okosság legtisztábbnak látszó tanításai is mindenkor tévelygéssel elegyesek voltak, mint a konkolyos búza. Kit mondott a görögök közül legbölcsebbnek az oraculum, ha nem Socratest? Úgy buzgólkodott ő a pogányoknak hamis istenei ellen, hogy midőn józan tanításaért meg kellett halnia, áldozatot tétetett Aesculápnak, egy orvostból lett istennek. Kit csodált Socrates tanítványi közül annyira a tudós világ, mint Plátót? Az ő vélekedése szerint házasságon kívül kellene az embereknek élni, mint a barmoknak, szabad volna az anyáknak saját gyermekeiket kitenni, elvetni. Ki gondolkodott a rómaiaknál józanabban, mint Seneca? Azt tanítja ő, hogy helyes az embernek ellenségén boszút állani; erény, nem hogy vétek volna magát megölni. Ilyen volt a régi bölcseknek erkölcsi tanítása! Már most így vegyük fel a dolgot KK! a világ bölcsei életüket tanulásban töltötték, Krisztus soha írni, olvasni sem tanult, a mint hogy csodálkoznak is a zsidók, honnan van neki tudománya; effelett a világ bölcsei részszerént a tudós Görögországban, részszerént a mivelt Rómában más bölcsek közt forogván, az igazságnak feltalálására minden emberi eszközzel birtak; Krisztus harmincz esztendő koráig magánosságban élt, azután némely együgyü ha-

lászokkal volt társalkodása, és mégis hibáztak az erkölcsiségben a világ bölcsei, de nem hibázott Krisztus: lehetséges volt-e ez emberi módszerént? Ah! ki az ő tanításában az Istennek munkáját nem látja, az bizonyynyal önként fordítja el szemeit a világosságtól, hogy ne lásson; csodálná ő, ha egy béres jobb órát csinálna, mint a leghiresebb órás, és nem lát csodát abban, hogy a tanulatlan názáreti Jézus tisztán tanítja azt, a mit a világnak legbölcsebb tudósai fel nem találtak.

Ezeket szóloztam nektek veletek levén, a vigasztaló Sz.-Lélek pedig megtanít titeket minden igazságra, és eszetekbe juttat mindeneket, miket mondtam nektek. Azaz: eddigelé személyesen tanítottalak külsőképen, ezután a Sz.-Lélek által foglak tanítani belsőképen. Urunknak ezen ígérete akkor teljesedett be az apostolokon, midőn pünköszt jeles napján együttlevén, tüzes nyelvek jelenének meg felettek, és betelének mindnyájan Sz.-Lélekkel. Beteljesedik rajtunk is Urunknak ezen ígérete, midőn a sz. keresztségben és bérmálásban, vagy ha akkor vett ártatlanságunkat elvesztettük, a megtérésnek szentsége által a bűnnek mocskos edényiből Sz.-Lélek templomivá leszünk. Beteljesedett, mondom, az apostolokon, kik is a Sz.-Lélek által elevenítettévén, csodálatos sz. dolgokat vittek végbe a nagy világon; beteljesedik rajtunk is, kik ha a Sz.-Léleknek ösztönét követjük, hasonlóképen csodadolgokat vihetünk végbe a kis világban, vagyis az emberben, azaz minmagunkban. Mert minémü lélek a Sz.-Lélek? Az evangelium szerint Ő vigasztaló lélek, adjunk helyt tehát az Ő sugalásinak, vessük szemünket az égre, és nem fogunk elcsüggedni a földnek szomorúságai között. Ő igazság lelke, kövessük tehát vezérlését, ne fojtsuk el magunkban a lelkiismeret szavát, és meg fogjuk adni kinekkinek az övét, igazság, őszinteség fog lenni gondolatainkban, beszédünkben, cselekedeteinkben. Ő erősség lelke, kérjük s fogadjuk el tehát az ő segedelmét, iparkodjunk mi is malasztja mellett,

és nem fogunk oly könnyen megesni a kísértetekben, elég erősek leszünk mind a rossznak kerülésére, mind a jónak teljesítésére. Egy szóval Ő a világ lelkével ellenkező lélek, legyen tehát az ő hajléka a mi szívünk, és nem fogunk elragadtatni a bevett gonosz szokásoknak özönétől, tudni fogunk vigan lenni illetlenség nélkül is, társaságba illeni a széllal béllalt fejek majmozása nélkül is, ügyünket okosan igazítani tettetés, ravaszság nélkül is. Oh keresztény! mekkora tökéletességre mehatsz, ha szivedet a Sz.-Lélek lakja! sz. Pállal megtehetsz te is mindent Az által, ki téged erősít, csak undok vétkeid által ki ne üzd magadból ezt a drága vendéget.

Békeséget hagyok nektek, az én békeségemet adom nektek, nem miképen a világ adja, adom én nektek. Krisztus Urunk születésekor békeséget hirdettet az angyalok által, halála előtt békeség-hagyással búcsúzik el tanítványától, feltámadása után békeség kívánásával köszönté őket. Nincs is nagyobb jó KK! mintsem békeségben lenni mind az Istennel, mind az emberekkel, mind önnönmagunkkal. Békeségben leszünk az Istennel, ha sz. akaratját teljesítjük, és úgy viseljük magunkat, mint a legjobb atyának engedelmes fiai és leányai. Békeségben leszünk az emberekkel, ha a másoknak általunk eshető bántódásokat vigyázva elkerüljük, magunk bántódásait pedig annak szeretetéből, ki a keresztben is gyilkosaiért könyörgött, megbocsátjuk. Békeségben leszünk önnönmagunkkal, ha kevélységünket, haragunkat, testi vágyódásunkat, egyéb helytelen indulatinkat megzabolazzuk, és lelki ismeretünkben semmit meg nem szenvedünk, mi miatt az ember nem lehet megelégedve önnönmagával. Ez a hármas békeség Krisztus békesége KK! Igér a világ is békeséget, de már a békeségkötésbe magába alattomban belé hinti a jövő háboruságnak konkolyát. Igér a világ is békeséget, de a barátságos csók alatt gonosz szándéka lappang az árulónak.

Igér a világ is békeséget, de midőn az érzéseket kecsgetti, a lélekismeretet mardosó furdalásokkal betölti, vagy ha egy ideig nyugalmat enged a tiltott dolgokban, ez által végső veszedelmünket annál bizonyosabban közelíti. Oh ki igaz békeségre vágyol, viaskodjál keresztényi vitézséggel önmagad, mint legveszedelmesebb ellenséged ellen. Nagy jó a békeség, de nem kerül kevesebbe, mint magunk meggyőzésébe.

Ha engemet szeretnétek, örülnétek ugyan, hogy az Atyához megyek, mert az Atya nagyobb nálamnál. Ez a mondás meg ne háborítsa Krisztus Istenségében való hitünket KK! azt mondja Ő itt: az Atya nagyobb nálamnál, de másutt így szól: én és az Atya egy vagyunk; kisebbnek mondja magát emberségére nézve, mely szerént felmenendő vala az Atyához, egynek mondja magát Istenségére tekintve, mely szerént öröktől fogva együtt volt az Atyával.

Végső cikkelyében a mai evangéliumnak okát adja Űd-zítőnk, miért vállalta legyen fel a kint és a halált. Már nem sokat szólok veletek; mert eljött a világ fejedelme; és bennem semmie nincsen, de hogy megismerje a világ, hogy szeretem az Atyát, és a mint parancsolatot adott nekem az Atyám, úgy cselekszem. Mintha mondotta volna: már nem sokára megválom tőletek, mert közelget már az én megölésemre a világ fejedelme, vagyis a világhoz ragaszkodó és az Istennel ellenkező emberek vezére; a gonosz lélek, közelít a főpapokban az irigység lelke, Judásban a fővényység lelke, Pilátusban az emberi tekintet lelke; és rajtam ugyan nincs semmi hatalma sem az ördögnek, sem szolgáinak, a gonosz embereknek: mindazonáltal engedem magamat kizoztatni és megölettetni, mert az Atyám akarhatja, kihez azzal mutatom szeretetemet, hogy parancsolatját teljesítem; ez be-tűi értelme az említett cikkelynek, melyből kettőt tanulhatunk KK! egyik az, hogy a jámbor, a Krisztussal egyesült

embereken semmi hatalma nincsen az ördögnek, nem árthat ő se testünknek, se lelkünknek, se vagyunknak, csak mi a vétek által magunkat önként hatalma alá ne adjuk. Félre tehát a boszorkánysággal! félre azon hibás vélekedéssel, hogy az ördög tetszése szerint meglepheti az embert! félre azon mesével, hogy az ember az ördög segítsége által ilyen, amolyan kárt tehet embertársának! csak az hiheti az efféléket, ki meg nem gondolja, hogy e világot egy bölcs Isten kormányozza. Másik, a mit itten tanulhatunk, az, hogy valamint Krisztus oly nehéz parancsolat teljesítésével mutatta meg sz. Atyjához való szeretetét, milyen vala a kínos halál: úgy mi is a mi legnehezebben esik nekünk, abban bizonyítsuk meg, hogy szeretjük az Istent. Betegséggel, inséggel látogat-e minket? nehéz ez kényességünknek, de annál érdemesebb békeséges türesünk. Parancsolja-e Ő, hogy ellenségünknek megbocsássunk, üldözőinkért imádkozzunk, bántóinkat szeressük? Nehéz ez indulatosságunknak, de annál tökéletesebb engedelmességünk. Kívánja-e, hogy tisztán éljünk, böjtöljünk, a testet a lélek szolgálatja alá hajtsuk? Nehéz ez érzékünknek, de annál nagyobb jutalma leszen nála magunk megtartóztatásának. — Egy szóval a mai evangéliumnak mind kezdete, mind végezte az Istenhezvaló munkás szeretetre ösztönöz minket; arra a szeretetre, mely velünk Krisztus beszédét, az Isten parancsolatait megtartatja, és a legnehezebben eső dolgokban is megtartatja; arra a szeretetre, mely legbecsesebb mindazon ajándékok közül, melyekkel a Sz.-Lélek fel szokta ékesíteni azok szivét, kik magokban tiszta hajlékot tartanak neki. Oh emberi lélek! ismerd meg, mily veszendők a földnek javai, törekedjél mennyei ajándékokra. Oh isteni Sz.-Lélek! ajándékozz nekünk bölcseséget, tisztaságot, békeséget, szelidséget, eleven hitet, erős reménységet, de mindennek felett isteni és felebaráti szeretetet, hogy bőségedből lelki jókkal betelvén már ez életben, ana megmaradó jókra juthassunk ez élet után. Amen.

Sz.-Háromság Vasárnapjára.

Evangelium sz. Máté 28, 18—20.

Ha tudja az ember egyfelől, hogy ma Sz.-Háromság vasárnapja, és meggondolja másfelől, hogy a Sz.-Háromság egy véghetetlen felség, a valóságok valósága, az egy örök Isten: talán megütközik rajta, hogy nincs ma sátoros ünnep, hogy nem tartjuk ezen napot a legjelesebb pompával. De tudnotok kell KK! hogy szoros értelemben szólván, minden vasárnap a Sz.-Háromság vasárnapja, sőt minden nap a Sz.-Háromság napja; mert minden napjainkat annak az isteni felségnek illik szentelnünk, kiben élünk, mozgunk és vagyunk. Nem olyan tehát a mai ünnep, mint némely más ünnepek, melyeket p. o. valamely szentnek tiszteletére tartunk, kiről más napokon nem is emlékezünk, hanem foglalhatja minden más napoknak, megújítása minden más ünnepeknek; azt kívánja tudniillik az anyaszentegyház, hogy miután megültük az Atya Istennek a teremtésben és gondviselésben való jótéteményét az esztendőnek vasárnapjain; miután emlékeztünk a Fiu Istennek megtestesüléséről és általa lett megváltásunkról karácson és husvét napjain; miután a Sz.-Lélek Istennek eljövételét és megszenteltetésünkre adott malsztját megünnepeltük közelebről pünköstitben: már ma egybefoglaljuk mindezeket, és egy napon különösebben emlékezzünk a Sz.-Háromságról, melyről egy napon sem szabad nem emlékeznünk. A helyett tehát, hogy a mai nap külső pompáján törődjék valaki, igyekezzék inkább önnönmagát belsőképen ékesíteni azon lelki oktatásokkal, melyeket Üdvözítőnk az elolvasott evangeliumban előnkbe ad, és ime azoknak fejtegetése leszen mai beszédem foglalata, hallgassátok figyelemmel!

A d a t o t t n e k e m m i n d e n h a t a l o m m e n n y a

ben és a földön, így szól tanítványihoz Krisztus; az a Krisztus szól így, ki azelőtt nem sokkal Pilátus hatalma alatt állott, sőt engedte magát az alacsony hóhérok kezeibe adatni; lám mily dicsőség követi a nagylelkű szenvedést! mily nagyon magasztaltatik fel az, ki magát megalázza! — Adattott neki, mint embernek is, minden hatalom mennyben ugyan, hogy oda fölmenjen, hogy onnan Sz.-Lelket küldjön, hogy ottan az Őt szeretőknek lakhelyet készítsen; de a földön is, hogy a nemzeteket igaz hitre hozza, hogy anyaszentegyházát terjeszsze, hogy a bűnösöket térítse, hogy még egyszer eljövén, a világot megítélje. Honnan van tehát, gondolja talán valaki, hogy mégis annyi üldözést szenved az anyaszentegyház, hogy annyi a szakadás, annyi a megátalkodott bűnös, annyi a botránkozás Krisztus országában? miért engedi ezeket Krisztus, ha minden hatalom adatott neki? Megfelel erre Sz. Pál, midőn ekképen kiált fel a mai sz. leczkében: Mily megfoghatatlanok az Isten ítéletei, és megvizsgálhatatlanok az Ő utai! ki ismerte meg az Ur elméjét? avagy ki volt az Ő tanácsosa? Hagyj békét azért az Isten titkának oh keresztény! adj inkább helyt szivedben Krisztus hatalmának, vedd fel kellemetes igáját, hordozzad könnyű terhét, hogy jobbja felől állhass valaha ama nagy napon, melyen minden szivek titkai megnyílnak, és látni fogod, a mi most el van rejtve az élőknek szemei előtt!

Hatalma levén Krisztusnak, elküldé az apostolokat a világnak világosítására: elmentvén, tanítsatok minden nemzeteket. Egy Sándor, egy Mahomet a nemzetek elfoglalására küldi ki embereit, a szelid Jézus a nemzetek tanítására; ama hódoltatók tapodták a népeket, hogy magokat dicsőítsék, Krisztus magát föláldozta, hogy az emberi nemzetet józanságra hozza! mily isteni intézet! mily meg nem hálálható jószág! — Tanítsatok minden nemzeteket; ezen parancsolatot oly buzgón teljesítették a sz.

apostolok, hogy a világnak nagy részét megtérítették a vak pogányságból az egy igaz Istennek ismeretére; de vannak maig is feles népek, melyeknek még föl nem jött az evangélium világa, vannak más nemzetek, melyek azt valaha birták, azután gonoszságaik által elvesztették. Mit adtunk mi az Urnak KH! hogy az üdvözítő sz. hitben születünk és növekedtünk? kereskedjünk ezen girával, feleljen meg életünk hitünknek, netalán kivettessünk a külső sötétségre. — **Tanítatok minden nemzeteket**, ez a parancsolat nem csak magokat az apostolokat illette, hanem az utánok következő egyházi szolgálókat is mindnyájan, tehát mi is Krisztustól vagyunk küldetve a ti oktatástokra; meglásd azért, hogy meg ne vesd méltatlanságunkért a tőlünk halott sz. ígét oh keresztény! mert Krisztus helyett követésben járunk.

A tanításra keresztségnek kell következni Krisztus Urunk rendeléséből: **tanítatok**, úgymond, minden nemzeteket, megkeresztelvén őket az Atyának és Fiunak és Sz.-Léleknek nevében. Nevezetes ígék ezek KK! előnkbe adják ezek röviden azt is, mit kell hinnünk a Sz.-Háromságról, azt is, hogy kell viseltetnünk erkölcsünkben hozzája. A mi a hitet illeti, egyfelől a józan okosság mondja, hogy nem lehet több Isten egynél, másfelől a mennyei Mester parancsolja, hogy háromnak: az Atyának, a Fiunak és a Sz.-Léleknek nevében keresztelkedjünk, tehát, egybe tevén ezt a kettőt, a következők, hogy három személyt higyjünk az egy Istenségben, és egy Istent a személyeknek háromságában; mert ha nem volna három személy, ha p. o. a Sz.-Lélek csak Isten ereje és az Atyának személytelen tulajdonsága volna: miért kellett külön-külön három személyt előszámlálni? Viszont, ha nem volna mind a három isteni, egymáshoz hasonló személy, ha p. o. a Fiu kisebb volna az Atyánál: miért keresztelkedtünk egyformán mind a háromnak nevében, úgy a Fiuéban, mint az

Atyában? miért tétetnek mind a hárman egy rangba, egy felségbe? Való ugyan KK! hogy nem foghatja meg az emberi elme, miként lehessen három személy az egy isteni természetben: de tekintsük önnönmagunkat; a mi lelkünk egy magában, még pedig részekből nem állván, eloszolhatatlanul egy, mégis három különböző tehetségek vannak abban: az értelem, az emlékezet, az akarat; már könnyű megfogni a hármas egységet a testiekben, p. o. egy fának három ágát: de ki mondja meg, miképen lehet három különböző tchetség az egy eloszthatatlan lélekben? Önnönmagadat nem tudod megfogni oh ember! és merjed-e vizsgálni az Istenségnek titkát! nem éred föl önnön lelkednek mivoltát, és mégis hiszed: miért kételkedel az isteni Sz.-Háromságban csak azért, hogy föl nem éred? az Isten Isten nem volna, ha mivoltát emberi véges elme megfoghatná, imádjuk tehát, ne vizsgáljuk; imádjuk az egy Istent három személyben, és a három személyt az egy isteni természetben, ez hitünknek kötelessége.

A mi már erkölcsi magunkviseletét illeti, midőn megkeresztelkedtünk a Sz.-Háromság nevében: fogadott fiai lettünk az Atya Istennek, tagjai a Fiunak, templomai a Sz.-Léleknek; mekkora méltóság ez, és mily feddhetetlen erkölcsöt kíván ez tőlünk! Isten fiai vagyunk: oh mily gyalázat, ha lelkünket feslett életünkkel az ördög rabságába ejtjük! Krisztus tagjai vagyunk: oh mily disztelenség kényesnek lenni a tövises fő alatt, rothadt, henyélő tagnak lenni üdvösségünkért fáradott fő alatt, haragtartó tagnak lenni az ellenségéért könyörgött fő alatt! A Sz.-Lélek templomai vagyunk: oh mily kárhozatos háladatlanság ily mennyei vendéget vétek által lelkünkben kiüznünk, és szívünket a tisztátalanság, az irigység, az igazságtalanság, a gyűlölség barlangjává változtatnunk! — Tovább egész életünkben gyakorta szoktuk magunkat a sz. kereszt jelével jegyezni és mondani: A t y á - n a k é s F i u n a k é s S z . - L é l e k n e k n e v é b e n ; mi-

revaló pedig ez a régi keresztényektől reánk maradt szokás? Vajjon nem avégre emlegetjük-e annyiszor a Sz.-Háromságot, hogy az Istennek hozzánkvaló jótéteményeit szüntelen szemünk előtt hordozván, a hozzá tartozott hálaadásról soha meg ne felejtkezzünk? Emlegetjük tudniillik az Atyát, és eszünkbe jut, ki hozott ki minket a semmiből, ki visel gondot reánk, ki kormányozza a világot, kitől van minden vagyunk, életünk, egészségünk. Emlegetjük a Fiut, és eszünkbe jut, mily drága áron váltotta meg lelkünket. Emlegetjük a Sz.-Lelket, és eszünkbe jut, hogy az ő kegyelme nélkül nem vagyunk elégségesek, nem hogy megtenni a jót, de meg is gondolni, hogy Ő világosítja elménket, Ő mozdítja szivünket, hogy Ő segít az üdvösség útjában való akadályoknak elhárításában. Ily gondolatokat, ily sz. gerjedelmeket forgassunk elménkben, valahányszor keresztet vetünk KH! ne talán messze levén attól szivünk, mit szánk mond, megvalósuljon rajtunk az ujhitűek ama csúfolódása, hogy magunkról a legyeket üzzük.

Nem elég hinni, nem elég megkeresztelve lenni, szükség effelett az üdvösségre az Isten törvényének megtartása, a tiszta erkölcs, azért nem csak azt hagyá Üdvözítőnk az apostoloknak: tanítsatok minden nemzeteket, megkeresztelvén őket; hanem hozzá tévé ezt is: tanítván őket megtartani mindazokat, miket parancsoltam nektek. Jegyezzétek meg KK! mind meg kell tartanunk, miket Krisztus parancsolt, tehát nem üdvözít a bőjt, az alamizna, az imádság, ha e mellett haragot tartunk; nem üdvözít a józan és tiszta élet, ha e mellett a másét vissza nem fordítjuk, vagy a magunkét az ügyefogyottaktól megvonjuk; nem üdvözít egyik jóság, ha a másikat elmulatjuk. És ezért, ezért írja sz. Jakab apostol, hogy ha valaki az egész törvényt megtartja is, de ha csak egyik ellen vét, mindeniket általlághatja. Keménynek látszik a mondás, de vegyétek fel a dolgot! Az igaz erkölcsőség az

emberi szívnek tökéletes meghódolása, hogy az ember az Isten sz. tetszése és rendelése szerint alkalmaztassa a maga akaratját: már pedig ki egyebekben követi az Isten parancsolatját, de egyben nem, úgy-e, hogy az ő szive nincs egészen meghódolva? úgy-e, hogy ő a maga akaratján jár inkább, mint az Istenén? Noha tehát tulajdonképen által nem hág is minden törvényt, ki egyet általhág, mindazonáltal csak az egynek általhágása is megvesztegeti erkölcsét, megosztja szívét, és úgy kirekeszti őt az örök életről, mintha a többit is általhágta volna. Ne, ne csak abban legyünk tehát hivek KK! mi könnyen esik indulatunknak; a betegesnek könnyü a tisztaság, de nehéz a békeségestülés, a gazdagnak könnyü az alamizsnálkodás, de bajos a maga megtartóztatása, egy tüzes embernek könnyü az imádság, de terhes a boszuság megbocsátása; már pedig mi nagy dolgot viszünk végbe lelkünkért, mi nagy érdemet teszünk a mennyországért, ha csak abban vagyunk jók, miben kedvünk sincs a rozslételre? Győzzük meg magunkat abban, mi nehéz a mi vágyódásunknak, tartsuk meg Krisztus parancsolatit mind, a terhes kötelességekben is, ez az igaz erkölcsösség, ez az örök életet érdemlő keresztényi tökéletesség.

De hogy győzhetjük meg magunkat? hogy tarthatunk meg minden törvényt? A magunk erejéből nem lehet ez KK! de halljuk, mit mond az Üdvözítő Krisztus az evangelium végén: *ime én veletek vagyok mindennap világ végezetéig!* Igen is felment Ő az egekbe, és ül sz. Atyjának jobbán, de azért meg nem szünt velünk lenni. Velünk vagyon Ő, az anyaszentegyház főpásztorait, úgymint az apostolok örököszeit világosítván és kormányozván: kövessük tehát annak tanítását, mert nem vezérel minket rossz utra az, kit maga az örök Igazság vezérel; velünk van Ő láthatatlanul, de valóságosan az oltári-szentségben: vegyünk tehát lelki erőt gyakran az Urnak sz. asztalánál, vegyünk orvosságot gyengélkedő erkölcsi állapotunkban. Végre velünk

van Ő segítő malasztjával minden ügyünkben, minden kísérteteinkben, és sokszor akkor van legközelebb, midőn legtávolabb gondolnók: adjunk tehát helyt a mennyei sugalásoknak, hallgassuk lelkiismeretünk szavát, nem kikapó vágyakodásinkat. Légy velünk, oh légy velünk minden lépéseinkben, édes Jézus, hogy valamint életünk kezdetén megkeresztelkedtünk a Sz.-Háromság nevében: úgy életünk fogytán, ama rettenetes végórán ugyan a Sz.-Háromságnak ajánlhatván, lelkünk örökre teveled lehessen! Amen.

Pünköst után II. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 14, 16—24.

Egy ember, egy minden embereknél véghetetlenül felségesebb ember; egy ember, ki örök Isten levén, üdvösségünkért időben lett ember; egy ember, kinek sz. vérén váltattott meg minden ember; egy ember nagy vacsorát szerze. Nagy vacsorát szerze mennyben bárányi menyegzőjére, hogy elestvéledvén ezen rövid életünk, abban örökösen örvendezzünk; de nagy vacsorát szerze e földön is életének végső estvéjén sz. halálának emlékezetére, hogy benne vendégeskednénk, és erősíttetnénk ama mennyei vacsorára való utazásunkban. Nagy vacsorát szerze, és sokat meghívott, elhiva tudniillik minden embert, a szegényt, mint a gazdagot, az alacsony, mint az elévalót, a szolgát, mint az urat. Oh szentséges vacsora, melyben az imádandó gazda a maga sz. testét adja eledelünkre, a maga sz. vérét italunkra! oh bizonynyal nagy vacsora, melyen minden emberrel akarja magát közleni az Istenember! De ekkora felségnek, ekkora szeretetnek hogy felel meg közönségesen az ember! Az evangelium háromféle vendégeket említ: némelyek hivatalosak levén, el nem mentek, mások ké-

sőbbre hivattatván, önként elmentek, meg mások kényszerítve mentek el a nagy vacsorára. Maradjunk meg az evangelium szavai mellett KH! és lássuk I. azokat, kik el nem mentek; II. azokat, kik önként elmentek; III. azokat, kik kényszerítve mentek.

I. Elérkezvén a vacsorának órája, még egy sem érkezett vala el a vendégek közül, ezért a gazda elküldé szolgáját, megmondani a hivatalosoknak, hogy eljöjjenek, mert már minden kész; és minémü válaszszal tére vissza a szolga? egy hivatalos azt üzené: majort vettem, ki kell mennem azt megnéz-nem, kérlek, ments ki engem. A másik azt: öt fogat ökröt vettem, jártatni megyek azokat, kérlek, ments ki engem. Hát a harmadik? Feleséget vettem, azért nem mehetek. Különös ment-ség! mintha nem szabadulhatott volna a feleségétől egy pár órára, vagy mintha nem mehetett volna el feleségestől együtt a vacsorára. Még különösebb az, hogy a többi legalább engedelmet kér: ments ki engem, ez az utolsó ezt az udvariasságot sem teszi meg, oly világos mentségnek tartja, hogy feleséget vett. Fordítsuk valóságra a példabeszédet KK! az az isteni gazda, ki az oltáriszentségben nagy vacsorát szerzett, és sokat, azaz minden keresztényt meghívott, elküldi szolgáit méltatlan személyeinkben, hogy hirt adjanak a hivatalosoknak; jelentjük mi, hogy itt a vacsorának órája, itt a husvétii gyónás, itt e vagy ama nagy ünnep; hirdetjük, hogy már minden kész, hogy kész Krisztus sz. teste és vére a kenyér és bor színében, kész az Isten báránya a hivek lelki táplálására, kész az Isten Fia magát közölni a bűnös embernek: és mi a válasz a hivatalosaktól? a vonogatás, a mentség, a kifogás; siet elmenni a szegény, ha a gazdag ebédre hívja: az Isten asztalára hivattatunk, és magunkat mentegetjük. ¹⁾

¹⁾ Dives invitat, et pauper accurrere festinat, ad Dei vocamur convivium, et excusamus. Greg. M.

Vagyon, a ki azzal menti magát, hogy méltatlan; csak a majorba való vagyok én, úgymond, nem az Ur asztalához. Ha a mindennapi vételről volna szó, mely régenten szokásban volt sok helyen a világiaknál is, bevehető volna a mentség Sz. Ágoston ítélete szerint, ki helybenhagyja azt is, ki naponkint járul, azt is, ki némelykor elmarad az Ur vacsorájától; mert tiszteletből nem meri az egyik mindennap venni, tiszteletből nem meri a másik egy nap is elmulatni ¹⁾. De ma úgy veti okul méltatlanságát az ember, hogy vagy soha sem, vagy fölöttébb ritkán veszi; így pedig miként állhat meg a mentség? Ha azért vagy méltatlan oh keresztény! hogy halálos bűnben heversz: tartozol abból kivetkezni, és magadat méltóvá tenni. Ha azért vagy méltatlan, hogy nagy vétek nélkül is érzed apróbb hibáidat és mindennapi gyarlóságaidat: nem tudod-e, hogy embernek rendelte Üdvözítőnk ezt a vendégséget, nem angyalnak, és azért embertől kitelhető tisztaság kivántatik ide, nem angyali ártatlanság? Tégy annyit, a mennyit tehetsz, bizd a többit Jézusod kegyességére, eltörli az ő sz. asztala azon bocsánandó vétkeket, melyeket elkövettél, de vigyázóbbá is teszen téged, hogy ezután kevesebbet kövess el, és így épen az által teheted meg, hogy Őt méltóképen veszed, ha gyakran veszed.

Van, ki sok dolgaival mentegeti magát, ö k r ö k e t v e t e m, úgy mond, gazda, mesterember, kereskedő, hivatalbeli vagyok, nincs időm, hogy illendőképen elkészüljek. Ha hát-ramaradnánk is valamicskét világi foglalatosságinkban az Ur asztala miatt, mégis helytelen volna ez a mentség; mert nem lehet-e valamicskét elhagyni a világeből Krisztusért, a testből a lélekért? De micsoda hátramaradás az, ha ünnepnapokon egy két órát szentelünk az Istennek? oh hányat nem adunk még mives napokon is Béliálnak, az italnak, a játéknak, a mulatságnak! Csak dolgozni és nem imád-

²⁾ Et ille honorando non audet quotidie sumere, et iste honorando non audet ulló die praetermittere. Epist. ad Januar. 54.

kozni szintoly hiba, mint csak imádkozni és nem dolgozni; az okos keresztény közép utat tartván, ráérkezik mind a kettőre, és sem nem ügyetlen világi bajaiban ájtatossága mellett, sem nem ájtatlan lelke állapotjában talpra esett ügyessége mellett.

Van végtére és legtöbb van olyan, ki nem is mentegeti magát, számba sem veszi a nagy vacsorával kínálkozó kegyes gazdának hívását; és kik ezek? azok KH! kik csaknem oly elválthatatlanul ragaszkodnak a bűnhöz, mintha azt feleségül vették volna; azok, kik hozzászokván az egyiptomi hagymákhoz és húshoz, vagyis a tilalmas gyönyörűségekhez, azt tartják az Ur sz. asztaláról, mit a pártos zsidók mondanak vala a pusztában a mannáról: megunta lelkünk ezt a fölöttébb könnyű ételt ¹⁾. Oh mely hidegség! mily háladatlanság! Krisztus hívja: jöjjetek hozzám mindnyájan, és ők elfordulnak; Krisztus kínálja: vegyétek, egyétek, ez az én testem, és ők feléje sem mennek; Krisztus kíván velök egyesülni: és ők tőle távoznak. Halljátok oh üdvösségtekről elfelejtkezettek! mit mond a megbántott gazda a példabeszédben: senki azok közül, kik hivatalosak valának, és el nem jöttek, meg nem izleli az én vacsorámat. Halljátok, mit mond a megvetett Krisztus a valóságban: ha nem eszitek az ember Fiának testét, és nem isszátok az ő vérét, nem leszen élet bennetek ²⁾. Nem leszen lelki élet, és azért nem leszen örök élet. Ime ez a büntetése azoknak, kik a nagy vacsorára el nem mentek.

II. Megharagudván a gazda, hogy nem jöttek el a hivatalosak, mondá szolgájának: menj ki az utcákra, és a város szereire, és a szegényeket, bénákat, vakokat és sántákat hozd bé ide. Ime KK! micsodás emberek mentek el a nagy vacsorára!

¹⁾ Mózes IV. 21, 5. ²⁾ Sz. Ján. 6, 54.

Hozd be ide a szegényeket, bénákat, vakokat, sántákat, mit teszen ez az anyaszentegyházról szólva betűi értelemben? Azt, hogy megvetvén nagyrészt a zsidók Krisztus evangéliumát, a pogányok hivattak be az ő szent aklába, kiket olyba tartott a kevély zsidóság, mint nálunk sokan tartják a szegényt és nyomorékot. Hozd be ide a szegényeket s a t. mit teszen ez mennyországról szólva felsőbb értelemben? Azt, hogy nem személyválogató az Isten az örök boldogság kiosztogatásában; nincs tehát, miért vesse meg az elévaló a nyomorultat, osztozó atyjafia ez neki a mennyei örökségben; de a nyomorultnak sincs miért irigykedjék az elévalóra, megelőzheti őt a lelki, a maradandó jókban. Hozd be ide a szegényeket, bénákat s a t. mit teszen ez imádandó vacsoránkról szólva lelki értelemben? Jelenti lelki nyomorúságainkat, melyekből kész minket felsegélni az Ur Jézus sz. teste és vére által. Szegények vagyunk Krisztus nélkül KH! mert világi javunk akármely bőséges is, ma van és holnap talán nincsen, lelkünkben pedig mit mutathatunk elő nála nélkül? Járuljunk sz. asztalához, ime Ő nekünk adja magát, nekünk véghetetlen érdemeit, és meggazdagodtunk. Bénák vagyunk Krisztus nélkül; mert ép kezekkel is mi állandót, mi üdvösségest vihetünk végbe annak szentelő malasztja nélkül, ki azt mondja: hogy nélkülem semmit sem t e h e t t e k ¹⁾. Járuljunk sz. asztalához, ime oly eledelt ad Ő nekünk, melytől tápláltatva nem csak üdvösségünket munkáljuk, hanem világi munkáinkat is szentekké és az üdvösségre érdemesekké tehetjük. Vakok vagyunk Krisztus nélkül; mert ki másnak világbölcs is, magának csak ember, mégpedig oly igen ember, hogy midőn a fölöttevaló dolgokban vizsgálódik, az előttevaló gödörbe beleesik, ha az igaz viláosság nem vezeti őt. Járuljunk sz. asztalához; ha eleven hittel veszszük sz. testét, megnyilnak szemeink az örök élet

¹⁾ Sz. János 15.

ösvényének látására, mint régenten megnyílnak a Jonathas szemei egy csepp méznek ízlésére. Egy szóval, sánták vagyunk Krisztus nélkül, járhatunk-e egyebütt, hanem csak a veszedelem tágas és lejtős útján, melyen könnyen lehengeredik a lábatlan is? Járuljunk sz. asztalához; oly kenyeret ad Ő nekünk, melytől megerősödvén, fölmehetünk mint Ilyés az Istennek sz. hegyére, megtehetjük a mennyországnak keskeny, meredek és tövises útját.

De nem elég a méltó hozzájárulásra az, hogy megismerjük nyomorék voltunkat; szükség kiüznünk magunkból a nyomorékságnak okát, a vétket; mert csak úgy erősíti a testi beteget az eledel, ha kihajtatott már gyomrából a roszt; csak úgy gazdagítja, gyógyítja, világosítja, erősíti a lelki nyomorékot ez a szentséges vacsora, ha kiüzetett már a bűnnek szeretete szivéből; próbálja meg tehát magát az ember, és úgy egyék e kenyérből, és úgy igyék e pohárból; mert ki méltatlanul eszik és iszik, itéletet eszik és iszik magának, meg nem különböztetvén az Urnak testét¹⁾. Lásuk már, kik mennek kényszerítve a nagy vacsorára?

III. Minekutána önként bementek a nagy vacsorára a város utczáiról egybegyűjtött nyomorékok, és még hely volt, mondá az Ur a szolgának: menj ki az utakra és ösvényekre, és kényszerítsd bejöni, hogy megteljék házam. Peres cikkely ez KK! némelyek felettébb sokat következtetnek ebből, némelyek semmit sem; amazok azt vélik, hogy mindenre kell kényszeríteni az embert a lelki dolgokban; ezek azt, hogy semmire sem kell. Hiba mind a kettő; hiba azt vélni, hogy mindenütt van helye a kényszerítésnek; mert ha nincs meggyőződve valakinek elméje a hit igazságáról, miképen kényszeríthetem őt a hitre? reá vehetem erővel, hogy vallást tegyen a szája, de meghódo-

¹⁾ I. Kor. 15, 28.

latlan marad elméje. A gondolkodás ellen karddal, erőszak-
kal harcolni csak annyi, mintha valaki vaslánczokkal meg
akarná kötözni az ördögöt, a csupa lelket. Viszont hiba, és
még veszedelmesebb következésű hiba azt tartani, hogy semmi
helye sincs a kényszerítésnek a lelki dolgokban; mert ha
nem erőltethetek is senkit, hogy higgye, a miről nincs meg-
győződve, de erőltethetem, tartozom is erőltetni alattvalómat,
hogy hallgassa és tanulja, a mi meggyőzheti őt; nem paran-
csolom én, hogy képzelete legyen arról, a mit nem látott,
de parancsolom, hogy lássa meg és lesz képzelete. Így az
akaróját sem lehet senkinek erőltetni a jóra egyenesen,
mert ő szabad, de lehet oly külső dolgokra erőltetni vala-
kit, melyektől viseltetvén ő maga magát szabadon jóra ha-
tározza. Egy hideg barlangban lappang valaki: nem vihetem
oda a napot, de kirántom őt a nap melegére; lelki hideg-
ségben restelkedik valaki: nem férek hozzája szépszerént,
de erővel is oly állapotba teszem őt, melyben szive lágyulni
kezd, és felhevülni a isteni szeretetre. Van tehát bizonyos
helye a kényszerítésnek a lelki dolgokban, van a szentségek
gyakorlásában, van nevezetesen az Urnak nagy vacsorájában;
nem ok nélkül mondá Üdvözítőnk: k é n y s z e r í t s d b e j
ő n i.

K é n y s z e r í t s d b e j ő n i, nektek szól ez keresz-
tény szülők! nem elég, hogy szorgalmatoskodtok gyermekei-
tek világi életéről, vezessétek őket az Urnak asztalához, vé-
tessétek velök azt a szentséges kenyeret, mely őket lelkök-
ben az örök életre táplálhatja. K é n y s z e r í t s d b e j ő n i,
nektek szól ez keresztény tanítók! hajtjátok ti az ifjúságot
azon tudományokra, melyek az elmét ékesítik, hajtjátok azon
szentségekre is, melyek a szívet tökéletesítik, és betöltik az
Urnak félelmével, mely kútfeje a bölcseségnek. K é n y s z e r
í t s d b e j ő n i, nektek szól ez keresztény gazdák, urak,
gondviselők! urai vagytok ti szolgálóknak, de szolgálói ama
nagy Urnak, küldjétek el tehát szent házába cselédeiteket,

kik másképen az ünnepeken az utakon, a kertekben, és más még rosszabb helyeken czellengenek, küldjétek el Krisztusnak sz. asztalához, kinek szent vére a szolgák üdvösségeért szint-úgy öntetett, mint az urakéért.

De mit beszélek én itt a kényszerítésről? itt a hol az Isten szerez nagy vacsorát, és az embert hívja el! itt a hol az Üdvözítő kínálkodik a bűnösnek, az orvos a nyomoréknak, a megbántott Ur a megbántó szolgának! Oh mily háladatlan, ki mentegeti magát, és nem megy! mily vakmerő, ki önként, de méltatlanul megy! mily hideg, ki kényszerítésből megyen! Emberi szív! mikor győzi meg már Jézusod szeretete kökeménységedet? érted függ a kereszten, és nem érzed; neked akarja magát adni a szentségben, és nem veszed, vagy talán illetlenül veszed; téged vár a mennyei dicsőségben sz. Atyjának jobbján, és nem igyekszel! Oh mily boldog pedig az a lélek, ki Krisztusának sz. asztalánál hizik! egyesül ő Jézussal amaz igék szerént: ki eszi az én testemet, és iszsza az én véremet, énbennem marad, és én őbenne. Egyesül ő Jézussal, és gyámola van a kísértetekben, társa a szenvedésben, vigasztalója a szomorúságban, segítsége minden ügyében; egyesül ő Jézussal, és örömmel elmondhatja sz. Pállal: élek én, már nem én, él pedig bennem Krisztus. Amen.

Pünköst után III. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 15, 1—10.

Az elolvasott evangelium az Ur Istennek a megtérő bűnösökhöz való kegyességét hirdeti KK! ezt jelenti az eltévedt juhocska iránt való gondoskodása a pásztornak, ezt példázza az elveszett és megtalált garason való öröm. De lássuk előbb, mi ada Üdvözítőnknek alkalmat ezen hasonlatosságoknak mondására, vagyis eleitőlfogva járjuk el végig elménkkel ezen evan-

geliumnak főbb-főbb cikkelyeit; jeles igazságokat, építő tanulságokat találunk bennök, csak legyetek figyelemmel!

Közelítének Jézushoz a publicanusok és bűnösök, hogy hallgatnák Őt. És morgolódnak vala a farizeusok és írástudók mondván: ez a bűnösöket befogadja, és eszik velök. Azt tartjuk közönségesen KK! hogy a becsületes ember nem elegendik a korpa közé, és hogy a jónak kerülni kell a gonoszak társaságát azért is, nehogy cselekedeteiket helybenhagyni láttassék, azért is, netalán példájokra maga is lassankint rosza vetemedjék; vajjon nem vala-e tehát méltó a farizeusok zúgolódása Krisztus ellen, hogy a bűnösökkel társalkodott? Épen nem, sőt igen méltatlan volt mind eredetére, mind környülállásaira nézve; méltatlan eredetére nézve, mert kevés gondjok volt nekik a bűnösökre, Krisztust akarták ők itt érdekelni, benne kerestek hibát ellenevaló titkos gyűlölségből. Így leszen tudniillik az irigy, a barátságtalan, a haragtartó ember, mérget sziv a rózsából, bogot keres a kákán, rosza magyarázza felebarátjának minden lépését, gyalázza legalább szándékát, ha nem kisebítheti cselekedetét. Méltatlan volt a farizeusok morgolódása környülállásaira nézve is; mert micsoda bűnösöket kell kerülni? A megátalkodottakat; ellenben a jobbulni akarókat keresni kell inkább, oktatni, és édesgetni a megtérésre, már pedig az evangéliumi publicanusok és bűnösök épen jobbulásukat keresték, midőn Jézushoz mentek, és az ő üdvösséges tanításait hallgatni ohajtották. Aztán kinek kell a bűnösöket kerülni? olyannak, kinek nem kötelessége velök társalkodni, sőt féltő, hogy maga is megromlik, nem hogy azokat jobbítná; már pedig Krisztus nem hogy maga megvesztegettetett volna, sőt a bűnösök megtéréseért küldetett volt e világra, tehát a napot homályosságról vádolták, kik Őt a bűnösök befogadásaért kárhoztatták! Tanuljunk ebből akár bűnösök, akár igazak legyünk KK! Ha bűnösök vagyunk, tanuljunk Krisztushoz kö-

zelíteni, és igéjéből orvosságot venni lelki sebeinkre. Ha igazak vagyunk, kerüljük a bűnösöket, midőn a velőkvaló társalkodás megronthatna minket is; de ne vessük meg őket, sőt intsük, világosítsuk, jóra ösztönözzük őket, midőn remélni lehet, hogy a velünkvaló társalkodás igaz útra hozhatja őket.

A farizeusok morgására szokása szerint fontos és meggyőző példabeszédekkel felele Űdvözítők. Egyik példabeszéd ez: kinek van közöleték száz juha; ha elveszt egyet közölük, nem hagyja-e a kilenczvenkilenczet a pusztában, és azután menván, mely elveszett, míg meg nem találta azt? és mikor megtalálja, vállaira teszi örülvén, és haza érven egybehíja barátit, és szomszédit, mondván nekik: örvendjetekek velem, mert megtaláltam juhomat, mely elveszett vala. Hogy ezen példázatban a juhos gazdán Krisztus, az elveszett juhon a bűnös ember értetődik, világos dolog; de kiket jelent a pusztában elhagyott kilenczvenkilencz juh? Némelyek rajtok az angyalokat, és az elveszett juhon az emberi nemzetet értik. Helyes, csak ovjuk magunkat némely vigyázatlan kiejtéséktől KK! ne mondjuk p. o. hogy elhagyta az Isten Fia az angyalokat mennyben; mert ha hiszszük, hogy Ő igaz Isten, hinnünk kell azt is, hogy, mint Isten, mindenütt jelenvan; ha mindenütt jelenvan, tehát úgy szállott alá az égből, hogy egyszersmind ott is lakozott, úgy jött le az emberi nemzet váltságára, hogy egyszersmind az angyali karokkal is fenmaradott, így tartja ezt hitünk. Mások a kilenczvenkilencz juhon az igaz embereket értik; helyes, és az evangelium szavaihoz még illőbb az előbbeni értelemnél, csak vigyázzunk itt is KK! ne véljük, hogy Krisztus elhagyja az igazakat, midőn a bűnösöket keresi; mert jóllehet hogy Űdvözítők a pásztorhoz hasonlítja magát annyiban, hogy a bűnöst, mint elveszett juhát keresi, de nem hasonlítja annyiban, hogy a bű-

nősök kedvéért az igazakat oda hagyja; tudniillik a pásztor, mint egyszerre csak egy helyt lehető ember, nem mehet messze eltévelyedett juha után a nélkül, hogy nyájától egyideig el ne távozzék, ellenben Krisztus, mint mindenható Isten, úgy keresi a bűnöst, hogy egy szempillantatig sem távozik el a jámboroktól. Jegyezzétek meg tehát KK! hogy valamint általában minden hasonlatosság sántikál, a mint mondják, úgy itten is nem tart mindenben a hasonlatosság Krisztus és a juhos gazda között; nem tart p. o. abban is, hogy ha a pásztor keresi elveszett juhát, és örvend feltalálásán, a maga kárát keresi, a maga hasznán örvend, ellenben mi kára volna Krisztusnak a bűnös kárhozatjában? mi haszna üdvösségében? Ismerd meg oh elveszett juhocska, bűnös lélek! ismerd meg Jézusodnak hozzávaló kegyességét, kimondhatatlan nagy kegyességét, ingyenvaló kegyességét; te megbántottad Őt, midőn vétkezvén elszakadtál az igazak nyájától, Ő minden önhasznán kívül keres téged; keres, midőn lelked ismeretében furdalást gerjeszt, keres, midőn egy jó könyvet ad kezedbe, egy üdvösséges beszédet füledbe, egy nyavalyával látogat, egy kárvallással sanyarít, egy szomorú példával megrettent; oh meddig, meddig futsz attól a jó pászortól, ki valamint érted a nehéz keresztet tulajdon vállain a kálváriára felvitte, úgy kész téged, ha hozzá térsz, örülvén vállaira venni, és a boldogulandó igazak nyájához visszavinni?

Halljuk már, miként fejezi bé a juhos gazdáról vett hasonlatosságot Üdvözítőnk: mond om nek tek: sz in t ú gy na gy ob b ör ö m le sz en a z é g b en e gy me g t é r ő b ű n ö s fe le tt, m in t ki le n c z v en ki le n c z i ga z fe le tt, k i k ne k n in c s sz ű k s é g ö k a b ű n b á n a t r a. Csodálatos mondás ez KK! hogy lehet nagyobb öröm az égben egy megtérő bűnös felett, mint kilenczvenkilencz igaz felett. Embereknek szólott, emberektől minél könnyebben érthető módon szólott itt Krisztus; nemde mi emberek kevesebbé

érezzük valamely nagy, de már rég birt jónak megszokott örömét, mint valami kevesebb, de új hasznunknak vigaságát? Nemde ha valaki elveszt száz forintból egyet, és megint megkapja azt, ez a bánatról örömevaló hirtelen általmentel inkább érzékenyíti őt, mint a kilenczvenkilencznek bírása? Nem azt mondja tehát itt Krisztus, hogy többet ér mennyben egy megtérő bűnös, mint kilenczvenkilencz igaz, hanem csak érezhetőképen akarja előnkbe adni, mily nagyon örvendenek a mennyei sz. lelkek a bűnös ember megtérésén, és üdvösségén. — Szent Isten! annyira érzi Krisztus az üdvösség drága voltát, hogy vérét ontja a bűnösért, annyira érzik ezt a mennyei sz. lelkek, hogy nagyon örvendenek a megtérő bűnös felett, pedig véghetetlenül boldog Krisztus, boldogok a mennyeiek is a bűnösök nélkül, honnan van tehát, hogy többnyire nem érzi azt a bűnös, holott az ő boldogsága forog itt fenn? Honnan van, hogy örvendenek az angyalok az ember üdvösségén, nem örvend az ember a magáén? Talán onnan, hogy nem látta az ember, mit készített Isten mennyben az őt szeretőknek, ellenben látja azon gyönyörüségeket, melyekben kedvét töltheti ez életben; talán onnan, hogy jelenvaló a testiség, a bor, az idegen jószág, a tiltott gyönyörűség, ellenben csak jövendő, távolvan a mennyei dicsőség. Úgy de KK! barmok vagyunk-e mi, hogy csak a jelenvalótól, csak a szemünk előtt forgó jótól vonattassunk? nem mondja-e nekünk a hit, nem mondja-e maga a természeti okosság, hogy ezen földi mulandóságok után mennyben örökös jók, teljes jók, minden szomorúságtól tiszta jók bírására várattatik halhatatlan lelkünk? Gondold meg oh ember! valahányszor oly tiltott kedvtöltésre van vágyásod, mily kárhozatot hozhat fejedre, hogy rövid ideig tart, a mi gyönyörködtet, soha el nem mulik, a mi éget. Mikor pedig súlyosnak tetszik az erény, mikor meg kell magadat tagadnod, kisértetet, üldözést, fájdalmat kell szenvedned az üdvösségért: gondold meg akkor oh ember! hogy mulandó a szenvedés, örökké tartandó a dicsőség.

A másik példabeszéd egy szegény asszony, ki tiz garasból egyet elvesztvén, gyertyát gyújt, házát kisépri, és megtalálván kárát, egybehíja szomszédait, és barátit örömeiben. Az levén ezen példabeszédnek is jelentése, a mi az előbbeknek, tudniillik, mily kegyelmes az Isten az eltévedt lelkek keresésében: kérdés támadhat itten KK! miért adá elő Üdvözítőnk két hasonlatosságban azon egy dolgot? sőt háromban adta, mert ide tartozik a tékozló fiuról való példabeszéd is. Oka ennek az, hogy annál bizodalmasabban és haladék nélkül sietnénk vissza atyai karjai közé rút bűneinkből, minél nyilvánosabban adja előnkbe mind megtérésünk iránti kívánságát, mind jobbulásunkon való örvendezését. És vegyük észre KH! miként hág fölebb és fölebb ez az öröm a három példabeszédben; az elsőben örvend a juhos gazda megtalált juhocskáján, de még nem annyira, mert száz juha levén, csak könnyebben elszivelhette volna kárát; a másodikban már több oka volt örvendeni csak az egy megtalált garason is egy szegény asszonynak, a kinek tiz garasból áll vala egész tehetsége; de lehet-e már érzékenyebb öröm, mint a harmadikban egy tehetős atyáé, ki két fia közül egyiket elveszti, és megint visszanyeri? Ily példákkal ábrázolod hozzánkvaló szeretetedet oh kegyes Jézus, és ki már az közölünk, ki téged viszont ne szeressen? Ily érzékeny vonásokkal rajzolod te le nekünk a kárhozat torkából kiszabadult lelken való örömedet, és hol már az a bűnös, ki hozzád vissza ne siessen?

Siess ekkora kegyességnek királyi széke elejébe, ah ne halogasd megtéréseidet, siess üdvösséged keresésére, bűnös lélek! feltaláld ezen drága garast, ha követed az evangéliumi asszonynak példáját; ő gyertyát gyújta: gyújtsd meg te is szivedben a hitnek már alig csillámló világát, olvass építő könyveket, gondolkodjál lelki dolgokról, hallgasd az Isten igéjét, melyről így énekel sz. Dávid: Uram! lámpás az én lábaimnak a te igéd, és világosság az

én ösvényimnek. Továbbá, az asszony kisépré házát, még pedig ügyében minden szegleteivel együtt: hányd fel te is szivednek minden rejtekeit. Oh mennyi bűnnek szemétét, oh hány el is felejtett régi undokságot nem seperhetsz egybe, ha a hitnek világánál jól meg vizsgálod lelkiismeretedet! Az asszony szorgalmatosan keresé kárát, míg meg nem találta, ez legyen neked is két főtulajdonságod a megtérésben: a szorgalmatosság és állhatatosság; vidd ki szivedből az egybeseperst szemetet a töredelmes bánat és igaz gyónás által, sőt valamint a seprés után az apró portól is megszokták a házi butort sepregetni, úgy te is kitisztulván a káromkodásból, igazságtalanságból, paráznaságból, egyéb goromba vétkekből, porozd le szivedet ama titkosabb hibáktól is, a milyen az irigység, az emberszólás, a kevélység sat. ez a szorgalmatosság dolga. De mi haszna, hogy megseperted szived hajlékát, ha azonnal sáros lábak megint beszemetezik azt, és a világ szele megtölti porral? Zárd be tehát lelkednek ajtaját a hívásnak, kerüld a roszra vezető alkalmat, tartsd zabolán érzékeidet, végy erőt sarjazni akaró gonosz vágyódásidon, így nem csak feltalálod, hanem meg is tartod az üdvösség garasát, ez az állhatatosság gyümölcse. Végre az asszony szomszédival és barátival örvend vala megtalált garasán: ne véld te is oh bűnös ember! hogy nem találsz egyebet megtérése után szomoruságnál, és vigadni féltő komorságnál; van öröme az istenes életnek, ha egyszer általverekedhetel gonosz szokásidból, és keresztényi vitézséggel meggyőzheted a régire visszatörekedő indulatidat; van öröme a tiszta lelkiismeretnek, még pedig a világ öröménél tisztább öröme, teljesebb, állandóbb, nyugodalmasabb, bátorságosabb öröme, de csak azok ismerik azt, kik tisztaszívűek, mint a titkos látások könyvében csak az tudja olvasni az Istentől adatott fehér kövecskén való írást, ki azt kezében tartja; van öröme a megjobbult bűnösnek még ezen nyomoruságos életben is, még a számkivetésben is, hát majd ez élet után amaz

örökös hazában? Ott, a hol most örvendenek az Isten angyalai megtéréseken, ott fogsz te valaha velök együtt örvendeni megtalált üdvösségeken. Amen.

Pünköst után IV. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 5, 1—11.

Ma Krisztus Urunk a népet egy halász hajóból tanítja, ma halásztat, ma apostolságra hívja a halászokat, a mint hallátok az evangelium olvasásából; oktat pedig mindezekkel minket Üdvözítőnk, oktat, nem csak mikor tanít, hanem akkor is, mikor halásztat, akkor is, mikor a halászokat elhívja. Jertek azért KK! lássuk, mire oktat Ő minket mindezekkel, jertek, fejtegetssük az evangeliumnak erkölcsi értelmét, én érthető nyelvvvel, ti érteni kívánó szívvvel.

Bemenvén Jézus egyik hajóba, mely Simoné vala, kéré őt, hogy a partról kissé belebb vigye, és ülve tanítá a seregeket a hajóról. A mit itten cselekvék Krisztus Urunk láthatóképen tulajdon szentséges személyében, ugyanazt cselekszi mai napig is láthatatlanul szolgálái által, tanítja a seregeket a sz. Péter hajójából; mert mit lehet alkalmasabban érteni sz. Péter hajóján, mint a katolika anyaszentegyházat? azt az anyaszentegyházat, melyről így szólott Üdvözítőnk Simonnak: mondom neked, hogy Péter, vagyis kőszál vagy te, és ezen kőszálon építem anyaszentegyházamat, és a pokol kapui erőt nem vesznek rajta¹⁾; azt az anyaszentegyházat, melynek állandóságát és csalhatatlanságát egyebütt is megígéré Megváltónk, midőn így szóla az apostolokhoz és az utánok következő főpásztorokhoz: ime, én veletek vagyok világ végezetéig²⁾; azt az

¹⁾ Sz. Máté 16. ²⁾ Sz. Máté 28, 20.

anyaszentegyházat egy szóval, mely noha katolikusnak, közönségesnek mondatik, mivel el van terjedve széles e világon: mindazáltal rómainak is neveztetetik, mivel Rómában állította volt fel székét annak látható feje sz. Péter, és Rómában sz. Pétertől fogva a mai napig fennáll az ottani püspökökben ezen apostoli széknek elsőse; midőn tehát ezen anyaszentegyházban a lekipásztorok tanítanak minket Krisztus evangéliumára, maga Krisztus tanít a sz. Péter hajójából. Hogyha már vetélkedés támad a többi keresztény vallások között, melyikben legyen az igaz tudomány, vajjon nem elég-e tudnunk, melyik a sz. Péter hajója? A szentírást erre huzza az egyik, amarra a másik, a természeti okosság fehért mond ennek, feketét amannak, de ha tudom egyszer, melyik a többi vallások közt a sz. Péter hajója, tudom mindjárt, hogy abból tanít Krisztus, és vége a vetélkedésnek. És valójában KK! nem ebből a sz. Péter hajójából szállottak-e ki, valahányan voltak eleitől fogva és vannak a tőlünk különböző keresztény felekezetek? Tudjuk szerzőjét, tudjuk idejét, tudjuk helyét mindenik vallásnak, egyedül a katolikus anyaszentegyház viheti föl eredetét sz. Péterig és általa magáig a hitnek szerzőjeig Krisztusig. De miért szállottak ki ők, miért szakadtak el tőlünk? azért-e, hogy sülyedő félben volt a sz. Péter hajója? Igaz, hogy dühös szelek hányták, veszedelmes habok csapdosták azt gyakran úgyannyira, hogy alunni láttatnék benne Krisztus, azaz: vele nem gondolni, de megint fölébredt Ő hiv szolgálóinak buzgó kiáltására, parancsolt a szeleknek és a tengernek, és nagy csendesség lett. Miért szállottak ki mégis? azért-e, hogy hibát láttak a sz. Péter székében ülő pápákban? Igaz, hogy láthattak néha, mégpedig nagy erkölcsi hibákat; de nem készített volt-e el minket erre előre Krisztus, midőn magának sz. Péternek esetét megengedte, és őt esése után is az anyaszentegyház fejévé tette? Miért szállottak ki tehát mégis? azért-e, hogy a sok emberi találmány beléje férkez-

vén, kiszállott maga Krisztus is, és elhagyta a sz. Péter hajóját? Így beszélhet az ember, de másképen beszél Krisztus: a pokol kapui erőt nem vesznek rajta; én veletek vagyok mindennap világ végezetéig; ezek Krisztus szavai, és Ő a maga szavát meg nem másolja. Ne gyűlöljük azonban kiszállott embertársainkat KK! hanem magunkra nézve ugyan adjunk hálát az Istennek, hogy a világnak tengeréből fölvelt minket a sz. Péter hajójába; kiszállott atyánkfiait pedig igyekezzünk visszaédesíteni imádsággal, oktatással, jó példával, megmutatván nekik cselekedetekből hitünket.

Miután elvégezte tanítását a hajóban Üdvözítőnk, és megszűnt szólani, mondá Simonnak: indulj a mély vizre s ereszszedek meghálóitokat a halfogásra. Vajjon mi köze vala Krisztusnak egy oly világi dologgal, mint a halfogás? Igenis, világi dolog vala ez magában, de lelki dologra, a jövő apostolok sziveinek elkészítésére nézett ezzel a megtestesült mennyei bölcsesség. Ne véljük KK! hogy ma is történik valami a világon, mivel az Isten valami bölcs végre, és többnyire lelki végre ne célozna; ha országok pusztulnak vagy virágoznak, ha áldás jó egy nemzetre vagy csapás, ha bőség száll reánk vagy szükség, szóval mindennek, a mi velünk, vagy másokkal történik, mindennek van elintézése annál a bölcs Gondviselőnél, ki semmit vaktában nem cselekszik. Nem látjuk ugyan mi mindenkor, hová céloz Ő sz. Felsége, de lesz idő, midőn reméljük, hogy Őt színről színre, és Őbenne mindent meglátunk. Az okos keresztény, midőn rendetlenségeket, érthetetlen dolgokat lát a világon, nem botránkozik meg, hanem azt képzei, hogy a világ kormányzójának ama szavát hallja: a mit én cselekszem, te nem tudod most, de megtudod ezután ¹⁾.

¹⁾ Sz. János 13, 7.

Mit felelt sz. Péter a halfogást javasló Jézusnak? Mester! egész éjjel fáradván, semmit sem fogtunk. Itten a bűnben heverő embernek sorsa példáztatik KK! mert mi az istentelenek egész élete, ha nem egy éj? Egy sötét éj az, mert eldugják lelki szemeiket mind az igazság napjától Krisztustól, mind a Krisztus által világosított holdtól az anyaszentegyháztól; nem adnak helyt semmi üdvösséges intésnek, világosításnak. Egy fáradságos éj az, melyen ők meg nem szűnnek dolgozni, hol vétkes szándéku teljesítésén, hol teljesített gonoszságuk palástolásán, hol az őket furdaló kis-birónak elnyomásán; nem enged nekik nyugtot bűnük. Végre egy gyümölcstelen éj az, mert ha jószágokat szerzettek is, ha házakat építettek is, ha kincset gyűjtöttek is életökben, mit visznek el ebből a más világra? Úgy járnak ők a halállal, mint mikor valaki sok pénzzel álmodozik, és fölébredvén, üresen találja markát. Oh mily irtóztató lesz nekik akkor érezni, hogy mindent itt hagytak, oda pedig az örökkévalóságra bűnnél és érdemtelenségénél egyebet nem vittek! oh mily keserves kénytelenség leszen ily vallomást tenniök: egész éjjel fáradván, semmit sem fogtunk! Nem azt teszi ez KK! hogy mi a világé, azt elresteljük, hanem azt, hogy a mi a léleké, arra főgondal legyünk, és vigyük végbe, hogy a halál kapuján túl is kísérjenek minket fáradozásinknak érdemei. Az okos keresztény az örökkévalóságnak él; a világ fia úgy teszen, mint a ki haza indul egy nagy kincscsel, de utjában eldörbészolja mindenét, és hazaérkeztvén, nem lát egyebet inségnél.

Egész éjjel dolgozván, semmit sem fogtunk, ezt nem azért mondá sz. Péter Jézusnak, mintha nem bizott volna szavában, hanem inkább azért, hogy jelentse a maga engedelmisségét, mert mindjárt azt veti utána: de a te igédre megereszttem a hálót, és valósággal meg is eresztette; még akkor nem ismerte ő urának Jézust, mégis megeresztette; félhetett, hogy ha éjjel nem fog-

fak semmit, nappal annál inkább nem fognak, mégis megeresztette; és nem valami kénytelen, és félakarattal, hanem a Jézus szaván építő reménységgel eresztette meg: a te igédre megereszttem a hálót. Mily szép példája ez az engedelmességnek! Ki itt parancsola Péternek, ugyanaz, Krisztus parancsol nekünk is KK! Krisztus parancsol nem csak az evangelium, hanem az egyházi főpásztorok által is, Krisztus nem csak lelki, hanem mindennemű világi elüljáróinkban, és hol nálunk a sz. Péter engedelmissége? Oh mily felséges, a mint egyebekben, úgy az engedelmisség erkölcsében is a keresztény hitnek tulajdonsága! Azelőtt úgy engedelmeskedett a kisebb a nagyobbaknak, mint az ember az embernek; ma azt tanítja sz. Pál, hogy nincsen hatalom, hanem az Istentől¹⁾, az Istent nézze tehát a nép az ő királyában, az Istent a gyermek az ő szülőiben, az Istent a szolga az ő urában, az Istent akármely alattvaló az ő elüljárójában; Isten képét viselik a nagyobbak: mekkora ösztön ez, hogy helyesen éljenek a hatalommal! Istennek engedelmeskednek a kisebbek: mekkora intés ez, hogy tökéletesen, és jó szívvvel függjenek! Azelőtt félelemből, és csak külsőképen engedelmeskedett az ember az embernek: ma azt kiáltja sz. Pál, hogy nem csak a harag miatt, hanem lélekismeretből is vettessünk alája a felsőségnek, mint magának az urak Urának; egy szóval, azelőtt csak a testi büntetést kérülte el, vagy legfelebb életbeli nyugalmat, világi jót nyert az ember, engedelmeskedvén az embernek: ma, mivel az Istennek engedelmeskedünk, és lélekismeret szerint engedelmeskedünk az élet csendességén kívül lelki érdemeket is gyűjtünk az örök életre; és mivel majd egész életünk kötelességünk folytatásából, parancsolat-teljesítésből, szolgálatból, engedelmisségből áll: mennyire nem szaporodnak érdemeink,

¹⁾ Róm. 13.

ha Istenhez irányoztatnak, és jó lélekismeretből esnek engedéseink, ha Krisztus igéire vetjük meg a hálót?

Ezt a lelki bőséget példázta sz. Péter szerencsés halászata; midőn ezt mivelték, úgymond az evangelium, azaz midőn megeresztették a hálót, a halak nagysokaságát fogták meg úgy, hogy szakadni kezdte a háló, és hallal csaknem az elmerülésig megtele mindkét hajó; ime az engedelmességnek haszna! De mi ez a keresztyeni engedelmességnek lelki hasznához képest? Ha egy pohár hideg vizet adunk is a szomjuhozónak Krisztus nevében, jutalmunk van érte mennyországban: hátha még parancsolatja szerint tápláljuk az éhezőt, ruházzuk a meztelent, gyamolítjuk az ügyefogyottat? Ha eszünk, iszunk, vagy akármi apróságot cselekszünk is tiszta szivből, beveszi az Isten az ő dicsőségére, be érdemünkre: hátha már az ő nevében istenesen viszzük, neki ajánljuk, és a kegyelem által megszenteljük minden külső, és belső foglalatosságainkat, házi és hivatalbeli kötelességeinket, terheinket, szolgálatunkat? Nézd el tehát mekkora nyereséged oh keresztyény! meghagyja az Isten világi hasznát is engedelmességednek, és azonkívül elteszi mennyei koronáját is fáradozásidnak. Ily haszonnal halász, a ki Krisztus igéjére, Krisztus nevében ereszti meg a hálót.

Midőn Simon Péter a halaknak sokaságát látta, Jézus lábaihoz borula mondván: Menj ki tőlem Uram, mert bűnös ember vagyok. Méltatlannak tartja vala tudniillik magát arra, hogy hajójában legyen az, ki a halaknak is parancsol, hát mi hogy lehetünk méltók, hogy szivünk bűnös hajlékába bejőjön az angyalok Ura? rettegjünk előtte, mert felséges, de mégis bizalommal közelítsünk hozzá, mert szeretettel teljes; soha se menjen annyira bizakodásunk, hogy eloltsa bennünk az Őt illető tiszteletet és félelmet, de a tisztelet és félelem se zárja ki szivünkől a fiui bizalmat.

Ne félj, mondá Simonnak Jézus, ne félj,

ezen túl majd embereket fogsz. Ime micsoda alkalommal, micsoda szóval hívá Urunk a halászt az apostolságra! embereket fogsz, azaz: a világnak széles tengeréből az én anyaszentegyházamba gyűjtöd a zsidót és görögöt, a barbárt és scythát, befogod elméjüket az én hitembe, akaratjokat az én törvényembe. Embereket fogsz; miként teljesedék Urunknak ezen jövendölése? Oly bőséggel, hogy már Plinius panaszol vala Trájánus császárnak, hogy mindenfelé elhatalmasodott a kereszténység, és szinte pusztán állanak az istenek templomai; oly sebességgel, hogy már sz. Pál dicsekvék, hogy minden földre kiment az apostolok hangja, és a földkerekségének széleire szavuk; oly csodálatosan egyszersmind, hogy ellene voltak a pogány bölcsek, mégis győzött a halászok együgyűsége; ellene voltak tüzzel vassal a császárok, mégis mag gyanánt kelt ki és szaporodott a vértanuk vére. — Embereket fogsz; oh mily ellenkezőképen halászszaak ma némelyek az embereket nem Krisztus, hanem a gonosz lélek ingerléséből! Van, ki csak horggal halász, de csemegét teszen rá, ajándékkal, szép ígéretekkel meg fogja a vigyázatlan ártatlanságot; más nagy vastag hálót vet a gyengébbek elejébe, hatalommal, erőszakoskodással fogja és fosztja meg az árvát, özvegyet, nyomorultat. Némelynek oly vékony a hálója, mint a póké, mégis belékeríti az embert álnok finomsággal, hamis politikával. Mondjam-e egynek ezek közül: ne félj, mert embereket fogsz? Sőt félj inkább és rettegj, ki így fogod az embert, mert meg fogod magadat is végtére, és magad esel a másnak vetett kelepczébe.

Mi lön végtére következése a mai csodálatos halászatnak? Az, úgymond az evangelium, hogy Simon Péter, és halásztársai, Zebedeus két fia Jakaáb és János, kikötván a parthoz a hajókat, mindent elhagyva, követték Jézust. Ugyanez legyen következése, ez gyümölcse mai elmélkedésünknek is KH! Ezen apostolságra hívott ha-

lászok követék Jézust az első szóra, kövessük mi is halogatás nélkül; ők követték, mert látták csodatevő erejét a halogásban: kövessük mi, mert látjuk isteni hatalmának még világosabb jelét az emberek fogásában, a pogány világ megtérítésében; ők követték mindent elhagyva: kövessük mi legalább mindenünkkel józanon, mértékletesen, és a szükölködőkhez könyörületesen élvén; ők követték szentséges személyét testiképen is: kövessük mi példáját, tiszta életét, alázatosságát, szelidségét, szeretetét erkölcsiképen; ők követték Jézust az üldöztetésben, a kínos halálban: kövessük mi a szegénységnek, rágalmaztatásnak, betegségnek és a természetes halálnak békeséges eltűrésében; végre ők követték a mennyei dicsőségbe: oda jutunk mi is, ha nyomdokit híven és állhatatosan követjük. Amen.

Pünköst után V. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 5, 20—24.

Valamint nem egyszerre, hanem lassankint növekedik fel a csecsemőből minden egyes ember: úgy volt az egész emberi nemzetnek gyermeki állapotja, van most emberkora, noha kétséges, leszen-e öregsége; és valamint más testi táplálás illik a gyermekhez, más a megélemedetthez: úgy a lelki eledelt is, vagyis a vallást, az isteni tiszteletet, az üdvösség tudományát koronkint alkalmaztatta a mennyei bölcsesség az emberi elmének lassankint kifejlődő kisebb vagy nagyobb világosságához. Elcintén a természet törvényére emlékeztette az első embereket és régi pátriárkákat holmi angyali jelentések által; azután írott törvényt, bővebb rendelkezéseket adott választott népének Mózes és a proféták által; végre midőn már alkalmatossá vált az emberi nemzet felségesebb tudománynak elfogadására, tökéletes religiót, felebb nem mehető isteni szolgálatot hirdete maga sz. Fia által. Tetszett az isteni

bölcsességnek, úgymond sz. Ágoston, fogyatkozottabb törvényt szabni ama régi népnek, melyet még félelemmel kellett vezérelni, tökéletesebb tudományt pedig a keresztény népnek, melyet már illet szeretet által kötelezni. Innen van, hogy eltöröltetett az ó-törvény, noha Istentől vette volt eredetét, és más új evangelium tétetett helyébe; innen van, hogy Krisztus tisztább erényt, tökéletesebb jóságot kívánt tanítványitól, mintsem kívánt Mózes a zsidóktól; mert ma is némely hiba elnézetik egy tanulatlan együgyűben, a mely el nem szenvedtetik egy tudósban, és sok szabad a gyermeknek, a mi nem szabad az embernek. És ezt jól jegyezzük meg KK! mert ki nem ezen nézpontról tekint vissza a régi időkre, ki nem ezen előrealó gondolkodással olvassa az ó-testamentumot, könnyen megbotránkozhatik ama régi sz. pátriárkáknak némely cselekedetén és mondásán, mint mikor a zsémbes vén ember morgolódik, hogy nem talál egy növendékben akkora érettséget, mint egy élemedettben.

De azonkívül, hogy magában is fogyatkozottabb vala az ó-törvény az ujnál, még tovább is tágitgatták azt a farizeusok holmi testnek és indulatnak kedvező fejtegetésekkel és facsarásokkal; azért dorgálja vala őket Üdvözítőnk, azért vivé őket vissza az erkölcsnek tisztább tudományára. Vegyük elé bár még egyszer a mai evangeliumot, és lássuk egyfelől, mint facsarák nevezetesen a felebaráti szeretet kötelességét a zsidók, másfelől, miként hozza őket igaz utra Krisztus; nekik beszélvén, nekünk is szól a mennyei Mester KK! azért kérlek, jól figyelmezzetek!

Előre általában érdeklő Urunk a zsidóknak erkölcsi romlottságát, midőn így inti tanítványit: ha a ti igazságatok nem lesz tökéletesebb mint az irástudóké és farizeusoké, be nem mentek mennyek országába, azaz: ha nem lesztek erkölcsiképen jobbak náluknál, nem üdvözültök. Tudniillik három fogyatkozása vala a farizeusok igazságának vagyis erényének; először az csak

külső szertartásokban állott, megmosták ők a tálat, a poharat, kezöket is gyakran vizzel, de belől tele valának igazságtalansággal. Másodszer az csak az aprólékos dolgokkal foglalatoskodott; dézmát adtak ők a mentából és köményből, de nem adták meg sem Istennek, sem embertársuknak az illő szeretet adóját. Harmadszor az merő képmutatás volt; imádkoztak, alamizsnálkodtak ők, de csak azért és úgy, hogy láttassanak az emberektől; már pedig ilyen jósággal, hogy mehettek volna be mennyeknek országába? Vajjon mivoltosabb-e, tökéletesebb-e, alázatosabb-e a mi erkölcsi jóságunk KH! Vajjon nem helyheztetjük-e mi is az isteni tisztelet mivoltát csupán a külső ájtatoskodásban? Vajjon, ha részrehajlás nélkül szorosán megvizsgáljuk magunkat, nem vádol-e lelünk, hogy egész jóságunk csak világi erkölcs, pompa-erkölcs, divat-erkölcs? Ne csaljuk meg magunkat KK! az erkölcsnek mivolta üdvözíthet minket, csak külső héjával nem megyünk be mennyeknek országába.

Hallottátok, így folytatja intését Krisztus Urunk, hallottátok, hogy mondatott a régieknek: ne öl; ki pedig öl, méltó az ítéletre. Én pedig mondom nektek; minden, ki atyjafiára haragszik, méltó az ítéletre; ki pedig mondja atyjafiának: raka, méltó a törvényszékre; ki pedig azt mondja: esztelen, méltó a gehenna tüzére. Ezen igéknek értésére szükséges tudnunk KK! hogy régenten két nevezetes ítélőszék volt a zsidóknál Jeruzsálemben, egyik a folyó ítélőszék, melyen a közönségesen előforduló ügyek és gonosztettek láttattak el, másik a nagygyűlés, vagyis a főtanács, mely csak a legfőbb dolgoknak el látására hivatott egybe; mely szerént már így jó ki Üdvözítőnk szavainak értelme: hallottátok, hogy a farizeusok kárhoztatták ugyan eleitőlfogva az emberölést, és méltónak tartották a gyilkost, hogy a kisebb ítélőszéktől halálra ítéltessék, de egyébként nem sokat gondolnak a többi vétkek-

kel, melyeket embertársa ellen el szokott követni az ember; én pedig azt mondom, hogy csak a szivben forró harag is van akkora véték, mint a mekkorának ők a gyilkosságot tartják, és méltó volna a haragtartó az ítélőszék eleibe vitetni; ha pedig szidalmakra fakad a haragos, és felebarátját rákának, azaz hitványnak mondja, még inkább vétkezik, és méltó volna a nagy gyűlés, vagyis a főtanács eleibe idéztetni; hogy ha ennél is többre megy, és bolondnak mondja, egyéb sértő mocskokkal nagyon megbántja embertársát, méltó a gehenna tüzére; hátha már gyilkosságot is követ el, mekora az ő gonoszsága? Röviden nem csak a gyilkosság véték, hanem a szóvali sértés is, sőt csak a szivben tartott harag is, ez Krisztusnak tiszta erkölcsi tanítása.

De hogy lehet oly nagy véték egy kis harag? Nem egy kis harag, nem egy hirtelenvaló megindulás, nem egy kevés neheztelés értetik itten KK! hanem a haragtartás, a gyűlölség, a boszuállásnak alattombanvaló szomjusága. Hogy lehet tovább oly nagy véték egy szó p. o. valakit hitványnak, bolondnak mondani? Akárminemű szóvali mocskolódás, rágalmozás, szidalmazás értetik itten, azonban nagy tüzet lobbant olykor egy kis szikra is, nagy megbántás és azért nagy véték némely környülállásban csak egy szó is, p. o. ezt a szót bolond, oly személy ellen, oly társaságban, oly indulatból ejtheti ki valaki, hogy veszedelmes következtetések, halálos gyűlölség, boszuállás, és nem könnyen végezendő czivódások származhatnak belőle. Kérüljük tehát a felebarátunk elleni vétést KK! ne vétsünk cselekedettel: gyilkossággal, ve-rekedéssel, kártétellel; ne vétsünk szóval: öt gyalázzván, ki-nevetvén, szidalmazván, nevezgetvén; ne vétsünk még gondolat-tal is: rá haragot tartván, neki rosztat kívánván, kárán örülvén, szerencséjén szomorkodván. Nehéz, nehéz tanítás ez KK! de csakugyan, jól magunkra vigyázva, nem lehetetlen, mert az Istenembernek tanítása, ki jól tudta, mi telhetik, mi nem telhetik ki gyengeségünktől; nehéz tanítás ez, de az

emberi méltóságához szabott tanítás, oly felséges tanítás, mely a keresztény erkölcsi törvényre üti a legmagasabb tökéletességnek pecsétjét; nehéz tanítás ez, de boldogságunkat czélzó tanítás, mely mennyországárá változtatná a földet, amaz angyali egyességben és szép harmóniában részesítené az embereket, ha inkább hallgatnák Krisztus szavát, mint a nyughatatlan indulatosságának sürgetését.

Nem volt elég Krisztusnak, inteni minket, hogy ember-társunkat sem személyében, sem becsületében, sem vagyonában meg ne sértsük; kötelezett Ő minket arra is, hogy a dolgot jóvá tegyük, ha felebarátunkat megsértettük: ha ajándékoztad az oltárra viszed, úgymond, és ott megemlékezel, hogy atyádfia neheztel rád, hagyd ott ajándékoztad az oltár előtt, és menj, békülj meg előbb felebarátoddal, és akkor eljövén, ajándékozd föl ajándékoztad. Tudniillik KK! lel-künköt keresi az Isten, nem mulandó javunkat, nem annyira nézi azt, mit adunk, mint a szívet, melyet adunk: hogy lehetne tehát kedves előtte akár imádság, akár áldozat, akár alamizsnálkodás, akár más jó cselekedetbéli ajándékunk, ha nem hódol meg neki szívének, ha vagy magunk haragot tartunk valakire, vagy okai vagyunk, hogy más tartson mire-ánk? Eredj azért megbékélni atyádfiával oh keresztény! mi-nelötte a sz. gyónáshoz járulsz; mert ha megbántottad őt, és nem kéred, hogy bocsássa meg vétkeidet, vagy ha te nem akarsz megbocsátani neki: miképen kívánhatod, hogy megbo-csásson neked az Isten? Menj megbékélni atyádfiával, mi-nelötte magadhoz veszed az angyalok kenyerét, Krisztus sz. testét; mert ahoz a szentséges asztalhoz járulsz, mely a hiveknek egyeztetésére van főképen rendelve, és oly vendé- get fogadsz itten bé lelkednek hajlékába, ki nem hogy valakit megbántott volna, sőt a keresztben is gyilkosaiért könyörgött. Menj megbékélni atyádfiával, mielőtt megjelenysz a sz. mise áldozatján; mert ha engesztelő és meg is engedő szív, ha bo-

csánatot kérő és adó szív kívántatott azoktól, kik ökröt, bárányt, galambot áldoznak vala a jeruzsálemi templomban: mennyivel tökéletesebb lélek nem kívántatik tőlünk, kik magát Krisztus Jézust, az ő sz. vérét, az ő véghetetlen érde-meit mutatjuk be áldozatul sz. Atyjának a mi oltárainkon?

De mit teszen az, hogy mind atyafit emleget a mai evangelium? Vajjon nem szoríttatik-e a testi vérségnek hatá-ri közé a szeretetnek, engesztelésnek és megbocsátásnak kötelessége? Épen nem KKK! az evangelium szerént annyit teszen atyafi, mint ember; Krisztus így szól: ti mindnyá-jan atyafiak vagytok, a keresztény vallásban egy ház- népe az egész emberi nemzet az egy Atyának, az Istennek; születik tudniillik világiképen nemes és nemtelen, de mit cse- lekszik a religió? a templomba hozza, itt újra szüli őket a sz. keresztségben, egy Atyának, az Istennek fiaivá teszi őket, és ezentul Atyjának nevezi a koldus is azt az Istent, kit Atyjának nevez a király. Születik világiképen ur és szolga, de mit cselekszik a religió? egy titkos értelmű testnek tag- jaivá teszi őket, melynek feje Krisztus, melyszerént noha nem lehet mindenik ur, mint a testben sem lehet minden tag szem, vagy fül: de ugyancsak érdemes becsben tartatni a szolga is, mint a testben nem utálja egy tag is a maga tagtársát. Születik világiképen ép testű és félszeg, ékes ter- metű és formátlan, de mit cselekszik a religió? Sz.-Lélek hajlékává, Istennek eleven templomivá szenteli őket személy- válogatás nélkül, és ezen lelki szépségen kívül még ama di- cső testi feltámadásnak reménységét is adja nekik. Egy szó- val, születik világiképen gazdag és szegény, de mit cselek- szik a religió? Az Istennek örökösivé, Krisztusnak a meny- nyei örökségben osztozó társaivá teszi őket. Oh mennyből jött tudomány! Oh embert az ő méltóságába visszahelyező szent hit! Örömmel kövessük ennek világát KKK! személy- válogatás nélkül tartzuk fel minden emberrel, mint Krisztus szerénti atyánkfiával az egyességet, békeséget, felebaráti sze-

retetet, hogy ez életben is csendesebb napokat érjünk, hol-
tunk után pedig az Istennek sz. városába, a hol nincs semmi
izetlenség, semmi ellenségeskedés, örvendetesen befogadtas-
sunk! Amen.

Pünköst után VI. Vasárnapra.

Evangelium sz. Márk. 8, 1—9.

Ha jól emlékeztek KK! volt még az idén olyan alaku
evangelium, mint a mai, volt még a megszaportított kenyé-
rekről emlékezet, volt a bőjtnek negyedik vasárnapján. De
más csodatétel vala amaz, meg más a mai; ott öt árpa-
kenyérről van a beszéd, itt hét kenyérről; ott ötezeren elé-
gedének meg csak a férfiak, itt mintegy négyezeren; ott ti-
zenkét kosarat töltének meg a hulladékokból, itt hetet. Azon-
ban oly könnyű volt Krisztus Urunknak az egyik, mint a
másik; főczélja pedig nem volt neki sem amott, sem itt csak
a testi táplálás, hanem hogy lelkünkben tápláljon, oktasson
minket mind az egyik, mind a másik. Hogy már a mai cso-
datételből folyó lelki tápláláshoz fogjunk, úgy tetszik, sem-
mit itt annyira nem tanulhatunk, mint Istenben való bizal-
mat; mert három dolognak kell egybejöni valakiben, hogy
benne bizhassunk: tudománynak, jóságnak és tehetségnek;
már pedig épen ezt a hármad adja előnkbe az elolvasott
evangelium, úgymint az Istennek tudományát, jóságát és ha-
talmát. Fejtegezzük tehát ezt a hármad.

Mikor Jézussal sok sereg volt, és nem volt
mit enniök, egybehíván tanítványait mondá
nekik: szánom a sereget, mert ime harmadnap-
ja, hogy velem vannak, és nincs mit enniök;
ha pedig étlen bocsátom őket haza, elfogyat-
koznak az uton, miután némelyek közölük
messziről jöttek. Ezen igék először is arra emlékez-

tetnek minket KH! hogy tudva van az Istennél minden ügyünk, tudja Ő az elmúltat, tudja a jelenvalót, tudja a jövődöt.

Tudja az elmúltat, mert a mint a mai seregekről mondja Urunk: h a r m a d n a p j a , h o g y v e l e m v a n n a k , úgy emlékezik Ő mindenkiről közölünk is, mióta szolgálunk neki, hány esztendeje, sőt hány órája, hogy vele vagyunk. De hozzáveti Üdvöztönk: némelyek közölük messzünnen jöttek; megszámlálja tudniillik nem csak idejét, hanem bajosságát is, keservét is és érdemét hozzá való hiveségünknek. Oh mily különböző urnak szolgál, ki a világot szolgálja! Arra a kérdésre: mi v é n ü l m e g l e g h a m a r á b b ? jól felelt egy valaki, hogy a jótétemény, mert ezt csak lágy viaszra, ellenben a boszuságot érczre szokta felírni az ember; de az Isten elfelejtkezik bűneinkről, ha igazán megtérünk, feljegyzi ellenben az életkönyvébe minden érette tett lépéseinket. — Tudja Ő továbbá a jelenvalót, látja a seregeket illetőleg, hogy n i n c s m i t e n n i ö k , látja minket illetőleg, mily sulyosak nyavalyáink, mily hevesek kísérteteink, mily terhesek testi és lelki szükségseink. Mily bajos elhitetnünk a világgal egy oly belső bajunkat, mely kívül nem látszik! mily nehezen esik az elke-seredett léleknek, hogy sokszor nem hogy segítséget, de hittel sem talál az embereknél! való, hogy sokszor önnönmagunk vagyunk ennek okai, mivel vagy nagyobbnak képzeljük bajunkat, mintsem kellene, vagy nagyobbnak mutatjuk, hogy szánakodást gerjeszszünk. Az Isten az egyedül, ki előtt nincs semmi elfedezve; egyfelől ugyan hiába panaszoljuk neki mentségül tettett nyavalyánkat, képzelt szorongatásainkat, de másfelől megint beveszi, és igaz mértékkel megméri valóságos terheinket: a z e m b e r a r r a n é z , a m i l á t s z i k , a z U r p e d i g a s z i v e t t e k i n t i . — Tudja ő végtére a jövődöt: h a é h e n b o c s á t o m ő k e t h a z a , e l f o g y a t k o z n a k a z u t o n , ú g y m o n d Ü d v ö z t ö n k . És a jövődö, épen a jövődö nyughatatlanít minket

leginkább KK! mi lesz belőlem? hogy megyen ki amaz ügyem? hogy boldogulok ama szándékomban? meddig élek? miképen halok meg? Nem ilyen törekedő kérdésekkel epesztjük-e mi magunkat? Azt mondja az egyik zsoltár: *ve s d a z Ú r r a g o n d a i d a t*, tudva van előtte mindaz, a min te törődöl, tudva van, mi jó, mi rossz érhet téged ezéntul, de tudva van a mód is, miként vihessen téged a jóra, miként távoztathassa el tőled a rosszat; bizol egy orvosban, a kiről meggyőződve vagy, hogy ismeri nyavalyádat, és tudja az ellenevaló orvosságot: ezerszer inkább bizzál az Istenben, ki előtt nyilván van minden elmúlt dolog, minden jelenvaló, minden jövődő. Az Istennek tudománya tehát első indítója a bennevaló bizodalomnak.

Másik indítója az ő jósága, melyről bizonyossá tesznek minket Krisztusnak ama szavai: *sz á n o m a n é p e t*. Tulajdon értelemben mondhatta ezt akkor Üdvözítőnk, mert istensége mellett ember is levén, valósággal érzette magában azt a könyörülő felindulást, melyet mi szoktunk érezni felebarátunk inségének szemlélésére; de már ma nem érzi a szánakodásnak ilyen gerjedelmeit megdicsőített sz. teste, annál is kevesebbé érzi a test nélkül való változhatatlan Isten. Mindazonáltal nem az a főjóság-e Ő, kitől származik reánk minden jó? nem az a kegyesség-e Ő, kinek szent akaratja teremtményeinek boldogsága? Őbenne vessük tehát reménységünket KK! nem hagy el minket az az Isten, ki azért hozott ki minket a semmiből, hogy közölje velünk jóságát; segít minket ma is az a Krisztus, ki valaha azt mondta: *sz á n o m a n é p e t*.

Azonban, hogy okos legyen bizodalomunk, nézzük meg KK! mi indítja az evangéliumban szánakodásra a Jézus szívét? Indítja a népnek éhsége, vagyis a valóságos szükség, nem a tehetetlenség, nem a torkosság, nem a nagyravagyás. Hiába folyamodunk hozzá olyan segítségért, hogy zabolátlan kívánságunkat betölthessük, hogy pompázhassunk divatoskod-

hassunk, vesztegethessünk, hogy sorsunk fölibe emelkedhesünk, nem, nem várhatunk tőle olyan dolgokra segedelmet, melyekre egy földi okos atya is megtagadná gyermekének a költséget. — Mi indítja tovább szánakodásra Jézus szívét? Indítja az olyan valóságos szükség, melyet az ember érette, vagy veletében szenved: s z á n o m, úgymond, a népet; mert h a r m a d n a p j a, h o g y v e l e m v a g y n a k. Már pedig itéljük meg részrehajlás nélkül panaszainkat KK! oly szükségéért esnek-e azok, melyeket Jézusért, vagy legalább Jézussal szenvedünk? Jézusért viseljük-e ama nyavalyát, melybe a fajtalankodás, a mértékletlenség, a nyalánkság ejtett? Jézusért siránkozunk-e abban a szüköldő állapotban, melybe a kártya, a pohár, a szerelem, a ciffrázkodás, a fényezés által jutottunk? Jézussal valánk-e akkor, midőn mást megtámadtunk, az emberek közt izgágát szerzettünk, roszba elegyedtünk, és így magunknak üldözést, büntetést, nyomoruságot szerzettünk? Jézussal-e akkor, midőn dolgoznunk kell vala és korhelykedtünk, otthon kell vala ülnünk és keringettünk, vigyáznunk, szemeskednünk kell vala és ügyünket immel-ámmal vittük? Ha így estünk szükségbe KK! nincs miért bizakodjunk Őbenne, hanem ha megtérünk, ha megjobbulunk, ha helyes magunkviselésével előbbeni hibáinkat helyre hozzuk. — Végre mi indítja szánakodásra a Jézus szívét? Indítja az olyan szükség, melyet az ember békével és állhatatosan szenved, valamint a mai seregek állhatatosan megmaradtak Jézussal. Van inség, melyet megpróbáltatásunk végett bocsát reánk az Isten, mint az öreg Tóbiásra a vakságot: oly kényesek legyünk-e tehát, hogy egy szempillantatig se akarjunk türni, és a mennyei segítség után várakozni? Van inség, melylyel bűneink miatt látogat az Isten: oly háladatlanok legyünk-e tehát, hogy egyszerre el kívánjuk magunkról taszítani a mennyei orvosnak fájdalmasan, de üdvösségesen tapogató kezét? Van oly inség is, melytől egyszerre nem szabadulhatunk csoda nélkül: oly vakmerők legyünk-e tehát,

hogyan az Istentől természetfeletti dolgot kívánjunk? Jó az Isten, de bölcs az ő jósága, nem mint némely gyermekét vaktában szerető atyáé, azért bizzunk ugyan Őbenne, de okosan bizzunk, azaz: valóságos szükségünkben, érette vagy veleváló szükségünkben, állhatatosan türt szükségünkben várunk tőle segédelmet.

Hátralevő darabja az evangéliumnak az isteni hatalmat terjeszti előnkbe, hogy a bennevaló bizalomra birjon; im a sz. igék: felelének Jézusnak tanítványai: honnan elégítheti ki őket valaki kenyérrel itt a pusztában? és kérdé őket Jézus: hány kenyereitek vagyon? kik mondák: hét; és megparancsolá a seregnek, hogy telepedjék le a földön. Vevé azután a hét kenyeret s hálát adván megszégé, és tanítványinak adá, hogy eléjök tegyék. — Kevés halacska is vala, azokat is megáldá, és eléjök téteté, és evének, és megelégedének, és a megmaradott hulladékból hét kosárral szedének fel. Valának pedig, kik ettek, mintegy négy ezren, és elbocsátá őket.

Mekkora hatalom! mely véghetetlen erő munkálkodék itten, hogy hét kenyér négyezer ember kielégítésére megsaporitassék, és a kielégítés után még hét kosár hulladék, azaz több maradjon, mintsem volt eleintén! Oh bár most is történnének ilyen dolgok! gondolja talán némely szűkölködő, oh bár megújulna ez a régi csoda! Megújul az ma is naponkint KK! megújul mind a természet-, mind a gondviselés-, mind a kegyelem- országában; halljátok, mit akarok mondani.

Megújul a természet-országában; mert nem terem-e a föld nekünk táplálást esztendőnkint? nem gyümölcsöznek-e a fák, nem tenyésznek-e az élő állatok, nem szaporodik-e a gabona? nem tartjuk ezt csodának, mert mindenkor úgy van,

nem szokatlan, pedig annyival nagyobb csoda ez, hogy mindenkor úgy van, és a termő erő a maga folyását állhatatosan megtartja. Jönek a földre jégesők, jó szárazság, jönek pusztító férgek, mert szükségesek erkölcsi állapotunkban a csapások is, azonban, ha a sovány teheneket meg tudjuk zsirozni a kövérekből, mint az egyiptomi József, ha munkások vagyunk a szerzésben, és előre vigyázók a szerzetteknek költésében, mindenkor kijut az Isten adománya szükségünkre, és még hulladék is marad az állatok és égi madarak táplálására. De mi talán dolog nélkül kívánnánk jól lakni, mint a mai sereg a pusztában? esztelen kívánság! háladatlan vágyódás! Vedd el a munkát a világról, adj eleget minden embernek dolog nélkül: hová lesz akkor a test gyakorlásából származó egészség? hol találod fel az unalmat nem ismerő jó kedvet és elevenséget? Mi lesz a henyélés és bővelkedés közt az erkölcsből? Van, van átok a dologban, de van áldás is, oly hatható az Isten, hogy eltarthatna minket dolog nélkül, de oly bölcs és oly jó is, hogy dologgal szaporítja meg az éledelt kezeink közt.

Megujul ez a csoda a különös gondviselésnek országában is; hányszor nem volt oly szénátlan száraz nyár, hogy kétségbeestek a marhás gazdák? egy hosszú őszzsel, lágy téllel, jókori tavasszal megszorította az Isten a keveset, megtartotta segítségünkre teremtett házi állatinkat. Hányszor nem volt oly sovány tavasz egy tartományban, hogy minden növény elhervadt, és éhséggel fenyegetett? fölelevenítette az Isten egy kövér nyárral, vagy megszorította egy szomszéd tartománynak bő terméséből. De vegyük különösebbre a dolgot; hány adakozó ember nincs, a kinek mégis elege marad, és magyanánt látja azt szaporodni, a mit Isten nevében ad a szegénynek? hány elégett, árviz hajtotta, más nyomoruság érte ember nincs, ki más napra sem tudta, honnan vegyen kenyeret, és maig is él, sőt elé is vette magát? én azt tartom KK! hogy ritka az az ember, ki életében vagy egyszer,

vagy máskor ne tapasztalta volna az Istennek különös gondviselését, és csaknem reménytelen segedelmét, hanem ha haladatlan, és el nem ismeri, vagy istentelen, és vak történetnek tartja az Istennek áldását.

Végre megujul ez az isteni erőnek csodája naponkint a kegyelem-országában, az Urnak szentséges vacsorájában. Oh mely csodálatos szaporodása van itt ama mennyből alászálott kenyérnek, az élő és éltető kenyérnek, Krisztus sz. testének s vérének! Jelenvan Ő a kenyérszinben, és ha ezerre darabolom a kenyér színét, jelenvan annak minden részecskéjében; egészen veszi Őt az ember a nagyobb ostyában, és egészen a kisebbben, egészen veszi egy, és mégis egészen marad a másiknak; veszi egy, és veszi ezer, a mennyit egy, annyit ezer, és a vevés után oly egészen van, mint ha soha egy sem vette volna: ekkora az ő erejének csodája, ekkora szeretetének csodája! Kicsoda tehát az, ki lelkében eledel nélkül marad ez életnek pusztájában? Csak az, ki nem követi Jézust, és az ő sz. asztalához vagy nem járul, vagy méltatlanul járul; csak az, ki nem csatolja magát ahoz az ájtatos sereghez, melynek kielégítésére Krisztus az életnek kenyerét megszorítja.

De vegyük már egy csomóba, a mit eddigelé hallánk; megmutatá Krisztus Urunk tudományát, jóságát, erejét a kenyerek megszorításában, mi van még hátra, hogy bennevaló bizalmunkat megnyerje? Tud segíteni, mert bölcs, akar, mert jó és kegyes, segíthet, mert mindenható: miért ne folyamodnánk tehát hozzá a legerősebb reménységgel? Bizzunk Őbenne KK! de el ne bizzuk magunkat, imádkozzunk, de egyszersmind dolgozzunk is. Ez vala az egész célja mai elmélkedésünknek, ezzel bocsátlak én is benneteket Krisztusban. Amen.

Pünköst után VII. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 7, 15—21.

Megcsalattatni világi ügyünkben, nehezen esik mindnyájunknak; megcsalattatni örök boldogságunk dolgában anynyival is keservesebb állapot, hogy földi kárát csakugyan vagy visszatérítheti, vagy legalább eltűrhetővé teheti az ember, ellenben helyrehozhatatlan az ő lelkének örökre elvált boldogtalan sorsa. Ezért, ezért int ma minket Üdvözítőnk, hogy őrizkedjünk üdvösségünk ellenségeitől, ezért ad előnkbe jelt is, indító okot is a megcsalattatásnak elkerülésére. Hallottuk szavait az elolvasott evangéliumban, halljuk már azoknak önnönmagunkra való alkalmaztatását.

Ójátok magatokat a hamis profétáktól, kik hozzátok juhok ruháiban jönnek, belől pedig ragadozó farkasok. Kik vajjon ezen hamis proféták? kik ezen juhbőrbe öltözött farkasok? Mindnyájan azok KK! kik vagy hitünket, vagy erkölcsünket megvesztegetvén, szép szín alatt halálos ellenségei lelkünk üdvösségének. Hamis proféták először is azok a hitetlenség apostolai, kik már mérges könyvekkel, már mézes beszédekkel reá akarnak minket venni, hogy vessük meg a papok regéjét, állítsuk vissza királyi székébe az emberi elmét, ne engedjük magunkat mennyország vagy pokol által ijesztetni, mint a tudatlan nép. Ójuk magunkat az ilyenektől KH! mert a vallástalanságnak erkölcstelenség a társa, s az erkölcstelenségnek nem lehet jó következése. — Hamis proféták továbbá a magok eszökön járó keresztények, kik a sz. írást, a sz. gyülekezetek végzéseit, a hitnek czikkeit önnön tetszésök szerint hányják-ve-tik, változtatják, teszik-veszik. Ójuk magunkat az ilyenektől KH! mert Krisztus a hit dolgait nem egy emberre bizta különösön, hanem anyaszentegyházára; ennek tehát végzései

legyenek szentek előttünk Üdvözítőnk ama mondása szerint: ki nem hallgat az anyaszentegyházra, olyba tartsd őt, mint a pogányt. — Hamis proféták a hízeltedők, kik hogy magokat a tehetősök kedvébe befurhassák, dicsérik azoknak minden tetteit, csodálják minden mondásit, szépítik minden hibáit, és így vagy méginkább elrontják, vagy legalább jobbulhatlanokká teszik őket. Ójuk magunkat az ilyenektől KH! mert ellenségünk a hízeltedő, ha legjobb barátunknak látszik is; jóakarónk ellenben az igazmondó, ha alkalmatlan is füleinknek az ő beszéde. — Hamis proféták a rossz társak, kik örvendeznek azon, ha másokat is magokhoz hasonlókká tehetnek; egyik játékra hívja az embert, hogy nyerhessen; a másik italra ingerli, hogy a részegeskedés gyalázatja egyedül rajta ne maradjon; a harmadik feslettségre, testi undokságra vezet, hogy a maga rútságát mások rútságával palástolja. Ójuk magunkat az ilyenektől KH! mert ki szurkot tapogat, bemocsosodik, ki a tűzhöz nyúl, elégeti kezét. — Hamis proféta, és még a leg-hamisabb proféta végre az ember önnönmagának; mert mily szépen nem húzza az érzékiség a maga részére az okosságot! mily színes kifogásokat nem talál az önszeretet a nehezen eső kötelességek elmulasztására! mily mesterségesen nem pártfogolja az ember a maga cselekedeteit önnön lelkiismerete előtt! mily álnok mentségekkel igyekszik behálózni a maga tulajdon szemeit, hogy önhibáit ne lássa, botlásit ne tudja, lelki nyavalyáját ne érezze! Ójuk tehát magunkat önnönmagunktól is KH! mert ki fél önnönmagának szemébe nézni, ki felettébb kedvező bírása önnön tetteinek és szándékinak, lehetetlen annál a jobbulás, bizonyos ellenben a naponkint növekedő és a veszedelemre vezető lelki romlás.

De honnan tudhatjuk meg, kik üdvösségünknek ellenségei? Miről ismerhetjük meg a hamis profétákat? Gyümölcsseikről ismeritek meg őket, úgymond Üdvözítőnk; mert valamint nem szednek a tövisről szőlőt, sem

a bojtorjánról fügét, valamint a jó fa jó gyümölcsöt terem, a rossz fa rosszat: úgy a helyes tudományoknak helyesek a következtetései, a jó embereknek jók a cselekedetei, és viszont; annakokáért, kihozza megint Krisztus, annakokáért gyümölcseikről ismeritek meg őket. Oh mily sok fa szép szemre az erkölcsi világ erdőjében, és keserű, fojtós, halálos a gyümölcse! Szép szemre amaz új bölcselkedés, hogy szabadítsuk fel a gyámság alól az emberi elmét, ne induljon senki más után, legyen kiki a maga szabad ura, legyen eredeti a gondolkodásban: de mi ennek gyümölcse? a szabad gondolkodást követő szabados élet, a sem Istennel, sem emberrel nem gondoló függetlenség. Szépek szemre a régények, ékes gondolkodást és szólást, finom érzéseket, ember- és világismerést tanul belőlök az ifjuság: de mi ezeknek gyümölcse? az, hogy eltelik az ifjú fő szerelmes képzelődésekkel, az, hogy időnapelőtt égetni kezdik szivét a tisztátalan gerjedelmek, az, hogy majd egy új régény fog lenni élete folytatása. Szép szemre a kétszínű embernek sima beszéde, édesded csókja, barátságos ajánlása: de mi ennek gyümölcse? mint a Sodoma helyén termő alma, melyről azt hírlik, hogy kívül piros, belül csupa hamu; mint a Júdás csókja, mely jelül szolgált Krisztus elfogatására; mint a madarász sípja, mely álnokul csalogatja a szárnyas állatokat a lépre. Szép szemre az a biztatás, hogy engedjünk valamit zöldellő állapotunknak, nem lehet a sebes víz ellen erőlködni, leszen majd csendesebb korunk a szorosabb erkölcsre, az üdvösség keresésére: de mi ennek gyümölcse? Oh hányan nem haltak meg, hogy ezen tiltott fáról ettek! Oh hányan nem lettek szomorú áldozatjaivá ezen kecsegtető magok elbizásának! A gyümölcsöt nézzük tehát KK! ha a fát akarjuk ismerni, a cselekedeteket tekintsük, ha az embernek gondolkodásáról, szavairól, ígéreteiről akarunk itélni; minden dolognak következtetésére, végére vigyázzunk, ha üdvösségünk dolgában nem akarunk megcsalattatni.

Üdvösségünk dolgában megcsalattatni, mily borzasztó gondolat! halljuk mit mond erről Krisztus: mindenfa, mely jó gyümölcsöt nem terem, kivágatik, és a tűzre vettetik; kivágja, kivágja a gonosz életű embert elébb vagy hátrább a senkinek sem kedvező halál, és mi azután az ő sorsa, ha nem a tűz, a gyötrelmes örökkévalóság? Biztatja ugyan magát némely bűnös, hogy talán csak a papok s a politicusok költötték a poklot, hogy a népet rendben tarthassák. De vedd fel oh magadat megcsaló boldogtalan! ha nem mindegy a szegényt meglopni vagy segíteni, ha nem mindegy valakinek az atyját megölni vagy táplálni, tehát különbözik a jó és rossz cselekedet egymástól természetében; ha különbözik természetében, bizony különbözik következtében is, azaz jutalom várja a jót, büntetés a rosszat; ez a jutalom, ez a büntetés megjár-e mindenkor e világon? Nem látod-e naponkint, mint sanyarog sok jámbor, mint szerencsétlenek sok istentelen? Van tehát a más világon jutalom és büntetés, azaz: van mennyei boldogság és pokol. — Biztatja magát tovább a bűnös, hogy ha van is pokol, nem tart az örökké, mert nem illik az Isten kegyességéhez egy rövid ideig tartó büntetést örökké tartó kinnal büntetni. De vedd észre tévelygő elme! hogy nem szabatik a büntetés a bűnnek idejéhez, hanem nagyságához, másképen kevesebbet érdemelne, a ki egy szempillantásban megöli embertársát, mint a ki több esztendeig szóval boszantja őt; vedd észre, hogy az Isten mondotta a poklot örökkévalónak, ki jobban tudja, mi illik kegyességéhez, mint a halandó; vedd észre, hogy igazságos is, irgalmas is az Isten, és azért valamint örökre boldogítja az erényt, úgy örökre bünteti a gonosztságot; vedd észre egy szóval, hogy csak az megy pokolba, ki meg nem változtatott, hanem a bűnrehajló akarat tal mulik ki e világból; már pedig ez élet után nincs többé ideje az akarat változtatásának, nincs a megtérésnek, és így örökre bűnös maradván valaki, megérdemli örökre büntettetni.

Úgy képzelem a dolgot KK! mintha messzeföldről hazájába utazván valaki, kitér az utból, prédál, gyilkol, azért elfogatván, idegen földön örökös börtönbe vettetik, nem látja meg ő soha hazáját, mert nem térhet vissza többé az elhagyott utra; nem, nem látja meg e szerént soha az elkárhozott lélek is mennyei hazáját, mert rossz uton fogván el őt a halál, nem jöhet ő már vissza az életre, a megtérésnek, jobbulásnak utjára. — Biztatja magát mégis a bűnös, hogy ha van is pokol, ha örökkévaló is az, csakugyan nincs ott oly kin, a mint mondják, nincs tűz; mert egy az, hogy a tűz nem égetheti a lelket, más az, hogy az a sz. irás teszen oda tüzet, a mely azt is említi, hogy ott a n a r d o s ó f é r e g v a n, valamint tehát átvitt értelemben vesszük a mardosó férget a lélekismeret furdalására, oly értelemben kell vennünk a tüzet is a belső, a lelki gyötrelmekre. Tegyük KK! tegyük, hogy nincsen ott olyan tűz, mint a miénk, tegyük, hogy nincsen testi kin, érzéki fájdalom: vajjon nem elég irtóztató-e a lelki gyötrelmek, a belső kin, a kétségbeesésnek vigasztalást nem remélhető törődése? meghal egy ifju özvegynek egyetlen egy fia, ő tehetős, ő ép, egészséges, ő becsületben van, nincs tehát kívülről semmi fájdalom, de van-e szive bánatjához hasonlítható fájdalom? avagy fián való szomorúsága engedi-e, hogy örömet érezzen valami javában? Hogyha már örökre meg kellene neki maradni ezen szivszakadott állapotban, kellene-e sorsánál irtóztatóbb pokol? örökké élni, és minden vigasztalás nélkül lenni! örökké élni, és az elkövetett vétkeken aggódni! örökké élni, és lélekben az elvesztett üdvösségen szünet nélkül gyötörödni! Oh retteneg megátalkodott bűnös! mert rettenetes dolog a mindenható Isten haragjának kezébe esni, rettenetes kivágattatni, és csak ezen tűzre is vettetni.

Azt pedig korántse véljük KK! hogy csupa imádsággal elkerüljük az örök veszélyt, és megnyerjük üdvösségünket; mert hogy már ez evangéliumnak végső cikkére lép-

jek, lám, mit mond ezen tárgyról az örök Igazság: nem minden, ki nekem mondja: Uram! Uram! megyen be mennyekországába; hanem ki az Atyám akaratját cselekszi, ki az egekben vagy, az megyen be mennyekországába. Le van itt röviden rajzolva a színlelt ájtatosság is, a valóságos is KK! Van oly keresztény, ki, mint a kaszáját nap-estig fenő és keveset dolgozó napszámos, vagy mint a penáját gyakran igazgató és keveset végző íródeák, bőségesen forgatja az istenes életnek eszközét, az imádságot, megjelenik minden sz. dologra, énekel, böjtöl, fohászkodik, de tiltott tüzeket táplál szívében, hiányos jócselekedete, nem példás erénye: ime a színlelt ájtatosság, mely kirekeszt mennyországból! ime a ragadozó farkas a juhörben! Ellenben, ha úgy igyekszünk élni, a mint hiszünk, ha az Istenhez járulván ajkinkkal, szívünkkel is hozzá közelítünk, ha mennyei Atyánk akaratját teljesítjük mind sz. törvényének követésében, mind csapásinak békeséges eltűrésében: ime ez a valóságos ájtatosság, mely bevezet mennyországba! Nem, nem kell elmulatnunk az ájtatoskodást csak azért, hogy vannak képmutatók, mert nem vetik le bőrüket a juhok azért, hogy azokba némelykor farkasok is öltöznek, de az igaz ájtatosság legyen gondunk, mely nem áll a sz. fohászkodásokban, hanem erős eltökéltsége az emberi akaratnak, mindenben és mindenkor azt követni, mi tetszetes a mennyei Felség előtt, az igaz ájtatosság, mondom, mely már ez életben egyesíti a jámbor szívet Istenével, és majd ez élet után boldogítja azt ugyanaz Istennek sz. színe látásával. Amen.

Pünköst után VIII. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 16, 1—9.

A hivtelen de okos sáfár, kinek tetteit hallátok a mai evangéliumban, egy a Krisztusnak legnevezetesebb példabeszédei közül KK! Oly példabeszéd ez, mely megtanít, miként kelljen a földi jókkal üdvösségünkre élnünk, ha azt helyesen értjük; de egyszersmind mérget is szivhat belőle az álnok sziv, ha annak értelmét elfacsarja. Jertek azért KK! nyomozzuk ki rendre ezen hasonlatosságnak igaz értelmét, bőséges tanulság leszen ez mára nekünk. Figyelmezzetek!

Vala egy gazdag ember, kinek sáfára vala, és ez bévádoltaték előtte, hogy javait tékozzolja. Ki ez a gazdag ember, ha nem az Isten? Ki az ő sáfárja vagyis tisztartója, ha nem minden ember? Hogy csak sáfarai, és nem szoros értelemben vett tulajdonos urai vagyunk javainknak, kitetszik már abból is, hogy azokat sem nem adhattuk magunknak, sem meg nem tarthatjuk, a meddig akarjuk; az Ur adta azokat nekünk, az Ur el is veszi azokat tőlünk, vagy elveszen minket tőlök főhatalma szerint. Csak az itt a kérdés, micsodás sáfárok valánk mi eddigelé? vajjon nem vádol-e lelkünk ismerete, hogy eltékoztuk az Istentől reánk bizott jókat: a test és lélek javait, a természet és kegyelem javait, a születés és neveltetés javait, az öröklés és kereset javait, életünket, egészségünket, vagyónunkat, eszünket, hivatalunkat, becsületünket? Oh Uram! ne szállj ítéletbe szolgáladdal, mert nem igazul meg színed előtt egy élő is. De mi kára, gondolja talán valaki, mi kára abban az Istennek, ha eltékozzoljuk a tőle vett jókat? nem olyan ur Ő, mint a földesur, hogy érezze hivtelen tisztének pazarlását. Épen az KK! hogy nem

olyan ur az Isten, mint a földesur, épen az nehezíti számadásunkat; mert mikor a földesur a maga hasznára teszen sáfárt, akkor az Isten csak azt kívánja tőlünk, hogy a mi hasznunkra, a mi üdvösségünkre éljünk javaival; tehát nem kettőztetett vétek-e, nem igazságtalanság is, háladatlanság is egyszerismind azokat eltékozolni? Én nem tékozoltam el, gondolja egy más valaki, meg van testem, jószágom, eszem, becsületem, születésem. De hol van ártatlanságod? hol szüzességed? hol lelki érdemeid? Tékozlottad világi javaidat, tékozlottad testi és elmebeli tehetségeidet is oh ember! mikor azokat üdvösséged keresésére nem fordítottad, hát még mikor annak elvesztésére fordítottad? Tékozlottad, mikor azokkal nem az Istennek sz. akaratja szerént éltél, hát még mikor épen az ellen, épen a te Jóltevődnek bántására éltél?

Észrevevén a gazdag ember sáfárjának tékozlását, elhivatá őt és mondá neki: mit hallok felőled? adj számot sáfárságodról, mert már nem sáfárkodhatol. Jődögél a nap, közelít az óra KK! melyen mindnyájunkat maga eleibe parancsol az igaz biró, és azt mondja kinekkinek: adj számot! én annyi jót tettem veled, és te hány boszusággal nem illetél engem? adj számot! én kész voltam meghalni a te lelkedért, te egy kevés bőjtöt, egy csekély sanyaruságot, egy kedvszegést sem akartál kiállani a magadéért: adj számot! Ha külső és belső malasztokkal ösztönöztelek a jóra, te azokkal nem éltél, ha vártam megtéréseidet, te a roszban méginkább meggyökereztél, ha áldással édesgettelek, felfuvalkodtál, ha mint jó Atya, ostoroztalak, morgolódtál: adj számot! Oh félelmes nap! oh rettenetes óra! még türhető volna akkor állapotunk, ha a számvetés után idő adatnék nekünk a hibáknak helyrehozására; de mit mond a mennyei gazdag ember? adj számot! úgymond, mert ezentúl már nem fogsz sáfárkodni, akkor tehát örökre tétetünk le hivatalunkból, megfosztatunk mindentől, miben vagy örömet

érezhetnénk, vagy üdvösségünket kereshetnők, végződik akkor az idő és kezdődik az örökkévalóság. Oh félelmes nap! oh rettenetes óra! Csak egy út van itt a végső boldogtalanság elkerülésére KK! az, hogy most, minkeelőtte a számadásra maga eleibe szólítana a nagy Ur, most vessünk számot önnönmagunkkal. Minden tudományok közt legbajosabb tudomány kitanulni az embernek önnönmagát, azért nem ad nyugodalmat egy estve is testének az üdvösségét szerető ember, míg számot vetvén magával az elmúlt napról, nyugalomba nem teszi lelkiismeretét.

Megdöbbenvén a hivtelen sáfár, így tanakodék magában: mitevő legyek? miután uram elveszi tőlem a sáfárságot; kapálni nem bírok, koldulni szégyenlek. Tudom, mit cselekedjem! megnyerem, jó barátimnak teszem uram adósait, hogy mikor kivettetem a sáfárságból, befogadjanak házaikba. Csak hamar tehát hivatja az adósokat, és megvesztegeti a kötleveleket, ki száz tonna olajjal tartozik vala, azzal ötvent, ki száz köből búzával vala adós, azzal nyolczvant irat, és így segít magán ura kárával. Foly nálunk is, oh fájdalom! foly az ilyen sáfárkodás. Mitevő legyek? gondolja magában némely elévaló személy, jövedelmemből oly fényesen, mint más, nem élhetek, rangomnál alább élni szégyenlek; tehát kölcsönöz és meg nem adja, cselédet fogad és bérét elvonja, hitelre vásárol és nevét ki nem törli, a mesteremberekkel dolgoztat és nem fizet. Mitevő legyek? gondolja magában némely tisztviselő, a fizetésem kevés, az idő drága; tehát pénzért kezdi tenni, mivel ingyen tartoznék, elveszi, sőt gyakran meg is kívánja az ajándékot, hozzá nyul a közönségéhez, húz-von a községen. Így csíp, harap, dugdos a cseléd annak ürügye alatt, hogy kevés a fizetése, így testével kezd kereskedni némely fehérnép, azt adván okul, hogy másképen tisztességes öltözetben nem járhat, és ki tudná minden követőit előszámlálni ezen hütelen sá-

fárnak? Emberek! nem tudjátok-e, hogy meg kell halni? kiált, kiált a másé a ti kezetekből ti ellenetek az Isten ítélőszéke előtt, mint az Ábel vére kiált vala Kain ellen a földből. Mit használ embernek, ha az egész világot elnyeri is, ha lelkének kárát vallja? Lehet, csak lehet e világon valahogy megélni igazságtalan szerzelék nélkül, nem lehet üdvözülni az igazságtalan szerzeléknek visszatérítése nélkül.

Ha ily vétek, ha ily akadály a üdvösségnek a más kárával magán segíteni: honnan van, hogy megdicséré a z ur a z igazságtalan sáfárt? Vigyázz, a rózsából mérget ne szívj üdvösségedet szerető lélek! megdicséré a z ur igazságtalan sáfárját, hogy eszesen cselekedett, de nem azért, hogy jól cselekedett; így dicsérjük mi is néha némely tolvajnak maga furcsa föltalálását, de azért helybe nem hagyjuk tolvajságát; más tudniillik valamely cselekedetnek elmésnek lenni, meg más erkölcsileg jónak lenni, és hányszor, oh emberiség gyalázatja! hányszor nem fordítatik minden ész, minden gondolat a legrútább, a legvétkesebb dolgoknak véghezvitelére? eszesebbek, úgymond itten Üdvözítőnk, eszesebbek a világ fiai a világosság fiai nál az ő nemőkben, azaz: okosabbak, vigyázóbbak a világ fiai a gonoszságban, mint a világosság fiai vagyis a jámbor hívek az erkölcsi tökéletességben. Avagy nem erősíti-e ezen szomorú igazságot a mai tapasztalás is? A világ fiai előregondolkodók, sokáig tanakodnak magokban, hogy lehetne ama hamis pert megnyerni, hogy ama szép személyt megejteni, hogy ama boszuságot megboszulni, hogy amaz igazságos elüljárót megbuktatni. Tesznek-e ennyit a világosság fiai mennyországért? elmélkednek-e ők ily valóban a magok ismeréséről, a bennök levő hibáknak megjobbításáról, a közelítő kisértetnek meggyőzéséről, lelki javuknak előmozdításáról? A világ fiai munkások céljoknak elérésében, markosan hozzá nyulnak az eszközökhöz, szorgalmatosan hárt-

ják az akadályokat, éjet nappá tesznek, csak gonosz szándékjokat elérhessék. Tesznek-e ennyit a világosság fiai mennyországért? Van-e bennök ekkora igyekezet, hogy egy megszokott bűnüket elhagyják, egy heves indulatukat meggyőzzék? Egy szóval: a világ fiai kiméletlenek, és ha szabad mondani, nagylelkűek, helytelen kivánságuk elérésére nagy áldozatokat tesznek, kész egyik a legcsufosabb és fájdalmasabb nyavalyára, csak testiségének eleget tehessen, kész a másik jószágát magának és cselédinek háttára rakni, csak az emberek bámulását megnyerje, kész a harmadik magát megalázni, csúszni, mászni, hizelkedni, csak egy semmiségnek, egy szép árnyéknak megölelésében boldogulhasson. Tesznek-e ennyit? teszik-e csak ezeredik részét is a világosság fiai mennyországért? egy magokmegtartóztatása, egy közmulatságbóli elmaradás, egy személynek társaságáróli lemondás, egy emberi tekintettel való nem gondolás nem fölöttébb nehéz áldozat-e előttök? Gondold meg, mi a te végső célod oh ember! megteszed testedért a sokat, és sajnálod lelkedért a keveset, okos vagy abban, a mi mulandó, és gondatlan abban, a mi örökké tartandó.

Halljuk már, miképen fejezi be Urunk a hűtelen sáfáróli példabeszédét, és fejezzük be ezzel mi is jelen elméldésünket. Én is mondom nektek: szerezsetek magatoknak barátokat az álnok mammonából, hogy mikor elfogyatkoztok, befogadjanak titeket az örök hajlékokba. Két dolog foroghat itten kérdésben: először tudniillik, mit teszen az álnok mammona? Mammona annyit teszen, mint gazdagság; vajjon azt javasolják-e tehát ezen igék, hogy a hamisan keresett vagyontól szerezzünk magunknak jó barátokat mennyekben? Távol legyen KK! ki a másébol alamizsnálkodik, nem csak nem teszen érdemet, hanem tetézi is gonoszságát; ki más jószágát birja és egy részét templomnak, kórháznak, szegényeknek szenteli, hogy a nagyobb részét nyugodt lélekkel meg-

tarthassa, önnönmagát csalja meg, az Istent akarván megcsalni; oka ennek az, mert az idegen vagyont annak tartozunk visszaadni, a kié, nem másnak, és visszaadás nélkül nincsen igazság, nincsen üdvösség; innen ama hamisságból meggazdagodott Zakeus nem csak így szóla Krisztushoz: Uram, ime minden javaimnak felét a szegényeknek adom, mert ezzel még nem térítette volna vissza a más kárát, hanem hozzá tevő: és ha valamiben megcsaltam valakit, négyannyit adok vissza; és ezért, ezért tevő őt Urunk bizonyossá az üdvösségről. Miért mondatik tehát álnok mammonának saját vagyonunk, melyből jó barátokat kell szereznünk mennyben? álnok mammonának mondatik tulajdonunk is vagy azért, hogy ha mást nem károsítottunk is, talán fölöttébbvaló gondot, földhöz ragadást követtünk el, vagy tetemes kötelességünket mulattuk el annak szerzésében; vagy azért, hogy az igaz gazdagság is sok gonoszságra, kevélységre, testi életre, dobzódásra vezethet minket; vagy azért végtére, hogy a vagyont az ügyefogyottak számára is adta nekünk az Isten, és mi talán magunknak tartjuk egészen részöket is. Vigyázzunk tehát KK! ne véljük, hogy alamizsnálkodással eleget tehetünk a hamisan birt jószágért; mert alamizsnálkodni a felebaráti szeretet kötelessége, ellenben a másét urának visszaadni az igazság tartozása. — Másodszer az jöhet itten kérdésbe: mit teszen magunknak a földi jókból barátokat szerezni, kik befogadjanak minket az örök hajlékokba, azaz: mennyországba, midőn elfogyatkozunk, azaz: meghalunk? Az előrebocsátott példabeszédhez hord Urunk ezen intése KK! ott a sáfár jó barátokat szerzett urának vagyonából, hogy kivetttévén hivatalából, befogadják őt magokhoz; itten intünk mi, hogy nem az idegen jóból, hanem az Istennek reánk bizott földi ajándékiból adakozzunk a nyomorultaknak, tápláljuk az éhezőt, ruházzuk a mezitelen, gyámolítsuk az árvát. De ezek fogadnak-e be aztán minket az egekbe?

Nem, de ezekért fogad be az Isten. Hívek! vagyonos keresztények! mily érzékeny, mily szivreható okokkal ösztönöz minket Krisztus a jótételre? Itt pártfogóinkká teszi a tőlünk megsegelett szükölködőket, mintha reájok bizta volna, hogy befogadjanak minket az örök boldogságba; másutt még többet mond, és azt igéri, hogy a mit a nyomorultakkal cselekszünk, azt vele cselekedtük. Krisztust táplálad tehát oh keresztény! amaz éhezőben, Krisztust fedezed ama mezítenben, Krisztust vigasztalod ama betegben, Krisztussal teszed jót akárkihez mutatott jótételedben; ne vond, ne vond meg azért tőle földi javaidat, hogy Ő is részeltessen valaha téged mennyei dicsőségében. Amen.

Pünköst után IX. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 19, 41—47.

Sír, jövendöl, buzgólkodik és tanít édes Megváltónk a mai evangéliumban KH! sír Jeruzsálem sorsán, jövendöli annak végső pusztulását, buzgólkodik a templom fertőztetői ellen, és mily fontos igazságokra nem tanít minket mindezekkel! Méltó KK! hogy a miket egy olvasásból hallánk, azokat rövid fejtegetés által szivünkbe mélyebben is beoltsuk.

Midőn Jézus Jeruzsálemhez közeledék, látván a várost, sírt fölötte; látta tudniillik előre a városnak vesztét mint Isten, siratta azt, mint ember, mások bűnén és büntetésén sirni tanított minket, mint mennyei Mester. Mert micsoda szemmel nézzük mi embertársainknak szerencsétlen sorsát? vannak, kik a más nyomorúságára épen érzéketlenek, és csak magoknak legyen jól dolguk, a szomszéd inségét hideg vérrel nézik; ezek az önzők, félemberek, kik a barmokon nem búsuló barmokhoz közelítenek. Van-
nak, kik nem csak nem sírnak, hanem örvendenek is más

ember kárán, kivált az ellenségeikén, meg nem gondolván, hogy a mi ma mással történt, az holnap rajtok történhetik meg; ezek a fenevadaknál kegyetlenebbek. Vannak, kik szenteskedő szánakodással kidobolják, házról házra hordozzák felebarátjok hibáját és talán még a világ előtt tudva nem levő vétkét; úgy sirnak ezek a jó nevőkben megevett embertársakon, mint a krokodil, melyről azt beszélük, hogy könyez, miután embert evett. Vannak, kik csupa természeti érzékenységből megindulnak a vétek undokságán, sirva fakadnak más esetén; még ezek sem jutottak be egészen az igaz utba, szemeik egy kedvelt ebecskén, egy madárkán talán még inkább nedvesednek meg. Akkor, akkor hasonlított Krisztus sirásához, akkor érdemes sirásunk KK: ha könyeinket helybehagyja az okosság, és megszenteli a vallás, ha úgy bánkodunk a vétken, hogy azt magunk is kerüljük, másokkal is, a mennyiben tőlünk kitelik, kerültetjük, ha úgy illetődünk meg felebarátunk inségén, hogy rajta segíteni, és pedig Istenért, nem csupa természetes érzékenységből segíteni igyekezünk, egy szóval, ha inkább tud eszünk és szivünk törődni a bűnön, mintsem szemünk könyez a büntetésén.

Főoka Jézus sirásának Jeruzsálem lelki vaksága vala, ha megismerted volna, úgymond, te is legalább ezen napon, mik békeségedre vannak! most azonban elrejtvék szemeid elől. Akkor történt ez a sirás, midőn Üdvözítőnk utoljára ment fel Jeruzsálembe, hogy ottan értünk megfeszítettessék; három esztendeje vala már, hogy minden nagy ünnepen fölfáradott hozzájok édes Megváltónk, és hogy őket tanítással, jó példával, csodatételekkel hívta a megtérésre; de megvetette mindezeket kemény szivök; midőn tehát utóbbszor közelíte hozzájok, és előre látá, hogy megvetendik végső kegyelmét is, ekkor fakada sirásra sorsukon, ekkor fakada ilyen szókra: oh vajha megismernéd szerencsétlen város! bárcsak már ezen a napon, mely még a tiéd, ismernéd meg, mi hozhat neked bel-

ső és külső békeséget! de szántsándékkal elfordítod szemeidet, el van megtartásodnak eszköze rejtve előtted. Bűnös lélek! nem tégedet példáz-e a Krisztust elfogadni nem akaró Jeruzsálem városa? nem te vagy-e az, ki vétkes szövetségben, tiltott kedvtöltésben, törvénytelen dolgokban keresed nyugódalmadat és az igaz békeségnek eszközét, a jobbulásnak intéseit nem akarod megismerni? oh bár ezen napodon, mert tiéd még ez a nap, holnapot megéred-e, bizonytalan, bár ezen napodon ismernéd meg, mily veszedelmet hozand nem sokára fejedre a megátalkodás, ellenben mily édes békeségbe helyeztethet téged mind Istennel, mind önmagaddal, mind felebarátoddal a megtérés! Egy napon, mely még a miénk, helyrehozhatjuk egész életünkben elkövetett vétkeinket, üdvözíthetjük lelkünket: mekkora kegyesség az Isten részéről! Ha üresen elvesztegetjük napunkat, ha addig halogatjuk megtérésünket, míg meglep minket az Urnak nagy napja, a boszuállásnak és már nem a kegyelemnek napja: mekkora vakság részünkről! A legnagyobb szerencsétlenség nem az, hogy vétkeztünk, hanem az, ha bűneinket nem látjuk, orvosságunkat nem ismerjük, a minket gyógyítani kívánó mennyei kezet háladatlanul eltaszítjuk.

Másik oka Jézus sirásának Jeruzsálem végső pusztulása vala, mely lelki vakságából származott. Rád jönnek a napok, úgymond Üdvözítőnk, és körülvesznek ellenségeid árokkal és bekerítnek téged és mindenfelől beszorítanak, azután földre terítnek fiaiddal együtt, kik benned vannak; és nem hagynak benned követkövön; azért, hogy meg nem ismerted látogatásod idejét. Kemény ige, rettentő jövendölés! leczkértetnek itt a hitetlenek; mert oly dolgot jövendölt itten Krisztus, melyet emberi észszel előre nem láthatott, egy virágzó, egy népes, egy mindenfelől békeségben lenni látszott fővárosnak nem sokára következő pusztulását; és úgy történt szóról

szóra a dolog, a mint jövendölte; alig telék el negyven esztendő, körülvevék a várost a rómaiak árkokkal, és úgy beszoríták azt, hogy az anya tulajdon gyermekét süté és evé meg a nagy éhségben; hosszas szorongatás után megvevék a várost, földig ronták a falakat, sőt hogy kő kövön ne maradjon, meg is szánták és sóval behinték a dicsőséges épületek helyét; kivánt ugyan Titus kedvezni ama felséges templomnak, de akaratja ellen is felgyúlt az és földre rontatott, kő a kövön abban sem maradt. Oly dolog, mondám, ez, melyet Krisztus csupa emberi észszel előre nem láthatott, tehát isteni tudományból látta; ha isteni tudományból látta, tehát nem volt ámitó, hanem Istentől küldetett a világra; ha Istentől küldetett, tehát nem mese, hanem isteni kinyilatkoztatás az evangelium, isteni rendelés a keresztény vallás, következképpen csak ebből is méltatlanul veti meg azt a hitetlen. — Kemény ige, rettentő jövendölés! Leczkéztetnek itt nevezetesen a megáttalkodott zsidók, mert volt még régen Jeruzsálemnek egy pusztulása, volt a nemzetnek Babiloniába való költöztetése, de meg is érdemlették akkor, mert idegen istenekhez állottak, kőnek, fának, ércznek áldoztak; későbbben pedig mivel érdemlék azon pusztulást, melyet Urunk megjövendölt? Urunk idejében ők az egy igaz Istennek tisztelete mellett buzgókodtak, még a római zászlókon való jelektől is irtóztak; mivel érdemlék tehát ezen végső csapást egyébbel, ha nem azal, hogy nagy méltóságú, fényes pompájú Messiást várván, az alázatos názáreti Jézust megfeszítették? Mózes törvénye földi boldogságot ígér megörzöinek, és csak általhágóit bünteti világi nyomorgattatással; tehát vagy megszűnt már az ó-törvény, és hiába várják ők a Messiást, vagy kellett nekik valami irtóztató vétket elkövetni, hogy szerteszéllyel, megvettelve nyomorognak a világon; mi lehet pedig ez az irtóztató vétek? Régenten hetven esztendőig tartó fogsággal büntették ők a pogányságért, a bálványozásért; nagyobb kellett későbbre véteniök, mivel már szinte kétezer esz-

tendőtől fogva számkivetésben élnek; mi lehet, mondom, ez az irtóztató vétek egyéb, ha nem a mit az ártatlan Jézus ellen kiáltanak vala? az ő vére mi rajtunk és a mi fiainkon. Nem, nem szükség ide tudós vetélkedés a sz. írásból; Jeruzsálemnek végső pusztulása, és a meg nem tért zsidóknak inséges állapotja elegendőképen bizonyítja, hogy a szolgálai formában mennyei bölcseséget mutatott Jézus, hogy a szegény ember képében isteni dolgokat mivelte Jézus, hogy a tőlök megfeszített Jézus volt a Messiás, az Istennek küldöttje. — Kemény ige, rettentő jövődőlés! a rossz keresztény leckéztetik itt főképen KH! az olyan keresztény, ki mint Jeruzsálem, meg nem ismeri látogatásának idejét, nem hajt a legszentebb intésekre, nem épül a legszebb példákra, nem tanul bűnös társainak vesztén, nem indul jobbulásra akár belső, akár külső kegyelmekkel hívja őt az Isten; és mindezek után mi leszen egyéb végső sorsa, ha nem a Jeruzsálemé: a kétségbeeséstől való körülvétetés, a lelki szorongattatás, a földi jóktól való megválás, a pusztulás, a boldogtalan halál? Tanulj, tanulj ezen szerencsétlen város veszedelmén oh magadat elbizott bűnös! ne fészítsd meg többé rút vétkeiddel Megváltódat, valamint ők megfeszítették, mert a rajtok megesett világi büntetés példázatja a reád következő örök büntetésnek.

Üdvözítőnk sirását és rettenetes jövődölését a templom fertőztetői elleni buzgólkodása követé: bemenvén a templomba, kezdé kiüzni az árusokat és vevőket belőle. Megjegyzésre méltó dolog ez KK! nem szenvedé meg Urunk az illetlenséget a Salamon templomában, mely minden földi drágasága, minden épületi kevélysége mellett is csak árnyéka vala templomainknak: hogy szenvedne meg tehát valami szemtelenséget a mi szent helyeinken, melyek annyival szentebbek amannál, mennyivel felségesebb az új-testamentom az ónál? Nem szenvedé meg a galamb, bárány, gerlicze árulókat és vevőket, noha ezek az áldozatra vétet-

tek, és így az Isten tiszteletéhez tartoztak, hogyan szenvedné meg tehát a maga sz. oltára előtt a csupa világi dolgokat? hogyan a mi több, a hiúságot, a tréfát, az integetést, a botránkoztatást? nem, nem fonna Ő sz. Felsége ostort kötelecskékből, hogy szemünk láttára kiüzze az effélét a templomból, de igaz ama közmondás: nem siet az Isten, nem is késik, mégis elérkezik. Mit mond vala pedig Megváltónk a templomban vásárlóknak? írva vagy on, úgymond, az én házam imádság háza, ti pedig azt latrok barlangjává tettétek. Veszed-e észre keresztény! mily sokat mond ez a két szó? a templom Isten háza, és imádság háza; mert noha mindenütt jelenvan, mindazonáltal itt különösen lakozik üdvözítésünkre, és noha mindenütt beveszi imádságunkat, mindazonáltal itt kiváltképen kíván tőlünk egyetemben imádtatni; Isten háza a templom, tehát külső illendőséggel kell itten lennünk; imádság háza a templom, tehát belső ájtatossággal kell itten foglalatoskodnunk.

Miután Üdvözítőnk kiüzte a vásárosokat, azt jegyzi meg végtére a mai evangelium, hogy tanít vala minden nap a templomban. Bár ebben a templomban is tanítana! gondolja valaki, bár láthatnók szent személyét, hallhatnók tulajdon szavát! Igenis tanít Ő ebben a templomban is KK! az ő szava, melyet hallotok, az ő igéje, mely nektek hirdettetik; mert noha mi, egyházi személyek, gyarló emberek és szegény bűnösök vagyunk, mindazonáltal sz. Pál apostol mondása szerint: Krisztusért követségben járunk; úgy vegyétek tehát az Isten igéjét szánkból KK! mintha azt Krisztus szájából hallanátok, mert méltatlanságunk az egyházi szolgálatnak méltóságából semmit el nem veszen; úgy vegyétek az Isten igéjét, hogy azt, mint Krisztus tanítását figyelemmel hallgassátok, szivetekbe oltsátok, és helyes cselekedetekkel teljesítsétek. Amen.

Pünköszt után X. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 18, 9—14.

Kiki tudja, hogy kétféle, azaz: külső és belső az alázatosság **KK!** a külső a nyájas leereszkedésben és kellemetes magaviseletben áll; a belső az elmében és szivben lakik; az elmében, ha az ember nem tart sokat, mértékletesen gondolkozik maga felől; a szivben pedig, ha az ember ment a nagyravágyástól. A külső alázatosság megvan némelykor a legkevélyebb gondolatu emberben is, és azért csak magára nem elégséges; mindazonáltal szükséges ez is, a mint Üdvözítőnk más alkalmatossággal az első helyen kapdosó vendégekhez intézett beszédében tanítja. A belső alázatosság mindenkor magával hozza a külsőt is, és talpköve minden erkölcsi jósnak, és ezt tanítja Krisztus Urunk az elolvasott evangéliumban. Lássuk először **KK!** kik ellen vala intézve a mai nevezetes példabeszéd; lássuk azután a farizeus imádságát; lássuk végtére a samaritánus imádságát. Sokat tanulhatunk mindenik cikkelyből, legyetek csendességgel!

I. Jézus, némelyekhez, kik magokban biztak mint igazak, és másokat megvetettek, példabeszédet mondá. Ime **KK!** kik ellen szól ma Üdvözítőnk! szól a magokban bizakodók ellen, kik tulajdon erkölcsi erősségökre, vagy éles elméjökre, vagy testi, vagyoni, születési tehetségökre támaszkodnak; untató hiba ez, mert még az emberek is kerülnek, nemhogy segítenék a magavető embert; de veszedelmes hiba is ez, mert nem igazán folyamodik Istenhez az olyan ember, ki magát önnönmagának elégségesnek tartja, mirenezve az Isten is sokszor mentére bocsátja őt, hogy éreztesse vele gyöngeségét. Ne bizzuk el magunkat **KK!** nehogy úgy járjunk, mint sz. Péter, ki most fogadkozik vala, hogy kész Krisztussal meghalni, és majd

egy szolgálónak szavára három versben megtagadá Őt. — Szól azok ellen, kik magokat igazaknak tartják, mert nem kívánja az alázatosság, hogy magunkat oly bűnökről vádoljuk, melyek bennünk nincsenek, de kívánja, hogy megismerjük azokat, melyek megvannak; már pedig hány vétekre nem talál a legszentebb is, ha magát jól megvizsgálja? de hány nincs még benne olyan is, melyre magában reá nem talál? Tükör gyanánt szolgáljon itt nekünk sz. Pálnak ama mondanása: keveset gondolok az emberek ítéletével, de a magam ítéletemen sem építek; mert semmiről nem vádol ugyan lelkem, de azért még nem mondom, hogy igaz vagyok, mert az Ur az, ki megítél engem. — Szól azok ellen, kik másokat megvetnek, nevezetesen kik másokat a lelki dologban vetnek meg; azoknak hibájok ez KK! kik szentek önnön szemekben, mert az szokott mást megvetni, ki magát nem ismeri. Ha mentek vagyunk némely czégéres büntől, melyet felebarátunkban tapasztalunk, vajjon nem heverünk-e magunk is más vétkekben? Ha ma én jó vagyok, és felebarátom istentelen, ki tudja? hátha időmulva ő megtér, és én elfajulok? De ha megmaradok is a jóban, isteni kegyelem az, nem az én erőm, nincs tehát okom abban kevélykednem, mi az egeknek ingyenvaló ajándéka. Ha pedig kárhuzatos dolog mást megvetni a lelki jóknak fogyatkozása miatt, vajjon szabad leszen-e megvetni őt a kisebb jók, a világi jók nem létére nézve? Midőn az elmés megutálja az együgyüt, a szép a rutat, a nemes a nemtelent, a gazdag a szegényt, vét a józan okosság ellen, mintha a testben megutálná a szem a fület, a kéz a lábat, de vét az Isten ellen, kinek bölcs gondviselése hozta bé az emberek közé a különbséget. Őrizkedjünk tehát KK! ne legyünk azok közül, kik ellen szól Üdvözítőnk a következő példabeszédben: két ember mene fel a templomba imádkozni, egyik farizeus, a másik publicanus. Halljuk a farizeus imádságát.

II. A farizeus állván, így imádkozik magá-

ban: Isten! hálát adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint más emberek, ragadozók, hamisak, paráznák, mint ez a vámos is; kétszer böjtölök egy héten, dézmát adok mindenből, a mit bírok. Nem hiba ezen imádságban, hogy a farizeus hálát ad az Istennek azért, hogy nem ragadozó, nem igazságtalan, nem parázna; mert isteni segítség által kerüljük el a rosztat, isteni kegyelemből erősítettvén visszük végbe a jót, tartozás tehát ezért az Istennek hálát adni. De mily tetemes egyéb hiba nincsen ezen imádságban? Egyik hiba az, hogy a farizeus magát másokkal egybe teszi: mint más emberek, úgymond; mi köze neki az Isten színe előtt más emberekkel? az önszeretet dolga ez KK! hogy inkább tetszessék magának az ember, egybeveti magát az alábbvalókkal, mint a szép személy legörömostebben ül a formátlanokkal egy sorban. Lehet, lehet magunkat felfuvalkodás veszedelme nélkül is egybevetnünk, de kikkel? a nálunknál jobbakkal, a szentekkel; vesse egybe magát a tiszta életű Susannával, vagy amaz egyiptomi Józseffel, ment-e ő által ekkora kísérteteken? Vesse egybe magát az alamisználkodó amaz evangéliumi asszonynyal, ki két fillért adván mindenét adta, leszen-e miben dicsekedjék? Vesse egybe magát a beteges, a békeségestűrő a sz. vértanúkkal, mily kicsinynek fog látszani nagylelkűsége? Nagy eszköz az alázatosságra a mások érdemeinek részrehajlás nélküli megfontolása; a bölcs magánál jobbakra tekint, hogy főlebb mehessen az erkölcsi tökéletességben. — Más hiba a farizeus imádságában az, hogy magát mások elejébe teszi: nem vagyok olyan, mint más emberek; sőt minden ember elejébe teszi magát, midőn nem mondja: mint némely ember, hanem általában, kifogás nélkül: mint más emberek. Mekkora vakmerőség rosznak tartani minden embert magán kívül? Ne csald meg magadat emberi sziv! hiába tart rosznak másokat, ki maga is rossz, mert nem menti, nem palástolja el az ő vét-

két a mások vétke, de jónak is hiába tartja magát, ki másokról egykönnyen rosztat gondol, mert minden jóságának gyökerét megemésztí a kevélység. — Még nagyobb hiba az imádkozó farizeusban az, hogy felebarátját személyesen is megítéli, és kárhoztatja; nem vagyok, úgymond, ragadózó, igazságtalan, parázna, mint ez a vámos is. Igaz, hogy a publicanusok, vagyis a vám-, harminczadés adószedők többnyire huztak-vontak, és így meggazdagodván, gyakran testiségre, dobzódó életre vetemedtek, de honnan tudta a farizeus, hogy éppen az utána álló publicanus is olyan? vagy ha tudta is egyebünnen ilyen voltát, nem gondolhatta-e, hogy jobbulni akar, midőn töredelmes könyörgését látta? Ne legyünk hirtelenek másoknak megítélésében KK! Vannak állapotok, foglalatosságok, mesterségek, melyeknek sorsai közönségesen valami vétekről vádoltatnak, p. o. a kereskedők csalásról, de lehet-e azért mindeniket személy szerint vádolni? Vannak némely kétséges külső jelek felebarátunk helytelenségéről, de lehet-e magunkat a sziveket és veséket vizsgáló Isten helyébe tennünk, és az emberek szándékait megítélnünk? Vannak végre nyilvánosan hibás cselekedetek, melyeket a keresztényi szeretet sem mentegethet, de honnan tudjuk, hogy a bűnös az ő bűnében végig meg fog maradni? Nem lehet-e még Magdolnából Susanna, Saulusból Pál, Zacheusból Ábrahám fia? Ne ítéljete k, és nem fogtok íteltetni, ne kárhoztassatok, és nem fogtok kárhozni. — Mégint más hiba a farizeus imádságában az, hogy magát dicséri a helyett, hogy bűneit megismerné az Isten színe előtt; és miről dicséri magát? Kétszer böjtölök egy hétben, úgymond, dézmát adok mindenből, a mit birok. Jól van, de hol a többi? hol a mivoltosabb kötelességek? A képmutatóknak szól itt a leczke KK! kik igazaknak vélik magokat holmi apróbb jótettekért, noha elmellőzik a keresztényi jóságoknak nagyját és nehezebben eső részét, buz-

gók a külső ájtatoskodásban, restek szívók belső tökéletesítésében. Mit mond pedig az örök Igazság az ilyeneknek egyebet jaj szónál? jaj nektek képmutatók, úgymond, kik dézmát adtok a kaporból, és ánisból, és elhagyjátok a nagyját a törvénynek, az igazságot és könyörületességet; megszürték a szunyogot, és elnyelitek a tevét; jaj nektek festett koporsók, kik kívül ékesek, belől teli vagytok undoksággal.— Végre hiba az imádkozó farizeusban, hogy semmit sem kér Istentől, mintha elege volna; hálát ad, hogy nem ragadozó, nem parázna, de nem kér kegyelmet jövőre, mintha ezután elkerülhetné a rosztat a maga erejéből; előszámlálja bőjtét, adakozását, de nem kér malasztot további tökéletességére, mintha mennyei segítség nélkül megmaradhatna, és előbb mehetne a jóban. Távoztassuk ezen hibákat KK! azért adja azokat értésünkre Üdvöztünk a farizeusnak példájában; imádságunk származzék az Isten bölcs jóságának, és saját tehetetlenségünknek ismeréséből; alázatosság, töredelmesség, jobbuló akarat kövesse könyörgésünket; mely végre halljuk már a publicanus imádságát.

III. A vámos távolállván, szemeit sem meré az égre emelni, hanem mellét veré, mondván: Istenem! légy irgalmas nekem bűnösnek. A mennyi a szó, annyi itt a tanulság KK! a vámos távoláll a templomban, nem vágyik elévaló helyre, tanuljunk meg ebből nem annyira a külső helynek választásával foglalatoskodni, mint inkább belsőképen magunknak az emberek közt érdemünk feletti helyet elménkben nem gondolni; magunkat testiképen a felfelé hátravonni, olykor külső illendőség, olykor valami rosszabb is, de magunkat önnön szemeinkben mások elejébe nem tenni: ez alázatosság. A publicanus szemeit sem meré az égre emelni; ezt cselekszi a bűnön való megszégyenülés. Oh mennyi okunk nincs nekünk is Isten és ember előtt elpirulnunk, ha gonosz tetteinket megvizsgáljuk! Oh mily igen szaporítjuk gonosz tetteinket, ha itt a sz. helyen, a hol áh-

rázatunkon is látszani kellene szívbeli szégyenletünknek, vigyorgó, tétovázó, integető szemekkel mutatjuk, hogy semmit sem szégyenlünk! A publicanus mellét veri bűnein való bánatjában; kitör tudniillik az emberből az igaz töredelmesség, és meglátszik a bűnösnek külső magaviseletén, meglátszik kivált cselekedetein, ha vétkeiit bánja, ha nem csak világi okból, hanem természetfeletti ösztönből bánja, ha nem csak szolga módjára a pokol félelméből, hanem mint megtérő tékozló fiu az Istenhez, Atyjához való szeretetéből bánja. Végre a publicanus így könyörög: Istenem! légy irgalmas nekem bűnösnek, de szíve is érzi, a mit szája mond, úgy kér engedelmet elkövetett vétkeiért, hogy nem akar többé vétkezni. És ez mivolta a megtérésnek KK! hogy akaratumkat megváltoztassuk, ez egyetlen egy mód a bocsánat-nyerésre, ha midőn elkövetett gonoszságinkat siratjuk, egészen eltökéljük magunkban, hogy többé siratásra méltót el nem követünk, megtérő szívvel tehát, nem csapodár ajakakkal kell mondanunk: Istenem! légy irgalmas nekem bűnösnek.

Hallátok a farizeus imádságát KK! hallátok a publicanusét is, csoda-e már, hogy Üdvözítőnk szavai szerint inkább megigazulva tére ez vissza házához a mannál? ez megismerte vétkeiit, és penitenciát tartott, amaz holmi színes jóságaiban dicsekedett, és hibáit látni nem akarta; ez magát bűnösnek vallván megigazult, amaz magát igaznak gondolván, bűneit sokasította. Így van a dolog az Istennél; minden, ki magát felmagasztalja, megaláztatik, és ki magát megalázza, felmagasztaltatik; így van ez többnyire még az embereknél is már e világon, de így főképen és mindenkor az Istennél. És mi nagy dolog kell arra, hogy magunkat megalázzuk? Mi egyéb, hanem hogy magunkat ismerjük, és azoknak tartzuk, a mik vagyunk, se többnek, se kevesebbnek; nem szükség tagadnunk a bennünk igazán meglevő jóságokat, tehetségeket, tulajdonságokat, mert ez háladatlanság volna, nem alázatosság;

de szükség megismernünk, hogy azokat Istentől vettük; hasonlóképen nem szükség magunkban több és nagyobb hibákat látnunk, mintsem vannak, de szükség megismernünk, és jobbítani igyekeznünk azokat, a melyek megvannak. Ne irtózzunk tehát önnönmagunknak szemébe nézni, és szívünknek rejtekeit kedvezés nélkül vizsgálni KK! a magunk ismerete alázatosságot, az alázatosság felmagasztaltatást szerez nekünk. Amen.

Pünköszt után XI. Vasárnapra.

Evangelium sz. Márk 7, 31—37.

Mennyei tanítónk Jézus Krisztus hol szavával oktat minket, hol cselekedetével, hol szenvedésével KK! A mai evangéliumban cselekedetével oktat egy siketnémának gyógyításában, mely miképen ment végbe, hallottuk a sz. ígének olvasásából, halljuk már minemü lelki oktatások folynak belőle.

Hozának Jézushoz egy siketnémát, könyörögvének neki, hogy tegye rá kezét. Nagy inség, szánakodásra méltó állapot siketnek és némának lenni testiképen; de még szerencsétlenebb dolog annak lenni lélekben. Vajjon nem vagyunk-e mi lélekben siketek KK! siketek az Isten törvényének és az evangéliumnak egyenes szívvel hallgatására, siketek a kisbirónak a lélekismeretnek kopogtatására, siketek az isteni sugalásokra, és a természet, a józan okosság szavára, siketek tanítóink, elüljáróink, barátink tanácsára, intésére, fenyegetésére? Nem jár úgy, ki minket veszedelmes utunkról vissza akar beszélni, mintha a fának beszélne? kezdjen ellenben valaki minket dicsérni, beszéljen mosdatlan furcsaságokat, csúfolódjék ellenségünk híre-nevével, eszelősködjék a religió ellen: oh már ekkor vége siketségünknek, messziről hallunk mindent, mintha egészen

fülből állanánk! — Továbbá vajjon nem vagyunk-e lélekben némák KK! szólunk, midőn a testi orvossal meg akarjuk értetni betegségünket, de hogy jár nyelvünk, midőn az Isten színe előtt fel kell fedezni lelkünk sebeit a gyóntatószékben? szólunk, még szitkozódunk is, ha valaki megbánt, de merünk-e szót tenni, ha valaki előttünk bántja az Istent, elnyomja az igaz ügyet, mocskolja a vallást, erényt? szólunk mikor kedvességet nyerhetünk hizelkedéssel, udvariassággal, színlelt dicséretekkel, de nem némulunk-e meg, mikor attól félünk, hogy betörik fejünk az igazmondásért? Ah ki viszen minket Jézushoz, hogy reánk tegye mindenható kezét, és meggyógyítson? Magunk siessünk hozzá KK! magunk kérjünk tőle kegyelmet mind a hallásra, mind a szólásra; a hallásra ugyan, hogy bevegyük a minket illető igazmondást, ha csipős is; a szólásra pedig, hogy mikor kötelességünk tartja, kimondjuk a mást illető igazat, ha neheztelést vennénk is magunkra.

Mit tevé Üdvözítőnk a siketnémával? Csak arra kérték volt Őt, hogy tegye rá kezét, és ennyi sem vala szükség a Mindenhatónak, ki egy szavával és távollétében is megtehetett mindent. De Urunk félrevívén őt a seregéből, füleibe bocsátá újjait, és kipökvén, nyelvét illeté; azután föltekintvén az ég-re, fohászodék, mondván neki: Effeta, azaz nyiljal ki. Nyomozzuk ki KH! mivégre tevé ezen külső jeleket Krisztus? Tevé a néző seregnék tanítására; mert ha mindenkor csak egy szóval tett volna csodát, mint mikor a százados szolgáját meggyógyította, vagy épen szó nélkül is, mint mikor köntösének érésére a kanaáni asszonyt a vér folyás elhagyta: könnyen elfelejtkeztek volna tetteiről az emberek, mint valami hamar elmuló dologról; azért tett tehát ma holmi külső jeleket, melyekre egyébként szüksége nem volt, azért kente be máskor a született vaknak szemeit sárral és aztán mosdani küldötte őt, azért imádkozott fenszóval, mikor

Lázárt fel akarta támasztani, hogy a népet figyelmetességre gerjessze, és a dolognak emlékezetét eszökben fenmaraszsa. Oh mekkora füstöt nem csinál sokszor a világ fia, vagy leánya is! mennyi külsőséggel nem igyekszik magára vonni az emberek szemeit! Csak a szándékban van a különbség; Krisztus külső jelekkel él, hogy a nézőknek használjon: a hívságon kapdosó pedig, hogy maga dicsértessék, csodáltassék, imádtassék.

Mivégre tévé még ezen külső jeleket Krisztus? Tévé anyaszentegyházának tanítására, hogy ez is külső szertartásokkal vonja a hívek figyelmét a béli, a lelki dolgoknak meggondolására; innen van KK! hogy egyéb szertartások közé Urunknak mai cselekedetét is fölvette az anyaszentegyház, és a kereszteléskor a pap nyálás újjával szokta illetni a kisdednek orrát és füleit, mondván: Effeta, nyiljál ki. Teszen-e valamit a keresztelendőnek lelki tisztulására az efféle czeremonia? Nem teszen, valamint a siketnémának gyógyulására sem tett semmit; vakmerőség volna mégis Krisztust vádolni, hogy ezt cselekedte; hiba tehát az anyaszentegyházat is gúnyolni, hogy Krisztus példájára efféléket cselekszik; csak annak megvetendők a czeremoniák, ki azoknak értelmét megtanulni resteli, és csak annak haszontalanok, ki a külsőkről a belsőkre, a látható jelekről a láthatatlan lelki tárgyakra nem akar elméjével és szívével fölemelkedni.

Mivégre tévé mégis ezen külső jeleket Krisztus? Tévé tanításunkra; félrevivé a siketnémát a sokaságból, hogy lelki betegségünkől akarván gyógyulni, magunkat a világ lármájából egykevéssé félrevonjuk és szívünk állapotjának meghányvetésére magánosságot keressünk; füleibe bocsátá újjait, hogy mi is bedugjuk füleinket a hiuságnak, a testiségnek, a mulandóságnak, és az Isten szavainak, az örök Igazság parancsolatjának elfogadására gerjesszük hallomásunkat. Nyelvét nyálával illeté, hogy jó ízt, Krisztustól vett ízet kapjunk a lelki dolgokra, és ne legyünk olyanok az er-

kölcs állapotjában, mint a szája ízét elvesztett ember, ki csömörlik a legkedvesebb étkektől is. Tovább föltekintvén az égre, fohászokodék, hogy mi minden jót ugyan, de kivált a lelki meggyógyulásnak ajándékát onnan fölül buzgó imádsággal kérjük. Végre azt mondá: Effeta, azaz: nyiljék ki, hogy mi el ne felejtjük, mily szükséges Krisztus parancsolata és kegyelme arra, hogy megnyiljék fülünk sz. igéjének hallására, elménk tanításának megértésére és elhívésére, szívünk rendeléseinek teljesítésére, nyelvünk az ő dicséretének hirdetésére. Látjátok KK! mennyit tanulhatunk Krisztusnak egyetlen egy cselekedetéből! boldog az a bűnös, kit Ő elvezet a veszedelmes társaságból, kinek sz. kegyelme illeti füleit és nyelvét, kiért könyörög mint közbenjáró sz. Atyjánál, boldog, mert meggyógyul lelki nyavalyájából, az örök halálra vivő nyavalyájából, minden testi betegségnél siralmasabb nyavalyájából!

Meggyógyul, mint a mai siketnéma, kiről azt mondja az evangelium: hogy megnyilának fülei, és megoldaték nyelvének köteléke és helyesen szól vala. Itt a csodatétel nem csak abban volt KK! hogy alkalmazossá lett füle a hallásra, nyelve a szólásra, hanem inkább abban, hogy tanulás nélkül egyszerre tudta érteni is, kimondani is a szokat; mert mennyi idő nem kívántatik arra, hogy egy ép fülü idegen nemzet jól beszélje a mi nyelvünket, melyet azelőtt nem hallott? nem hallott volt soha egy nyelvet is ez az evangéliumi nyomorék, mivel születésétől fogva siket volt; különös isteni munka vala tehát az, hogy mihelyt hallani kezdett, azonnal kezdett szólani is, és pedig helyesen szólott, azaz: értelmesen mondja vala ki az igéket. — Helyesen szól vala természetes értelemben, de mivel fel lehet tennünk, hogy nem kevesebb gondja volt Krisztusnak az ő lelki jobbulására, mint testi gyógyítására: elhíhetjük, hogy helyesen szól vala erkölcsi értelemben is. Oh hány embernek nem kívánhatnók ma Krisztus sz. kezé-

nek illetését, hogy helyesen szóljanak! hazudnak ők, azaz: nem azt mondják, a mit éreznek, a mit gondolnak; hazudnak ők, noha vehetik észre, hogy érti a világ az ő beszédjöknek semmiségét ama közmondás szerint: könnyebb utólérni a hazug embert, mint a sánta ebet; hazudnak ők, pedig azt mondja az Isten, hogy a száj, mely hazud, megöli a lelket. Jegyezzük meg azonban KK! hogy nem egy az intézete és következése minden hazugságnak, és azért nem egy vétke is és gonoszsága. Vannak, kik csupa kérdékenységből hazudnak, mint a vadászok és a messzünnen jöttek; ezeket nevetni szoktuk, nem gyűlölni, mivel nem ártanak másnak, hanem magok becsületöknek és hitelességöknek, de ez sincs legalább bocsánandó vétek nélkül, mert a mint lényeges hiba az órában, ha nem annyit üt, a mennyit mutat, úgy erkölcsi hiba az emberben, ha nem azt mondja, a mit hiszen. Vannak, kik tréfából hazudnak, hogy a társaságot mulassák. Nem nagy hiba ez is, de ugyancsak hiba, mert a Teremtőnek intézete szerint kell élnünk minden dologgal, az pedig intézete a nyelvben, hogy ezzel azt jelentjük ki, a mit gondolunk, ha egyebet jelentünk, olyanok vagyunk, mintha borczégért tennék a sernek. Vannak végtére, kik ravaszságból, gonoszságból hazudnak, hogy embertársukat vagy megcsalják, vagy kisebbitsek, vagy akármiképen károsítsák, és az ilyenképen hazudó száj az, mely megöli a lelket, elveszi annak az Isten kegyelmében való életét, elörök életét is. Igazán szóljunk tehát KK! becsületet nyerünk ez által az embereknél, kedvességet az Istennél.

Miután Üdvözítőnk megszólaltatta a siketnémát sokaknak láttára, megparancsolta nekik, hogy senkinek el ne mondják. Ha ezért tett csodákat Krisztus, hogy a világ Istentől lett küldetését elhigyje, miért titkolja tetteit, miért parancsol hallgatást? Ez által is tanított minket KK! hogy jóságainkat ne tegyük fitogtatva és dicsőségvadászásból; Istennek kívánjunk tetszeni, nem az embereknek; igaz,

úgy kell jóknak lennünk, hogy az emberek lássák, másképen nem építjük őket jó példánkkal, de nem azért kell jóknak lennünk, hogy az emberek lássák, másképen elvesztjük érdemünket hiúságunkkal. Nem fogadának szót a Krisztus körül levő emberek; minél inkább parancsolta nekik, hogy senkinek el ne mondják, annál inkább hirdették. Úgy is kellett, mert annál érdekesebb a hirdetésre a jótétemény, minél inkább titkolja azt a jótevő, sőt csak az ilyen jótétel érdemes a dicséretre; mert a mely fitogtatásból esik, nincs annak semmi érdeme. Úgy kellett, mondom, hogy ebben a részben ne engedelmesskedjenek a körüllevők Krisztus parancsolatjának; mert vitatkozhatik egymással a jótevő alázatossága és a jót elvevőnek háladatossága, vitatkozhatik egymással ez a nemes pár a békeségnek felbontása nélkül is.

Miképen hirdetétek tehát ők Üdvözítőnk dicséretét? Hirdetik és csodálják vala mondván: mindent jól cselekedett, a siketeknek is visszaadta a hallást, a némáknak is a szólást. Könnyen talál dicsérőket az Isten, midőn áldását érezzük, de ki az, ki hálaát adjon a csapásokban? Mindent jól cselekedett, így szólunk mi a természet rendében, midőn látjuk a szépen termő mezőket, az érczel bővelkedő hegyeket, a halas vizeket, a madaraktól zengedező levegőt; de hát mikor dühösködik az égi háboru, pusztít a jégeső, ront az árvíz, kegyetlenkedik ellenünk minden elem? Ezeket is jól cselekedte az Isten KK! nem látjuk mi mindennek az okát a világon, de bölcs és jó annak alkotója és kormányzója, higyük el tehát, hogy semmi itt ok nélkül nincsen, nincsen semmi is, minek vagy természeti vagy erkölcsi haszna ne volna. A háladatos sziv szintugy imádja az Urat a rettenetes mennydörgésben, mint a legkellemetesebb tavaszi napon. — Mindent jól cselekedett, így szólunk mi a különös gondviselés rendében, midőn egészséggel, bőséggel, hivatallal,

jó társsal, engedelmes gyermekekkel, hosszas étellel szeret minket az Isten, de hát mikor betegséggel, kárvallással, hátrahagyattatással, egyéb szomorúsággal látogat? Ekkor is Atya Ő KK! Atya Ő nem csak mikor kenyér, hanem mikor ostor van is kezében, Atya Ő, javunkat kívánja, ha sujtotgat, Atya Ő, illik háladatosán csókolnunk azt a veszszőt, melylyel itten egy időre csapdos, hogy amott örökre boldoguljunk. — M i n d e n t j ó l c s e l e k e d e t t, így szólunk a kegyelem rendében, ha meggondoljuk, hogy értünk sz. vérét öntötte, minket az üdvösséges hitre hozott, kegyelmével segít, hogy el ne essünk, irgalmasan befogad, ha bűneinkből felkelünk, sokaknak gonosz életök után megkegyelmez végső órájokban; de hátha eszünkbe jut, mennyien nincsenek még a keresztény hiten kívül a pogányságnak sötéttségében, mennyien nem vesznek el a keresztények közül is úgy halván meg, a mint éltek? Ezekben is imádandó az Isten KK! Vakmerőség volna vizsgálnunk, miért engedi elveszni az egyik latort és paradicsomot ad a másiknak, miért közlötte velünk a hitnek ajándékát és nem másokkal annyi ezerekkel; megvizsgálhatatlanok az ő ítéletei, megfoghatatlanok az ő utai; de épen ezért gonoszság volna valamiben megbotránkozni, a mit cselekszik, vagy megenged, mert végzetetlen bölcsesége, jósága, irgalma, igazsága; nem cselekszik Ő semmit, a mi jó ne volna vagy egy, vagy más tekintetben. M i n d e n t j ó l c s e l e k e d e t t, így szólunk tehát mindenkor, így meghatározás nélkül, így a kedvetlen esetekben is KK! így szóljunk, és mindenben adjunk hálákat az Istennek és Atyának az Úr Jézus Krisztus által. Amen.

Pünköszt után XII. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 10, 23—37.

A mai evangéliumban Krisztus Urunk előbb tanítványihoz szól, azután egy törvénytudóval beszélget; rövid tanítványihoz intézett szava, de fontos, hosszabb a törvénytudóvali beszéde, és teljes oktatással. Tanítványihoz szólván, magasztalja a keresztény hitnek ajándékát; a törvénytudóval beszélgetvén, megmagyarázza a felebaráti szeretetnek kötelességét. Hallottuk ezeket az elolvasott sz. igékből, vegyünk már most tanulságokat azon sz. igéknek értelméből.

Boldogok a szemek, melyek látják, miket ti láttok; mert mondom nektek, hogy sok proféta és király akarta látni azokat, miket ti láttok, de nem látta; és hallani, miket ti hallotok, de nem hallotta. Ily igékkel akará Üdvözítőnk értetni és éreztetni tanítványival azon szerencséséjüket, hogy ők szemekkel látják a Messiást, és hallják annak tanítását, kit a régi pátriárkák, Ábrahám, Dávid király sat. vártak, de nem láthattak. De vajjon mind boldogok valának-e azok a szemek, melyek e földön látták Krisztus Urunkat? Látták Őt ellenségei, de csak testi szemökkel, és azért Őt megfeszítvén, magokat is boldogtalanokká tették; látták Őt hivei lelki szemekkel is, értelmök és engedelmeskedő akaratjok szemeivel, és ez tette boldogokká, mert ez tette az örök boldogságra alkalmasakká. Látjuk mi is hitünknek szemével KK! halljuk mi is, miket sok proféta és király nem látott, nem hallott, és mily boldogok vagyunk azokhoz képest, kik Krisztus születése előtt éltek, mikor az egy zsidó nemzeten kívül a pogányságban vakoskodott, Isten helyett érczet, követ, fát imádott az emberi nemzet! Mily boldogok azokhoz képest, kik most élnek, de oly tartományokban, mely-

lyekbe még bé nem hatott, vagy melyekből már kiüzetett Krisztus hitének világossága, mint Törökországból, Chinából, Japóniából! Mily boldogok azokhoz képest, kik most élnek, velünk egy földön élnek, de Krisztus aklán, az anyaszentegyházon kívül születtek és növekedtek! Becsüljük ezen szerencsénket KK! legyünk háladatosak a hitnek érdemünk nélküli ajándékaért, kövessük, miket a hitnek szemével Krisztuson látunk, teljesítsük, miket az ő szájából, az evangéliumból hallunk; másképen ítéletünket nehezíti az ajándék nagy volta, és boldogtalanságot merítünk a boldogság kútfejéből.

Midőn tanítványihoz szóla Megváltónk, ime egy törvénytudó felkel, kísértvén Őt és mondván: Mester! mit cselekedve bírhatom az örök életet? Egy törvénytudó, és mégis törvénytelen, mást kísért, hogy kelepcebe ejtse! Ilyen az éles elme KK! ha rossz szívvvel van egybekötve, ilyen a tudomány, ha a szeretettől nincsen lelkesítetve. És mily mézesek szavai! mily szépen szinlett az ő kísértése! mit cselekedve bírhatom az örök életet? az örök életről kérdezősködik, hogy másnak ideigvaló életét háborgassa. Ójuk magunkat KK! vannak ma is, kik szép szóval csalogatják az embert, mint mikor a róka a hollónak tollait dicsérvén, kicsalá szájából a sajtot; vannak, kik barátságos kérdésekkel oly feleletet akarnak kivájni belőlünk, melylyel azután ellenünk harcolhassanak, mint tulajdon fegyverünkkel, ójuk tehát magunkat szavainkban és cselekedeteinkben.

A törvénytudó ravasz kérdésére más kérdést tőn neki Krisztus: a törvényben mi vagyon irva? hogyan olvasod? Mit felelnél hideg keresztény! ha ezt a kérdést tenné valaki neked a könyvek olvasásáról? árad ma mindenfelől a könyveknek özöne, hogyan olvasod? olvasod te a szerelmes regényeket, a hiuságos verseket, a mulatságos szindarabokat; de vannak hasznosabb könyvek is, hogyan olvasod? olvassz a gazdagságról, az egészség

megtartásáról, olvasod a történeteket, a föld leírását, a haza törvényét; de vannak vallás dolgait illető könyvek is, hogyan olvasod? olvasod talán a hitetlenek ellenvetéseit és csúfolódásait, de igen-e a keresztény bölcsek feleleteit? olvasod, mi felzavarhatja fejedet, de igen-e, mi a hitben erősíthet? olvasod, mivel némely embereknél fényeskedhetel, de igen-e, mivel kedves lehetsz az Istennél? Első a mit egy, üdvözülni kívánó embernek tudni kell, az evangelium, az Ur Isten törvénye, hogyan olvasod? forgatod-e a lelki, az épületes könyveket? hallgatod-e a prédikációkat? meg-lásd, mit olvassz, mit hallgatsz, mit tanulsz keresztény atyám-fia! Krisztus az Isten törvényét emlegeti, midőn neki az örök élet birásáról kérdést tesznek.

Felelvén a törvénytudó mondá: szeressed a te Uradat Istenedet teljes szivedből, és teljes lelkedből, és minden erődből, és felebarátodat, mint tennenmagadat. Mondá neki Jézus: helyesen feleltél: ezt cselekedd, és élni fogsz. Ime mily szépen elejét vevé Urunk a törvénytudó incselkedésének! Elmondhatja vele a törvényt, és azt viszi végbe, hogy ő maga megfelel magának. Nincs is hathatósabb tanítás, mintha okos kérdésekkel úgy vezetgetünk valakit, hogy ő maga feltalálja a dolgot, és nem mástól győzetik meg, hanem önnönmagától. Ezt cselekedd, és élni fogsz; a törvénytudóval együtt közölünk is kinekinek szól ez a leczke KK! az isteni és felebaráti szeretetben kell élnünk, ha örökké akarunk élni. De nincs-e hát ezen a két törvényen kívül más parancsolatja az Istennek, hogy ez a kettő elég az örök élet elnyerésére? Van KK! sőt vannak világi törvények is, vannak elüljárói, atyai, urasági parancsolatok is, és ezek is lélekismeretben kötelezik az embert; de azt mondja az apostol, hogy a törvénynek teljes volta a szeretet, mert ki igazán szereti Istenét, az minden rendelését teljesíti, hasonlóképen ki felebarátját úgy szereti,

a mint kell, megteszi mindennemű ember iránti kötelességét; ez a két törvény tehát minden törvények foglalata lévén, nem csoda, hogy Üdvözítőnk az örök életre többet nem kíván ennél a kettőnél. — Ezt cselekedd, és élni fogsz. Hol van még a hit? vagy nem szükséges-e az az üdvösségre? szükséges, de benne foglaltatik az is ama törvényben: szeressed a te Istenedet; mert nem hozza-e magával az Istenhez való szeretet, hogy szavának hitelt adjunk, és neki nem csak akarattunkkal a jónak véghezvitelében, hanem elménkkel is a tőle kijelentett igazságoknak elhívésében engedelmeskedjünk? A hit és szeretet két egymástól elválaszthatatlan vezetőnk az üdvösségre; a hit készíti szívünket a szeretetre, a szeretet helyes cselekedetek által elevenséget, érdemet ad a hitnek. — Ezt cselekedd, és élni fogsz; tehát nem élnek-e örökké azok, kik ezt nem cselekszik, kik Istenöket és felebarátjokat nem szeretik? élnek igenis, mert végnélküli jutalmat rendelt a jónak, végnélküli büntetést a gonoszoknak az Istennek véghetetlen igazsága; élnek, noha baromi életök után baromi halállal kívánnának lelkekre nézve is semmivé lenni; élnek, de olyan életet, mely ezerszer keservesebb minden halálnál; innen noha kínos állapotjok is soha el nem végezendő élet, mindazonáltal az örök életen értjük közönségesen a mennyei boldog életet.

Miután a mai törvénytudónak egyik kisértő kérdése el nem sült, és ő maga kénytelenített arra feleletet adni; netalán meggyőztetettnek láttassék, más kérdést támaszta, és igazolni akarván, kérdé Jézust: és ki az én felebarátom? Nagy kérdés ez KK! erre Urunk egy példabeszédet monda egy emberről, ki Jeruzsálemből utazik vala Jerikóba; elbeszélé, miképen fosztották meg, és vérbe keverve félholtan hagyták őt a tolvajok, miként utazott el mellette, és megtekintette de nem segítette előbb egy pap, azután egy levita, miként könyörüle rajta egy samariai, bekötve sebeit, őt egy fogadóba vivén, és további gyógyítására is

a fogadósnak pénzt adván. Mikor ezt elbeszélé Üdvözítőnk, kérdi a törvénytudót: e három közül ki volt véleményed szerint annak felebarátja, ki a rablók kezibe akadt? amaz pedig mondá: ki irgalmasságot cselekedett vele. Mondá neki Jézus: menj, és te is hasonlóképen cselekedjél. Így hallgata el a törvénytudó. Mi bennünket illet KK! mit tanulunk már mi ezen példabeszédből? A törvénytudó csak azt kérdezte: ki az ő felebarátja, de Krisztus Urunk itten azt is megmondá, hogy kicsoda, azt is, hogy miképen kell őt szeretni; felebarátunk minden ember, a hozzá való szeretetnek munkásnak kell lenni; ime ezt a kettőt tanuljuk ezen példabeszédből.

Mondom, hogy minden ember felebarátunk, minden ember a rangnak különbsége mellett is; ezt adja értésünkre Üdvözítőnk, midőn az utazó papnak és levitának hidegségét kárhoztatja, kik felsőbb tekintetben levén a sinagógában, nem méltóztattak lebecsátkozni egy nyomorult zsidó közembernek segítségére; minden ember a nemzetiségnek különbsége mellett is; ezt jelenti Üdvözítőnk, midőn a szamariabelit dicséri, hogy idegen levén, könyörült a zsidón; minden ember vallás különbsége mellett is; ezt is tanítja a szamariabeli példájából Üdvözítőnk, mert arra utasítja a törvénytudót, hogy úgy cselekedjék, mint ez a szamariabeli, ki nem hogy üldözte volna a zsidót, kitől úgy különbözött religiójában, mint ma a keresztény felekezetek egymás közt, hanem még inkább jót tett vele; végre minden ember a barátság és gyűlölség különbsége mellett is; erre mutat Üdvözítőnk azzal, hogy a szamariabeli segített a zsidón, noha a zsidók gyűlölték a szamariabelieket, és velök enni, vagy beszélni sem akartak. És valósággal KK! mikor már tudjuk, hogy azért kell szeretnünk embertársunkat, mivel az Isten képe, mint minmagunk, és mikor nem tagadhatjuk, hogy minden ember az Isten képe, mi különbségre nézhe-

tünk, hogy egyet felebarátunknak tartsunk, mást nem? nézzük-e ki nemes, ki nemtelen? e születés, czim, előjog nem maga az ember; nézzük-e ki gazdag, ki szegény? e jószág, pénz, ház, köntös, nem az ember; nézzük-e, ki katolikus, ki nem? ez hit, ez vallás, nem az ember; nézzük-e tehát ki jó, ki rossz, ki barátunk, ki ellenségünk? ez is erény vagy vétek, helyes vagy helytelen tulajdonság, nem maga az ember. Lássuk meg tehát az embert a sokféle különbségekben, lássuk meg és becsüljük az Isten képét minden emberben; ha alacsony valaki, különböztessük meg rajta mi a világé s mi az Istené; ha hibás valaki, válaszszuk el benne, mi az övé s mi a Teremtőé; tartsunk felebarátunknak minden embert, ez vala egyik tanulság a kezünkön levő példabeszédből.

Másik az vala, hogy munkás legyen felebaráti szeretetünk; mert ha úgy tartozunk szeretni mást, mint önnönmagunkat, vajjon nem tartozunk-e a más boldogságán is dolgozni, valamint a magunkén dolgozunk? nem elég tehát csak szóval mondani: szeretem felebarátomat, belől, szivünkben is kell érezni, hogy minden embernek testi és lelki javát szintúgy kívánjuk, mint a magunkét. De kívánni sem elég, ha bajban van felebarátunk, valóban segítenünk is kell rajta, ha segíthetünk, szintúgy, mint magunknak kívánnók, hogy mások segítsenek hasonló bajunkban. Lám, mit nem cselekszik a szamariabeli a félhalva fekvő zsidóval! szánakodik, könyörületességre indul, de ez még csak az érzékeny szivnek jele, nem a jó szivnek bizonyága; segíti őt borával és olajával, melyre talán magának is szüksége lett volna az utazásban, segíti, kezeivel bekötván sebeit, segíti erejével, fölemelvén őt, segíti barmával, maga gyalogolván és a nyomorultat arra föltevén, segíti pénzével, a fogadónak bért adván a gyógyításért, segíti nagylelkű gondoskodásával, azt igérvén, hogy ha többet költene a fogadás, azt is visszafordítja, és ez már a valódi jó szivnek jele, ez a

munkás felebaráti szeretetnek tüköre. Menj oh keresztény! menj, úgymond Krisztus, menj, és te is hasonlóképen cselekedjél! Hasonlóképen cselekedjél amaz ügyefogyottal, ki a szükölködésnek, üldöztetésnek, félszegségnek kezébe akadott, emeld fel őt, gyógyítsd, ruházd, tápláld, védelmezd tehetséged szerint. Hasonlóképen cselekedjél ama lelki nyomorékkal, ki az erkölcsi rablók, a rossz társak kezébe akadván, megfosztatott legdrágább kincsétől, az erénytől, és nem fél-, hanem egészen halva fekszik a bűnben; töltsd a tanításnak olaját és az üdvösséges intésnek borát elméjének és szívének sebeibe, emeld fel őt jó példáddal, elevenítsd fel őt az istenes jámbor életre. Hasonlóképen cselekedjél azokkal is, kik nem hited sorsosai, fogjad pártjokat, ha igazságtalanul elnyomattatnak, segítsed, ha szükölködnek, vigasztald, ha szenvednek, többet használ megtérítésökre egy jótéteményed, mint száz szóbeli buzgó vetélkedésed. Hasonlóképen cselekedjél ellenségeddel is, ő örvendett nyomorúságon, te könyörülj az övén, ő vermet akart aládni, te húzd ki őt, ha beléesett, ő neked a jóért rosszal fizetett, te győzd meg a rosszat a jóban. Ki tudja, hátha ellenségedből barátoddá, és talán idehárabb hasznos barátoddá teszed őt? De ha őt nem tehetnéd is, teszed barátoddá az Istent, kinek képét tiszteled ellenségedben is, teszed Krisztust, kinek példáját követed üldözödért esedezván. Teszed, és mennél kevesebb hasznát látod könyörületességnek ez életben, annál bőségesebb jutalmat várhatsz tőle az örökkévalóságban. Amen.

Pünköszt után XIII. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 17, 11—19.

Valamint Krisztus evangeliuma tele van természetfeletti jelekkel, úgy emlegetnek a pogányok is számtalan csodálatos eseteket történeteikben. De nagy a különbség Üdvözítőnk jeles tettei és a pogányok csodái közt; a pogányok csodái vagy haszontalanok, mint a régi rómaiaknál az, hogy Atius Navius a köszörükövet borotvával elvágta; vagy nevetségesek, mint az, hogy Mahomet az égről leesett holdat oda visszatette; vagy épen ártalmasak is, mint az, hogy Apollonius egy öreg embert agyonveretvén, a döghalált megszüntette; és csak ebből is kitetszik, hogy költemények. Ellenben jótevők valának Krisztus csodái, melyekkel a testi nyavalyákon és világi inségeken is segített, a lelkek üdvösségét is munkálta, meggyőzvén az elméket sz. tanításinak mennyei voltáról; ilyenek tudniillik az Istennek munkái, soha sincsenek ok nélkül, mindenkor az emberi nemzetnek vagy testi, vagy lelki javára czéloznak. Egy ily jótevő csoda vala az, midőn Üdvözítőnk tiz poklos férfiut egy szavával és távollétében meggyógyíta, a mint hallátok a mai evangeliumban, mely poklosok sokra taníthatnak minket, ha magokviséletöket szemesen megtekintjük. Fontoljuk meg tehát először könyörgésöket, azután hitöket, végtére háladatosságukat. Legyetek figyelmetesek!

I. A poklosok könyörgését röviden így olvasók az evangeliumban: midőn bement Jézus egy kastélyba, elejébe jöve tiz poklos férfiu, kik távol megállván, fölemelék szavaikat mondván: Jézus, Mester! könyörülj rajtunk. Jegyezzük meg rendre itten a kifejezéseket KK! mit teszen az, hogy Urunk elejé-

be jövének, de távol megállanak a poklosok? jelenti könyörgésöknek alázatosságát; a poklosság csak külső, csak a bőrön való, de egyszersmind ragadós nyavalya volt a zsidóknál, azért a poklosok kirekesztve voltak a többi emberek közül, innen esett, hogy ezen tíz férfiú nem ment közel Üdvözítőnkhez. Oh ha mi is megtekintjük lelki poklosságunkat, ha meggondoljuk szívünk utálatos nyavalyáit, vajjon méltóknak találjuk-e magunkat, hogy a szentek szentéhez közelítsünk? Imádjuk, imádjuk azt a kegyes Atyát, ki számtalan bűneink után is nem taszít el minket sz. színe elől; de egyszersmind félelemmel és rettegéssel, megszegyenülve és alázatosan járulunk hozzá imádságinkban; közelítünk hozzá már azzal is, ha érezzük, mily méltatlanok vagyunk, hogy hozzá közelítsünk; a betegség megismerése már készület a gyógyulásra, a bűnnek megvallása első lépés a megtérésre. — Mit teszen tovább az, hogy a poklosok fölémelt szóval könyörögnek vala? Jelenti az imádságnak buzgóságát; kiáltottak ők, mert távolállottak, és nyavalyájoktól mégis menekedni kívántak; kiáltunk mi is, és annál hathatósbabban kiáltunk Istenünkhöz, minél messzebb távoztunk tőle gonosz tetteink által; nem értem én a füleket hasogató kiabálást, értem a töredelmés szívnek buzgó fohász-kodását, mely fölhat a Mindenhatónak széke elejébe. — Mit teszen az, hogy a poklosok így szólítják meg Üdvözítőnket: J é z u s, M e s t e r! vagyis tanító? Jelenti az imádságnak tárgyát, vagyis, mit kellessék főképen kérnünk; kettős poklosság rutíja tudniillik lelkünket: a helytelen kíváncsiság a szívben, és a tudatlanság az elmében; kérnünk kell tehát Jézust, a szabadítót, hogy erősítsen délczeg indulatinknak meggyőzésére, kérnünk kell a mennyei Mestert, hogy osszassa elménknek sötétségét; ki a jót látja és cselekszi is, az meg van gyógyulva a lelki poklosságtól. — Mit teszen utoljára az, hogy a poklosok egyetemben így kiáltanak: k ö n y ö r ü l j r a j t u n k? Jelenti azt, hogy közönségesen, egyez-

ve kell imádkoznunk. Ritkán egyeznek, kiknek jól van dolguk, a gazdagok, a hatalmasok többnyire kerülnek egymást, ellenben a közös nyomoruság megbékélteti az ellenségeket, barátokká teszi az idegeneket, mint itten látjuk, hogy együtt áll, együtt jár, együtt kér a szamariabeli a zsidókkal, holott ez a két felekezet egyébként egymást nem szenvedhette. Legyen tehát közös a mi imádságunk KK! ne átalljunk a többi hivekkel egyetemben esedezni annak a nagy Urnak, ki mindnyájunknak Atyja és többes számban taníta minket imádkozni: mi Atyánk, nem én Atyám; add meg a mi kenyérünket, nem: az én kenyéremet s a t. Közös legyen, mondám, imádságunk, de nem csak annyiban, hogy külsőképen jó példáért másokkal a templomban megjelenjünk, hanem abban főképen, hogy midőn az Isten elejébe jövünk, tegyünk le minden haragot és meghasonlást, és egyező szívvvel, békeséges lélekkel esedezzünk egymás javáért; megesküdt Üdvözítőnk, hogy az ilyen egyező könyörgést meg nem veti: ha ketten, úgymond, vagy hárman megegyeznek közöleték valaminek kérésében, megadatik nekik. De lássuk már a poklosok hitét.

II. Hogy a tiz poklos férfiú hitt Krisztusban, elegendőképen kitetszik abból, hogy meggyógyulásukért neki könyörögtek; mert senki sem kér segedelmet attól, kiről nem hiszi, hogy segíthet. De milyen volt hitök? alázatos, engedelmes hit. Máskor rá szokta volt Üdvözítőnk tenni kezeit a betegekre, ezeket magához közel sem bocsátja; máskor kegyesen beszélgetett a nyavalyásokkal, ezeknek csak azt mondja távolról: menjetek, mutassátok meg magatokat a papoknak. Megütközhettek volna ezen bánásmódján a szegény poklosok, és így okoskodhattak volna magokban: igaz, hogy a Mózes törvénye szerint meg kell magokat mutatni a poklosoknak a papoknál, de akkor, midőn már megtisztultak, hogy megítéljék, voltaképen megtisztultak-e, mi pedig még legkisebb jeleit sem látjuk magunkon a tisztulás-

nak, miért küld Ő minket a papokhoz? De nem, nem szegezték ők magok eszöket Krisztus szavai ellen, haladék nélkül engedelmeskedtek ők, és elindultak; és ime engedelmes hitőknek jutalma! l ő n , m i d ő n m e n é n e k , m e g t i s z t u l á n a k . Egy más hasonló alkalmatossággal szinte megfosztja vala Námánt a kevélység és engedetlenség a gyógyulásnak kegyelmétől; ez a sziriai ur messzünnen jött vala Elizeus profétához, hogy gyógyítsa meg őt a poklosságtól. A proféta azt mondá: Menj, fürödjél meg a Jordánban! Megboszongodék erre Námán; talán nincsenek, úgymond, nekünk jobb folyóvizeink Sziriában, mint a Jordán? és megyen vala hazája felé. Azonban megszólítja őt szolgálja: uram! úgymond, ha nagy dolgot kívánt volna a proféta, mégis meg kell vala cselekedned, hát most, midőn csak azt kívánja, hogy fürödjél meg a Jordánban? Szivére hat Námánnak a beszéd, leszáll szekeréről, megfürdik, és csodálatosan megtisztul. A tanulság ebből az KK! hogy legyen engedelmes a mi hitünk mind értelmünkre, mind akaratunkra nézve; legyen engedelmes értelmünk, ne legyünk szerfelett bölcsék önnönmagunknál, ne okoskodjunk pizskálódó kérdésekkel a vallásban, p. o. miért köté az Isten a lelki malasztot egy kis vízhez a keresztségben, egy kis olajhoz az utolsókenetben? miért rendelé, hogy én, ki kötelességemet jobban tudom, lelki bajomat egy pap előtt fölfedezzem? sat. Mihelyt bizonyos, hogy az Isten valamit rendelt vagy kijelentett, nincs már akkor egyéb hátra, hanem hogy meghódoljon véges eszünk a véghetetlen bölcseségnek. De az akaratra nézve is legyen engedelmes a mi hitünk; tegyük meg, a mit parancsol a valás, ha nehezen esik is nekünk, távoztassuk, a mit tilalmaz a hit, ha legkedvesebb tárgyunk is az, türjük békével, a mit reánk mér az Isten, ha annál keservesebb is; Krisztus, ki engedelmes volt értünk mind halálig, az engedelmes hitért fog minket részeltetni dicsőségében. Következik most a megtisztult poklosoknak háladatosságuk.

III. Egy közölük, a mint látta, hogy megtisztult, visszatért, fenszóval magasztalván az Istent, és leborult arczára Jézus lábai előtt, hálákat adván, és ez szamariai volt. Ezen szamariai magaviseletében azt látjuk KK! milyen az igaz háladatosság; ő, látván, hogy megtisztult, megemlékezett, ki által tisztult meg; a háladatosság érezteti az emberrel a jó-téteményt, és nem engedi elfelejtetni a jótevőt; ő, látván, hogy megtisztult, azonnal visszatért, fölkereste Krisztust; a háladatosság nem állapodik meg az elmében és szivben, ki-tör az emberből, és cselekedettel, fáradságos cselekedettel is igyekszik magát kimutatni; ő visszatérésében fenszóval magasztalja vala az Istent; a háladatosság nem lesi meg alattomban a jótevőt, hanem hirdeti, a világgal megismerteti az elvett kegyelmet; egy szóval, ő Jézus lábaihoz arczra borula; a háladatosság alázatos, megvallja érdemtelenségét, nem kisebbíti a jótételnek becsét, ha nem viszonzhatja az elvett jót, legalább kellemetes magaalkalmaztatásával tiszteli a jótevőt.

Nem hagyá szó nélkül Üdvözítőnk, hogy a meggyógyult poklosok közül csak egy vala háladatos: nemde tizen tisztultak meg? úgymond, és kilencz hol vagy on? nem találkozott, ki visszajőne, és dicséretet adna az Istennek, hanem csak ez idegen. Ezen méltó panaszból azt látjuk KK! mily ritka a háladatosság. Ugyanis vegyük bár szoros szemre, hogy bánunk mi mennyei Jótevőnkkel; adunk hálákat Ő sz. Fel-ségének némely kedvünk szerént esett dolgainkban, p. o. egy szerencsés keresetért, egy megnyert perért: de hányadiknak jut eszébe, hogy megköszönje a mindennapi, vagyis inkább minden szempillantati jótéteményeket, p. o. az életet, a mindentütt megtörténhető veszedelmek elkerülését? Meg sem igen ismerünk némely jót, mivel szüntelentartó, megszokott jó. Adunk hálákat világi ügyeinkben, p. o. ha egy veszedelmes

nyavalyából felgyógyulunk, vagy egy kívánt kötést megtehetünk: de hányadik háladatos a lelki jókért, hogy a keresztény hitben növeltetett, hogy bűneiben meg nem halt, hogy egy rút lelki poklosságtól, egy undok vétectől Isten kegyelme által kitisztult? Adunk hálakat azért, a mi nekünk jól esik, p. o. az egészségért, vagyonért, békeségért: de hányadik veszi rá magát, hogy megköszönje a csapásokat, a nyavalyát, az üldöztetést? Pedig sokszor akkor legkegyesebb Atyánk az Isten, mikor fiait ostorozza. Egy szóval, adunk hálakat az Urnak, de miképen? üres szóval, muló zengedéssel, meddő fohászokodásokkal: azonban cselekedeteinkkel boszontjuk azt, kit nyelvünkkel áldunk, és gyakran a jótévőnek megbántására visszaélünk a jótéteménnyel. Nem érdekel-e tehát minket Krisztus panasza, hogy alig találkozik, ki visszajőne, és dicséretet adna az Istennek? akkor találaték mégis az egy samariabeli, oh bár találatnék ma is tiz közül egy igazán háladatos ember!

Végtére ily kegyesen szólítá meg Üdvöztőnk a lábaihoz borult samariait: kelj fel, menj, mert a te hited megszabadított téged. Ebből azt látjuk KK! mily hasznos a háladatosság; mert így veszem fel a dolgot: Urunk ezen szavaival a hálaadó samariainak valami olyast mondott, mi a kilencz háladatlan zsidót nem illette; mivel tehát ezek is megtisztultak testökben, mint szintén amaz, következik, hogy amaz, több lelki kegyelemben részesült háladatosága által, mint ezek; azaz: megszabadította őt előbb a bőr poklosságától az ő hite, de megszabadította őt azután a lélek poklosságától, a büntől, a gonosz szokásoktól, a jóbanvaló vakoskodástól vagy restségtől munkálkodó, hálaadó hite; hittek Krisztusban társai is, és meggyógyultak, de ki tudja, megfelelték-e azután cselekedetökkel hitöknek? ki tudja, nem vesztették-e el végtére hitöket is, kik jótévőjokről ily hamar elfelejtkeztek? Ő ellenben megszabadult testében, mert hitt, lelkében, mert háladatosan hitt. Úgy van

tudniillik, ki háladatlan az elvett jókért, az kizárja magamagát a Jótevőnek kegyelméből, méltatlan több jóknak elvételeire; ellenben ki háladatos az elvettekért, mintegy jogot szerez magának a jövőkre. Ime KK! önérdekünk-, önhasznunknál fogva ösztönöztetünk a háladatosságra; ha nem indít minket ezen erkölcsi jóságnak szépsége, ha nem mozdít a Jótevőnek tekintete: gerjeszsen legalább saját javunknak szeretete, éljünk Isten dicsőségére minden testi és lelki adományival az Urnak, hogy napról-napra többeket érdemeljünk tőle lelkünk üdvösségére. Amen.

Pünköst után XIV. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 6, 24—33.

Mindaz, mit a mai evangéliumban hallottatok, ugyanazon egy tárgyra irányoz, egy főigazságra néz KK! arra tudniillik, hogy nagyobb gondunk legyen lelkünkre, mint testünkre; és a mulandók körüli szorgalmatoskodás el ne vonjon minket az örökkévalóknak keresésétől. De bajos tanítás ez a földiekhez ragadó emberi szívnek; mert inkább vonja őt a jelenvaló, mint a jövő, inkább kecsegteti az, mit e világon lát, mint a mit a másikon remél; azért Üdvöztőnk is több okokkal, és részszerént elmét meggyőző, részszerént szivreható okokkal erősíté meg említett tanítását. Mai elmékedésünk az leszen, hogy ezen okokat az evangélium előadása szerént megfontoljuk. Mindnyájunkat illet a dolog KK! legyünk mindnyájan figyelmes szívvél!

Első oka Krisztus Urunknak az, hogy lehetetlen a mennyieket és földieket egyenlő indulattal keresnünk. Senki két urnak nem szolgálhat, úgymond, mert vagy egyiket gyűlölni fogja és a másikat szeretni, vagy egyiket eltűri és a másikat megve-

ti. Nem szolgálhattok Istennek és mammonnak, vagyis a gazdagság költött Istenének. Úgy látszik ugyan KK! hogy némelykor két urnak is szolgálhat valaki, de mihelyt ellenkezőt parancsol a két ur, vagy mihelyt eltávoznak egymástól, azonnal szükségképen csak egyiknek fogadhatja szavát, csak egyiknél maradhat a szolga; így valamig a földi jók keresése nem ellenkezik az üdvösséggel, úgy tesszik, hogy mind a kettő után egy indulattal járhat az ember; de mikor egy kis ravaszsággal jó nyereséget mutat a világ, ellenben minden igazságtalanságot szorosán tilalmaz az erény; mikor egyfelől ösztönöz a fősvénység, hogy a másét eltartsuk, másfelől ösztönöz a kereszténység, hogy a magunkét is odaadjuk: ekkor, ekkor kitetszik, hogy nem tehetünk eleget mind a kettőnek, nem szolgálhatunk Istennek és mammonnak; mivel tehát egyikét kell választanunk a kettő közül, illik az Istennel maradnunk és mammont odahagynunk, illik lelkünk üdvösségét világi kárunkkal is keresnünk; ez Üdvözítőnk okoskodása. Hogyhogy? nem lehet tehát jó gazda is, jó keresztény is valaki? sőt lehet KH! lehet úgy, hogy Istennek szolgáljon, de mammonnak parancsoljon; lehet úgy, hogy mikor mást javasol az Isten, mást a világ, az Istennel tartson; lehet úgy, hogy a mulandó jókért ne csak el ne adja lelkét, sőt inkább a gazdagságot is fordítsa üdvösségének keresésére. Nagy gazda volt sz. Jób, de áldotta, nem káromolta az Istent, ki neki egy szempillantásban mindenét elvette. Nagy gazda volt Ábrahám, de kész vala Istenért egyszülött fiát is föláldozni, nem hogy Ő sz. Felségét valami világi haszonért megbántotta volna. Jó gazdák, nagy gazdák lehetünk mi is, csak az egybeütközés idején az Istent mammonnál, az igazságot a haszonnál, az üdvösséget a nyereségnél nagyobbra becsüljük.

Más oka Üdvözítőnknek az isteni gondviselés: ne aggódjatok, úgymond, lelketek, azaz: éltetek felől, hogy mit egyetek, se testetek felől, hogy

mibe öltözködjetek. Nemde több az élet mint az étel? és a test mint a ruha? Mintha mondotta volna: az élet vég és cél, az eledel csak eszköz annak megtartására; a test földolog, az öltözet csak toldalék annak eltakarására; már pedig megadta az Isten nektek az életet és testet, mielőtt kérhettétek volna; tehát ne aggódjatok, azaz: ne törekedjetek, ne nyughatatlankodjatok magatokban, mert rásegít az ő gondviselése az eledelre is, mely nélkül megszűnik az élet, az öltözetre is, mely nélkül nem lehet el a test; megadta a többet, megadja a kevesebbet is, megadta a véget, megadja az eszközt is. A bizodalmatlanságot akarja itt szívünből kivetni Üdvözítőnk, nem javasol dologtalanságot; egyformán vét tudniillik az isteni gondviselés ellen ez a kettő: az, ki úgy törekedik az élelem keresésén, hogy elveszti szive nyugodalmát; és az, ki úgy kíván nyugodni az Isten jóságán, hogy nem iparkodik a maga részéről.

Hogy annálinkább éleszsze bizodal munkat Krisztus Urunk, példákkal is vezet minket az isteni gondviselésnek, nem mondom, elhívésére, hanem épen szemlélésére; és élelmünket illetőleg így szól: tekintsetek az égi madarakra, melyek nem vetnek, sem nem aratnak, sem csűrökbe nem gyűjtenek, és a ti mennyei Atyátok táplálja azokat; nemde ti sokkal becsesebbek vagytok azoknál? Nem, nem az itt a helyes következtetés KK! hogy eltart minket is az Isten, mint az égi madarakat, szántás, vetés, munka, igyekezet nélkül, hanem az, hogy ha gondja van az apró oktalan állatokra is, melyeknek csak Teremtőjük, nem Atyjuk, annálinkább figyelmez ránk, hogy iparkodásunk után megéljünk, mivel nekünk Atyánk is, nem csak Teremtőnk. És ki látott valósággal még a földi atyák közt is olyat, ki madarait táplálta, de gyermekeit éhen halni engedte volna? Méltatlan fia a mennyei Atyának az a keresztény, ki úgy töprenkedik, mintha őt az

Isten elfelejtette volna, és úgy aggódik élelme keresésén, hogy maga elfelejti az Istent. — A mi már ruházatunkat illeti, így biztat Üdvözítőnk: a ruházat iránt mit nyughatatlanoktok? nézzétek a mezei liliomokat, mint növekednek, pedig nem dolgoznak, sem nem fonnak. Mondom pedig nektek, hogy Salamon teljes dicsőségében sem volt úgy öltözve, mint egy ezek közül. Ha pedig a mezei füvet, mely ma vagyon és holnap a kemenczébe vettetik, az Isten így ruházza, mennyivel inkább titeket kicsiny hitűek? Ebből ismét nem azt kell kihoznunk KK! hogy ne dolgozzunk, ne fönjunk, mint a mezei virágok, hanem azt, hogy attól az Istentől várjuk munkáinkra az áldást, attól fáradozásinknak gyümölcsét, ki még az érzéketlen teremtményekre is gondot visel. Hathatós Urunknak az a mondása, hogy Salamon teljes dicsőségében nem érte fel egy mezei virágnak ékességét; egy csapással leveri itt Krisztus mind a gazdagok czifrálkodását, mind a szegények kétségbeesését; hiába erőlködtek divatnak fiai és leányai! Salamon sem tudott magára annyit rakni, hogy egy virág szépségét elérje; a művészet nem foghat fel a természettel, mert az az embernek, a természet az Istennek munkája. Ok nélkül töprenkedtek magatokban szükölködő keresztények! nem hagy el titeket az a jó és bölcs Gondviselő, ki az élet nélküli virágszalat a Salamon dicsőségét fölülmuló ékességgel ruházza. — Tekintsetek az égi madarakra, nézzétek a mezei liliomokat, általában arra int minket itten Krisztus KK! hogy vizsgáljuk a természetet, és tanuljuk abban imádni a természet Urának gondviselését; láthatatlan az Isten, de az ő munkáiban adatik avagy csak homályosan is látnunk véghetetlen tulajdonságait; ugyanis ki nézhet a csillagos égre, ki ama jótevő fényes napra anélkül, hogy a Mindenhatónak imádására ne induljon? ki te-

kint a földre és tengerre, a terekre és hegyekre, a mezőkre és erdőkre anélkül, hogy a Teremtőnek bölcseségén ne bámuljon? ki nézi el, mily számlálhatatlan nagy és kisebb állatok élnek a vízben és szárazon, a fáknban és kősziklákban anélkül, hogy a mennyei Atyának kegyességében ne bizzék? egy roppant könyv ez az álmétkodtató mindenség; a tudatlan is olvashatja ebben az Istennek hatalmát, bölcsességét, jóságát; egy felséges iskola ez a minden úgy látzó rendetlenség mellett is csodálatosan elrendelt világ; az együgyü is megtanulhatja itt az isteni gondviselésben való bizodalmat.

Harmadik okát Üdvözítők tehetetlenségünkben veszi, midőn azt kérdi: ki adhat közöleték gondolatban magasságához egy könyöknyit? Tudniillik nincs hatalmunkban az időjárása, nincs a böesztenő, nincs a világ folyása szintűgy, mint az, hogy törpébbek vagy magasabbak legyünk: ne gyötörjük tehát magunkat gyümölcstelen törekedésekkel, hanem megtevén részünkről, a mit megtenni kötelesek vagyunk, csendes szívvel várjuk Istentől a többit. Ki adhat egy könyöknyit az ő magasságához? Nagy erő fekszik ezen rövid kérdésben az emberi szívnek megnyugtatóására; én legalább valahányszor a jövő felől kezdek aggódni, mindig eszembe juttatom, vajjon tehetek-e magasságomhoz egy könyöknyit? ha tehát megtettem részemről a magamét, a többit Istenre bizom, és nyugszom; aggódik az ember, valamig abban a kevély vélekedésben van, hogy tőle függ egyedül a dolog kimenetele; aggódik, hogyan fog lefolyni ama pere, el fog-e sülni ama házassági intézete, elnyeri-e ama keresett hivatalt, méltóságot; én meggondolom, vajjon tehetek-e magasságomhoz egy könyöknyit? ha tehát biztat lelkem ismerete, hogy megtettem kötelességemet, a többit Istenre bizom, és nyugszom.

Negyedik és utolsó oka Üdvözítőknek az, hogy csak a pogányokhoz illő dolog a földieken felettébb aggódni: ne

aggódjatok, így szól, azaz: ne legyetek nyughatatlan szívvel, mondván: mit eszünk? vagy mit iszunk? vagy mivel ruházkodunk? mert mindezeket a pogányok keresik szerfeletti töprenkedéssel. Tudja ugyanis a ti Atyátok, hogy mindezek nélkül szükölködtök. Vegyük észre a pogány és keresztény közti két nevezetes különbséget ezen tekintetben KH! A pogány oly isteneket imád, kiknek szemök van és nem látnak, fülök van és nem hallanak, nemhogy valakit segíthetnének; ellenben a keresztény oly Istenben bizik, ki tudja is, mire van szükségünk, mint böles, akar is rajtunk segíteni, mint jó Atyánk: ez egy különbség. A pogány ez élet után nem várván semmit, a földi jókkal akar boldogulni; ellenben a keresztény csak utazó e világon, és oda fenn várja maradandó városát: ez a más különbség; nem illik tehát a kereszténynek oly mohón, és lelkét elfelejtve kapni a földieken, mint a pogányok cselekesznek: ez mind a kettőből a következő.

Hallátok rendre az okokat KK! melyekkel üdvösségünk keresésére ösztönöz Megváltónk és el akar minket vonni a módnélküli világi gondoktól; megmutatja, hogy lehetetlen a lelkieket is, a testieket is egyenlő eltökélettséggel keresni, mivel senki két urnak nem szolgálhat; biztat minket, hogy van gondja az Istennek eledelünkre, mivel életet adott, van ruházatunkra, mivel testet alkotott. Az égi madarakhoz és mezei liliomokhoz utasít minket, hogy az isteni gondviselést imádni megtanuljuk. Érezteti velünk tehetetlenségünket, eszünkbe juttatja, hogy senki a maga termetét magasabbá nem teheti, hogy ügyünket az Istenre bizzuk. Végtére a pogányok dolgának mondja a földieken való rendetlen kapdosást. Halljuk már, mit következtet mindezen okokból isteni Tanítónk: keressétek azért először az Isten országát és annak igazságát, és ezek mind hozzáadottnak nektek. Fontoljunk meg minden ígét KK! keres-

sétek nem meddő fohászzkodással, hanem egészen eltökélett akarattal, nem üres szóval, hanem erényes étellel lelketek üdvösségét, a mint már az ó-törvényben is megkivánta az Ur az ő népétől egy profétája által mondván: ha keressitek, keressétek, térjete meg, és jöjjetek. — Keressétek először, először! tehát nem egyedül a lelkieket, míg testben élünk, az övét sem lehet elmulasztanunk, de első gondunk legyen mindenkor a lélekre. — Keressétek az Isten országát, ama dicső, amaz örök, ama boldog lakhelyet, melynek birására teremtettünk, és a mely nélkül minden világi jók mellett is soha meg nem nyughatik lelkünk. — Keressétek az Isten országát, és annak igazságát, azaz: a beléje vezető igazságot, kerüljétek a rosztat, cselekedjétek a jót, irsátok ki szivetekből a gonosz szokásokat, öregbedjétek az isteni szeretetben, ártatlanságban, erkölcsi tökéletességben. — És mindezek hozzáadatok nektek, nem ingyen, hanem munka, fáradságtok után; mert a ki azt parancsolta, hogy először az Isten országát keressük, ugyanaz hirdette sz. Pál által, hogy a ki nem akar dolgozni, ne is egyék; isteni gondviselés tudniillik valamint az, hogy megéljünk, úgy az is, hogy dologgal éljünk, áldás az egyik, mint a másik; tégy oly állapotba egy embert, hogy semmit se csinálhasson egész életében, már csak ezzel is a legboldogtalanabbá tette őt. — De mi az a mindezek? az KK! miről mindjárt fennebb szól vala Üdvözítőnk, tudniillik mit eszünk, és mivel ruházkodunk? Ezek főszükségei az embernek, ezek iránt biztat, az égi madarakra és mezei virágokra mutatván, ezek adnak hozzá nekünk mintegy toldalék gyanánt, ha először a mennyieiket keressük. De hol van hát a játékpénz? hol a mulatságra, a piperezésre, a rangvetélkedésre való költség? Erről nem tesz ígéretet az evangelium KK! Jó az Isten, közönségesen megadja, a mi szükséges, de bölcs is az Isten, kevésnek osztogatja, a mi szükségfeletti, hogy egy kéz a má-

sikát mossa, a gazdag a szegényt kenyérrel, ez amazt munkával segítse; ugyanazért vét az Isten jósága ellen, ki kétségbeesik a szükségeselek iránt, vét az Isten bölcsesége ellen, ki a szükségfelettiek miatt zúgolódik. Hordozzuk tehát szemünk előtt mindenkor elrendeltetésünket KH! ne restelkedjünk a mulandóknak megszerzésében, mert egyideig ezekkel kell veszendő testünket táplálnunk, de főgondunk legyen mindenkor a mennyieikre, mert azoknak örökös birására meg van hiva halhatatlan lelkünk. Amen.

Pünköst után XV. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 7, 11—17.

Ha betűi értelmét vesszük a mai evangeliumnak, ha úgy tekintjük a náimi ifjunak halottaiból való feltámasztatását, mint csupa történetet: világos itt az értelem, szükségfeletti a fejtegetés KK! de a világi történeteket is megfontolva olvassa az ember, hogy abból okoskodjék, annálinkább is illik, hogy az evangeliumi történeteket úgy hallgassa a keresztény ember, hogy abból lelkében épüljön. Kövessetek tehát engemet csendes figyelmetességgel KH! míg én az elolvasott evangeliumnak főbb igéit még egyszer eljáróm, és azok közé néhány erkölcsi észrevételeket hintek.

Az időben megyen vala Jézus Náim nevű városba, és vele mentek tanítványai, és nagy sereg. A mint pedig a város kapujához közeledék, íme egy halott viteték ki, anyja egyetlen fia, s ez özvegy vala, és a város nagy seregétől kísérteték. Képzeljük magunkban ezt az emlékezetes öszvetalálkozást KK! Egy nagy sereg megyen be a városba, más nagy sereg jó ki szembe a városból; az egyik örömmel követi Jézust, a másik szomoruan hozza halottját; ott jó az

élet Ura, itt vitetik ki a halál zsákmánya. És nem esnek-e nálunk is hasonló jelenések? Nem tapasztaljuk-e olykor, hogy egyik utcán megy a temető sereg, másikon a nász népe, hogy egyik háznál sírnak, a másiknál tánczolnak, hogy egy kaput fekete posztó gyászosít, a másikon farsangi álarczák függnek? Boldog az az ember, ki látván a világnak efféle viszontagságait, fölemelkedik amaz örök hazának munkás kívánságára, melyben nem fél az öröm, hogy szomoruság váltja fel. Tökéletes az az ember, ki e világon élteben keresztényi módra tudja magát viselni akár az örvendező, akár a szomorkodó seregben. Sz. Pál intése ez: örvendezzettek az örvendezőkkel, sírjátok a sírókkal; de nem, nem azt akarja az apostol, hogy mindenféle alakba öltözhető Proteusok legyünk; hogy kinekinek akarván tetszeni, magunkat kinekik lenek inyéhez alkalmaztassuk; hogy itt szentül beszéljünk egy ájtatos asszonysággal, amott trágárkodjunk a feslettekkel; itt dicsérjük a régi világot, amott buzgólkodjunk az új mellett; és azon egy szájjal most meleget, majd hideget fűjjünk. Az ilyen színlelő ember minden akar lenni, és semmi sem; mindenütt benn akar lenni, és minden ember tartózkodik tőle. Az tehát az apostol intése, hogy tegyük le szivünkéből az izetlenkedést és irigységet, mely búsul a más javán, vigad kárán; az egyenes, a jóakaratu keresztény úgy kívánja a más előmenetelét, mint a magáét, és azért örvend az örvendezőkkel, de sajnálja is minden inséges felebarátját, és segít rajta tehetsége szerint, azaz: sír a sírókkal.

Egy halott viteték ki. Volna-e józanabb gondolat KK! mint az, hogy valahányszor egy halott, kivált mikor egy ifju halott vitetik ki, mindenkor magunkban szállanánk, megfontolnók pókhálóéletünket, készen tartanók magunkat az ólálkodó halálra? És mily ellenkező, mily vakmerő gondolatokat forgat olyankor elméjében a világ fia! én egyszer élek, úgymond, kedvemre kell most élnem, mert nem tudom, mikor foszt meg a halál gyönyörtüségeimtől. Úgy van

barátom! te egyszer élsz e földön, de nem jut-e eszedbe, hogy még egyszer kell élned, és pedig örökké kell élned halálod után? Te egyszer élsz, de nem hiszed-e, hogy mostani életednek erényes voltától függ ama másik életednek boldogsága? Te egyszer élsz, és épen az a rettenetes dolog, hogy ha egyszer megtéretlen találsz meghalni, nem lesz több módod e világra visszajöni, és örökre kinos sorsodat helyrehozni.

Egy halott viteték ki, és pedig egy ifju, anyja egyetlenegy fia, a mi keservesebb, egy özvegy anyának egy fia. Istenem! mily megfoghatatlanok a te ítéleteid! mily megvizsgálhatatlanok a te utaid! amott rakásra lesz a gyermek, és mindenik él, itt egy van, az is meghal; amott megél, a kinek nincs miből élnie, itt meghal az uradalmaknak gazdag örököse; mit mondjon erre az emberi gyarlóság? azt-e, hogy talán a szülők bűnét bünteti az Isten? azt-e, hogy előre látta a Mindentudó, mily gonosz ember vált volna e vagy ama gyermekből, azért vette el őt? Legbátorságosabb dolog KK! az Isten titkát nem találgatnunk, hanem inkább ezt mondanunk az öreg Héivel: Ur Ő, cselekedje azt, a mi jó az ő szemében.

Egy halott viteték vala ki, és a városnak nagy serege kíséré azt. Így volt ez akkor is, az egész nép egybegyült a gazdagnak halálán; a szegényt alig volt, ki eltemesse. Nem mondom KK! hogy rossz a jeles temetésekre egybegyülnünk, használ ez a keserveseknek vigasztalására, használna a meghaltak is, ha eszünkbe jutna, érette imádkozni, hát mennyit nem használna nekünk magunknak, ha a más koporsóját látván, nem irtóznánk a magunk végórájáról gondolkodni? Ugyancsak akkor igazán irtalmasság, akkor jóságos cselekedet a halottakat temetni, ha segítséggel vagyunk a szegényeknek eltakarítására. Tóbiás maga ásta a gödröt, és vállain maga hordotta abba meghalt felekezetebelieinek tetemeit; segéljük mi is vagy pénzzel, vagy

munkánkkal, vagy legalább jelenlétünkkel az ügyefogyott keresztényeket halottjaiknak eltemetésében.

Mikor az Ur Jézus a fián kesergő özvegyet látta, könnyөрületességre indulván rajta, mondá neki: ne sírj. Krisztus példájából tanuljunk könnyөрületességet az özvegyek és árvák iránt KK! szivökben teli vannak ök bánattal és keserőséggel, külső állapotjokra nézve gyámoltalanok ök, mint a támasza kitört gyenge csemete; valósággal kő annak szive, ki sorsukon szánakodni nem tud, tigrisvér foly annak ereiben, ki öket háborgatni, keseríteni, elnyomni tudja; innen mondja sz. Pál is: becsüld meg az özvegyeket, de hozzá teszi: kik igazán özvegyek. — Ne sírj, így szóla Urunk az özvegynék, oh mily boldog lélek az, kit az a Mindenható bátorít, hogy ne sírjon, ki el is veheti okát a sírásnak. Könnyü KK! könnyü nekünk valakit szóval vigasztalni, de bajos neki csupán a hangra megvigasztalódni, jó cselekedettel vigasztaljuk, ha lehet, a szomorut, nagylelkü tettekkel vigyük végbe, hogy ne sírjon. Hátha olyanok is vannak, kik miattunk sírnak? vigasztaljuk legalább az olyanokat voltaképen; mi okoztuk, hogy sírjanak, mi megtehetjük, hogy megszünjenek sírni. — Ne sírj: így szól ma is a kegyes Jézus mindazoknak, kik ártatlanul szenvednek, így sok betegnek, így sok szükölködőnek, így sok magzatjától megfosztott szülőnek, így sok üldöztetett jámbornak; ne sírj, mert megszámláltattak Isten előtt a te könyeid, fel vannak jegyezve az élök könyvébe keserves szivszakadásaid, részesülnöd kell most egyideig az én szenvedésemben, hogy örökre részesülj az én dicsőségemben. Ne sírj, oh vigasztalással teljes szózatja a szelid Jézusnak az ártatlan szenvedőkre nézve! Nincs ebben része annak, ki maga hibája miatt szenved, ki bűneért büntetést szenved, ki kényteleniségből, Isten ellen békételenkedve szenved, ki jobbulás nélkül, megátalkodva szenved.

Minekutána Üdvözítünk az özvegyet biztatta, hogy ne

sírjon, oda járula a halotthoz, illetve a koporsót, és mondá: ifju! mondom neked: kelj föl. És fölült, ki meg volt halva, és szólani kezdett. És visszaadta őt anyjának. Itt betűi értelemben látjuk KK! miként bizonyítá meg Krisztus Urunk isteni hatalmát a nagy sokaság előtt egy testiképen meghaltnak feltámasztásával; de láthatjuk itt erkölcsi értelemben azt is, miként szokta megmutatni isteni irgalmát ezer lelkiképen meghaltnak jobb életre való fölelevenítésében, megtérítésében. Oda járul először is Urunk a bűnöshöz, és felgerjeszti benne a lélekismeretnek furdalását, az örökkévalóság félelmét, a bocsánat reménységét; oly kegyes tudniillik az Isten, hogy akkor is közelít hozzánk, mikor mi távozzunk tőle, akkor is keres minket, mikor mi el akarunk rejtekezni előle. Jaj annak a megátalkodott bűnösnek, ki el igyekszik magában nyomni a kisbíró szemrehányásait; az első kegyelmet veti meg, és bevágja a következőknek utját. Tovább illeti Krisztus a lelki halottnak koporsóját, midőn nyavalyát bocsát testére, vagy kárt javaira, vagy csonkulást tiszteletére, vagy halált kedveseire, hogy észrevegye eltévedését, és visszatérjen az őt szeretetből ostromozó menyeyi Atyához. De szóval is serkenti Üdvöztőnk lelkének halálos álmából a bűnöst; ifju! mondom neked, kelj föl, így szól Ő neki sz. igéjének hirdetői által, így szülőinek, tanítóinak, elüljáróinak intései által, így most egy könyvnek történetből olvasása, majd egy szomorú esetnek borzasztó látása által. Szerencsés az a bűnös, akár ifju, akár öreg legyen ő, ki ezen serkentő szónak enged, felkél undokságinak koporsójából, beszélni kezdi szájjal is, de kivált példás életével megtérését, feltámasztását! kegyesen megfogja kezét Krisztus, és visszaadja őt anyjának, az anyaszentegyháznak, melynek ő eddig rothadt tagja volt, már most ép, eleven, eddig botránkoztatására volt, már most diszére, eddig szomorítója volt, már most örvendeztetője. De, fájdalom! hány nem dugja be füleit Krisztusnak ama szavaira:

ifju! neked mondom: kelj föl? felkelt ezen szóra a testi halott, mert őt isteni mindenhatóság kényszerítette; nem kél föl sok erkölcsi halott, mivel őt az emberi szabad akaratnak természetéhez képest az isteni kegyelem édesíti, nem kényszeríti, segíli, nem erőlteti. Oh megátalkodott nyakasság! tehát csodát vársz-e arra, hogy bűneidből fölkelj? tehát erőszakkal kell-e téged arra kényszeríteni, a mi idei és örök javadra van? Vedd észre, hogy koporsóban fekszel, hogy temettetni vitetel oh elvetemedett lélek! és hová vittel temettetni? Pokolba, az örök kinba, igenis oda visznek téged bűneid, ha föl nem kelsz gonosz szokásidnak koporsójából; az az isteni szózat, mely most kegyesen mondja: kelj föl, ugyanaz fogja egykor igazságosan mondani: menj el az örök tűzre.

Elgondolhatjuk KK! mily csodálkozás, minemű indulatok és gerjedelmek támadának a sokaságban a meghalt ifjunak föltámasztására; a mai evangéliumnak utolsó cikke-lye így szól arról: mindnyájokat félelem szállta meg, és magasztalták Istent mondván: hogy nagy proféta támadott közöttünk és hogy Isten meglátogatta az ő népét. Félelem és szeretet, ez a két indulat gerjede föl tehát a sokaságban főképen; látták ők, hogy az élet és halál Ura áll köztök, és egy szavával visszaparancsolja a lelket a meghalt testbe, ezért mindnyájokat félelem szállta meg; de látták egyszersmind azt is, hogy ez az élet és halál Ura jót teszen az emberekkel, vigasztalója a nyomorultaknak, nagy proféta, az Isten népének szabadítója, ezért szeretetre gerjedtek és magasztalják az Istent. Félelem és szeretet, ez a két indulat gerjed bennünk is KK! ha az Istennek mindennapi csodáit ebben az álméltató természetben megtekintjük; mert nézük el egyfelől nem csak a magokban borzasztó tüneményeket, a milyen az égiháboru, a földindulás, a tűzokádó hegyek, a vízáradások, hanem mindent a kis fűszáltól fogva föl a

Libanus czedrusáig, attól a kis bogártól fogva, mely szabad szemmel nem is látszik, föl ama hatvan—nyolczvan öles czethalakig, egy szem fővénytől fogva föl ama roppant csillogokig, melyekhez képest ez a mi földünk csak egy fővény-szem: lehet-e nem rettegünk, lehet-e egy sz. félelemre nem indulnunk az előtt a mindenható Valóság előtt, ki mind-ezeket egy szavával alkotta? Nézzük el megint másfelől nem csak a tetszetes teremtményeket, a fákat, füveket, virágokat, segítő vagy mulattató állatokat, hanem tanuljuk egyszersmind ismerni az ártalmasnak látszó jelenéseknek is hasznait, vegyük fel, mily szükségesek az égiháboruk, a földindulások, a tüzes hegyek az egész természetnek jó és egészséges állapotban való tartására: lehet-e nem áldanunk, nem szeretnünk azt a bölcs és kegyes Gondviselőt, ki minden érdemünk nélkül ily sok jót teremtett a mi hasznunkra, szükségünkre, gyönyörűségünkre? — Félelem és szeretet, ez a két indulat viszi főképen végbe a bűnösnek is megigazulását a kegyelem rendében; meggondolja tudniillik a bűnös ember részszerént a maga undok gonoszságait, részszerént az annyiszor háladatlanul megbántott Istennek igazságát, rettegni kezd a haláltól, itélettől, pokoltól, ijedtében gondolkozni kezd élete jobbításáról: ime a félelem! Meggondolja tovább a bűnös azt is, mily kegyes az Isten, hogy eddig várta őt, mily irgalmas, hogy kész most is atyai karjai közé befogadni őt, gyönyörködve kezd gondolkodni az Istennek tökéletességéről, s az érette meghalt Jézusnak szenvedéséről, szégyenleni kezdi eddig való háladatlanságát, úgy kíván ezután élni, hogy kedvét találja a véghetetlen Jóságnak: ime a szeretet! De jegyezzük meg KK! hogy a félelem csak készület a megigazulásra; mert ki csak azért szűnik meg vétkezni, mert fél pokoltól, jele, hogy tovább is vétkeznék, ha nem félne, tehát csak oly kevéssé jobbult meg még az ő akaratja, mint a rossz szolgálé, ki csak azért s akkor dolgozik, mivel retteg az ura haragjától; innen mondatik is az ilyen fé-

lelem szolgálai félelemnek. Ellenben az Istenhez való szeretet véghezviszi a megigazolást; mert az Isten jóságát jól meggondoló ember oly gerjedelmet érez magában, hogy a bűnt még akkor is kívánja elkerülni, ha nem követné is azt büntetés, és itt már megváltozott az ő szive, megjobbult akaratja, mi talpköve a megigazolásnak. Meg levén egyszer jobbulva az ember szive, öregbedik naponkint abban a kegyelem, és véghezviszi, hogy minden tetteinek és türeseinak az Istenhez való szeretet legyen rugója, nem az Isten haragjától való féls; azért mondja sz. János apostol: a tökéletes szeretet kiüzi a félelmet. Micsoda félelmet? a szolgait, vagyis a büntetéstől való tartást, nem pedig a fiui félelmet, melyszerént annál inkább félünk, nehogy megbántsuk mennyei Atyánkat, minél buzgóbban szeretjük Őt. — Mindezekből az már végtére és általában a tanulság KK! hogy ha a bűnöknek koporsójában heverünk, eszmélkedjünk föl abból a mai ifju halottal, és legalább az örök büntetés félelméből kezdjünk gondolkodni megtérésünkről; tökéletességre viszi azután jobbulásunkat a félelemre következő szeretet, így válunk Isten barátivá az ördög czimborásiból, így mennyeknek örökös lakosivá a pokol rabjaiból. Amen.

Pünköst után XVI. Vasárnapra.

Evangelium sz. Luk. 14, 1—11.

Kétféle dagályt gyógyít Krisztus a mai evangéliumban KK! gyógyítja a testi dagályt a vízkórságos emberen, gyógyítja a szivbeli puffadozást az első helyen kapdosó vendégekben; amazt egy kézfogással, ezt egy oktató beszéddel cselekszi. Ugyanezen két tárgy leszen mai beszédemnek is két

része; mind a kettőben nyomozom az evangéliumnak igéit; legyetek csendességgel!

Midőn Jézus egy főfarizeus házába bement szombaton kenyeret enni, ők szemmel tartották Őt. Ez a szó kenyér, a zsidók nyelvének tulajdonsága szerént némelykor mindennemű eledeit teszen általában, és ma Üdvözítőnk nem száraz kenyérre, hanem vendégségre mene be egy főfarizeus házába, a mint a többi vendégek sokaságából is kitetszik. Miért mene pedig a vendégségbe? szükségből-e? az angyalok szolgálnak vala neki a pusztában; mulatságból-e? az ő étke az vala, hogy sz. Atyjának akaratját teljesítse, és szenvedjen üdvösségünkért. Miért mene tehát? azért KK! a miért elment a kánai menyegzőbe, a miért betért a Zachaeus házába, azért, hogy jót tegyen. Tudta Ő, hogy kétszinségből hívják, hogy rá vigyáznak, minden szava, cselekedete után incselkednek a farizeusok, még sem vetette meg vendégségöket, csakhogy nekik, vagy nálok másoknak használhasson. És ez az KH! a mit egy okos kereszténynek az emberi társaságban követni kell, hogy tudniillik a világban legyen, de nem a világból; a világban, azaz: ok nélkül ne vonja ki magát a becsületes gyülekezetből, mulatságból, vendégségből; de nem a világból, azaz: ne kövesse a megvesztegetett világ szokását, szabadosságát, feslettségét; a világban, hogy építsen másokat helyes beszédével, illendő magaviseletével, jótéviséssel; de nem a világból, hogy magát a rosznak özönétől elragadtatni engedje, és farkassá váljék a farkasok közt; a világban, mert talán nem akarunk szentebbek lenni Krisztusnál és az ő apostolainál, kik emberek közt éltek; de nem a világból, ha részt kívánunk Krisztussal és az ő apostolival, kik az emberek közt nem csak feddhetetlenül, hanem hasznosan, jótéviséggel éltek. Vigyáznak ugyan reánk is az emberek a társaságban, mint a farizeusok Üdvözítőnkre, de ebből csak az a következés, hogy vigyázzunk mi is önnönmagunkra; a ki önnönmagát

mindenkor szem előtt tartja, bátran megjelenik akárki szem előtt.

Midőn Krisztus Urunk benn volt a farizeus házában, i m e egy vizkóros ember volt előtte. Nem említi az evangélium, hogy ez gyógyulásért könyörgött, mégis föltevő magában Üdvözítőnk, hogy őt meggyógyítja; mondá tehát a törvénytudóknak és farizeusoknak: szabad-e szombaton gyógyítani? A szeretet tétéé Urunkkal ezt a kérdést; tudta Ő, hogy a külső szertartásokhoz felet-több ragaszkodó és a belső valósággal keveset gondoló zsidók gáncsot keresnek benne azért is, ha ünnepnap csodát teszen a nyomorultak vigasztalására; azért bocsát tehát előre ily kérdést, hogy magokba szálljanak, és hibás ítéleteiket megmásolják. Tettek gyakran, tettek a farizeusok is kérdéseket Krisztusnak, de irigységből, ravaszságból, hogy Őt megfogják szavaiban, és vádolására okot találjanak beszédében. Így van ma is a dolog KK! kérdést teszen az emberszerető, hogy embertársát oktassa, az igazságnak megismerésére hozza; kérdést teszen a fondorkodó is, hogy felebarátját megfogja, a vigyázatlannak titkát kicsalja, az együgyüt névetségessé tegye. — Szabad-e szombaton gyógyítani? ki hitte volna, hogy ezen kérdésre ne azt feleljék a zsidók, hogy szabad? azok pedig hallgatának. Nem mindenkor bölcs az, ki hallgat KK! van hallgatása a kevélységnek is, midőn a dőlyfős ember nem méltóztatik felelni a kisebbnek; van hallgatása a vakmerő fejességnek is, midőn az engedetlen alattvaló üresen bocsátja kérdését elüljárójának. Van hallgatása a rosz lélekismeretnek szintúgy, mint az ártatlan szemérmetségnek; az elnémult ravaszságnak szintúgy, mint a maga ügyét nem féltő egyeneslelkűségnek. Nem dicséretes tehát magában a hallgatás, hanem a mozdító ok és a környülállás határozza meg annak érdemét. Van ideje a szólásnak, és ideje a hallgatásnak, úgymond az irás, a bölcsesség tehát abban áll, hogy tudjunk szólani vagy

hallgatni, a mint az idő, a hely, a dolog, a környüállás kívánja.

Úgy látszott a farizeusok hallgatásából, hogy ők nem hagyták helybe, ha ünnepnapon gyógyított Krisztus Urunk; de Üdvözítőnk nem hajta ítéletökre, hanem megfogá a vízkórságos embert, meggyógyítá és elbocsátá. Így kell bánnunk nekünk is a világ ítéletével KK! nem kell azt néznünk, mit mondanak némely emberek, hanem, mit illik nekünk cselekednünk; bigótóknak mondanak ők minket, ha ájtatoskodunk, de azért ne mulassuk el Istenhez való kötelességünket; csodabogaraknak mondanak, ha magunkat némely dologban tőlök megkülönböztetjük, de azért ne köves-sük őket minden ujságban, minden divatban, minden bolond-ságban; nyúlszivűeknek mondarak, ha ellenségünkön boszut nem állunk, de azért legyen elsőb nálunk a világ Megvál-tójának parancsolatja és példája, mint a világ ítélete és szo-kása; így fősvénynek mondanak, ha nem vesztegetünk, kép-mutatóknak, ha adakozunk, gorombáknak, ha nem hizelke-dünk, ostobáknak, ha igazat mondunk: de magatok itél-jétek meg, az embereknek kell-e inkább enge-delmeskednünk, mint az Istennek? — Megfogá te-hát Üdvözítőnk a vízkóros embert, meggyógyítá, és elbocsátá. Oh mily nagy szükségünk van nekünk ily hathatós orvosra lelki vízkórságunkban! A vízkóros fel van puffadva, kövér-nek látszik, pedig csak víz vagyon bőre alatt, nem hús, nem kövérség; nem ilyen-e a kevély ember? dagályoskodik, so-kat akar mutatni kívülről, azonban belől csak víz, tudatlan-ság, szegénység, ügyetlenség állapotja. A vízkóros szüntele-nül iszik, és szüntelenül szomjuhozik: nem ilyen-e a fősvény ember! gyűjt-e valaha annyit, hogy többnek szomjusága ne gyötörje őt? Gyógyítson minket a kevélység vízkórságától az alázatos Jézus, ki engedelmes volt mind halálig, még pe-dig a keresztnak haláláig; gyógyítson a fősvénység vízkórságá-tól a szükölködő Jézus, kinek nem volt hová fejét lehajtsa.

A vízkóros meggyógyítása után így szól Urunk a farizeusoknak: ha valakinek közöletek számára vagy ökre a kútba esik, nem húzza-e ki azonnal szombat napon? Ezen rövid kérdéssel úgy meggyőzé őket arról, hogy szabad volt ünnepnapon gyógyítani a beteget, hogy nem felelhetének neki. De miképen van az, hogy Krisztus ítéletökkel nem gondolt, és mégis itt előttök a maga cselekedetét mentegeti? Nem gondolt igenis vélekedésökkel annyira, hogy miattok a beteg gyógyítását elmulassa, de gondolt annyiban, hogy megismertette velök ezen cselekedetnek helyes voltát, és megakadályoztatta a botránkozást. Megjegyzést érdemel ez a pont KK! hogy nem kell az emberek ítéletére hajtanunk, és hogy kell; nem kell soha is annyira, hogy valami jót elmulassunk attól való félelmünkben, hogy a világ kinevet, megítél, elnevezget minket; de kell annyiban, hogy a jámborok meg ne botránkozhassanak magunk viselkedésében; nem kell annyira, hogy a nyilvánvaló jót szégyelljük; de kell annyiban, hogy a jóra is, rosszra is magyarázható dolgokban felebarátunk lelki kárát elkerüljük. Bőjtnapon húst eszik valaki, meglehet, hogy egészsége kívánja, de ezt némely jelenlevő nem tudja: tegyük meg tehát, hogy se ne örvendjen cselekedetünkön, ki nem katolikus, se ne ütközzék meg bennünk a hitünk sorsosa. Egy személylyel társalkodik valaki, meglehet, hogy ártatlanul, de a gyermekekre, és talán másokra nézve is vigyázatlanul: tegyük meg tehát, hogy ne csak feddhetetlen legyen magában, hanem annak is láttassék életünk, és sz. Pál kitétele szerint tartóztassuk meg magunkat nem csak a rosztól, hanem a rosznak színétől is; a rosztól Istenért, a rosznak színétől felebarátunkért. — Ha valakinek közöletek ökre vagy számára a kútba esik, nem húzza-e ki azonnal szombat napon? kiki tudja már ezen igékből KK! hogy ünnepnapon szabad véghezvinnünk oly munkát, mely más napra nem maradhat tetemes kár nélkül; de szabad-e

oly dolgokat követnünk el, melyeknek örökre el kellene maradni? szabad-e feslett társaságban mulatni, a kertekben, korcsmákban dobzódni? szabad-e az Isten tiszteletére szentelt napokon lelkünket a mértékletlenség és illetlen mulatozás által a véteknek kútjába beleölnünk? Piruljunk el a farizeusok előtt KK! ők abban hibáztak, hogy ünnepnapon a jót is tiltották, mi abban, hogy a rosztat is megengedjük; melyik nagyobb hiba? De legyen ez elég az ünnepnapon meggyógyult vízkórosról, halljuk már minemü leczkét ad Urunk a vendégeknél a szívbeli dagályosságról.

Látván Krisztus Urunk, miként válogatják a vendégek az első üléseket, ezt a példabeszédet mondá nekik: midőn menyegzőre meghivatol, ne válassz az első helyet, nehogy nálad előkelőbb hiva legyen, és az eljövén, — akkor kezdjed pirulással az utolsó helyett tartani. Hanem menj, ülj az utolsó helyre, hogy ki téged hívott, mondja neked: barátom! menj fölebb. Akkor dicsőséged leszen a veled együtt letelepedettek előtt. Mert minden, ki magát fölmagasztalja, megaláztatik, és ki magát megalázza, felmagasztaltatik. Úgy látszik első tekintetre KK! hogy csak azt tanítja Urunk ezen szavaiban, a mit azonkívül tanít a világ is; mert nem a világi illendőség ellen van-e egy asztalnál olyanak, ki nem első, a főhelyre ülni, s azután a gazdától alább igazíttatni? Nem a világ szabálya szerént van-e az első helyre ülni és egy tettetett alázatossággal dicsőséget keresni? nem alázza meg a világ a fenhéjazókat gyűlöléssel, megvetéssel, kinevetéssel? nem magasztalja-e a lebecsültöket szeretettel és nagybecsüléssel? De észre kell vennünk, hogy Krisztusnak ezen beszéde példabeszéd, melyben minket a külső illendőségnek példázatja alatt belső alázatosságra oktató, és annak ábrázolásával, mit a világ is megkíván, oly igaz-

ságra tanít, melyről a világ semmit sem tud. Lássuk bár, mi-
nemü első helyek azok, melyeken nem kell kapdosnunk
Krisztus értelme szerént.

Előbbször ne tegyük magunkat az első helyre a ma-
gunk gondolatunkban, azaz: ne tessünk meg fölöttébb ön-
nönmagunknak, ne tartsuk magunkat jobbaknak, érdemeseb-
beknek másoknál. Nem, nem kívánja az alázatosság, hogy
alábbvalóknak tartsuk magunkat, mintsem vagyunk, de ki-
vánja azt, hogy többnek se tartsuk, mintsem vagyunk.
Itéljük meg tehát, de részrehajlás nélkül, a jót is, a rosztat
is, mely bennünk van, azután ismerjük meg, hogy a mi jó,
a mi becses mibennünk, az mind az Istentől van, és így
épen a minket illető helyre ültünk. Ha ugyancsak alább ta-
lálnánk ülni valamivel, ha több jó találtatik bennünk, mint
gondoljuk, eljő majd a mennyei gazda és azt mondja: b a-
r á t o m! m e n j f ö l e b b; ellenben, ha önhizelkedésből
szunyognak látjuk hibáinkat, elefántnak jóságinkat, megpi-
rítja arczánkat napfényre hozandó bűnünk, levettetik az el-
ső helyről kevélységünk. — Továbbá ne kapdossunk az el-
ső helyen a mások gondolatjában, azaz: ne kívánjuk, hogy
érdemünk fölött tiszteltessünk, becsültessünk. Oh hányféleké-
pen nem erölködnek az emberek az ilyen elsőségre! egyik
daczos járással és fenhangu beszéddel, a másik nyájasság-
gal és szinlelt leereszkedéssel; egyik cifra öltözettel, a má-
sik szép lóval; ez családját emlegeti, amaz vagyónát, jószá-
gát számlálja; ez az ájtatosságnak álarczáját teszi föl, amaz
hitetlenségével akarja megbizonyítani, hogy tudós. És micso-
da helyre jutnak ők mindezen erölködéssel az emberek vé-
lekedésében? arra, hogy gyakran kinevettetnek, megvettet-
nek, bolondoknak tartatnak. Hogy valaki becsültessék, arra
nem kell egyéb, hanem hogy a becsülésre méltó legyen;
megint arra, hogy valaki megvettessék, elég az, ha a be-
csültetésen fölöttébb kapdos. Olyan a tisztelet, mint az ár-
nyék, fut attól, ki hozzá kapkod, követi azt, ki fut tőle.

Továbbá ne kapdossunk az első helyen a hivatalban, a rangban, a hatalomban, a méltóságban. Nem azt mondom én, hogy hiba az alázatosság ellen fényes hivatalokat viselni, vagy kinek-kinek az ő rangjával járó tiszteletet elfogadni, sőt azt állítom, hogy hiba a használható embernek magát a közjónak használásától elvonni, hiba a bevett rangnak megálcsonyításában oknak lenni. Mi van tehát itt az alázatosság ellen? az KK! ha olyan polczra akarunk ülni, melyre érdemünk, tehetségünk, készületünk nincsen; mese az, hogy Faeton a nap szekerét akarta hajtani és a földet fölgújtotta; valóság az, hogy sokan erejük fölötti tisztségben ülnek és a szolgálat helyett kárt, rendetlenséget, bajt okoznak alattvalóikra. Mi van még itt az alázatosság ellen? az, ha azon polczra, melyre érdemesek vagyunk, fölöttebb mohón vágyódunk, vagy tekervényes, vétkes utakon törekedünk. Szerencsétlen nagyravágyás! mivel veszed el te az emberi szívnek nyugodalmát? Egy czimmel, melyben sok a szó, kevés vagy semmi a valóság; egy magas ülésel, melyre fáradságos a följutás, melyen bajos a megmaradás, melyről veszedelmes a leesés. — Egy elsőség van KK! a melyre bátran lehet és kell is törekednünk: az erényben és jóságban való elsőségre, az Isten előtti elsőségre, az örök jutalom érdemének elsőségére; törekedjünk erre hibáink megismerésével és jobbítgatásával, törekedjünk önnönmagunk ellen való viaskodással és indulataink megzabolázásával, törekedjünk alázatossággal, mert erre az elsőségre, ki magát megálazza, az magasztaltatik föl. Amen.

Pünköszt után XVII. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 22, 35—46.

Két szakasza van az elolvasott evangéliumnak, a mint vehetétek észre KH! Egyikben kérdést tesznek a farizeusok, és megfelel Krisztus Urunk; a másikban Üdvözítőnk teszen kérdést, és nem tudnak megfelelni a farizeusok. Két része leszen következőképen az én mai tanításomnak is, melyben az evangéliumnak előbb egyik, azután másik szakaszát fogom fejtegetni.

Járulának Jézushoz a farizeusok, és egy törvénytudó közülük kérdé Öt kísértőleg: Mester! melyik a legnagyobb parancsolat a törvényben? Mondá neki Jézus: Szeressed Uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből, és teljes elmédből; ez a legnagyobb és első parancsolat. Tegyük itt mi is néhány kérdést magunknak KK! miért? hogyan? és miben kell az Istent szeretnünk? Először miért? Csak azért-e, hogy jó mihozzánk, táplál ez életben, mennyországot ad ez élet után? Ez önhaszonkeresés, béres szeretet volna. Csak azért-e, hogy jó, azaz: véghetetlen tökéletesség önnönmagában? Ez háladatlanság volna. Ne válaszszuk el tehát, mi benne együtt van; szeressük Öt úgy is, mint hiba nélkül véghetetlen tökéletességű Istent, úgy is, mint hozzánk kegyes és irgalmas Atyát. Tovább, hogyan kell az Istent szeretnünk? szóval-e? A szív és nem a száj lakhelye a szeretetnek. Valami gyöngéd érzéssel-e, mint az anya szereti gyermekét? Elménknak és akaratunknak meghódolását kívánja az Isten, nem pedig testi szívünknek érezhető gerjedelmét; becsülje Öt nagyobbra mindennél elménk, nagyobbra a világ javainál, nagyobb-

ra a mulandó gyönyörűségénél, nagyobbra önnönmagunknál; hajoljon meg neki mindenek felett akaratum, úgy hogy érette készek legyünk mindent megtenni, mindent elszenvadni; ime így kell az Istent szeretnünk. Végre miben? Szeressük Őt sz. törvényének megtartásában, a mint maga mondja: a kinél vagynak az én parancsolatim, és megtartja azokat: ő az, ki szeret engem. Mit mond erre a bűnös, ki egy tündér kedvtöltésért megveti Istenének parancsolatját? Szeressük áldásiban, hogy azokkal háladoosan, vagyis az ő dicsőségére éljünk. Mit mond erre a kevély, a fősvény, a dobozó, a mértékletlen ember? Szeressük csapásiban, hogy a kedvetlen dolgokban is akaratum az ő sz. akaratján megnyugodjék. Mit mond erre a békétlen, a haragos, a kétségbeeső, a káromkodó lélek? Szeressük gondviselésében, hogy meg ne ütközzünk a természet- vagy időjárás, sem a világ változásain és viszontagságain, hanem ismerjük meg ama csodálatos rendet az úgy tetsző reudetlenségekben, és imádjuk a mennyei bölcseséget az általunk meg nem fogható esetekben. Mit mond erre a maga eszén járó ember, ki jobban akarná tudni a világ kormányzását, mint az Isten? Egy szóval szeressük Őt mindenben az ő dicsőségére ajánlván szavainkat, gondolatinkat, cselekedetinket, tőle függvén és az ő kedvét keresvén minden lépéseinkben, minden örvendetes, vagy szomorú állapotunkban. Ennyit teszen az Istent mindenek fölött szeretni, teljes szivünkől, teljes lelkünkől, és teljes elménkől szeretni.— Úgy de ha teljes szivünkől kell szeretnünk az Istent, szabad-e még egyebet is szeretnünk az Istenen kívül? Szabad, sőt kötelesség is, de csak az Isten után, mert nem tehetjük egybe a teremtményt a Teremtővel; szabad, de az Istenért, mint az ő adományát, az ő munkáját, hogy az alkotmányhoz való szeretet az Alkotóra háramoljon; szabad egy szóval, de az Istenben, vagyis az Istentől rendeltetett mód szerint; másképen jaj annak a léleknek, úgymond sz. Ágoston,

ki az Istennel együtt még egyebet is szeret, ha azt az Istenért nem szereti, annál is inkább, ha az Istennel ellenkező módra szereti. Az Istent szeretni legnagyobb parancsolat, első parancsolat; első tárgyára nézve, mert a legfőbb Valóságra czéloz; első kötelezésére, mert ettől soha semmi környülállásban föl nem oldoztathatunk; első kiterjedésére, mert az isteni szeretetnek kell lelkesíteni minden mozdulásunkat; röviden első és legnagyobb minden tekintetben.

A második pedig hasonló ehez, úgymond tovább Krisztus, szeressed felebarátodat mint tennenmagadat. Hogy lehet az KK! hogy az ember iránti parancsolat hasonló legyen az Isten iránti parancsolathoz? Ha az emberben nem kellene egyébre néznünk az embernél, az ő szépségénél, jóságánál, elmességénél, hasznos vagy kellemetes voltánál: képtelenség volna kétségen kívül a felebaráti szeretetet csak messziről is hasonlítani az isteni szeretet tartozásához; de miért kell az embert szeretnünk? Nem érte, hanem az Istenért, azért tudniillik, hogy ő az Isten képe, azért, mivel őt szeretnünk az Isten parancsolja; minthogy tehát az Istent szeretjük felebarátunkban: nem csoda, hogy Üdvözítőnk az ember szeretetéről való parancsolatot hasonlónak mondja amaz elsőhöz és legnagyobbhoz, mely az Isten szeretetéről szól. Úgy van, az Istent kell szeretnünk az emberben; oly igazság ez, melylyel paizs gyanánt élhetünk, valahányszor kísértetünk a felebaráti szeretet megsértésére. Nem érdemli szeretetünket amaz alávaló, elvetett ember, de megérdemli az Isten, ki őt is a maga hasonlatosságára teremtette, mint szintén minket. Nem érdemli ama gonosz életű, hamis lelkű ember, de megérdemli az Isten, kinek képét, az emberi léleknek méltóságát meg kell különböztetnünk a gonosztevőnek utálatos magaviseletétől. Nem érdemli amaz üldözőnk, ellenségünk, rágalmazónk, de megérdemli az emberré lett Isten, ki érte is vérét ontotta, és ontván gyilkosaiért könyörgött; ne rekeszszünk ki tehát sen-

kit is szeretetünkből, mert nem rekeszthetjük ki senkiből a szeretetre méltó Istent.

Megértvén eszerént, hogy annyit teszen felebarátunkat szeretni, mint minden embert szeretni: arról értekezzünk még, mit kell tennünk, hogy úgy szeressük őt, mint önnönmagunkat? Megmondotta ezt is más helyen Üdvöztőnk így szólván: Ne cselekedjeteK semmit másoknak, a mit nem akarnátok, hogy mások cselekedjenek nektek; ellenben mindent, a mit akartok, hogy mások cselekedjenek nektek, ti is cselekedjeteK nekik. Mily felséges két szabály! egyik tiltja, hogy ne ártsunk felebarátunknak se testében, se lelkében, se hirnevében, se vagyonában, a mint kívánjuk, hogy ő se ártson minekünk; a másik ösztönöz a jótételre, hogy segít-sük felebarátunkat épen úgy, a mint mi is kívánnánk tőle segítettetni hasonló bajunkban. De nem minden kívánság, hanem a józan okossággal megegyező kívánság képez itt szabályt KK! kívánjuk talán mi, hogy bűneinkért ne büntessen minket a felsőbb hatalom, de nem okosan kívánjuk; azért nekünk is szabad, sőt kötelességünk is büntetnünk alattvalóinkat; így kívánjuk talán azt is, hogy más ne keressen rajtunk semmit, de nem okosan; azért nekünk is szabad másan keresni a magunk igazságát a szeretetnek megsértése nélkül. Hasonlóképen szólván a jótételről, oktalanul kívánnám én, hogy más nekem egy hivatalban helyt adjon, tehát én sem tartozom adni neki; oktalanul kívánnám, hogy más érettem magát mindenétől megfoszsza, nyomoruságba ejtse, tehát én sem tartozom ezt érte cselekedni; oktalanul kívánnám, hogy más a maga felekezetebelit elhagyja, és engem segítsen, tehát nekem is rendet kell tartanom a szeretet cselekedeteiben, hogy előbb segítsen vérségemet az idegen-nél, földimet a jövevénynél, hitem sorsosát a külsőnél. — De legyen ez most elég az isteni és felebaráti szeretetről, arról a két nagy parancsolatról, melyekben függ az egész törvény és a proféták, azaz: melyek magokban fog-

lalják az ó- és új-testamentomnak, az egész vallásnak és isteni tiszteletnek velejét és mivoltát. Halljuk már, miféle kérdést teszen Krisztus Urunk a farizeusoknak.

A mint egybegyültek a farizeusok, kérdezé őket Jézus mondván: mit állítottok ti Krisztus felől? ki fia ő? Kik felelék neki: Dávidé. Mondá nekik: miképen híja tehát Őt Dávid lelkében Urának mondván: mondá az Ur az én Uramnak: ülj jobbam felől, míg el-lenségeidet lábaid zsámolyává teszem? Ha tehát Dávid Őt Urának mondja, hogyan lehet fia? És senki egy szót sem felelhet neki, sem nem meré Őt senki enaptól fogva többször kérdeni. Három dolgot vehetünk itt fel KK! Miért teve Urunk is kérdést a farizeusoknak? miért teve épen a jelenvaló kérdést? és miért nem felelhetének meg a farizeusok?

Először tehát, miért teve Urunk kérdést, holott tudta, hogy arra meg nem felelhetnek? Azért is, hogy a maga becsületét védelmezze, azért is, hogy a vakmerőséget megbüntesse. Vannak tudatlan és együgyü, de egyszersmind magok gyengeségét megismerő jámbor emberek; ki az ilyenekkel tudós vetélkedésbe elegyedik, hogy őket megszegyenítse, és magát dicsőítse, hasonló ahöz a bolond császárhoz, ki egy sereg katonáinak ónkardot adott, azután maga vaskarddal velök megviaskodott, és győzedelmi pompával ment be Rómába. Ezt Krisztus nem cselekedte. De vannak féltudós kevély emberek, kik vakmerően belébojtorkodnak másba, mint a mai farizeusok is, kik különféle mesterséges kérdésekkel akarták Krisztus becsületét kisebbiteni, a magokét fitogtatni. Jól teszi, ki az ilyeneket belesüti, és nyilaikat ellenök visszafordítja; jól teszi, mert az emberi társaságban szükséges becsület az, melyet védelmez, és egyszersmind büntetésre méltó vakmerőség az, melyet megszegyenít; jól teszi, mert

úgy tett Krisztus Urunk is, úgy tanítja a bölcs is ama nevezetes mondásával: felelj meg a bolondnak az ő bolondsága szerint, hogy ne tartsa magát bölcsnek. Ugyancsak azt bocsátja előre az irás: ne felelj a bolondnak az ő bolondsága szerint, nehogy hozzá hasonlónak láttassál, azaz: felelj meg az ő bolondsága szerint, vagyis a mint érdemli az ő balgatagsága, de ne felelj az ő bolondsága szerint, vagyis oly bután, oly csúfolódva, oly gorombául, mint ő, hogy ne légy hozzá hasonló.

Tovább, miért tevé Krisztus épen ezt a Messiásról, mint Dávid fiáról, és mégis Uráról szóló kérdést a farizeusoknak? Tanította ezzel őket, hogy vegyék észre a magok értetlenségét, és szorgalmatosabban kezdjék forgatni és fejtegetni a profétáknak Krisztusról szóló jövendöléseit. De tanította ezzel Urunk a maga hiveit is és anyaszentegyházát, mert előnkbe adta, mit kelljen az ő felséges személyéről hinnünk, midőn a százkilencedik zsoltárt magára fordította és fejtegette; melyszerént úgy védelmezte a maga becsületét, úgy hallgattatta el a farizeusok vakmerőségét, hogy egyszersmind szeretetét mutatta hozzájuk, és bölcsességét a maga hiveire nézve. Ime ilyenek kell lenni a mi vetélkedéseinknek is, és a mi feleleteinknek KK! Legyen az hasznos dolog felett, mert a ki semmiségekben mutogatja elméjének élességét, olyan, mint a kinek éles kése van, és nem tud egyebet faragni vele gyermekségnél. Legyen az szeretettel, hogy fontos okokkal győzzük meg vetélkedő társunkat, nem pedig keserítsük gúnyolódó mocskokkal. Legyen az bölcseséggel, hogy tanulhasson abból az, ki minket megtámad, vagy még azok is, kik beszédünket hallgatják.

Végtére, miért nem tudának felelni a farizeusok Üdvöztönk kérdésére? Azért KK! mert ők a Messiást egy nagyhatalmu, és világi pompával országlandó királynak tartották ugyan, de csupa embernek; Istenségéről semmit sem tud-

tak, mivel a proféták irásiban az ő lelki felségét mind földi dicsőségre fejtegették; már pedig egy atya csak nem tartja a fiát urának, ha király is, mikor ő is király, mint sz. Dávid volt; mivel tehát a Messiásban valami felsőbbet nem gondoltak a Dávid vérénél, nem fejthették meg, miképen mondhatta Őt Dávid Urának. De megfejthetjük mi, kik Krisztust valóságos embersége mellett valóságos Istennek valljuk; megfejthetjük, mert fia Ő sz. Dávidnak, mint az ő nemzetiségéből időben született ember, de Ura, mint az Atyától öröktől fogva született Isten. Arra pedig, hogy Őt Istennek higyük, elég csak a tőle ma előhozott százkilenczedik zsoltárnak első verse is: *Mondá az Ur az én Uramnak, ülj jobbra;* mert zsidó nyelven a kettőztetett szó: *Ur*, két különböző szóval tétetik ki ekképen: *mondá Jehova Adonainak*, már pedig a zsidóknál mind Jehova, mind Adonai Istent teszen, tehát ezen vers szerint Isten nem csak az Atya, hanem a Fiu is, ki annak jobbján ül.

Látjátok KK! mily üdvösséges tanulságok kerekednek ki a mai evangéliumból; a farizeusok ravaszságból kérdést tesznek Krisztus Urunknak, és O ezen alkalommal tanít minket az isteni és felebaráti szeretetre. Viszont Krisztus Urunk is kérdést teszen a farizeusoknak, és ez által megtanít arra is, miként védelmezzük becsületünket, miként torkoljuk le a vakmerőséget a szeretet sértődése nélkül, arra is, miként erősödjünk az ő Istenségének hitében a proféták jövendölései által. Kérdésre fog húzni valaha minket is Krisztus KK! úgy hallgassuk tehát most az ő igéjét, úgy tartsuk meg elménkben, a mit hallunk, úgy teljesítsük cselekedetünkkel is, a mit hiszünk, hogy a számadáskor neki megfelelhessünk. Amen.

Pünköst után XVIII. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 9, 1—8.

Három csodát mivel Üdvözítőnk a mai evangéliumban KH! egyet akkor, midőn az inaszakadtnak bűneit megbocsátá; mást akkor, midőn az írástudóknak gonosz gondolatjokat látá és megdorgálá; harmadikat akkor, midőn az inaszakadtat egy szavával meggyógyítá. Melyik pedig ezen három tárgy közöl az, mely minket valamiképen nem illetne? Nincsenek-e nekünk is bűneink, melyeket megbocsásson? Nincsenek-e elrejtett gondolataink, melyeket lát? Nincsenek-e lelki és testi nyavalyáink, melyekből meggyógyítson? Jertek tehát KK! járjuk el elménkkel az evangéliumnak cikkelyeit, és vegyünk tanulságot Urunknak mind szavaiból, mind cselekedetéből.

Ime hozának Jézus elé egy ágyban fekvő inaszakadtat. Kik hozák? oly emberek, kik eleven hitel és munkálkodó szeretettel bírtak; mert isteni hatalmat ismertek Krisztusban; szeretettel, mert nem átallották nyomorult embertársukat ágyastól együtt vállaikon messze emelni. Szép példa, Krisztustól megdicsértetett példa ez KK! kövessük ezt testi betegségben nyavalygó felebarátunk iránt, isteni szolgálat őt emelgetni, étellel, orvossággal éltetni, de még csak meg is látogatni, ha istenes szándékkal cselekszük. Kövessük ezt a lelki betegségben sinlődő embertársunk iránt is, vigyük Krisztushoz azokat a véteknek ágyában fekvő inaszakadtakat, kik nem tudnak, vagy nem akarnak az üdvösség útján járni, vigyük építő jó példánkkal, emeljük szivreható intéseinkkel, ösztönözzük, ha alattvalóink, keményebb fenyítéssel is és büntetéssel. Nem gyógyítjuk mi meg őket ilyenén külső sürgetésekkel, de meggyógyítja Krisztus, csak hozzá vihessük őket hitünknek és szeretetünknek karjain.

Látván Jézus azoknak hitét, tudniillik a betegét is, a hordozókét is, monda az inaszakadtnak: bizzál fiam! megbocsáttatnak neked a te büneid. Mire mutat Üdvözítőnk azzal KK! hogy ezen emberek testi betegség gyógyítása végett folyamodnak hozzája, és Ő előbb a lélek körül kereskedik, a bűnt megbocsátja? Arra emlékeztet minket, hogy a bűn többnyire kútfeje nyavalyáink- és testi nyomoruságinknak. És valójában Atyámfiai! ha elhallgatjuk is a részegségből és divatlanságból származni szokott betegségeket, ha fátyolt húzunk is azon gyalázatos és fájdalmas nyavalyákra, melyekkel a fajtalanok rövid gyönyörüségeket hosszasan fizetik: mennyi bajt nem hoznak az emberre csak a kevesebbé czéges és becsületesebbnek tetsző hibák is? Hányat nem ront meg a mértékletlen táncz? Hány nem puhul el a dologtalanságban? Hány nem válik olyanná, mint az üveg, a kényeztetés által, és megérzi az időnek minden változásait, mint a hévmérő? Hány nem fájlalja egész életében, hogy ifjúságában a divat kedvéért magát szorongatta, tagjait hidegben is mezitelen hordozta? Élünk a józan okosság, a hit, az erkölcsiség szabálya szerint KK! igaz, hogy így sem kerülünk el minden nyavalyát, mert próbaidő ez az élet, nem mennyország, de elkerüljük mégis betegségeinknek nagy részét; sokat használ a lelki egészség a testi épségnek is megtartására. — **M e g b o c s á t t a t n a k** neked a te büneid, arra is inte minket ezáltal Krisztus Urunk, hogy testi súlyos nyavalyáinkban legelőbb is lelki gyógyításunkra, bűneinkből való kitisztulásunkra legyen gondunk. Oh mily üdvösséges, de többnyire mily fogatlan intés! A beteg orvos után nyargaltat, de eszébe sem jut a lelki orvos, a beteg körül valók minden apróságra pontosan rábeszélük őt, de szóval sem hozzák elé az Istennel való megbékélést, innen esik aztán, hogy sokan épen készületlenül mulnak ki e világból, sokan megint akkor kezdenek készülni, mikor már rájok tette fagyos kezét a halál, és sem idejük,

sem eszök, sem érzésök nincsen. Gondoljunk többet a lélekkel KK! Bűneink bocsánatját idején-korán keresni azért is jó, hogy azután nyugodt lelkiismerettel csendesebben és érdemmel szenvedjük betegségünk súlyát; azért is, hogy ha ránk talál ütni a halál, ne maradjunk ki az örök menyegzőből, mint az esztelen szüzek, kik az olaj után későbbre nyargaltak.

Midőn Urunk az inaszakadtnak bűneit megbocsátá, im e némelyek az írástudók közül mondták magokban: ez káromkodik. Lám milyen a tanult ész rossz szívvvel! káromkodónak mondja azt is, kinél az örök életnek igéi vannak. Vigyázzunk felebarátunk megítélésében KK! Vagy jó az ő szava és cselekedete, vagy kétséges, vagy nyilván rossz; ha jó, őrdögi gonoszság azt ócsárolni, gyalázni, mocskolni; ha kétséges, nem azt akarjuk-e mi, hogy más jobbra is, balra is vehető cselekedetünket jobbra magyarázza? Ha nyilván rossz, nem mondhatjuk ugyan jónak a roszt, józanságnak a dobzódást, alázatosságnak a kevélységet: de hátra van még a szándék; hátha nem oly gonosz szándékkal cselekedett, vagy szólott, mint a világ gondolja? Hátra vannak még a környülállások; hátha ezek oly szorosak voltak, hogy azokban magunk is megestünk volna? Hátra van még az Isten kegyelme; hátha megtér majd és üdvözülni, kit mi elkárhoztattunk? Ne ítéljetez tehát időnap előtt, úgymond sz. Pál, várjátok meg, míg eljő az Ur, és kinyilatkoztatja a sziveknek rejtekeit, és akkor érdemlett dicsősége vagy gyalázatja leszen kinekkinek az Istentől.

Úgy van, kinyilatkoztatja egykor minden szivek rejtekeit Krisztus, midőn eljövend az ő dicsőségében; mert még midőn szolgálai alakban e földön élt, látá az Őt káromkodónak vélő törvénytudók gondolatját, és monda: miért gondoltok gonoszt szivekben? Ember is van olyan, ki szeretné másoknak gondolatjait tudni; egy valaki azt a hibát

találta az Isten munkáiban, hogy nem csinált ablakot az emberek mellére, hogy láthatnók egymásnak szivejárását; de nem tudta, mit kíván a jámbor, mert csak akkor volna ez jó, ha olyanok volnának minden gondolataink, hogy bátran közölhetnők akárkivel, és olyan volna minden ember, hogy bátran fölfedezhetnénk előtte akármit: de ez az angyalok sorsa, nem a halandóké, mennyországhoz illő boldogság, nem a földhöz. Olyanok levén pedig mi, a milyenek vagyunk: mennyi rossz nem származnék abból, ha egymás szivébe belátnánk! Hány ember nem jőne gyalázatba, kit most tisztelünk! Hány bölcs végzés nem menne füstbe, mely most titokban tartatván, a közjót előmozdítja! Hány barátság, hány ház, hány város, hány ország nem háborodnék fel, mely most egy szerencsés családkozásnak árnyékában csendesen virágozik! szintoly káros volna tehát egymás sziveibe belátnunk, mint a jövődőt tudnunk. — Az ellenben igenis hasznos és üdvösséges nekünk KK! ha gyakran eszünkbe jutatjuk, hogy az Isten látja a mi belsejünket, és ily kérdést teszen hibázó lelkiismeretünknek: miért gondoltok gonoszt szivetekben? Kereshetünk rejteket bűneinknek, elbuvhatunk az emberek szemei elől: de mi haszna? a sötétségben is lát minket az, ki a szemet teremtette. Kétszinkedhetünk a világnak, titkolhatjuk helytelen gerjedelmünket, vétkes szándékunkat külsőképen: de mi haszna? szivünkbe is belát az Isten; látja Ő képzelődésinket, midőn elménkben hiúsággal, kevélységgel, szerelmes tárgyakkal, fajtalan képekkel foglaltoskodunk; látja gonosz kivánságinkat, irigykedő, boszualló, kártékony, telhetetlen vágyódásinkat; látja, ha roszak jó tetteinknek rugói, ha képmutatásból szenteskedünk, ha fitogtatásból vagy csupa természeti könyörületességből adakozunk, ha közhasznu tetteinkben csak dicsőséget vadászunk, ha tetetett alázatosságunkkal felmagasztalásra czélozunk, ha barátságos csókjaink mellett Júdások vagyunk. Vizsgáljuk meg tehát KK! naponkint, és gyakran vizsgáljuk meg szivünket,

hogy tiszták legyenek képzeleteink, egyenesek szándékaink, helyesek kívánságaink, törvényesek föltételeink, istenesek mindenben indító okaink, netalán minden külső jóságunk mellett is azt kérdje tőlünk egykor az igaz bíró: miért gondoltatok gonoszt szívetekben?

Mikönnyebb, így szóla tovább Krisztus a törvénytudókhöz, mikönnyebb? mondani-e: megbocsáttatnak neked a te bűneid? vagy mondani: kelj fel, és járj? Nem felelének erre semmit a törvénytudók; mi pedig azt feleljük KK! hogy az Istennek oly könnyü egyik, mint a másik, nem fárad Ő inkább, mikor millió világokat teremt, mint mikor egy fűszálacsákára gondot visel; mert mindenható, nem erőlködéssel, hanem egy csupa akarattal cselekszik mindent. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy másképen munkálkodik az Isten a természeti dolgokban, p. o. ezen inaszakadtnak talpra állításában, meg másképen a lelki, az erkölcsi dolgokban, mint p. o. az inaszakadt bűneinek megbocsátásában; amazokban hatalommal munkálkodik, és bizonyosan meglesz, a mit akar, mert semmi ellent nem áll az ő hatalmának; ezekben kegyelemmel működik, és sokszor nem teljesedik, a mit parancsol; mert szabad akaratot enged nekünk, melylyel ellenállhatunk az ő kegyelmének. Midőn semmi sem volt, egy szóval mondá, legyen, és lett minden; midőn mi bűnben vagyunk, világosítja elménket mind külső történetekkel, mind belső malasztjával, de tőlünk függ ezen világosság szerént járni; hányan nem fordítják el lelki szemeiket az ő belső javaslásának szövétnekétől? Érezteti velünk a lelkiismeret furdalását, de tőlünk függ, a kisbirónak szavát fogadni; hányan nem dugják be az előtt lelköknek füleit? Egy szóval gerjeszti, indítja szívünket a jobbulásra, de tőlünk függ az ő malasztjával együtt iparkodni; hányan nem fojtják el a szívökben gerjedt istenes tüzet? Azokért hozám ezt fel KK! kik megtérni akarnának, de nem akarnak a magok részéről semmi

nehézséget, semmi öngyőzést, semmi igyekezetet felvállalni; pedig ha mindenható erejével kényszerítve térítene meg minket az Isten: hol volna a szabad akarat? szabad akarat nélkül hol az érdem? érdem nélkül hol a jutalom? Teremtett az Isten minket nálunk nélkül, de nem üdvözít nálunk nélkül.

Még mind hallgatnak, és várják vala a törvénytudók, mit fogna tenni Urunk az előtte fekvő beteggel; Ő pedig tovább is így szólítá meg őket: Hogy pedig tudjátok, miszerént az ember fiának hatalma vagy on a földön a bűnöket megbocsátani: mondá az inaszakadtnak: kelj fel, vedd föl ágyadat, és menj haza. És fölkele, és haza méné. Ime két nevezetes ismertető bélyege Krisztus csodáinak KK! egyik, hogy azok jótevők és hasznosak, mint itten az inaszakadtnak meggyógyulása; másik hogy azok az igazság bizonyítására tétettek, mint itten annak megmutatására, hogy Ő Istentől jött, és hatalma van a bűnöket megbocsátani. De térjünk vissza az inaszakadthoz. A milyen változás történt vele az ő meggyógyulásakor testiképen, olyan változásnak kell történni rajtunk is bűneinkből való megtérésünkör erkölcsiképen. Először ő felkele; keljünk fel mi is, azaz: emelkedjünk fel megrögzött gonosz szokásunkból, de állandóul keljünk fel, mert a ki felemelkedik, és mindjárt mindjárt viszszaesik, jele, hogy nem gyógyult meg jól lelki inaszakadtságából. Másodszor ő felvevé és elvivé ágyát; vigyük el mi is láb alól mindazt, miben eddigelé vétkesen nyugodtunk; vessük ki amaz ágyast, távoztassuk ama személyt, kerüljük ama korcsmát; hiában akarunk menekedni a veszedelemtől, ha nem futunk a veszedelemnek helyétől, alkalmatosságától. Végre ő mene, és nem máshová, hanem haza mene; járjunk mi is megtérésünk után, járjunk az igazságnak egyenes útján, a tiszta erkölcsnek és mértékletes jámbor életnek szoros, és némelykor tövises ösvényén; járjunk mennyei hazánk, örökös lakhelyünk felé; járjunk, ha gyengéknek lát-

szunk is eleintén, mert másképen van itt a dolog, mint a testi járásban, itt annál erősebbekké válunk, minél tovább megyünk; járjunk egy szóval, ha édesek is a tárgyak, melyeket elhagyunk, ha nagyok is az akadályok, melyekkel küszködünk; járjunk, mert van jutalma fáradságunknak.

Mit mondának az írástudók, midőn Urunk a maga hatalmát ily jeles csodával, egy inaszakadtnak meggyógyításával megbizonyítá; midőn láták ezen nyomorultat fölkelni és haza menni? Egy szót sem; nem szólhattak ellene; mert a dolog szemökláltára és a sokaság előtt történt, még sem vallák meg az igazat; mert Krisztus dicsőségét irigylették. Így tesznek ma is a hitetlenek, bedugja szokszor szájokat a vallás bizonyításának nyilvánosága, de nem engedi őket megtérni szívök megátalkodott volta; tudniillik hiában győződik meg az elme a hitnek igazságáról, ha nem akar lemondani a szív a hittel ellenkező szabadosságról és feslettségről; az erkölcstelenség ritkán magtalan: az ő leánya többnyire a valálatalanság. — A sereg pedig látván Krisztus csodatételét, megfélemlert, és dicsőíték az Istent, ki ilyen hatalmat adott az embereknek. Féljünk mi is KK! midőn az örökkévaló kimutatja hatalmát a természetnek csodáiban, a háborgó tengerben, a tűzokádó hegyekben, az égi háboruban, egyéb rettegtető látásokban; de egyszersmind dicsőítsük az Istent, hogy hatalmat adott az embereknek a természetten uralkodni, a legerősebb fenevadakat is meggyőzni, mindent, a mi a földkerekségén van a maga hasznára fordítani; még inkább is dicsőítsük azért, hogy hatalmat adott az embereknek a bűnök megbocsátására; több ez, mintha csodatevő erőt adott volna a betegségek gyógyítására; dicsőítsük tehát az ő szent nevét, hálákat adván hozánkvaló kegyességeért; dicsőítsük, mint a mai sereg, nem csak midőn velünk tesz jót, hanem akkor is, midőn másokkal; dicsőítsük énekünkkel, és imádságinkkal; dicsőítsük feddhetetlen és előtte kedves életünkkel. Amen.

Pünköszt után XIX. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 22, 1—14.

Krisztus Urunknak fölolvastott példabeszéde három nevezetes tárgyat foglal magában KK! a zsidók megátalkodását, a pogányok megtérését, és a rosz keresztények büntetését. A zsidók megátalkodását példázzák a menyegzőre el nem ment hivatalosok, a pogányok megtérését az utakról összegyűjtött vendégek, a rosz keresztényeket a menyegzős ruha nélküli ember. Ezen három tárgyról fogunk mi is elmélkedni a beszédnek három részében, úgy mindazonáltal, hogy mindenikben az evangelium leszen vezető zsinorunk.

Hasonlóvá lett mennyeknek országa egy királyhoz, ki menyegzőt szerzett fiának; és elküldé szolgálait, elhívni a hivatalosokat menyegzőre. Így kezdi Üdvözítőnk a farizeusokhoz intézett példabeszédét. Ki pedig az a király, ki menyegzőt szerzett, ha nem maga az Isten? menyegzőt szerzett Ő az ő szent Fiának, Krisztusnak a világon, midőn eljegyezte neki a benne hívőknek gyülekezetét, az anyaszentegyházat; menyegzőt szerzett sziveinkben, midőn lelkünknek jegyesül adta az édes Jézust; menyegzőt szerzett végre az egekben a világ bűneit elvevő Báránynak, hogy vele örökre örvendezzenek ottan, kik itten bűneik szennyétől megmosódnak az ő vérében. Kik tovább ezen menyegzőre a hivatalosok? Mivel a világ Ura a gazda, kétségkívül minden nemzet, de mégis előbb, és különösebben a zsidó nemzet, őket választotta volt ki az ó-törvényben, őket hívta meg előbb az uj-szövetségnek kötésekor; meghívta sz. Fia által, ki közölük született, közöttök élt, tanított, csodákat tett; meghívta szolgálai által, vagyis az apostolok és tanítványok által, kiket Krisztus oktatásuk-

ra kiküldött. De mit vet utána az evangelium? Nem a k a r n a k v a l a e l j ö n i. Oh hányszor nem teljesedik be rajtunk is ez a szó KK! hányszor nem hí minket is magához az Isten, és nem akarunk menni? Oly kegyes mégis Ő sz. Felsége, hogy többszöri makacsságunk után is megújítja hívását, a mint a példabeszédben is olvassuk, hogy más szolgákat küldö ki a király, megmondani a hivatalosoknak: im e l k é s z í t e t t e m e b é d e m e t, t u l k a i m é s h i z l a l t á l l a t i m l e ö l e t t e t t e k, m i n d e n k é s z e n v a n, j ö j j e t e k a m e n y e g z ő r e. Azaz: több ízben is elejökbe téteté Isten az ő szolgálói által azon lelki vendégséget, azon szívbeli örömet, azon mennyei dicsőséget, melyet a hozzátérőknek készített. És mi vala erre is a válasz? Azok pedig elmellőzék, és eltávoztak egyik jószágára, másik kereskedése után; a többiek pedig megfogák szolgálait, és gyalázattal illetvén őket, megölik. Épen úgy tevének a zsidók, a mint itten jövendőli Üdvözítőnk; voltak, kik gazdaságuk, voltak, kik kereskedésük után járván, számba sem vették az evangeliumot, de a főbbek csufos halállal illették annak szerzőjét, Krisztust; üldözték, verték, kövezték, gyilkolták annak hirdetőit, az apostolokat. Vannak pedig, oh fájdalom! vannak nekik követőik a keresztyények között is; vannak, kik a testi gyönyörüségekre mennek, midőn őket az Isten magához hívja, pedig nincsenek-e tisztább, állandóbb gyönyörüségei a jámbor életnek? Vannak, kik a gazdaság, kereskedés, gyűjtés miatt mulasztják el a lelkieket, pedig nem lehet-e egybetenni az ügyes gazdát és az istenes embert azonegy személyben? Vannak olyanok is, kik üldözik Istennek intésökre küldött szolgálait, gyűlölik azt, ki nekik jót mond, pedig van-e igazabb barátunk, mint ki minket a veszedelemnek tágas utjáról vissza akar téríteni az Istenhez?

Hogy boszulá meg a király a maga megvettetését és szolgálainak halálát a gonosz hivatalosokon? megharagu-

vék, és elküldvén hadi seregeit, mégületé a magyilkosokat, és városukat fölgújtatá. Betölt ezen jövendölés a zsidókon, midőn Isten elküldé a rómaiak hadát, elpusztítá általa a Krisztus vérébe kezét mártotta vakmerő nemzetet, fölgújtatá, földig rontatá Jeruzsálem városát. Betelik ezen jövendölés rajtunk is, midőn már közcsapásokkal, éhséggel, háboruval, tüzzel, zenebonával bünteti gonoszságunkat, már személyes inséggel, nyavalyával, kárvallással, gyalázattal. És mi ez még ahoz képest, mi az örökkévalóságban érend minket, ha most ostrom alatt sem jobbulunk meg? Meghivja Ő, és többször is meghivja sz. Fia menyegzőjére a bűnöst, de végtére elveszti a jőni nem akaró háladatlan hivatalost.

Meg kell itt azonban jegyeznünk KK! hogy nem az egész zsidóság vetette meg Krisztus menyegzőjét; mert azonkívül, hogy Jeruzsálemben és Palestinában sokan tértek a hitre még a papok közöl is, nem zsidók valának-e többnyire az első keresztények Antiochiában, Alexandriában, Rómában, más külső városokban? A magyar magyarnak marad, ha változtatja is vallását, a német németnek, a francia francziának: de az izraelita megszünik zsidó lenni, sőt második vagy harmadik maradékjában hivattatni is, ha megkeresztelkedik, és lassankint abból a nemzetből való leszen, a melyben lakik; innen van az, hogy nincsenek fenn ma a zsidóságból megtért keresztények, noha sz. Pál szavai szerint: a v a k s á g e g y r é s z r ő l t ő r t é n t I z r a e l b e n, és nem az egész nép maradott a sötétségben. Meg kell, mondám, ezt jegyeznünk, netalán valaki megütközzék abban, hogy a zsidóság látta Krisztus Urunk csodáit, hallotta tanításit, mégis Őt be nem fogadta. Hogy is fogadta volna be a szolgálai alakban jött Jézust az a része, mely csak egy világi pompás királyt akart Messiásnak ismerni? Hogy fogadta volna be a lelkiekről és mennyiekről beszélő Jézust az a része, mely a testi jóknál, a földi boldogságnál fölebb nem

akart emelkedni? Nagyobb része, főbbekből álló része vala ez a zsidóságnak, azért mondatik általában, hogy a zsidók megvetették az Istennek hívását. Lássuk most, kik hivattattak helyökbe.

A gyilkos hivatalosok megöletése után mondá a király szolgálóinak: a lakodalom kész ugyan, de a hivatalosok nem voltak rá méltók. Menjetek tehát az utak végeire, és valakit csak találtok, hívjátok a menyegzőre. És kimenvén a szolgálak az utakra, összegyűjték mind, kiket találának, gonoszakat és jókat, és betelék a menyegző a letelepedettekkel. Ezek az igék példázzák a pogány nemzeteknek a hitre való hivattatását, és mivel a mi őseink is pogányok voltak, példázzák a mi hivattatásunkat is. Vegyük fel pedig KK! miképen hivattattunk mi a sz. hitre? Hivattattunk a zsidók helyébe, hivattattunk érdemünk nélkül, hivattattunk elegeesen személyválogatás nélkül.

Mondám, hogy a zsidók helyébe hivattattunk, az előbbeni hivatalosok eljöni nem akarván, mi ős eleinkben az utak végeiről, a külső, a messzi nemzetekből fölvétettünk. Így bánik tudniillik az isteni gondviselés; nem veszi vissza az embereknek szánt kegyelmét, hanem másnak adja azt, ha valaki nem akar vele élni. Nem élt az evangelium ajándékával a zsidóság, a pogányoknak adta; rosszul élt vele némely keresztény nemzet, elvette, és más nemzetnek adta; eltértek p. o. a hittől a napkeleti országok a Mahomet balgatagságára, de megtértek a németek, magyarok, más napnyugati népek; elvetették a hitet némely álbölcsek Európában, de fölvették azt egész nemzetek Amerikában. Így bánik az isteni gondviselés személyesen is mindenünkkel, másnak adja azt a mennyei segítséget, a melyet valaki nem tud becsülni. Borzasztó gondolat! hátha más veszi el azon kegyelmet, melylyel én mindeddig meg nem tértem! hátha más foglalja el mennyben azon helyet, melyből én méltatlanságom miatt ki-

estem! Becsüljük az Isten ajándékait KK! kap Ő mást helyettünk, ha mi kötelességünknek meg nem feleltünk.

Mondám tovább, hogy mi a hitre érdemünk nélkül hivattattunk. A zsidókról mondja ugyan a király a példabeszédben, hogy a hivatalosok nem voltak méltók; de mivel valának méltóbbak az utczákról fölszedett vendégek, a bálványok lábaitól öszvegyűjtött pogányok? Érdemünk felett vétettünk fel, ismerjük el tehát, mennyivel tartozunk a rajtunk könyörülő Istennek, és azzal mutassuk meg háladatosságunkat a hitnek ajándékáért, hogy hitünk rendelése szerént istenesen éljünk. Érdemünk felett vétettünk fel; ha tehát vétkezett a zsidóság az Isten fiának menyegzőjébe el nem menvén: mennyivel terhesebb a mi számadásunk, ha az Ur Jézus sz. asztalától az egyiptomi hagymákra, a lelki örömöknek vendégségéből a testiségnek undokságira visszatérünk? Egy szóval érdemünk nélkül vétettünk fel; ne vizsgáljuk tehát Istennek ítéleteit, ne ütközzünk meg azon, hogy némely nemzetek a hitre maig is fel nem vétettek, mint mi, noha ők is szintúgy érdemetlenek, mint mi. Azt kérdi a hitetlen: miként van, hogy a keresztény vallás nincs minden népeknél elterjedve, ha szükséges az üdvösségre? Azt kérdem én a hitelentől: miként van, hogy a természetes okosság nincs kinyitva minden népeknél, ha elégséges az embernek erkölcsi vezérlésére? Feleljen ő előbb az én kérdésemre, megfelelek azután én is az övére.

Mondám végtére, hogy elegendesen hivattattunk; ezt teszi az, hogy a király szolgálái öszvegyűjték mind, kiket találának, gonoszakat, és jókat, vagyis, a mint sz. Lukács egy hasonló példabeszédben kiteszi, az épeket és félszegeket, a gazdagokat és szegényeket, a nemeseket és alávalókat. Nincs eszerént személyválogatás az Istennél, kevély ember! miért veted meg tehát alacsony embertársadat, a ki itten hited sorsosa, és a Krisztus örökségében osztozó atyádfia? Nincs személyválogatás az Istennél;

nyomorult ember! miért irigykedel tehát az elébbvalóra, ki csak külsőképen, és csak egyideig nagyobb náladnál, és a kit elérhetsz, el is hagyhatsz az Istennél való kedvességben, az örökké tartandó dicsőségben? Ne bántsuk az emberek közti külső különbséget, igyekezzünk inkább megfelelni a hitnek, melyre a zsidók helyébe hivattunk, érdemünk nélkül hivattunk, elegyesen hivattunk; másképen kivettetünk a menyegzőből.

Bemenvén azután a király, hogy lássa a vendégeket a menyegzőben. Mit teszen a királynak ezen látogatása? Teszi az Istennek ítéletét, és mivel a menyegzőn az anyaszentegyházat értjük, teszi a keresztények felett tartandó ítéletét. És láta ott egy embert, ki nem volt menyegzős ruhába öltözve. Mit példáz a menyegzős ruha? vajjon a keresztséget-e? de hiszen keresztség nélkül nem mehet be senki a menyegzőbe, vagyis az anyaszentegyházba. Vajjon a hitet-e? Hit nélkül sem volna ott benn senki, mivel az anyaszentegyház a hivek társasága. Mit példáz tehát egyebet a menyegzős ruha, ha nem azt, a mi a keresztséghez és hithez megkívántatik egy keresztényben, t. i. az isteni és felebaráti szeretetet, a tiszta lelkiismeretet, az erkölcsi tökéletességet? Meglátja KH! meglátja a mennyei király, ha ezen lelki ékesség nélkül élünk az ő hiveinek gyülekezetében, meglátja elrejtett gonoszságinkat, tudja legtitikosabb gondolatinkat; és mit felelünk neki, midőn számadásra von, és azt kérdi: Barátom! mint jöttél ide be, menyegzős ruhád nem levén? Amaz pedig elnémula, úgymond az evangelium; elnémulunk akkor mi is; mentegethetjük most hibáinkat az emberek előtt: ők csak a külsőt látó birók; mentegethetjük önnönmagunk előtt: mi magunkhoz részrehajló, kedvező, megvesztegetett birák vagyunk; de mivel menthetjük az Isten előtt? azzal-e, hogy megvesztegetett, feslett világban élünk? Lóth tudott tisztán élni Sodomában, József tudta magát kirántani fajtalan asz-

szonyának karjai közöl. Azzal-e, hogy erős kísérteteink voltak? Tudja az Isten a mi erőnket, és nem enged minket a felett kísértetni, a mit tehetünk. Azzal-e, hogy halálunkkor nem volt időnk a megtérésre? Sokáig várt minket az Isten, sokáig tűrte gonoszságunknak folytatását. Igaz Ő, és igaz az ő ítélete; nekünk nem lesz, mit felelnünk.

Ha pedig úgy viszen minket az ő színe elejébe egy szerencsétlen halál, hogy el kell előtte némulnunk, mi lesz örökre a mi sorsunk? megköötözvén kezeit és lábait, úgymond a király, vessétek ki a külső setétségre, ott leszen sírás, és fogak csikorgatása. Ime micsoda példázatban adatik itt elő a rosz kereszténynek büntetése, a boldogtalan örökkévalóság! Kötözött kézzel és lábbal valónak mondatik annak jelentésére, hogy a kárhozott lélek nem munkálhatja többé üdvösségét, nem térhet vissza a jó utra; külsőnek mondatik, mert örökre ki van ő ott rekesztve az Isten és a szentek boldog társaságából; setétségnek mondatik, mert nem marad neki semmi vigasztalásnak világocskája; végre sírásnak és fogak csikorgatásának mondatik, mert ha egyéb kinja nem volna is, szüntelen gyötri őt vádoló szíve, a késő bánkodás, a kétségbeesés. Oh ember, ki még meredek partján jársz ezen irtóztató mélységnek! hogy felejtheted el veszedelmednek rettenetes voltát? minden cselekedeteidben emlékezzél meg végső dolgaidról, és soha nem fogsz vétkezni.

Eddigélé fejtegetett példabeszédét ily borzasztó igékkel fejezi be Krisztus Urunk: sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak. Miért mondá ezt, holott a vendégek közöl csak egy találtaték menyegzős ruha nélkül? A példabeszédnek nem csak ezen utolsó részét, hanem inkább az elejét illeti ezen mondás; azt teszi ez, hogy sokan, azaz: mindnyájan voltak hivatalosak az evangéliumra a zsidók, de ahoz képest kevesen tértek meg közülük. Ugyan-

csak, ha a keresztényekről kell is ezt értenünk, oh mily sokkal többen vannak ma az anyaszentegyháznak menyegzőjében menyegzős ruha nélkül, mint azzal! sokan vannak a hivatalosak: ez az Isten jósága; kevesen a választottak: ez az emberek gonoszsága. Megadta az Isten az ő részéről, hogy a sz. hitre, az örök életre hivatalosak legyünk; tegyük meg már mi a magunkéról, hogy a választottak közé számláltatni megérdemeljük. Amen.

Pünköszt után XX. Vasárnapra.

Evangelium sz. Ján. 4, 46—53.

Ha csak úgy tekintjük a mai evangéliumot, mint egy csodálatos történetet: könnyű azt egy hallásra is érteni KK! Könnyen fölfogja kiki, hogy egy királyi ember, vagyis egy királyi szolgálatban való uri személy Krisztushoz folyamodik haldokló fiának gyógyulásaért; hogy Krisztus távollétében a gyermeket meggyógyítja; hogy az ekképen megvigasztalódott atya egész házával megtér. De fontos tanulságok foglaltatnak ezen történetnek felső színe alatt, melyeket szükség kifejtegetnünk, rendre vevén a sz. ígéket. Én elkezdem, halljátok figyelemmel.

Vala egy királyi ember, kinek fia beteg volt Kafarnaumban. Ez hallván, hogy Jézus Judeából Galileába érkezik, hozzá ment, és kéré, hogy lemenvén, gyógyítsa meg fiát: mert haldoklott. Mily szép tanulságok nem foglaltatnak mindjárt ezen első cikkelyben? Egy tanulság az, hogy hasznosak ez életben a nyomoruságok, mivel Krisztushoz kergetik az embert. Vette volna-e számba is ez a mai udvari tisztviselő, ez a bőségben kedvére élő ur a szolgálai alakot viselő Jézust, ha rá nem szorult volna? megbetegszik a fia

testiképen, és ime ez által az élet kútfejéhez jő, meggyógyul lelkiképen ő és az egész háza. Nem azért ostoroz tehát minket az Isten, mintha gyönyörködnék kinainkban, hanem hogy ideigvaló szenvedéseink által jobbuljunk, és az örök szenvedést elkerüljük. Úgy kellene lenni, hogy minél jobban foly állapotunk, annál szentebbek, annál engedelmesebbek legyünk az Isten iránt avagy csak háladatosságból is; de, valljuk meg az emberiség szégyenére is az igazat, olyanok vagyunk mi, mint az elkényeztetett gyermek, annál többet boszontjuk mennyei Atyánkat, minél inkább kedvez nekünk; csoda-e aztán, hogy előveszi a veszsőt, és keserves csapásokkal kerget minket kötelességünkre? Tanuljunk jók lenni legalább szükségből, ha nem akartunk háladatosságból. Más tanulság az, hogy ha gyermekeink, ha cselédink vannak, gondunk legyen rájuk, valamint gondja vala ezen kafarnaumi urnak. Az apostol szava az, hogy ha valaki a házára gondot nem visel, hitét megtagadta és alábbvaló a hitetlennél. De a testi szükségeken, a világi nevelésen fölül arra legyen főképen gondunk, hogy gyermekünk ne legyen beteg lelkében. Hány-szor nem esik meg, hogy a kised alig kezd élni a világnak, és már a vétek által meg kezd halni az Istennek! A ti lelketek rajta oh atyák és anyák! ha azok, kiket e mulandó életre hoztatok, a ti gondatlanságtok miatt méltatlannokká válnak az örök életre.

A királyi ember kérésére így felele Üdvözítőnk: ha jeleket és csodákat nem láttok, nem hisztek. Hogyan érdemle ily kemény dorgálást ez az uri ember? Ha nem hitte volna Krisztusnak csodatevő erejét, nem folyamodott volna hozzá fia meggyógyulásaért; hitt ő tehát Krisztusban, mivel hozzá folyamodott; miért kénytelenítették mégis szemrehányást hallani a hitetlenségért? Hitt ő KK! de hiányosan, szent embernek hitte ő Krisztust, ki meggyógyíthatja fiát jelenlétében, de nem hitte Istennek, ki meggyógyíthatja távollétében is; azt kérte ő, hogy Urunk

menjen le az ő városába, mintha másképen nem tudott volna rajta segíteni; ezzel jelentette hitének félszepségét, ezzel érdemlette a szemrehányást. — Ha jeleket és csodákat nem láttok, nem hisztek; nem mondhatjuk-e ezt mi a mai hitetleneknek? kik hallják a régi profétáknak Krisztuson való beteljesedését, megismerik az evangelium erkölcsi tanításának tisztaságát, nem tagadhatják, hogy a mi sz. irásunk hozá vissza az emberek közé az egy igaz Istennek ismeretét, az taníta meg minket hiba nélkül a természet törvényére is, még sem hisznek, mivel ma jeleket és csodákat nem látnak. Háladatlanok! nem látjátok-e ma is eszetek szemeivel Krisztusnak mindazon jeleit és csodáit, melyeket a régiek testök szemeivel láttak? avagy nem hiszitek-e, hogy volt valaha Trója, volt Babilon, mivel ma nem látjátok? Ha pedig kétségbe hozzátok Krisztusnak csodáit, mondjátok meg, hogy terjeszté el csodák nélkül egy megfeszített embernek hitét tizenkét halász a világon? hogy rontá le a bálványok templomait egynehány alávaló zsidó? hogy győzedelmeskedék annyi császárok fegyverén, annyi pogány bölcsnek bölcseségén az apostolok együgyűsége? ékesen, de igazán is mondá sz. Ágoston, hogy valaki ma csodát kíván arra, hogy higgyjen, bizonyynyal ő maga a csoda, ki nem hiszen, mikor a világ hiszen ¹⁾).

Ha jeleket és csodákat nem láttok, nem hisztek, a királyi embernek oktatására vala intézve ez a mondás, és ő sokat tanulhatott ebből, de ezt füle mellett elbocsátván, megint beteg fiáért kezdte könyörögni: Uram jöjj le, mielőtt fia meghal; Krisztus meg akará őt gyógyítani a hitnek félszepségéből, hogy így érdemessé tegye fia gyógyulására is, de neki csak haldokló gyermeke vala eszében, és nem figyelmeztett Urunk beszédére. Így cse-

¹⁾ Quisquis adhuc prodigium, ut credat, inquit, vere ipse prodigium est, qui mundo credente non credit.

lekszünk mi is gyakran KK! szól hozzánk lelki javunkra az Isten: de heves kívánságaink, e vagy ama világi jóhoz való ragaszkodásunk, a mulandóságon való rendetlen kapcsolásaink közt nem figyelmeztünk az ő szavára. Szól hozzánk az Isten, midőn egy kényes gyermekünket elveszi hogy a nevelésben ejtett hibánkat megismerjük: de mi csak elvesztett gyönyörűségünket siratjuk; szól hozzánk, midőn fájdalmas nyavalyával meglátogat, hogy ifjuságunknak kicsapongását helyrehozzuk: de mi csak testi egészségünk iránt szorgalmatoskodunk; szól hozzánk jó felebarátunk intése által, és nem veszünk-e rossz néven? szól egy nyelves ellenségünk igaz mondása által, és jut-e egyéb eszünkbe boszuállásnál? szól tulajdon lelkiismeretünk által, és hajtunk-e annak javaslására, ha másfelé ragad minket a kevélység, a testiség, az irigység? Nem KK! nem kell kapunk semmin oly hevesen, nem kell semmi után oly tüzesen indulnunk, hogy előbb meg ne állapodjunk, és magunkba szállván meg ne kérjük, mit mond az Isten vagy a józan okosság, vagy a vallás, vagy a lelkiismeret, vagy valami ember által a mi javunkra. Egy szikra némelykor nagy tüzet gerjeszt, ellenben egy szó, egy meggondolás sokszor nagy tüztől, nagy veszedelemtől megmenti az embert.

Ugyancsak ha hiba volt is a királyi emberben, hogy Krisztus szavára nem láttatott elegendőképen figyelmeztetni, legalább türhető hiba volt egy atyában, hogy haldokló gyermekén járván esze, egyébire nem ügyelt; azért Üdvözítőnk is a helyett, hogy tovább dorgálta volna őt, mondá nek i: m e n j, f i a d é l. Kettős csodát tett itt Krisztus Urunk egy szavával, egyet a fiuval, mást az atyjával, meggyógyítá a fiut halálos betegségétől, meg az atyját is a hitetlenségből, ily természetfeletti változást tőn amannak távollévő testén, ennek pedig láthatatlan szívéen. Meggyógyítá mondom, az atyának hitetlenségét, mert a mint utána veti az evangelium: h i t t a z e m b e r a b e s z é d n e k, m e l y e t

Jézus monda neki, s ment; előbb csak Krisztus jelenlétében bizott: most egy szavának is hiszen; előbb azt érdemlette hallani: ha csodákat nem láttok, nem hisztetek: most nem látja még fiát gyógyulva, mégis hiszi, és megyen. Hol vala már a nagyobb csoda, a gyermek testén-e, vagy az atya szivén? amazon bámulunk, mivel külső, ezt nem igen vesszük számba, mivel láthatatlan, pedig mi felségesebb, mi az Üdvözítőhöz illendőbb dolog, mint a szívet megváltoztatni? Ne kérjünk csodát külső állapotunkra KK! ne kívánjunk Istentől természetfeletti dolgot egészségünkért, gyermekeink megmaradásaért, vagyonunk szaporodásaért, fenhéjazó szándékunk eléréseért: ez Isten kisértése. De kérjük, hogy új szívet teremtsen mibennünk, és igaz lelket ujítson belsőnkben; hogy gyógyítsa meg lelkünkben a tántorgó hitnek, a világba vetett reménységnek, a kihűlt szeretetnek nyavalyáját: ezt kérnünk, és ezen magunknak is igyekeznünk, Isten dicsőítése. — A te fiad él, ezen szóval vigasztalódék meg régentén a fián, Józsefen kesergő Jákob; ezen szóval vigasztalódék meg a fia életéről már szinte kétségbeesett királyi ember is. Oh ha azt mondhatnám én is ma sok búbamerült szülőnek: a te fiad él, mekkora örömet nem okoznék neki? Él pedig a te fiad keresztény atya vagy anya! él az a fiad, a kiben öregségedre gyámolt remélettél, és kit még élete zsengeje előtt eltemettél; él az a leányod, a kiben oly rövid ideig gyönyörködtél, és a kit oly mélységes zokogások közt nem régiben a földbe tettél, él ezen inséges világból kiragadtatva, él az Istennél örökre boldogulva, él, és nem fél többé a haláltól: ne irigyeld tehát az ő sorsát, ne sirasd ok nélkül az ő elköltözését, készülj inkább a magadéra.

Midőn már hazafelé közelíte a Krisztus szaván bizakodó királyi ember, a szolgák elejébe jöttek, és jelenték mondván: hogy fia él. Kérdezte tehát tőlök az órát, melyben jobban lett, s

mondák neki: tegnap hét órakor hagyta el a hidegláz. Mily örvendetes hír vala ez egy szerető atyának magára nézve is, hogy nem hiába épített Jézus szaván; fiára nézve is, hogy kívül van a veszedelmen! Hát a mi bűnös lelkünket mikor hagyja el a hidegláz KK! a mi hideglelésünk a mértékletlen étel ital, mely elkábítja fejünket, a barmokhoz lealacsonyít minket; a mi hideglelésünk a rendetlen harag és boszuállás szomjusága; a mi hideglelésünk a bujaság, a nagyravágyás, a másénak irigyelése, a magunkéval való fősvény meg nem elégedés; a mi hideglelésünk minden megrögzött gonosz szokás, mely szintúgy időnkint kilel minket. Mikor, oh én Istenem! mikor vihetik a te szolgálid, az angyalok azt az örvendetes hirt a mi lelkünkről, hogy elhagyta a hideglelés? Az a Jézus orvosol minket is KK! ki a gyermeket meggyógyítja, de nem orvosol csodatétellel, mint őt, hanem lelki nyavalyánkat lelki orvossággal; veszszük a keserü porokat testi hideglelésünkben; ne irtózzunk a sanyaru penitencziától, az érzékek öldöklésétől, a bőjtöléstől, a sz. dolgok meggondolásától, az önnönmagunkkal való viaskodástól, ha meg kívánunk gyógyulni lelkünkben.

Mihelyt kimondák a szolgák, hogy tegnap hét órakor hagyta el a gyermeket a hideglelés, azonnal észrevette az atyja, hogy az az óra volt, melyben Jézus mondotta neki: a te fiad él; és hűn ő maga és egész háza. Két dolgot lehet itten kérdezni KK! Egyik az, hogy miután ez a királyi ember fia jobban létét Krisztus szavára is hitte, a szolgálától is értette, miért tudakozódott az időről? miért vetette egybe Krisztus szavának óráját a gyermek jobban létének órájával, és aztán úgy hitt? Az adatik ez által értésünkre, hogy ne higyjünk vaktában, hanem vizsgáljuk meg bizonyító okait a vallásnak; olyanok tudniillik Krisztus csodái, hogy azokat bátran rá lehet húzni a bírálásra. Hirdettek a pogányok is csodákat, p. o. hogy

Atius Navius a köszörükövet borotvával elvágta, más rostával vizet merített sat. de magok sem hitték, midőn megvizsgálták. Hirdetnek csodákat a törökök is, p. o. hogy a hold leesvén, azt Mahomet visszatette, hogy ő tevéjével beszélgetett s a t. Hiszik is ők ezeket, mert nem vizsgálják; a pogányoknál tehát okos hitelenség volt, a törököknél okatlan hit van. Ellenben Krisztus okos hitet kíván mitőlünk; vizsgálásra bocsátotta életében, bocsátja ma is csodatételeit, ezzel fentartja bennünk a természetes okosság jogát; mikor pedig minden vizsgálódás után is kétségbe nem hozható csodákkal meggyőzte elménket arról, hogy ő Istentől küldetett, akkor méltán parancsolja, hogy bevegyük az ő tanítását és ez által kívánja tőlünk a hitnek alázatosságát. Kiállja a próbát a keresztény hit; sokat piszkálták, sokat bíralták azt már a hitetlenek, de soha hamisságról nem vádolhatták, ha csak feslett életöknek vigasztalására nem gunyolódtak a sz. dolgokkal, mint Voltaire, vagy ha illendő tudomány nélkül nem fogtak a biráláshoz, mint Rousseau. Kiállja a birálást a keresztény hit, de nem úgy, hogy akárki a korcsomán is ítéletet hozzon, vetélkedjék felőle; a hajdu nem fog harangöntéshez, a fazekas nem óracsináláshoz: az evangelium vizsgálásához se fogjon, a kinek nincs ahoz való készülete, értelme, tudománya. Kiállja a birálást a keresztény hit, de csak annyiban, vajjon az Istentől van-e, vagy nem? nem pedig annyiban, hogy annak ágazatait tetszésünk szerint meghagyjuk, vagy megmásoljuk, és így mennyi az ember, annyi vallást koholjunk. Ellenkeznék ez az okossággal is, mert ha egyszer tudjuk, hogy az Isten szólott nekünk az evangelium által, lehet-e nagyobb oktalanság, mint az Isten szavát egyben elfogadni, másban megvetni, itt erre, amott másfelé facsarni? Egy szóval, kiállja a próbát a keresztény hit; adjunk tehát hálát az Istennek, ki a sz. irással úgy világosított meg minket azon dolgokban, melyeket magunkra hagyatván, nem látnánk, hogy egyszersmind helyet engedett

természetes okosságunknak, hogy gyakorolja magát azokban, a miket emberi módra is látunk.

A másik, a mit itten kérdezni lehet, az, hogy miképen mondja az evangelium a királyi emberről, hogy hitt akkor, mikor észrevette, mily szépen egyez a gyermek megkönnyebbedése Jézus szavával, holott már azelőtt mondatik, hogy hitt ő Krisztus szavának, és megyen vala haza felé. Az ő hitének többféle lépcsői említettnek itt KK! volt neki valami hite, mikor Krisztushoz folyamodott, de igen hiányos; gyarapodott ez az ő hite, mikor Krisztus szavára haza indult; végre teljes lett az ő hite, mikor haza érkezvén, az időt és környülállást egybevetette, és Krisztust a mindentudó és mindent tehető Isten fiának ismerte. Vajjon gyümölcs-telenül marada-e pedig benne ez a teljes hit? az evangelium csak azt mondja felöle, hogy hitt ő és egész háza, de ebből eléggé érthetjük, mily szorgalmatosan tanította ő feleségét, gyermekét, házi népét a Krisztushoz való háladattosságra, és mily istenesen élt, hogy jó példája által másokkal is a maga hitét megkedveltette. Kövessétek ezt a királyi embert oh emberek nagyjai! a ti példátok, mint a nagy vizek folyása, sokat ront, vagy sokat épít. Kövessétek ezt a cselédes embert oh gazdák, gazdasszonyok! ti vagytok a háznak fejei, terjedjen rólatok a keresztény jámborság a tagokra, a ház népére. Kövessétek ezt az Atyát oh szülők! hogy éljen a ti gyermeketek Istennek a jó nevelés által, és éljete ti örökre az Istennel a hit és jó példaadás által. Amen.

Pünköszt után XXI. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 18, 23—35.

Azt kérdezé egykor sz. Péter Krisztus Urunktól: Uram ha vét ellenem felebarátom, hánszor bocsássak meg neki? Vajjon hétszer-e? Felele Üdvözítőnk: nem mondom neked, hogy hétszer, hanem hetvenhétszer is. Notalán pedig fölöttébb sokat látszanék kívánni, utána veté a mai evangéliumban fölolvastott példabeszédet, melyben valósággal szivreható módra oktat minket, hogy ellenségeinknek megbocsássunk. Elmélkedjünk ma ezen érzékenyítő példabeszéd-ről KK! három részre osztván azt nagyobb világosságnak okáért. Az első foglalja magában az Urnak kegyességét az adós szolgálhoz: ez az Isten irgalmassága a bűnös emberhez. A második a szolga kegyetlenségét szolgatársához: ez az embernek az emberhez való keménysége. A harmadik a könnyörületlen szolganak igaz büntetését: ez a megbocsátani nem akaró embernek példázatja.

Hasonló mennyek országa egy királyhoz, ki számot akara vetni az ő szolgálival, és mikor számot kezdett vetni, eléje viteték egy, ki tizezer talentummal tartozék neki. Ha a számot vevő királyon a minket igazán ítélő Istent, a számadó szolgálkon az ítéletre eléállandó embereket értjük: mit érthetünk egyebet a tizezer talentumon, ha nem a mi bűneinknek sokaságát? Valahányszor vétkezünk, adósivá leszünk, az Istennek; mennyire nem hágott pedig a mi adóságunk, ha elgondoljuk gyermekségünk-től fogva, milyenek voltak a mi szándékaink, kívánságaink, szavaink, cselekedeteink? mire fordítottuk mi az Isten ajándékait, testi és lelki tehetségeinket? Hogyan éltünk a világi jókkal, hogyan üdvössé-

günk eszközeivel a religióval, a szentségekkel? Bizonyynyal, már rég megérdemlettük volna KK! hogy úgy bánják velünk az Isten a valóságban, mint a király akara bánni adós szolgájával a példabeszédben; mikor ennek nem volt honnét megfizesse a tizezer talentumot, parancsolá az ura, hogy adassék el ő, felesége, fiai, és mindene, a mit birt, és úgy fizettetnék meg adóssága. Megérdemlettük volna, mondom, nem hogy minket az Isten eladattasson, mert mi haszna volna a mi árunkból? hanem hogy örökre elvessen és oda engedjen minket annak, kinek mi magunkat a véték által előre eladtuk, az ördögnek és pokolnak. Hol volnál most én lelkem, ha számtalan vétkeid mellett is nem tartott volna mindeddig az Istennek kegyelme?

De leborulván a szolga, kéré urát mondván: legyen türelmed velem, és majd mindent megfizetek neked. Mi vagyunk az engedelmet kérő szolgák KK! midőn adósságainkat számba vesszük, midőn bűneinket megvalljuk, midőn magunkat elégtételre is kötelezzük; de honnan ígérünk mi fizetést az Istennek, semmink sem levén, a mi hozzá méltó volna? honnan ígérünk elégtételt? Krisztus érdemeivel fizetünk mi, Krisztus elégtételét tesszük a magunk elégtételének, midőn egybekapcsoljuk szenvedésinket az ő sz. vérével, és jó tetteinkkel magunkra fordítjuk váltságunk véghetetlen árát. Oh mily esztelen az a szolga, ki utolsó szempillantására halasztja az urát megkérni! utolsó szempillantására, a midőn nem tudja, le-szen-e ahoz való esze, kegyelme, akaratja! utolsó szempillantására, mikor már többé ideje nincsen, hogy adósságát Krisztus érdemeiből is lefizethesse, hibáit helyrehozhassa, jobbulásának jeleit adhassa. Csak magát vádolhatja az a szerencsétlen lélek, a mely adósságait lefizetetlen hal meg, és örökre elvész.

Úgy van, csak magát vádolhatja; mert lám miként bol-

dogul az engedelmet idején-korán és helyesen kérő szolga: könyörülvén tehát az ur azon a szolgán, elbocsátá őt, és az adósságot elengedte neki. Oh ki-mondhatatlan kegyesség! a szolga keveset kér, és az ur sokat ad neki; a szolga csak haladékkért könyörög, hogy megfizethessen, és az ur egészen az adósságot is elengedi neki. Ily kegyes Urnak, ily irgalmas Istennek vagyunk mi szolgálói KK! Ha igaz szivünkől hozzája térünk, nincs oly sok bűnünk, hogy meg ne bocsássa: megbocsátott annak is, ki azon siránkozik vala, hogy megsokasodtak a tenger fővénye felett az ő gonoszságai; nincs oly nagy vétünk, hogy meg ne bocsássa: megbocsátott a czégéres életü Magdolnának, az Őt megtagadott Péternek, a kereszten függő latornak, megbocsátani kész lett volna az Őt eláruló Júdásnak is, ha ez hozzája folyamodott volna. És miképen bocsát meg Ő nekünk? Mi azt kérjük, hogy ne büntessen bűneinkért, és Ő még is jutalmaz megtérésünkért; mi azt kérjük, hogy törölje el gonosz tetteinknek érdemtelenségét, és Ő feleleveníti, visszairja az élet könyvébe előbbeni jó cselekedeteinket is, melyeknek érdemét a bűn által kitoröltük, megöltük, semmivé tettük vala; mi azt kérjük, hogy tartson meg szolgálatjában, ne hagyjon az ördög rabságában, és Ő barátivá teszen, fiainak fogad minket. Így bánik az Isten az emberrel; lássuk most, hogy bánik az ember az emberrel.

Kimenvén az a szolga, kinek elengedte vala az ura minden adósságát, találkozik egygyel szolgatársai közül, ki száz pénzzel tartozott neki. Ugy van KK! ha mi adósai vagyunk az Istennek, viszont nekünk is vannak adósaink az emberek közül, és megesik gyakran, hogy midőn kijövünk a gyóntató-székből, melyben számot vetettünk az Istennel, midőn haza térünk az imádság házából, melyben bűneink bocsánatját kértük és megnyertük, épen akkor, vagy nem sokára találunk mi is, és talán nem egy, hanem több szolgatársunkra, a kin méltó

keresetünk van. Oh mily szép alkalmatosság volna ez annak megmutatására, hogy méltók vagyunk az Istentől nyert bocsánatra, mivel mi is másoknak megbocsátunk! És mi száz pénz¹⁾ tizezer talentumhoz képest? Mi az, a mit mi elengedhetünk felebarátunknak ahhoz képest, a mit elenged nekünk az Isten? Akármily nagyító üveggel nézettesse is velünk az önszeretet másoknak ellenünk való hibáját, akármily kisebbitővel is a mi vétkeinket, csakugyan esztelenség nélkül távolról sem hasonlíthatjuk azt, a mivel tartozik nekünk az ember, ahhoz, a mivel tartozunk mi az Istennek.

És mégis hogyan bánék a sok adósságától megmenekedett szolga a neki kevésse tartozó szolgatársával? megfogván, fojtogatá őt, mondván: fizesd meg, mivel tartozol. Így teszen a gazdag hitelező, midőn utolsó nyomoruságra szorongatja szükölködő adósát; így teszen a büszke elévaló, midőn megvető keménységgel facsarja fel az alábbvalótól a tiszteletnek adóját; így teszen a boszuálló, midőn akármely csekély bántódásért is elégtételt kíván; így teszen a perlekedő, ki készebb üldöző indulatjában inkább százat költeni, mint kettőt hármat békeséggel odaengedni.

És leborulván szolgatársa, kéri vala őt, mondván: légy türelmes velem, és mindent megfizetek neked. Oh ember, ki embertársadát lábaidhoz borulva látod, és nem könyörülsz, miképen fogsz valaha az ítélőbirónak lábainál leborulni, hogy tőle örök sorodnak végzését halljad? Kér téged a te adósod, a te megbántód, a te alattvalód, kérnek az ő atyjafiai, baráti, siránkozó felesége, inséges gyermekei, de kér téged maga az érte is, érte is kereszten függő Jézus. Kér és nem üresen, ígéretet is teszen, hogy mindent megfizet neked; megfizet ha nem most, ezután, ha nem ügyefogyott adósod által, majd

¹⁾ Pénz = 24 forint. Egy ezüst talentum a zsidóknál volt = 1600 forint, egy arany talentum = 19,200 forint.

mikor nem is vélnéd egy váratlan áldása által, ha nem e földön, idehátrább bőséges uzsorával az egekben: mi kell több kemény szivednek meglágyítására? Ha csonkulást szenvedtél javaidban, nem több-e az, mit az Isten ád, mint a mit egy nyomorult emberen felcsikarhatsz, kihúzván az ő és gyermekeinek szájából a falatot? Ha megsértődött becsületed, nem nagyobb dicsőség-e minden józan elme előtt, a boszuságot eltűrni tudni, mint pozdorja gyanánt fellobbanni, egy szóért kardra vagy botra kelni; a mit a magános falak közt eligazíthatnál, azt a világ előtt kidobolni, egyik ítélőszékről a másikra vinni? Ha hasznot keresesz, van-e nagyobb haszon annál, hogy bátor lélekkel mondhatod: Uram! bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezteknek? Ha győzni akarsz, van-e dicsőségesebb győzelem a tennenmagad meggyőzésénél?

Hiába esdeklik mégis az adós szolga az ő szolgatársának lábainál, a m a z n e m a k a r a haladékot is engedni, h a n e m e l m e n v é n , t ö m l ö c z b e v e t t e t é ő t , m í g e g é s z a d ó s s á g á t l e n e m f i z e t n é . Vannak esetek KK! melyekben vétek nélkül így bánhatik a hitelező némely ravasz, vagy rest, vagy korhel adóssal, a keresztényi szeretet nem tartozik lábat adni a dologtalanságnak, annál is kevesebbé a csalárdkodó gonoszságnak. De kiket példáz ez az engesztelhetetlen szolga? Példázza az olyan telhetlent, ki jólelkű, és nyomorult állapottal küszködő adósának sem enged haladékot; példázza az olyan boszuállót, ki ha börtönbe nem tétetheti is megbántóját, legalább árt neki mindenben, a mint csak árthat: irigylit szerencsését, kisebbíti hírét nevét, kidobolja titkos vétjét, akadályoztatja előmenetelét, üldözi házanépét, néha még oktalán marháját is. Ilyen az ember az emberhez; az Isten megbocsátja neki a sokat, és ő nem felebarátjának a keveset; az Isten megbocsát neki, holott ebből haszna nincsen, és ő nem felebarátjának, holott az engedelemből nagyobb haszna volna; az Isten megbocsát

a szolgának, noha Ur, és az ember nem az embernek, noha szolgatársa. És mi a következése ezen engesztelhetetlen keménységnek?

Látván pedig szolgatársai, mik történtek, igen megszorodának, és elmenvén megbeszélék uroknak mind, a mik történtek. Ime ez első kedvetlen következése a szolga kegyetlenségének, hogy megszorodnak rajta az ő szolgatársai, és bevádolják őt uroknak. A példát valóságra fordítván, nem szükség, hogy bemondják az Istennek engesztelhetlenségünket a mi embertársaink, látja minden lépésünket, látja csak titokban forralt haragunkat is ő sz. Felsége. De annyiban teljesedik rajtunk a példabeszéd, hogy megbotránkoznak irgalmatlan magunk viseletén a jószívű emberek, szomorkodnak általunk elnyomatott felebarátjokon, irtóznak boszuálló, haragtartó, vért-szomjuhozó természetüktől; nincs tehát becsülete a jó emberek előtt a boszus embernek, ez az ő egyik büntetése, mely őt még ez életben követi.

Másik büntetése az aggódás halálakor; mert maga eleibe hívá az ur a könyörületlen szolgát; maga eleibe szólít minket is a halál által. Miként fogunk akkor visszaemlékezni haragos tetteinkre, melyekkel kit vagyónában, kit előmetelében, kit szabadságában, kit becsületében, kit személyében, kit még maradékiban is megnyomorítottunk? Miképen közelítünk azon Krisztus elejébe, ki a kereszten gyilkosinak megbocsátott, és hogy mi is ellenségünknek megbocsátanánk, parancsolta. — Szívbeli aggódás, lelki furdalás közt kimulunk a világból, és következik az ítélet, mely megint egy büntetése a boszuállónak; mert micsoda ítélet? az ítélet irgalom nélkül leszen annak, ki nem tett irgalmasságot, úgymond az irás. Micsoda ítélet tehát? Oly ítélet, melyben így szólítja meg az Ur a gonosz szolgát: *á l n o k s z o l g a ! m i n d e n a d ó s s á g o t e l e n g e d t e m n e k e d , m i v e l k é r t é l e n g e m ; n e m d e a z é r t n e*

ked is könyörülneöd kellett volna szolgatársadon, miként én könyörültem rajtad? Rettentő ige! kétségbeejtő szemrehányás! Én könyörültem rajtad, úgymond az igaz bíró a boszuálló léleknek; én kegyesen vettem fel vétkeidet, tekintvén gyarlóságodat, kíséreteidet, környülállásodat: miért vettél te embertársadtól oly nagyra minden szót? miért nem mellőzhetted el gyengeségeit, gyarlóságait? Én nem ütöttem rád, mihelyt vétkeztél, vártam megtéréseidet: miért nem adtál te haladékot ama nyomorultnak? miért nem várokztál ama büntetéssel, amaz elégtétellel legalább addig, míg fellobbant haragod kevéssé csillapodnék? Én nem csak vártalak, kegyelmemmel is segítettelek, hogy üdvözlj: miért vetted meg adósodnak vagy megbántódnak önkéntvaló könyörgését? Én érted véremet ontottam, életemet letettem: miért nem engedhettél valamicskét jogodból szolgatársadért? Rettentő ige! kétségbeejtő szemrehányás! miképen kell ezt kiállanunk?

De hátra van még a sulya, hátra az ítélet után a kínos örökkévalóság: megharagudván az ur az engesztelhetetlen szolgára, átadá őt a kinzóknak, míg meg nem fizetné az egész adósságát. A kinzóknak adá, ez a kárhozatnak kinját jelenti; addig adá, míg meg nem fizetne, ez példázza a kinoknak örökkévalóságát; mert mivel fizet meg az Isten igazságának, kinek halálakor semmi érdeme nincsen? avagy miképen gyűjt érdemet a más világon, azon a végnélkül való éjszakán, melyen senki sem munkálkodhatik? örökre a kinokban marad tehát a gonosz szolga, ha addig marad ott, míg meg nem fizet, mert soha meg nem fizet. Oh örök kín! mily hiába hánytorgatja az Isten irgalmasságát a megátalkodott szív, hogy téged kétségbe hozhasson! Az Isten, ki jobban tudja, mit hoz magával az ő irgalmassága, mit igazsága, az Isten mondott téged elolthatatlan örök tűznek, halhatatlan márdosó féregnek, már többé le nem fizethető adósságnak. Nem félhet a te gyötrel-

medtől, ki halála előtt megmásolja gonosz akaratját, halála után pedig nincs többé ideje a másolásnak, következképen a ki halálakor méltó a kinokra, soha meg nem szünik kinlódni, mert soha meg nem szünik a kinokra méltó lenni.

Így, így cselekszik az én mennyei Atyám is veletek, fejezi be példabeszédét Üdvözítünk, így cselekszik, ha szivből nem bocsát kiki atyja-fiának. Így cselekszik, bünteti az engesztelhetetlen szivet a jó embereknek tőle való irtózásával ez életben, aggdóással halálakor, kemény szemrehányással az ítéletkor, örök kinokkal az ítélet után. Mit mondjak még ezekhez KK! adjatok, és adatik nektek, bocsássatok meg, és megbocsáttatik nektek, oly mértékkel mérjetek másnak, a milyennel kívánjátok, hogy visszamérettessék nektek. Amen.

Pünköst után XXII. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 22, 15—21.

Több izben olvastuk már KK! hogy a zsidók mesterseges kérdésekkel akarák kelepczébe ejteni, és megszegyéníteni Krisztus Urunkat. Ezelőtt öt héttel olvastuk azt is, hogy Üdvözítünk bedugá végtére szájokat, és oly kérdést tön nekik a Messiásról, úgymint Dávid fiáról, hogy nem tudának felelni, és attól fogva nem is merék Őt kérdezni. Hogyan van mégis, hogy ma megint tanácsot tartanak, és meg akarják Őt fogni a beszédben? Különböztessük meg az időt KK! ama kérdezkedés későbbben esett, noha hamarább olvastatja az anyaszentegyház, a mai előbb történt amannál, noha későbbben olvassuk, sz. Máténál a huszonkettődik részben amaz is ez is, de ez a tizenötödik verstől fogva, amaz pedig a harminczötödiktől. Ugyancsak nem volt nekik egy is oly fogós kérdésök, mint a mai, de Krisztus Urunk sem ada egyszer

is bölcsőbb, és tanulságokkal teljesebb feleletet, mint ma. Vegyük elő bár még egyszer az evangéliumot, és mai beszédem tárgyául fejtegezzük annak értelmét.

Elmenvén a farizeusok, tanácsot tartának, hogy megfognák Jézust beszédében. Tanuljunk meg ebből KK! mily vigyázóknak kell lennünk beszédünkben; van majd mindenkor vagy egy farizeus barátunk, ki csak arra leselkedik, hogy megfoghasson minket zavainkon, mint a madarat éneklésén. Hányszor nem bántunk meg némely szót, melyet jó kedvünkben, vagy indulatosságunkban kiszalasztottunk? Úgy mondjunk tehát valamit, hogy nem vonhatjuk többé vissza, a mit egyszer ki kimondottunk.— De a farizeusok nem elégesznek meg azzal, hogy balra facsarják, a mit önként mondott Üdvözítőnk: tanácsot tartanak, miként csalhassanak ki belőle olyan szót, melylyel neki árthassanak. Látjátok, mily okos az ember a roszban! ki tart tanácsot? ki tanakodik legalább magával aziránt, miként távoztathassa el ama roszat, miként hagyhassa el gonosz szokását, miként tökéletesíthesse magát az erkölcsben? Tanácskozunk arról, miként nyerhessük meg perünket: de igen-e arról, vajjon igazságos-e, a mit meg akarunk nyerni? Tanácskozunk, miként szerezhessük meg gyermekünknek ama tehetős személyt: de igen-e arról, vajjon aztán Istennek fognak-e ők élni? Tanácskozunk vagyonunk szaporításáról, rangunk emeléséről, világi ügyünk jobbításáról: de igen-e arról, vajjon törvényesek, szabadok-e az utak, módok, melyeket előveszünk szándékunk elérésére? pedig hol kívántatik jobb előre való meggondolás, mint a hol az ember semmit kevesebbet nem veszélyeztet, mint saját lelkét? Ne indulj tehát semminek vaktába oh keresztény! minden dolgaidban az igaz ige járjon előtted, és az állandó tanács.

Meglevén a tanácskozás, Krisztushoz küldék a farizeusok tanítványait, a herodiánusokkal. Itten kettőt kell felvennünk KK! először azt, hogy ők tanítványait küldik,

magok nem mennek; és miért nem mennek? netalán személyesen vallják a szégyent a nép előtt, ha rosszul sülne el az álnokság. Van nekünk is ennyi vigyázásunk, ki tudjuk mi húzni magunkat onnan, a hol féltjük becsületünket, pénzünket, egészségünket, nyugodalmunkat; ellenben meg tudjuk-e orvosolni a lélek veszedelmét? mást küldünk-e a gyönyörűségbe? nem magunk megyünk-e a rosz társaságba? — Másodszor fel kell vennünk, hogy a farizeusok tanítványait a herodiánusokkal, vagyis a Heródes király udvari embereivel küldik, és miért? Azért, hogy ha Krisztus a kicsinált kérdésre valamit a királyi és császári hatalom ellen találna felteni, jelenlegyenek a tanuk, kik be is vádolják Őt, és ne kellessék a farizeusoknak az udvarnál audenciára várakozni, s még azután a vádnak megbizonyítására tanuk után fúradozni. Mily igaz itt is Urunknak ama mondása, hogy a világ fiai okosabbak a világosság fiainál a magok ügyében! Tudja világi baját úgy igazítani az ember, a hogy legkönnyebb s legbizonyosabb, és lelki akadályainak elhárításán nem tud okoskodni; egyik vénségére halasztja a jobbulást, pedig akkor nehezebb is, bizonytalanabb is; a másik úgy akarna tetszeni az Istennek, hogy semmiben ne ellenkezzék a világgal, pedig két urnak egyformán szolgálni nem csak nehéz, de lehetetlen is; meg más azon töri az eszét, hogy helytelen cselekedetét, igazságtalan keresetét önnön szive előtt mentegesse, és lelkiismeretét megnyugtassa, pedig könnyebb volna egyszer a kisbíró szavát a maga meggyőzésével teljesíteni, s azután nyugodni, mint örökös belső aggodásban élni.

Jézushoz eljutván a farizeusok követei, nem támadják meg egyenesen, hanem a mint meg valának tanítva, előbb színlelt dicsérettel simogatják, hogy annál könnyebben megfoghassák: Mester, úgymondanak, tudjuk, hogy igazmondó vagy, és az Isten utját igazán tanítod; nem is gondolsz senkivel, mert nem tekinted az emberek személyét. Látjátok KK! mily mé-

zesen beszél az álnokság, mikor mást vizre akar vinni. Így beszél vala a róka a mesében, midőn addig dicséré a hol-lónak szépségét, míg kicsalá szájából a sajtot; így beszél a csapodár férfi némely vigyázatlan ifju személynék, midőn szép-nek mondja, hogy rúttá tehesse, angyalának nevezi, hogy az ördög törébe ejthesse; így beszélnek a hatalmasnak fülébe, kik előmenetelt várnak, így beszélnek a gazdagnak az ő udvarlói, és mint valami aranyat tartó hegyet, bányászti módra fúrják mindenfelől, és kopogtatják a hizelkedésnek kalapácsával. De mit mondok: így beszélnek? A farizeusok igaz dicséretet mondának Krisztusnak, noha nem igaz szivből: a hizelkedő-nek pedig hányadik szava igaz? mégis elhiszi azt a magát balgatagul szerető ember, mint a legrútább állat is szereti, ha szőre mentére simogatják; elhiszi, és szereti azt, a ki neki hazudozik, gyűlöli, a ki igazat mond; csoda-e aztán, hogy egy örökös megcsalattatásban él, soha magát meg nem ismeri, és azért meg sem jobbítja? Úgy jár az emberek közt kézről kézre a hizelkedés, mint a rosz pénz; kinek esze van, elébb ad rajta, a bolond kincset gyűjt belőle.

A nagy készüllet után, a tanácskozás, követségküldés, dicséretmondás után felteszik már végtére a zsidók Urunknak a mesterséges kérdést: mondd meg nekünk, mit állítasz, szabad-e adót adni a császárnak vagy nem? Mesterséges kérdés valójában, melyre bajos vala felelni az akkori időben; az akkori időben, melyben a római császár a zsidókon uralkodott, és a zsidók az ő uralkodásának igáját igen kedvetlenül hordozták; az akkori időben, melyben egyfelől a császár az adót hajtatta fel, másfelől a zsidó nép azt vélte, hogy az Ábrahám maradékai nem tartoznak adóval egy idegen fejedelemnek, vétkeznek is, ha adóznak neki. Ily kényes körülmények között mit feleljen Krisztus a farizeusoknak? Kedvezzen-e a császárnak? így megbántja a népet. A nép inye szerént szóljon-e? így megsérti a császárt. Ha azt mondja, hogy szabad adót adni, fel-

zúdul ellene a nép, és vége becsületének; ha azt mondja: nem szabad, bevádoltatik Heródesnél, Pilátusnál, a császárnál, és vége életének. Lám mennyi eszök volt a farizeusoknak a rosztára! De mit tehetsz az isteni bölcsesség ellen oh emberi okosság! Érté Krisztus Urunk álnokságukat, és ezt értésökre is adá nekik mondván: mit kísértetek engem képmutatók? Vajjon KK! vajjon nem szólhat-e így ma közölünk is némelyeknek Krisztus, kik kívül ájtatosak, belől teli vannak gonoszszággal; a religiónak külső szer-tartásait buzgón megtartják, belső mivoltát, erkölcsi rende-léseit másra bizzák? Mit kísértetek engem képmu-tatók? éneklitek ti az én dicséretemet, és nem tart-játok törvényemet; litániát mondotok az én tökéletességeim-ről: alázatos Jézus! szelíd, tisztaságos, békeségestűrő Jézus! azonban kevélyek, kegyetlenek, fajtalan életűek, békételenek vagytok; kiáltjátok, hogy üdvözítselek, és magatok szánt-szándékkal rohantok a kárhozatra; most könnyes szemekkel elmélkedtek az én kinszenvedésemről, keresztemről, és majd, a mennyiben rajtatok áll, újra megfeszítetek engem undok bűneitekkel: mit kísértetek engem képmutatók? Ne adjunk okot ily keserves panaszra Jézusunknak KK! egyezzék hitünkkel életünk, ajakinkkal szivünk, ájtatossá-ginkkal erkölcsünk, másképen képmutatók, keresztény fari-zeusok, vagy inkább farizeus keresztények vagyunk.

A megdorgálás után így szóla Jézus az öt kísértő zsi-dókhoz: mutassátok meg nekem az adópénzt. Azok előadának neki egy pénzt. Kérdé tovább Urunk a pénzre mutatván: kié ez a kép, és a körül-irat? Mondának neki: a császáré. Akkor mondá nekik: adjátok meg tehát a császárnak, mi a csá-száré, és Istennek, mi az Istené. Ime a felelet a mesterségesen kigondolt kérdésre! Mit tőnek erre a farizeu-sok? Nem vádolhaták Urunkat a császár előtt, mert nem csak megengedé, hanem parancsolá is az adófizetést; nem

vádolhatták a nép előtt is, mert nem egyebet ítelt a császárnak, hanem a mit maga a nép is a császárnak lenni megismert. Mit tevének tehát? Hallván ezen váratlan feleletet, elbámulának, a mint feljegyzí sz. Máté, és Ót odahagyván, elmenének. Bámuljunk mi is velök együtt Krisztus bölcseségén KK! de ne menjünk el még egy kevéssé, mint öök; bontsuk ki előbb a dolgot, mert sokat monda itt Urunk két szóból álló feleletével. — Adjátok meg a császárnak, mi a császáré. Ebből azt tanuljuk először is, hogy az adófizetés vagy akármely névvel nevezendő segítsége a közjónak nem csupa emberi rendelés, hanem isteni parancsolat egyszersmind, és azért nem csupa kénytelenségből, hanem önként és isteni szolgálatból kell azt megtennünk. Keservesen esik ez némelykor személyes javunknak, de megállhat-e e nélkül a közjó? meg-e a közjó nélkül a mi személyes javunk? Egykor összebeszélének az emberi tagok, hogy többé ne keressenek a gyomor számára; a gyomor üres levén, nem bocsáthata szükséges nedvességet a tagokra, és így a tagok elszáradtak, magokat rontották el. Ezen hasonlatossággal csillapította le valaki az adó ellen zúgolódó népet Rómában; és ki nem látja valójában, hogy adó nélkül elromlanék a köztársaságnak nagy teste? Nem volna kívül bátorságunk az ellenségtől, mivel a gyomor, vagyis a tárház nem táplálhatná a hadakozó tagokat; nem volna csendességünk belől a rosz emberektől, mivel a közrendet fenntartó, és az igazságot kiszolgáltató tagoknak fizetésökre sem volna elégséges az ország gyomra; önnönmaga javára, önnönmagának adózik tehát az ember, midön a fejedelemnek adózik. — De az adón kívül egyébbel is tartozunk fejedelmünknek KK! és Krisztus nem csak a pénzről, hanem általában mondá: adjátok meg, a mi a császáré, a császárnak; ebből tehát azt tanuljuk tovább, hogy minden polgári kötelességeinket teljesítenünk Isten parancsolatja, következésképen nem teljesítenünk nem csak világi bün, ha-

nem Isten ellen való véték. Vannak a királynak és hazának törvényei, tartsuk meg ezeket nem csupa félelemből, hanem lélekismeretből, mint Isten törvényeit. Vannak a királynak, mivel maga mindenütt nem lehet, vannak szolgálói, nagyobb, kisebb tisztviselői: engedelmeskedjünk ezeknek, mert a király személyét viselik, a király pedig az Istenét. Vannak a királynak ellenségei, háborui, veszedelmei: legyünk hívességgel hozzá, segítsük őt teljes tehetségünk szerint, mint a fejet védelmezni szokták a többi tagok. Egy szóval, tegyük meg a hiv alattvalóknak, okosan buzgó hazafiaknak, hasznos és csendes polgároknak minden tartozásait; ennyit teszen az: a d j á t o k m e g, a m i a c s á s z á r é, a c s á s z á r n a k.

A d j á t o k m e g, a m i a z I s t e n é, a z I s t e n e k, ez vala másik része Krisztus Urunk feleletének; a zsidók csak a császár iránt kérdezősködtek, Krisztus az Isten iránt is felelt; előrebocsátá, mivel tartozunk a császárnak, mert arról volt a beszéd; de el nem hagyá Istenhez való tartozásunkat is, mivel erről szükséges, hogy főképen legyen a beszéd. Mi tehát az Istené, hogy megadjuk azt Ő sz. Felségének? Istené az ég, a nap, a hold, a csillagok, de hogy adjuk ezeket neki? Úgy, ha dicsőítjük Őt álméltató munkáiban, és az alkotmányának roppantságában imádjuk az alkotónak felségét. Istené ez a föld, a vizek, a hegyek, a mezők, az erdők, de hogy adjuk ezeket neki, holott ezeket nekünk adta? Úgy, ha az ő dicsőségére, vagyis az ő sz. rendelése szerint hálaadással, mértékletesen, ártatlanul élünk a teremtményekkel. Istené vagyunk minmagunk is testestől, lelkestől, vagyonostól egészen, és hogy adhatjuk neki magunkat? Adhatjuk értelmünket, hitelt adván mindenekben az ő szavának, és a hitnek szolgálatja alá fogva hajtván elménket; adhatjuk emlékezetünket, gyakran eszünkbe juttatván sok jótéteményeit; adhatjuk szívünket, Őt szeretvén mindenekfelett, és az ő sz. akaratjával egyesítvén a mi akaratunkat; adhatjuk testünket, tisztán tartván azt az ő sz. színe előtt,

és megzabolásván érzéseinknek délczeg vágyódásait, egy szóval, adhatjuk vagyunkat és mindenünket, az ő parancsolatját teljesítvén mindenekben. Ki é ez a kép? azt kérde Krisztus a pénzről, és mivel azt felelek: a császáré, megadatá azt a császárnak. Ki é ez a kép? kérdezd ezt magad felől oh ember! és mivel azt feleli neked, ki téged teremtett, hogy te az Isten képe vagy, add magadat a Istennek; annak a nagy Istennek add magadat, a kié vagy mindenestől, és egyszersmind annak a jó Istennek, a ki menyekben neked adja magát. Amen.

Pünköstit után XXIII. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 9, 18—26.

Az emberi nemzetnek igaz barátja, a mi nyomoruságunkon könyörülő Jézus, két szomorú személyt vigasztala meg a mai evangéliumban: egy bánatos férfit, kinek atyai szívét szaggatja vala egyetlenegy leányának halála; és egy inséges asszonyt, kit epeszt vala már tizenkét esztendőtol fogva tartó, és semmi orvossággal meg nem gyógyítható vér folyása. Visszaadá Urunk kedves gyermekét az egyiknek, vissza még hamarabb ohajtott egészségét a másiknak. Hallók ezeket a sz. igékből KK! halljuk már most, minémü vigasztalás és tanulás háromolhatik ránk is ugyan a sz. igéknek megfontolt értelméből.

Szólván Jézus a seregeknek, ime egy főnök hozzájárult, és imádá Őt mondván: Uram! a leányom most halt meg, de jőj el, tedd rá kezedet, úgy élni fog. Nem vala ez valami országló fejedelem KK! hanem egy Jairus nevü uri ember, a sinagógának vagyis a zsidók oskolájának főkormányzója. De mit használ tudnunk, ki volt? nem hasznosabb-e az ő példájából megtanulnunk,

hogy kelljen imádkoznunk? Ő hozzájárula; járuljunk mi is az Istenhez, azaz: akárhol könyörögjünk, képzeljük, hogy a mindenütt jelenlevő Isten színe előtt állunk. Ő imádá Krisztust, imádjuk mi is mind belől, elménk és szivünk meghódolásával, mind kívül, illendő magunkviseletével; nincs visszább dolog, mint mikor az ember rangban levő embertársa előtt meghúzza magát, és az Isten házában szinte úgy van, mint egy mulató házában. Tovább ő röviden, és egyszerűen adja elő baját: Uram! a leányom most halt meg; ne legyünk mi is sokbeszédűek kérésünkben, mert látja az Ur a mi szükségünket; de vegyétek észre, ez a rövidség csak a kérésről szól; ellenben a többi nemei az imádságnak, úgymint az Isten jótéteményeinek háladatos meggondolása, lelkiismeretünknek meghányvetése, kötelességeinknek megfontolása, akaratumunknak az Isten akaratjához való alkalmaztatása, szivünknek a kisértetekre, szenvedésekre, viaskodásokra való elkészítése, ezen nemei, mondom, az imádságnak több időt kívánnak, futólag meg nem esnek; példát ada nekünk erre Krisztus, midőn egész éjszakát imádságban töltött. Tovább ez a főnök egész bizalommal könyörög: tedd rá kezedet, és élni fog; bizzunk mi is bölcs és jó Istenünkben, midőn valamit kérünk, de olyan legyen kérésünk, hogy okos lehessen bizalmunk. Végre ő leánya életét kéri vissza; menjünk mi ezen részben többre nálánál, a bűn által Istennek meghalt lelkünknek a jámbor életre, az örök életre való fölelevenedése legyen főbb tárgya könyörgésünknek.

A gyászos atyának kérésére egy szót sem említ az evangélium, hogy felelt volna Krisztus, hanem fölkelvén követi vala őt, és az ő tanítványai. Így kell nekünk is tennünk KK! ha segíteni akarjuk megnyomorodott felebarátunkat, hamar és nem halogatva, cselekedettel és nem üres szóval bizonyítsuk meg keresztény szeretetünket. Ha igérettel lehetne boldogítanunk az ügyefogyottakat, ki volna a mai világban boldogtalan? De az irás mondja, hogy j o b b

nem ígérni, mint az ígéretet nem teljesíteni; jobb valósággal annak is, a kitől jő az ígéret, mert nem ítelteti meg magát, mint szavával játszó ember; annak is, kinek tétetik az ígéret, mert legalább nem csalattatik meg a szép reménységnek üres árnyékával. A gyermek arról beszél, a mit csinál, az ifju arról, a mit ezután fog csinálni, az öreg arról, a mit ezelőtt csinált; a megért eszű, és derék akaratu ember pedig keveset szól, és sokat csinál. — De hogy van az, hogy Urunk maga megyen a főnök házához? vajjon nem támaszthatta-e fel annak leányát távollétében, mint a kafarnaumi királyi ember fiát meggyógyítá? Arra tanított minket ezen fáradozásával KK! hogy embertársunkat fáradságunkkal is, terhünkkel, és holmi szenvedésünkkel segíteni ne irtózzunk; messze fekszik talán egy beteg, de messzébb gyalogolt Krisztus egy szomorunak vigasztalására; rossz időben, veszett utban kellene talán megindulnunk, hogy felebarátunk ügyén segítsünk, de annál nagyobb az érdem; nem illik restelkedni a tagoknak, midőn a fő fáradságát nem sajnálja.

Midőn Jézus utban volt, ime egy asszony, ki tizenkét év óta vérfolyásban szenvedett, hátulról hozzá ment, és illetté az ő köntöse szegélyét; mert gondolá magában: ha csak ruháját illetem is, meggyógyulok. Több dologról értekezhetünk ezen asszony felett KK! Először vajjon nem gyógyította-e ő magát, hogy tizenkét esztendeig húzta nyavalyáját, és akkor is Krisztusnak csodatevő erejéhez kénytelenítettett folyamodni? Sz. Lukács azt jegyzi meg felőle, hogy sok orvos kezén megfordult, és mindenét a gyógyításra költötte, de jobbulás nélkül. Így van a mi dolgunk e földön, némelykor sokat költünk, még többet szenvedünk, mégis betegségünkől nem szabadulunk. De felhagyjunk-e azért az orvoslással? Egyedül az Istenre bizzuk-e gyógyulásunkat? Nem KK! szükség ugyan a mennyei orvoshoz főképen fo-

lyamodnunk, de egyszersmind természettörvénybeli kötelesség életünket és egészségünket földi orvosságokkal is támogatnunk úgyannyira, hogy lélekben vétkezik az a beteg, ki orvosságot vagy nem akar szerezni fősvénységből, vagy nem veszi be kényességből. Élünk tehát az orvosok gyógyításával, mert többnyire használ; bizzuk pedig magunkat az Isten sz. tetszésére, mikor nem használ. Arról is lehet ezen vér folyásos asszony felett értekeznünk, miért nem ment ő Krisztus eleibe segítséget kérni, hanem hátulról közelítvén, mintegy orozva érinté köntöse szegélyét? Ezt szégyenből is cselekedte nyavalyája miatt; oh bár inkább szégyenlenők elkövetni a vétket, mint lelkünk nyavalyáját fölfedezni. Cselekedte szent együgyüségből is, nem akarván alkalmatlanodni az utnak indult, és a sokaságtól körülvéttetett Krisztusnak; tanuljuk meg, hogy nem szenved ugyan az Isten alkalmatlanságot, de mégis alkalmatlanok vagyunk mi a magunk részéről, midőn színe előtt neki nem kedves dolgokért zörgetünk. Cselekedte alázatosságból is, nem tartván magát méltónak, hogy Krisztus eleibe menjen; hát mi hogyan vagyunk méltók, hogy őt magunkhoz vegyük? Ah illessük előbb csak köntöse szegélyét alázatos töredelmességünkkel, azután járjunk szentséges asztalához. — Még arról is lehet értekeznünk, micsoda hittel illeté ez az asszony Krisztus ruháját? Eleven, erős hittel, mert gondolá magában: ha csak ruházatját érintem is, meggyógyulok; de egyszersmind okos hittel, mert nem azt hitte ő, hogy a köntös segít rajta, hanem hogy a köntöst hordozó Krisztus; ilyen hittel tették ki a hivek a betegeket az utcákra, hogy sz. Péter árnyéka érné őket; ilyen hittel hordozták sz. Pál övét és tették vala a betegekre; ilyen hittel tartja tiszteletben a katolika anyaszentegyház is a szenteknek képeit és ereklyeit. Igaz ugyan, hogy olyan képek, olyan csontok ezek, mint a másé; de nem vala-e olyan Krisztus köntöse, sz. Péter árnyéka, sz. Pál öve, mint a másé? mégis segít a be-

teg asszonyon nem a köntös, hanem Krisztus, segíté a régi hiveken az apostoloknak nem árnyéka, nem öve, hanem érdeme és imádsága, tehát a bálványozástól messze vagyunk mi is, midőn segedelmet várunk nem a képektől, nem az ereklyéktől, hanem Krisztustól az ő szenteinek esedezése által.

Úgy van, segíté a beteg asszonyon Krisztus, mert megfordulván, és látván őt, mondá: bizzál leányom, a te hited meggyógyított téged. Meggyógyít minket is lelki nyavalyánktól a mi hitünk, ha okos hit, ha a szeretettől elevenített hit, ha jó cselekedeteket, igaz megtérést termő eleven hit. De vigyázzunk KK! ne éljünk vissza ezen igével: a te hited meggyógyított téged; némely egy — Isten tudja mivel beirt — czédulácskát köt a nyakába a hideglelés ellen, más egy kis sipocskát fűz olvasójába a dühös kutya marása ellen, némely egy kötelecskét hordoz derekán, vagy egy skapulárét a vállán, és azt hiszi, hogy annálfogva kihúzzák purgatoriumból az ő lelkét, más bizonyos imádságot mond el, azt várván, hogy nem járja meg a fegyver, némely többet tulajdonít egy szentelt jeruzsálemi olvasóról mondott imádságnak, mint másról mondottnak, más többet bizik egy csodálatos képben, mint a közönségesben, és mit felelnek mindezek, ha megszólítjuk őket? a te hited meggyógyított téged. Úgy de k. Atyámfiai! nem tudjátok-e, hogy hitünk ágazatja az, hogy sem a képek, sem a sz. ereklyék, sem a szentelt viz, sem egyéb efféle külső teremtmény nem segíthet minket? Csak az Isten köthet egybe láthatatlan kegyelmet a látható jelekkel, a mint cselekedett is a szentségekben; ellenben az anyaszentegyház ha él is külső jelekkel, szentelt olajjal, vízzel, képekkel, ereklyékkel, nem tanítja azt, hogy belső kegyelem van ezekkel egybekötvetve, hanem csak gerjeszteni akarja figyelmünket a lelki dolgokra a testiek által; a mik tehát szokásban vannak az anyaszentegyházban, éljetek azokkal az anyaszentegyház intézete szerént; azokon pedig soha se kapjatok, a mik

nincsenek még az anyaszentegyházban, hanem csak némely szegletekben lappangnak. Né adjunk alkalmatosságot a külső atyafiaknak, hogy káromolják szertartásainkat, de önnönmagunkat se csaljuk meg, mert nem az oktan könnyenhivőségről, hanem az okos hitről mondá Krisztus: a te hited meggyógyított téged. Üdvözítőnk az asszony-nak gyógyulása után tovább folytatá utját, és midőn a főnök házához jött, látván a síposokat, s a tolongó sereget, mondá: távozzatok innen, hisz nem halt meg a leányzó, hanem alszik. Akkor is voltak tehát sipolók, éneklők, volt tolongó sereg a temetésen, mint ma, mit kell erről itélnünk? Van temetési pompázás, melyet nem hogy helybenhagyna a religió, de a természetes okosság sem; a világ akkor is fitogtatja mulandó javait, mikor a halál megmutatja minden földi javi-inknak hiábavalóságát, sokat rak a meghaltak koporsójára, hogy lássák az emberek, mennyi maradt az élőknek. De nem lehet általában minden temetési tisztességet kárhoztatnunk, szükség némelyet meg is dicsérnünk; ilyen az, mely a meghalt lelkeért tétetik, úgymint az imádság, és a sz. áldozat; ilyen az is, mely a meghalt testének eltakarítását egyenesen tárgyazza, a sirásás, a testhordozás, egyéb fáradozás, ezt megdicséré az angyal is a vén Tóbiásban; ilyen az is, mely az élőket tanítja, úgymint a helyes halotti beszéd vagy irás; sőt ilyen még az is, mely csupán vigasztalására, és egy kevés enyhítésére szolgál a keserveseknek, úgymint a sokaság, a muzsika, a ranghoz és erszényhez szabott gyászos készület; innen Krisztus is nem dorgálá meg a síposokat és a tolongó sereget, hanem csak azért küldé el, mivel, úgymond, nem halt meg a leányzó, hanem alszik. — Igen is nem halt meg, hanem alszik vala ő Krisztusra nézve; mert mi a halál, ha nem csak álom arra nézve, ki könnyebben feltámasztja a holtat, mint mi felébreszthetjük az alvót? De nem ismerték Krisztus hatalmát, szavát sem értették a ha-

lottas háznál levők, azért csúfolják, nevetik vala Őt. Csúfolják ma is, nevetik ma is sokan Krisztust az ő religiójában, az ő anyaszentegyházában, az ő szolgáliban, de nem kell rájok hajtánunk, valamint Üdvözítőnk sem hajtott, hanem hozzáfogott a megholtnak feltámasztásához.

Hozzáfogott, de mennyibe került ez az ő mindenható erejének? Miután a sereg kiküldetett, bement, megfogá kezét, s a lányzó feltámadt. És elterjedt ennek hire az egész földön. Minden szóra tehetünk itt egy-egy rövid észrevételt KK! Midőn kiküldetett a síposok serege és a tolongó sokaság a házból, akkor mene be Üdvözítőnk a halottnak feltámasztására; vajjon feltámaszsa-e Ő lelkünket a bűnből, ha a mulatságos gyönyörüségektől, a hizelkedőknek sípjától, a vigadozó sokaságtól nem húzzuk el egy kevéssé magunkat? Vajjon megfér-e Krisztus a rendetlen világgal azon egyszívben? Vessük ki a tolongó hivságot, ha azt akarjuk, hogy bennünk lakozzék az Üdvözítő. — B e m é n e, és kezét fogá; mit jelent ez a két kéz, a leánynak holt és Krisztusnak eleven keze egybefogva, ha nem amaz a mi akaratunkat, mely magára hagyatva nem tehet semmi üdvösségest; ez pedig az Isten kegyelmét, mely fölelevenít, és alkalmatossá teszen minket minden jóra? Boldog az a bűnös, kinek a jóból kihült kezét megfogja Krisztusnak feltámasztó sz. keze! Boldog az a megigazult lélek, ki oly vigyázva jár a világnak darabos utain, hogy ki nem szalasztja többé kezéből Üdvözítőjének az örök életre vezető sz. kezét! — A kezét fogá, és felkele a lányzó. Azt kérdi itt a szemfüles ember, hová ment volt ezen lányzónak a testtől elvált lelke? Hová ment volt a náimi ifjué, a Lázaré, és a többieké, kik megint feltámasztattak? Ez épen oly kérdés KK! mint az, hová mennek, és micso-da állapotban vannak a keresztség nélkül meghalt gyermekek lelkei? A felelet erre az, hogy nem tudjuk; a dolog olyan, hogy azt sem érzékeinkkel nem tapasztalhatjuk, sem

okoskodás által ki nem találhatjuk; azt sem olvassuk, hogy a feltámadott emberek beszéltek volna valamit a más világból, tehát egyedül isteni kijelentésből lehetne megtudnunk, de tetszett ő sz. Felségének, ezt, és több effélet előttünk titokban tartani, mit szemfüleskedünk tehát hiába? Csodálatos állat az ember! ő gyakran kétségbe hozza, mit az Isten kijelentett, és máskor megint azt kívánná tudni, azon töri is fejét, a mit ki nem jelentett. Ne kérdezd barátom, hová mentek volt a feltámadt emberek lelkei, vagy hová mennek a keresztetetlen gyermekeké? arról gondolkodjál inkább, hogy rossz helyre ne menjen a tiéd. — Felkele a lányzó, és ennek hite kimene az egész földre; legmesszebb terjed tudniillik a csodálatos dolgoknak hite, azután jó a rossznak hite, legkeskenyebb határok közt marad a jónak hite; ne törekedjünk tehát arra KK! hogy híresek legyünk, mert csak roppant erények, vagy roppant hibák teszik híressé az embert; hanem legyen gondunk a jó névre, legyünk Krisztusnak jó illatja minden helyen, a hol megfordulunk, hogy ne csodáljon, hanem becsüljön minket az ember, és szeressen az Isten. Amen.

Pümköst után XXIV. Vasárnapra.

Evangelium sz. Máté 24, 15—28.

Egy csekély történetből egy nevezetes jövendölésre, és egy fontos oktatásra von Üdvözítőnk alkalmatosságot. Midőn tudniillik egykor kijött a Salamon templomából, mutogatni kezdék neki a tanítványok ezen roppant épületnek szépségét, mondván: nézd, micsoda kövek! micsoda építés! Jézus pedig azt felelé: bizony mondom, úgy elpusztul ez mind, hogy kő a kövön meg nem marad; és ezzel kimene az olajfák hegyére. Itt azt kérdék a tanítványok: Mester! mond meg nekünk, mikor lesznek meg ezek, és mi lesz en jele a te eljövetelednek és a világ végének? Kettőről kérdezősködnek vala: Jeruzsálem pusztulásáról és a világ végéről. Mind a kettőre megfelele Urunk, és a mit ugyan hallátok a mai evangéliumban, az Jeruzsálem veszedelméről szól; a világ végéről szóló feleletét pedig a jövő vasárnap szoktuk olvasni. Már magatok vehettétek észre KK! hogy a mai evangéliumban három dologról van kiváltképen a beszéd: a pusztaság utálatosságáról, az inségről, és a csábításról. Lássuk röviden, miként teljesedett be Jeruzsálemen, és mire taníthat minket ez a három.

I. Minden bálványképet utálatosságnak szoktak volt nevezni a zsidók. Megjövendölte vala pedig Dániel proféta, hogy a Messiás eljövetele után nem sokára utálatosság, azaz bálványkép, és ugyan a pusztaságnak utálatossága, vagyis maga után pusztulást húzó utálatosság leend a jeruzsálemi templomban; erre irányzott tehát Krisztus ime szavaival: midőn látjátok a pusztaság utálatosságát, melyet megjövendölt Dániel, a szent helyen állani, akkor kik Judaeában vannak, fussanak a

hegyekre. Vették hasznát Urunk ezen intésének a zsidókból lett keresztények; látták ők, hogy Krisztus mennybemenetele után az utálatosság, vagyis a Caligula császár bálványképe a jeruzsálemi templomba fölemelteték; látták, hogy az egymás ellen meghasonlott zsidóság vért ont, gyilkol, és még nagyobb utálatosságot követ el a sz. helyen; elfutának tehát Judaeából Agrippának hegyes tartományába, meghúzzák magokat Pella nevü városocskába, és így kerülék ki azon veszélyt, mely Jeruzsálemet a zsidó néppel együtt elborította. De miért parancsola Krisztus oly hirteleni futást, hogy ki a földelen vagy on, le ne száljon valamit kivenni a házból, és ki a mezőn vagy on, vissza ne térjen elvinni ruháját? Miért parancsola oly sebes futást, hogy jaj leszen a nehézkeseknek és szoptatóknak, mivel szaporán nem haladhatnak, és hogy imádkozni kelljen, netalán télben esék futásuk, midőn a rövid napok miatt keveset halad az ember, vagy szombaton, mely napon a Mózes törvénye szerint csak néhány futamodásig vala szabad utazni? A veszedelemnek nagy voltát jelentik mindezen kifejezések KK! Sietségre és vigyázásra inté ezek által hiveit Üdvöztőnk, netalán némely holmi portékája után járkálván, más egyéb okból késedelmeskedvén, együtt bekerítettnek a római seregektől, és együtt elveszne a pártos zsidósággal.

A mi bennünket illet KK! látjuk mi is, és vajha igen gyakran ne látnók! a pusztaságnak utálatosságát állani a sz. helyen, tudniillik a vétket; valóságos utálatosság ez, mert gyűlöletes az Isten előtt, sőt némelykor undorodik tőle még az is, ki máskor azt mohón elköveti; pusztaság utálatossága ez, mert hány ház nem pusztul el? hány ember nem jut utolsó nyomoruságra? hány életkeserítő és rövidítő nyavalya nem tenyészik a bűn miatt? De ha ez nem történik is mindenkor, mindenkor pusztítja a gonoszság a lelket, tékozolja az isteni kegyelmeket, kétségessé teszi a végső megtérést,

eljárásodtatja az emberrel az örök üdvösséget; végre a sz. helyen áll ez, mert Istennek van szentelve a mi szivünk, Sz.-Lélek temploma a mi lelkünk, ezt fertőzteti meg, ezt teszi ocsmányság hajlékává a gonoszság. Mit kell tehát tennünk, midőn valahol látjuk ezt a pusztaságnak utálatosságát? Futnunk kell onnan KK! kerüljük az alkalmatosságot, hagyjuk oda a rossz társaságot; mert ki szurkot illet, bemocsolja kezét, és a ki szereti a veszedelmet, elvész benne. És miképen kell futnunk? nagylelkűséggel, hogy későbbek legyünk némely világi javunkról, vagy kedves tárgyunkról lemondani, mint a veszélybe visszatérni: ki a mezőn vagyon, vissza ne térjen elvinni ruháját; tovább, sietséggel kell futnunk, hogy mihelyt észreveszszük valamely háznak, valamely társaságnak veszedelmes voltát, azonnal hagyjuk oda; jaj azoknak, kiknek szombat napon, vagy télben esik futásuk, azaz: kik egyik nagy ünnepről a másikra, vagy éppen öregségökre halogatják a rosznak kerülését. De sebesen is kell futnunk, hogy ne kétségeskedjünk, ne huzakodjunk, mikor a tetszetes vétektől el akarunk távozni; szoptató oh fájdalom! nagy része az embereknek, nehézkesekek sokan, nem haladhatnak a férfiak is, midőn szaladni kellene a lelki veszedelemtől. Hová kell pedig futnunk? a hegyekre, azaz: minél távolabb lehet a kisértő gyönyörűségtől, mert bátorságosabb dolog el sem is veszhetni, mint el nem veszni; ezenkívül emelkedjünk fel a Magasságbelihez elménkkel, gondolkodjunk örökös hazánkról, és a mennyei örömnél észbejuttatása által fegyverkeztessük magunkat a földi kecsgettetések ellen.

II. A Jeruzsálem pusztulásakor való nyomoruságról így jövendölt Üdvözítőnk: nagy inség leszen akkor, milyen nem volt világ kezdetétől fogva mostanig, nem is leszen. Látta tudniillik előre Krisztus mindazon iszonyúságokat, melyeknek részleteit egy zsidó író-nál, Flavius Józsefnél olvashatni, ki maga látta mindazt, mi

a város vivásakor véghez ment; látta azt az éhséget, mely az anyákat arra bírta, hogy gyermekeiket megölték, megsütötték és megették; látta a zsidók közti belső versengést, melyben ők egymást gyilkolták, és a várból kihányt eltemetetlen holt testekből magas halmokat raktak; látta azt a hallatlan veszedelmet, melyszerént azon háboruban egy milliónál több zsidót emésztett meg az éhség és kard. Ugyanezért veté utána Üdvözítőnk: ha meg nem rövidítették volna azon napok, egy ember sem szabadulna meg; azaz: mindnyájan elvesztek volna a zsidók, ha tovább tart vala a háboru, de a választottakért megrövidítették azok a napok, azaz: néhány hónap alatt megvétetett és elpusztított Jeruzsálem, elszélyedett a zsidóság, vége lett a hadakozásnak, melyből több haszon háromlott a választottakra. Egy az, hogy életben maradt sok ártatlan; más az, hogy megmaradt sok oly zsidó, a kinek maradékai azután Krisztus hitére tértek; harmadik az, hogy a megátalkodott és maig is szerteszéllyel nyomorgó zsidóság bizonyosságaul szolgál a keresztény vallás igazságának, mert magán hordozza bélyegét azon isteni büntetésnek, melyet megérdemlett, midőn Krisztus ellen kiáltja vala: az ő vére mi rajtunk és a mi fiainkon.

Az inségek, melyek minket érni szoktak, kétfélék KK! némelyeket magunk szerezzük magunknak bűneink által, másokat el nem kerülhetünk akármily ártatlanok legyünk is, mivel még e földön élünk, mely nem a jutalomnak, hanem a megpróbáltatásnak, a viaskodásnak, az érdemnek helye. És már ebből látszik, minémü eszközzel kelljen az inségek ellen élnünk. Kerüljük tudniillik a vétket, és elkerültük a nyomoruságoknak nagy részét. Vedd el az irigységet, és hány koczdásnak nem vetettél véget? Irtsd ki szivedből a nagyravágyást, a telhetetlen kívánságot, a haragtorlást, és hol vannak előbbeni nyughatatlanságid, hol számos ellensé-

geid? hol álmatlan éjszakáid? Élj mértékletesen az étellel és itallal, távoztasd a testi fertelmességet, és mily gyalázatos, mily fájdalmas nyavalyáknak nem vetted elejét? Röviden, légy ájtatos és munkás egyszersmind, és ritkán lesz okod panaszra. A mi pedig az elkerülhetetlen nyomoruságokat illeti, könnyebbitő eszköz ezekben a reménység, és annak meggondolása, hogy megrövidítették azok a napok a választottakért, hogy meglátogat az Ur, de megint megvigasztal, megostoroz, de meg is gyógyít. Sz. Pál egy szempillantatnyinak és könnyűnek mondja az igazaknak legtartósabb és legsúlyosabb szenvedéseit is. Miért? mert, úgymond, az örök dicsőségnek nagy voltát szerzik meg nekünk; mintegy mérlegbe teszi tehát az apostol egyfelől a világi inséget, másfelől a mennyei örömet. Lássék már hosszúnak valakinek több esztendeig, sőt talán haláláig tartó szenvedése, de nem egy szempillantatnyi-e az, ha nézzük, mint nyomja le azt másfelől az örökkévaló, a soha el nem végzendő dicsőség? Lássék fölöttébb terhesnek valakinek az ő nyomorusága, de nem könnyü-e az egybevetve másfelől a mennyei örömmel? Vigasztaljuk tehát magunkat azzal KK! hogy vége lesz annak, a mit ez életben szenvedünk, de soha sem annak, a mit ez élet után reménylünk.

III. Az utolsó, a mit a mai evangéliumban megjövendöle Üdvözítőnk, a csábítás: akkor, úgymond, hamis Krisztusok támadnak és hamis proféták, és nagy jeleket és csodákat tesznek, úgy hogy tévelygésbe vitetnének, ha lehetséges volna, még a választottak is. Urunknak ezen jövendölése Magus Simonra, Barkokhebára, Thianai Apolloniusra, és más csábítókra czélt, kik Jeruzsálem pusztulása táján magokat Isten erejének, Isten fiainak, Isten küldöttjeinek neveztek, és a népet színlelt szenteskedéssel és szemfényvesztő mesterségekkel hitegették; de czélt Mahometre is és más tévelygés-kezdőkre, kik később időkben el igyekeztek vonni

az embereket az igaz hittől. Az ilyeneket illetőleg intést is ragasztja a jövendöléshez Üdvözítőnk így szólván: ha valaki nektek mondja, ime itt a Krisztus, vagy amott, ne higgyétek; ha mondják: ime a pusztában vagyok, ki ne menjete; ime a rejtekhelyekben, ne higgyétek. De okát is adá, miért nem kell hinnünk az efféléknek, és pedig két hathatós eszközt ada előnkbe a csábítók ellen; egyik eszköz maga Krisztus ezen jövendölése: ime, így szól, előre megmondottam nektek, azért ne higgyétek. Mintha mondtotta volna: én most megjövendölöm az idehátrább támadandó csábításokat, szakadásokat, eretnekségeket, oly dolog pedig ez, melyet természetes okosságból senki meg nem jövendölhet; midőn tehát látjátok betelni az én jövendölésemet, ismerjétek meg, hogy én Istentől szólottam, és azért ne higgyetek a csábítóknak. Megjegyzésre méltó dolog is ez KK! mert ki ne ütköznék meg, midőn látja, mennyi tévelygés és eretnekség szaggatá eleitől fogva, és szaggatják ma is Krisztus anyaszentegyházát? De tudjuk, hogy ezt Krisztus mind megjövendölte, és innen egyenes következtetéssel kihozzuk, hogy nem származnak ezek az ő gyengeségéből, hanem megengedtetnek megvizsgálhatatlan isteni végzésből. Másik eszköz a csábítók ellen Krisztus eljövételének nyilvánvalósága: valamint, úgymond, a villám keleten támad s ellátszik nyugatig: úgy lesz az ember fia eljövetele is. Tulajdonképen Krisztusnak második eljövételét illeti ez a kifejezés, de rá illett az első eljövételére is; mert valamint a villámlásban ez a három vagyok meg: a sebesség, a világosság és a tágas kiterjedés, szintoly sebességgel terjedett e földön Krisztus anyaszentegyháza, szintoly világossággal űzte el a pogányság homályát Krisztus evangéliuma, szintoly messzire terjedett a nemzetek közt Krisztus hite; és ez egyedül elég minden tévelygésnek, minden csábításnak visszaverésére; én oly anya-

szentegyházban élek, mely sebes, világos és közkiterjedésével bizonyítja, hogy Isten munkája, valami tehát ez ellen vagy ezen kívül való, mind csábítás, mind tévelygés.

Bárho l eszen a test, o da gy ülnek a sa-
sok is, ezek végső igéi a mai evangéliumnak, melyekkel
előbbeni jövendölését tetéző Krisztus, jelentvén azt is, kik
által fogna Jeruzsálem elpusztulni; tudniillik ez a szeren-
csétlen város vala a holttest, ott vala a zsidóság színe, ott
kincse, oda gyülekeztek tehát a sasok, vagyis a római se-
regek, kik sasok képeit hordozzák vala zászlójokon. KH!
nem mozdít minket Jeruzsálem pusztulása, mert rég elmúlt;
a világnak végső pusztulása sem mozdít minket, mert csak
ezután későre jövendő, de jelenvaló, de mindennapi a mi
lelkünknek, sőt gyakran testi és házi állapotunknak is pusztulása a véték által; ez, ez mozdítson legalább minket a
magunk kárának észrevételére, ez indítson jobbulásra. Amen.

Nagyobb sajtóhibák.

15 lap 1. sor. az *Istennek fogadott fia; mi az ő religiójára nézve?* — kihagyandó.

32	—	27	—	hanem	}	helyett olvasd: ha nem	
33	—	21	—	hanem			
49	—	29	—	hanem			
49	—	30	—	hanem			
43	—	32	—	mértéktelen	„	„	mértéktelen
76	—	11	—	izetlenséggel	„	„	izetlenséggel

